
EL CATALÀ A BERLÍN

La transmissió intergeneracional de la
llengua fora del domini lingüístic

Anna Betlem Borrull Llombart

TFC de Filologia Catalana

Universitat Oberta de Catalunya (UOC)

Juny de 2016

Tutor: Ernest Querol Puig

Consultora: Esther Gimeno Ugalde

Abstract

Per raó del flux de persones que comporta la globalització i, ara especialment a causa de la crisi econòmica i la manca de feina a l'Estat espanyol durant la darrera dècada, un nombre considerable de ciutadans amb el català com a llengua inicial (L1) han abandonat la seva residència de l'Estat espanyol per instal·lar-se en altres països del món, entre ells a Alemanya, on han creat vincles familiars amb gent del país o d'altres nacionalitats diferents. D'aquesta manera naix una nova generació amb arrels catalanes i els progenitors catalans es veuen confrontats amb qüestions de transmissió lingüística que poden arribar a ser tot un repte i, de vegades, superen tota expectativa inicial.

Aquest treball té com a objectiu, d'una banda descobrir com es duu a terme la transmissió lingüística intergeneracional fora del domini lingüístic, i de l'altra banda i en base a la primera, esbrinar quins són els factors i mecanismes que poden portar un pare o una mare a abandonar la llengua pròpia per a comunicar amb els seus fills. És un estudi qualitatiu per al qual s'ha entrevistat la part materna de parelles mixtes (mare catalana i pare alemany) residents a Berlín.

La conclusió principal a què porten les dades recollides és que, si bé els progenitors catalans, amb català com a L1, solen transmetre aquesta llengua als seus fills en detriment del castellà, també s'observa una substitució progressiva del català, llengua exportada i en absoluta minoria, a favor de l'alemany; fet que augmenta amb cada fill que arriba a la família i amb el grau d'integració dels pares a la cultura d'acollida.

Així doncs, el treball pretén explorar els factors més rellevants que porten a la substitució, i en conseqüència a l'abandó progressiu de la transmissió, i té com a finalitat motivar a la reflexió per mirar de trobar possibles maneres de contrarestar aquest fenomen i garantir una quota més alta d'èxit en la transmissió del català, més enllà de les seves fronteres.

Agraïments

A les 6 mares catalanes que han tingut la gentilesa de dedicar-me una mica del seu temps per explicar-me la seva biografia lingüística i altres curiositats. Sense elles aquest treball no hagués estat possible.

A l'Ernest Querol, el meu tutor de TFC, per la seva professionalitat, per la seva infinita paciència i amabilitat, pels seus consells i pel fet de ser-hi sempre, disposat a ajudar, a motivar i a donar ànims.

A l'Esther Gimeno, per fer-me de consultora, pels seus útils comentaris i per ser sempre present per al que faci falta.

Als meus fills, per haver contribuït a allargassar tants semestres l'acabament d'aquest TFC perquè d'aquesta manera he vist millor l'evolució del seu aprenentatge de la llengua catalana i allò que ha funcionat o ha fallat en la meva transmissió lingüística, cosa que m'ha ajudat a formular hipòtesis que s'han pogut verificar.

I, finalment, al pare dels meus fills per haver-se deixat "catalanitzar" sense oposar-hi resistència, cosa que se'ns dubte influeix de manera positiva en les actituds i els usos lingüístics de tota la família i en l'aprenentatge de la llengua dels nostres fills.

Índex

1. Introducció

2. Marc teòric

2.1. Marc teòric general

2.2. Marc teòric específic

2.3. Estat de la qüestió

2.3.1. Alguns conceptes i definició de les variables

2.3.2. Preguntes i hipòtesis

3. Objecte de recerca i àmbit d'estudi

4. Metodologia i delimitació de la mostra

5. Resultats de les entrevistes

5.1. Convencions

5.2. Grup de pertinença

5.3. Grup de referència

5.4. Xarxes socials

5.4.1 Entorn laboral

5.4.2 Entorn social

6. Anàlisi dels resultats de les entrevistes

6.1. Les variables

6.2. Comparació amb les conclusions de recerques precedents

7. Respostes a les hipòtesis i a les preguntes inicials

8. Conclusions finals

9. Algunes propostes i línies futures de recerca

10. Bibliografia i fonts documentals

11. Annexos

11.1. Guió de l'entrevista

11.2. Estudi detallat de les entrevistes

11.2.1. Entrevista 1

11.2.2. Entrevista 2

11.2.3. Entrevista 3

11.2.4. Entrevista 4

11.2.5. Entrevista 5

11.2.6. Entrevista 6

11.3. Transcripcions de les entrevistes

11.3.1. Entrevista 1

11.3.2. Entrevista 2

11.3.3. Entrevista 3

11.3.4. Entrevista 4

11.3.5. Entrevista 5

11.3.6. Entrevista 6

11.4. Experiència personal

1. Introducció

Pel fet de no tenir un estat propi i d'haver de conviure amb un altre idioma oficial, el català, tot i ser una llengua de cultura de demografia mitjana, no ha aconseguit la normalització per la qual, des de les institucions i des de la societat catalanoparlant, s'ha estat lluitant durant les darreres dècades. Per tant, més que de normalitat, hem de parlar, encara, de minorització.

Aquesta situació fa que el català estigui en constant desavantatge dintre el seu territori, el qual, a més, ha sofert grans transformacions i canvis arran dels fluxos migratoris que han fet que les circumstàncies siguin encara més complexes. Així per exemple, si durant les darreres dècades, amb l'arribada d'una allau de gent d'altres països amb les seves llengües, la societat catalana esdevé més multicultural que mai, al mateix temps la crisi econòmica i política dels darrers anys provoca una fuga de catalans cap a l'estranger on exporten el català, tot creant famílies, sovint mixtes, amb ciutadans dels països d'acollida o d'altres orígens. De manera que, si dintre el seu propi territori, el català es troba de per si en una situació de minoria en relació al castellà i en contacte amb infinitat d'altres llengües, de portes enfora, és a dir, a l'estranger, la desigualtat i el contrast són encara més evidents.

Com a filòloga i mare de dos nens que creixen a Alemanya en el bilingüisme català-alemany, observo des de fa anys els reptes amb què es troba el català per poder arrelar en les criatures que creixen fora del territori catalanoparlant.

Aquest treball de final de carrera és una recerca sociolingüística per estudiar de quina manera s'exporta el català, en concret quin és el comportament lingüístic dels catalanoparlants de les parelles mixtes pel que fa a la transmissió del català als seus descendents, amb quines dificultats es troben o quins aspectes afavoreixen la transmissió.

Es tracta del primer estudi d'aquest tipus que es realitza a Alemanya. Hi ha, però, altres estudis anteriors sobre aquesta temàtica realitzats a catalanoparlants emigrats

als Estats Units, dels quals parlaré més endavant. Així doncs, Alemanya és el segon país on es realitza un estudi de la transmissió intergeneracional del català a la diàspora. Per tant ens trobem davant d'un camp molt interessant i gairebé sense explorar, el qual, ja que de moment no s'albiren gaires indicis de canvi pel que fa als efectes de la globalització, i encara menys en relació als estralls de la crisi econòmica i l'emigració catalana cap a l'estranger, resulta força important per tal de fer-nos una idea més completa sobre què li depara el futur a la llengua catalana fora del seu domini i així poder actuar en conseqüència, en la mesura del possible.

Tant de bo es pugui tornar aviat a la situació que no sigui necessari d'emigrar de manera tan massiva del territori catalanoparlant. Tot i que els catalans, de totes maneres, ens posem de pertot i, ben mirat, escampar la llavor de la llengua també té els seus avantatges, com per exemple que la nostra llengua i cultura siguin més conegudes arreu del món.

2. Marc teòric

2.1. Marc teòric general

Bilingüisme i plurilingüisme, llengües en contacte, canvi de codi, llengua i identitat, conflicte lingüístic (Aracil, 1982), substitució o manteniment de la llengua, revernacularització (Spolsky, 1996) són els camps en el quals cal incloure la transmissió lingüística intergeneracional que aquí ens ocupa. A més a més, són temes que han interessat i interessen a investigadors en un àmbit força ampli de la ciència: des de la lingüística més estricta fins a la seva combinació amb la sociologia, la psicologia, l'etnologia, l'etnografia, l'antropologia, la demografia, l'ecologia etc.

Com bé destaquen els estudiosos, la millor manera de mesurar la vitalitat d'una llengua i les seves perspectives de futur és estudiant la transmissió intergeneracional que en fan els seus parlants (Fishman, 1991), tant dintre com fora del seu territori. Per tal d'assegurar el futur d'una comunitat lingüística és imprescindible que els

pares transmetin la seva llengua als fills. I al contrari, si la llengua deixa de transmetre's de generació en generació, acabarà per desaparèixer (Fishman, 2001).

En aquest context i durant les darreres dècades, els temes que estan relacionats amb el de la transmissió, com el comportament, les actituds, els usos i la planificació lingüístiques entre les famílies immigrants, han estat també extensament estudiats en diferents comunitats, països i generacions per tal de comprendre com funciona el manteniment o l'abandó de les llengües.

Aquí només es tindran en compte alguns d'aquests estudis i conceptes que són d'interès directe per a la finalitat d'aquest treball.

Així per exemple hi ha els realitzats per Bernat Spolsky (2004) sobre la política lingüística familiar – que ens forneix de terminologia i idees bàsiques en aquest camp-, els de Guardado (2008) sobre els castellanoparlants residents al Canadà, els de Tannenbaum (2011) i els de Pavlenko (2004), que consideren que cal posar més èmfasi en l'estudi dels aspectes emocionals en la transmissió intergeneracional, ja que influeixen decisivament en la política lingüística familiar, el d'Anna Solé (2009) que parla sobre la socialització d'infants en dues o tres llengües, o els de Susanne Lippert (2010 i 2013) que posen en evidència la discrepància entre teoria i pràctica en la tan defensada i tan poc qüestionada teoria del mètode “one person-one language” (OPOL) per a la transmissió lingüística en parelles mixtes en un context monolingüe.

Tots aquests estudis són molt útils per a aquest treball, ja que descriuen i expliquen dinàmiques que es poden aplicar també al que succeeix en la transmissió del català a la diàspora, en aquest cas a Alemanya.

2.2. Marc teòric específic

Tot i ser encara una part emergent de la sociolingüística, com destaquen Mas i Montoya (2011), d'estudis sobre la transmissió lingüística intergeneracional del català dintre el domini lingüístic n'hi ha un gran nombre, però en canvi que se centrin

en la transmissió fora del territori de parla catalana només es coneixen els realitzats per Raquel Casesnoves i Eva Juarros-Daussà (2011, 2013) als Estats Units, atès que l'emigració més important de catalanoparlants s'ha produït durant els darrers anys, arran de l'eclosió de la crisi econòmica. Per tant la necessitat d'estudiar-la és molt actual.

En aquest apartat solament nomeno les anàlisis dels usos lingüístics i la transmissió intergeneracional fetes al territori de llengua catalana, per parlar després, a l'estat de la qüestió, dels estudis fets fins ara sobre el català fora del seu domini.

La majoria d'anàlisis fetes dintre el domini lingüístic són de caràcter quantitatiu, tot i que també n'hi ha de qualitatives. Mas i Montoya (2011) en fan un llistat que resumeixo tot seguit, sense pretendre cap exhaustivitat.

Anàlisis quantitatives

A Catalunya tenim els estudis de Subirats (1991 i 2002) i Boix (1992), Galindo i Rosselló (2003), els de Salvadó (1998), Torres (2007) a la zona de Barcelona; els de Querol (2003b), Encinas i Romaní (2003). A Andorra hi ha una enquesta de Torres (2006) i al País Valencià destaquen els estudis sobre la interrupció en la transmissió de Mollà et al. (1989), l'enquesta de l'AVL del 2004 i els qüestionaris de Raquel Casesnoves (2002) a València i Xàtiva, així com un escrit sobre la revernacularització de la ciutat d'Alacant de Montoya, Vila i Gomàriz (2010), i finalment, a l'Alguer tenim els estudis de Chessa (2003).

Torres analitza en un article els resultats dels set territoris, els seus respectius ITIC, és a dir els índex de transmissió intergeneracional del català, i conclou que tant Andorra, com Catalunya, com les Balears els tenen favorables, mentre que el País Valencià i la Franja reflecteixen un manteniment de la situació, al contrari de l'Alguer i la Catalunya Nord, on s'hi produeix una recessió.

Anàlisi qualitatives

Destaquen els treballs i publicacions de Boix (1997, 2009, 2011) a Catalunya i els de Querol (1989), Montoya (1996) i Mas (2006) i Montoya i Mas (2011) al País Valencià.

Una font d'inspiració d'alguns d'aquests estudis qualitius és *la teoria de les representacions socials* que proposen alguns estudiosos com Moscovici, Doise i Jodelet (1989) i en què es basen, en part, alguns dels nostres estudiosos de la transmissió lingüística, sobretot Ernest Querol (2001: 2), el qual resumeix aquesta teoria de la següent manera:

“[la representació social de la llengua] seria la *idea*, la *imatge mental*, que ens fem d'allò que coneixem, per exemple, de les llengües del nostre context. Certament aquest concepte és proper al d'actitud lingüística, però molt més complex i fins i tot l'inclou.”

Alhora, en la imatge mental que ens fem de les llengües que ens envolten hi juguen un paper decisiu els grups ens els quals, per unes raons o altres, ens orientem, és a dir, els grups de referència, així com també les xarxes socials en què ens movem, tres variables que, tal com explica Querol (2002), es retroalimenten i influeixen en la transmissió lingüística.

La classificació dels arguments dels progenitors per interrompre la transmissió que proposa Querol (1989) -les motivacions utilitàries, la negació de la substitució, les respostes desresponsabilitzadores i el penediment del canvi – així com també la teoria de l'atribució, que fan servir Mas i Montoya (2011), segons la qual les causes de la interrupció poden ser internes -instrumentals i ideològiques -, o externes, - alienes a la voluntat del subjecte- podran servir per a aplicar-les als resultats obtinguts.

A més, serà interessant de comparar aquests resultats amb algun estudi sobre la transmissió intergeneracional en parelles mixtes d'una altra llengua fora del seu territori. Atès que la present recerca se centra en el català a Alemanya, he escollit el cas invers, el de l'alemany a Catalunya i també el cas de l'alemany a un altre país, a

Itàlia, a Roma en concret, amb els treballs de Cutillas (2012) i Lippert (2013), respectivament.

La perspectiva que ofereixen tots aquests estudis i aquestes teories serà tinguda en compte, si s'escauen, en l'elaboració i l'extracció de conclusions d'aquest TFC.

2.3. Estat de la qüestió

Quant als estudis concrets sobre la transmissió del català fora del domini lingüístic, tinc constància de les recerques de Raquel Casesnoves, Eva Juarros-Daussà i col·laboradors (2010-2014) sobre els catalans a Nova York, realitzades en el marc del projecte "La previsión del futuro de las comunidades bilingües en contextos multilingües: el caso catalán aquende y allende nuestras fronteras".

A l'apartat dels resultats els compararé amb les constatacions que fan Casesnoves i Juarros-Daussà en el seu article „Les institucions catalanes a NYC: influència en la transmissió i manteniment del català”, que resumeix la seva recerca sobre el paper de les institucions catalanes a Nova York en la transmissió del català als fills.

Heus ací les principals observacions que fan Casesnoves i Juarros-Daussà a Nova York:

1. Els catalanoamericans acostumen a transmetre sempre el català als seus fills, en detriment de l'anglès i, sobretot del castellà, per la qual cosa la transmissió fora del domini sembla estar garantida, una conclusió que comparteix també Anna Solé (2001). A més, Casesnoves i Daussà constaten que l'opció de parlar català augmenta amb cada fill.
2. Existeix una gran desconexió entre la comunitat catalanoamericana i les institucions catalanes. Això no obstant,
3. El fet de transmetre el català i parlar-lo en l'entorn immediat és independent de si es té relació o no amb les institucions catalanes, però els emigrants que no han connectat mai amb aquestes institucions tenen més probabilitats de parlar castellà

amb el seu primer fill que aquells que sí que ho han fet. A més, sembla que usen més sovint català en el seu context immediat quan participen en aquestes activitats que quan no ho fan.

4. Per aquesta raó, *“els organismes catalans proporcionen una valuosa funció simbòlica, però haurien de repensar el seus objectius i fer un esforç per atreure l’interès dels emigrants catalans”*.

També serà interessant de contrastar els resultats de la nostra recerca amb l’estudi comparatiu entre catalans i gallecs que van realitzar les mateixes autores en el marc del seu projecte a Nova York. Per a fer-ho em centraré, en concret, en l’article de Juarros-Daussà (2012) que resumeix allò més rellevant dels resultats de la seva recerca.

Casesnoves i Juarros-Daussà, per tal d’elaborar hipòtesis o argumentar algunes de les seves conclusions s’ajuden d’idees, conceptes, terminologia i propostes extretes dels estudis de Woolard i Frekko (2013), però també de Mas i Montoya (2011) Solé (2011), García (2003), del Valle (2006) entre d’altres destacats experts en la temàtica de la transmissió intergeneracional o en les disciplines que s’hi relacionen. Algunes d’aquestes idees, teories i conceptes també formen la base teòrica del present treball, com aniré especificant en cada moment.

2.3.1. Alguns conceptes i definició de les variables

Les variables a tindre compte en aquest treball són el grup de pertinença, el grup de referència i les xarxes socials (l’entorn laboral i l’entorn social), conceptes que s’expliquen a continuació, juntament amb altres conceptes rellevants d’aquest treball.

El grup de pertinença i el grup de referència

La teoria del grup de pertinença i del grup de referència les desenvolupa el sociòleg Robert K. Merton (1992a, 1992b) inspirant-se en *The American Soldier* (1949) del també conegut sociòleg Samuel Andrew Stouffer, una obra cabdal en l’àmbit de la

sociologia. En aquests estudis s'analitzen les actituds, els sentiments i els comportaments dels soldats durant la segona guerra mundial. Stouffer mostra en aquesta obra que l'actitud que té un soldat envers la privació d'alguna cosa no depèn del grau de privació, sinó del referent que agafa per avaluar la seva situació. Així, per exemple, un simple soldat no es queixarà dels privilegis de què pugui gaudir un superior, els quals ell, com a soldat ras que és, considera que no pot tenir, sinó que es queixarà quan veurà que a un altre soldat del mateix estatus que ell, és a dir del seu grup de pertinença, se li atorguen més permisos.

El grup de referència (1968: 228) el defineix Merton de la següent manera:

"Reference group behavior theory aims to systematize the determinants and consequences of these process of evaluation and sub-appraisal, in which the individual takes the values, or standards of other individuals and groups, as a comparative frame of reference."

Aquest sociòleg destria més d'una vintena de propietats dels grups que poden exercir, en part o totalment, una influència sobre l'elecció i l'accés dels individus al seu grup de referència.

Boudon et alii (1993: 109) estudien també el grup de referència i el defineixen com el

«grup les actituds, comportament, creences o valors del qual són adoptats com a criteri per un individu quan defineix una situació, la valora o decideix actuar. El grup de referència pot ser un grup, un individu o fins i tot una idea i té una doble funció, comparativa i normativa».

Aquesta situació és freqüent en emigrants, persones acabades de titular, nous rics, els quals, tot i pertànyer en veritat a un grup determinat, volen comportar-se segons les regles i les normes del grup que tenen per referència.

Borlandi et al. (2005: 301) en el seu *Dictionnaire de la pensée sociologique* assenyalen que els grups de pertinença i de referència poden ser els mateixos però no necessàriament.

Els conceptes de grup de pertinença i grup de referència i la no coincidència d'un amb l'altre, són bàsics per poder analitzar les contradiccions que experimenten les persones que han sofert un canvi social, ja que han de triar entre les normes i els

comportament del grup al qual aspiren i abandonar les del seu grup d'origen, cosa que significa una ruptura afectiva. Així doncs, pot succeir que una persona pugui arribar a adoptar les normes i els trets d'un altre grup diferent al seu i que, per exemple, l'agafi com a referent lingüístic. Això influirà en l'abandó de la llengua del seu grup de pertinença com a eina de comunicació amb els seus fills.

Com més coincideixin el grup de pertinença amb els de referència més probabilitat hi haurà, doncs, que es transmeti la llengua del grup de pertinença (Merton, 1992).

En aquest treball veurem com la variable del sentiment de pertinença a un grup determinat i la variable del grup de referència són factors que influeixen en la transmissió d'una llengua o una altra, juntament amb altres aspectes que es retroalimenten els uns als altres.

A l'apartat sobre el marc teòric específic em referia a Querol (2001, 2002) en parlar de la imatge o idea mental que ens fem de les llengües que ens envolten (*teoria de les representacions socials*) i que inclou el grup de referència com a variable significativa a l'hora de transmetre, o no, la llengua pròpia als fills. Vèiem també que a aquesta variable, com afirmen Querol i altres estudiosos (Casesnoves i Juarros-Daussà, 2013) de la transmissió intergeneracional, cal sumar-n'hi d'altres, com ara les xarxes socials.

Teoria de les xarxes socials

Aquest concepte el van desenvolupar James i Lesley Milroy (1980, 1985).

Se centren en les xarxes de contacte que té un individu en les pròpies pràctiques socials, també les lingüístiques. Aquesta teoria permet estudiar grups petits en què els parlants no es poden separar segons classes socials. Són un concepte entre l'individu i els conceptes macrosocials, el sexe, l'edat o el nivell socioeconòmic, ja que els parlants no s'inclouen en aquests grups aïlladament, sinó que ho fan a partir d'unitats socials més reduïdes, les quals coneixen els membres.

Les xarxes se solen concebre com relacions d'interacció entre individus, de composició i sentits variables que no existeixen a priori ni requereixen de la

contigüitat espacial com els grups pròpiament dits, sinó que són creades i actualitzades cada cop pels individus (Hecht, 1993: 42).

Tant l'entorn laboral com el social en general -real i virtual-, influeixen en els nostres hàbits i per descomptat també en les nostres representacions i actituds lingüístiques, de manera que poden fer que adoptem un referent o un altre a l'hora de transmetre una llengua o una altra als nostres fills.

Però cal remarcar de nou que, com assenyalen Casesnoves i Juarros-Daussà (2013: 23):

“L'efecte de les xarxes socials sobre els processos de manteniment i canvi de la llengua ha estat comprovat en altres situacions (García, 2003). No és, però, l'únic factor que determina la transmissió de la llengua en una comunitat (Casesnoves i Juarros-Daussà, en premsa)”,

cosa que veurem també en parlar d'aquesta variable a l'anàlisi dels resultats.

Grup lingüístic

El Diccionari de sociolingüística (2001:134), defineix grup lingüístic de la següent manera:

“col·lectiu de persones que comparteix la mateixa llengua i que es troba assentat en l'espai d'una altra comunitat lingüística, però sense una historicitat equivalent. En serien exemples els immigrants, els refugiats, els deportats o els membres de les diàspores.”

Identitat etnolingüística

Al Diccionari de sociolingüística (2001:144) trobem la següent definició d'identitat etnolingüística:

“Conjunt de correspondències entre una llengua i una cultura. La funció identificativa del llenguatge ens assenjala que el fet de parlar configura la personalitat de cada individu i de cada col·lectivitat, identifica persones i grups humans.”

Assimilació lingüística i cultural

Em refereixo aquí a assimilació lingüística en el sentit en què fa servir aquest terme Susanne Lippert (2010) en els seus estudis sobre la transmissió de l'alemany en

parelles mixtes residents a Roma. Lippert utilitza el terme com a equivalent a canvi lingüístic en el marc de llengües en contacte, és a dir, en el sentit d'abandó o pas progressiu de l'ús d'una llengua en un entorn determinat a favor d'una altra llengua en el mateix entorn. En el títol de la seva tesi doctoral apareix el terme juntament a "Sprachumstellung", que seria la traducció de "language shift" a l'alemany¹, com explica en aquest paràgraf d'un article sobre la seva tesi doctoral (Lippert, 2013: 133):

"Sprachumstellung bedeutet den Übergang vom Gebrauch einer Sprache in einer bestimmten Sprachgemeinschaft zum Gebrauch einer anderen Sprache in derselben Sprachgemeinschaft. Der Terminus ist aus dem Englischen übersetzt und kommt vom englischen language shift, das vor allem in der Sprachkontaktforschung angewendet wird, hauptsächlich in Studien aus der Makroperspektive, die ex posteriori die Sprachverwendung bilingualer Gemeinschaften durch Zensus daten dokumentieren (vgl. z.B. Clyne 1981, 1982, 2001, 2003; Fishman 1966, 1991, 2001; Gal 1979; Kloss 1966; Portes & Lingxin 1998; Portes & Rumbaut 2006)²

Així mateix, Casesnoves i Juarros-Daussà (2013: 3) : també parlen de "l'assimilació" dels catalans de Nova York a la cultura del país d'acollida:

"Tot i havent-se assimilat a la cultura de NYC, expressen una forta ideologia universalista o cosmopolita (Woolard, 2008, Brennan, 1997) de manera similar al que comencem a trobar entre la població a Catalunya (Pujolar i González, 2013, Woolard, 2013, Woolard i Frekko, 2013)".

Trobem, d'altra banda, un paral·lelisme entre els conceptes "grup de referència" i "assimilació" tal i com s'explica en l'article de Claudio Abreu (2012: 291) sobre la reconstrucció de la teoria dels grups de referència de Merton:

¹ "Sprachumstellung in bilingualen Familien: Zur Dynamik sprachlicher Assimilation bei Italienisch-Deutschen Familien"

² traducció de l'autora d'aquest treball: „Sprachumstellung“ significa el pas en l'ús d'una llengua en una comunitat lingüística en concret a l'ús d'una altra llengua dintre la mateixa comunitat lingüística. El terme està traduït de l'anglès i ve del terme anglès "shift" que s'utilitza sobretot en la investigació sobre llengües en contacte, sobretot en estudis des d'una macroperspectiva, els quals documenten ex posteriori l'ús lingüístic de comunitats lingüístiques a través de dades del censals.

“Así pues, la TGR [teoría del grup de referència] pretende explicar la conducta del individuo en lo que concierne a su actitud de asimilar/adaptarse-a los valores de un colectivo, en el sentido de vincularla a su aspiración de afiliarse-a/integrarse-en este colectivo”.

2.3.2. Preguntes i hipòtesis

Les preguntes de l'entrevista per al recull de dades han estat pensades i elaborades de manera que puguin aportar informacions que ajudin a respondre la següent pregunta general:

1. En aquesta situació d'especial minoria o desigualtat demogràfica del català fora del seu context lingüístic, quines característiques té la transmissió intergeneracional del català entre les parelles mixtes? En concret:

-Quines diferències i/o similituds hi ha amb la transmissió d'aquest tipus de parelles quan resideixen dintre el domini lingüístic?

-El català ho té encara més difícil fora del domini lingüístic que a dintre quan es tracta que les parelles mixtes la transmetin als fills?

D'aquesta idea principal se'n deriva tot un seguit de preguntes concretes i hipòtesis relacionades:

2. En territori catalanoparlant els fills que tenen el català com a L1, aprenen igualment el castellà a través de l'entorn i l'escola, en canvi, fora del domini lingüístic no, si no se'ls hi transmet també a casa i/o se'ls porta a una escola bilingüe o es fan activitats relacionades amb aquesta llengua. Aquest factor juga algun paper en la decisió d'alguns pares catalanoparlants, a l'hora d'escollir entre el català o el castellà per comunicar-se amb els seus fills? Quin paper hi juguen aquí els grups de pertinença i de referència?
3. Quin paper hi juga, també, la possible influència o la pressió de la parella de llengua no catalana a l'hora d'escollir la llengua? O també: De quina manera pot influir l'actitud lingüística de la part no catalanoparlant, tant de la parella

com de la resta de la seva família, envers el català, en la conducta lingüística del catalanoparlant i dels seus fills?

4. Els progenitors apliquen alguna estratègia lingüística en la transmissió? Quina? Resulta efectiva?
5. Amb l'arribada d'un segon o més fills, possiblement es fa encara més difícil la transmissió i l'ús de la llengua catalana a casa, pel fet que els fills entre ells solen parlar la llengua del país la qual cosa fa que la lluita per la confluència lingüística sigui més desigual (el pare o la mare contra dos o més fills i l'altra part de la parella). Es pot fer aquesta afirmació de la majoria de famílies mixtes entrevistades?
6. Amb l'escolarització i a mesura que els nens van creixent, i amb ells la capacitat d'abstracció en la llengua del país i les estructures lingüístiques es compliquen més, hi haurà més probabilitats que rebutgin la llengua que no han desenvolupat al mateix nivell, és a dir el català, i que el progenitor també desisteixi en la transmissió per motius de comprensió?
7. En els estudis que s'han fet fins ara (Woolard 1989, Boix 1993, Boix 2011, etc.) en parelles mixtes català-castellà, dintre el domini lingüístic, el membre que té el català com a L1 sovint abandona l'ús d'aquesta llengua en la seva relació amb la parella, la qual cosa fa que, sens dubte, hi hagi menys exposició dels fills a la llengua catalana. Aquest fet es produeix també fora del domini lingüístic? En quina llengua comuniquen els catalans amb la seva parella alemanya?
8. Les parelles que formen part d'associacions catalanes a la ciutat de l'estranger on viuen i que hi participen activament, probablement hi troben un suport, en tant que grup de referència, que afavoreix la transmissió de la llengua. Entre les parelles que, per les raons que siguin, no participen en aquests grups i tampoc tenen cap altra xarxa social catalanoparlant regular a

la ciutat que els pugui fer de grup de referència, és de suposar que hi ha més perill d'abandó de la llengua pròpia?

3. Objecte de la recerca i àmbit d'estudi

L'objecte de recerca d'aquest treball són aquelles parelles lingüístiques mixtes en què un dels dos membres, la mare en concret, és nascuda i crescuda a Catalunya i el pare és de llengua inicial alemanya; tots dos resideixen en territori germanoparlant, a la capital alemanya, on han format una família o s'hi han instal·lat després de formar-la.

L'objectiu general de l'estudi és esbrinar com s'està desenvolupant actualment la transmissió lingüística fora del domini de la llengua catalana. El que interessa és detectar possibles motius i factors que dificulten la transmissió lingüística de la llengua en minoria, és a dir del català en aquest cas, i que poden portar al fracàs i/o l'abandó de la transmissió intergeneracional d'aquesta llengua quan s'és fora del seu context.

Per a la pervivència del català, sens dubte, allò decisiu no és l'ús que se'n faci fora del domini lingüístic sinó dintre el seu territori. Tanmateix, per a les llengües petites, mitjanes i/o minoritzades, especialment en el món global en què vivim, la seva continuïtat fora del domini lingüístic també té la seva importància i és un reflex de la vitalitat de la llengua en general, alhora que contribueix a preservar aquesta vitalitat. i a internacionalitzar-la.

Per tant, el fet de conèixer bé les raons que poden provocar la interrupció de la transmissió intergeneracional, tant dintre del domini lingüístic com fora, ara que l'emigració és cada vegada més nombrosa, esdevé essencial per poder desenvolupar estratègies o polítiques lingüístiques que afavoreixin el manteniment i la transmissió de la llengua, tant a dintre com a fora del territori.

Per tal d'arribar a aquest objectiu, caldrà primer observar quins són els usos lingüístics entre els membres d'aquestes parelles i amb els seus fills i quins referents els determinen o hi interactuen, cosa que es podrà estudiar a través de la informació que s'obté de les entrevistes.

L'àmbit d'estudi en què cal incloure el treball és, doncs, en primera línia, el de la sociologia del llenguatge, i la psicologia del llenguatge.

4. Metodologia i delimitació de la mostra

Com a instrument de recollida de dades hem fet servir l'entrevista semidirigida, atès que és la millor manera d'aconseguir la profunditat necessària per a l'objecte d'aquest estudi. S'han dut a terme 6 entrevistes a 6 mares catalanes que tenen fills en edat escolar, o ja adults, amb pares alemanys i que resideixen a diferents barris de la capital d'Alemanya. Aquesta tria, la de nens en edat escolar o ja adults, ha estat intencionada, atès que és quan els nens ja són més grans que es pot constatar amb més seguretat si la transmissió ha estat o està sent exitosa o si, per contra, s'ha produït o s'està produint rebuig i abandó, i analitzar-ne els possibles motius. També és intencionada la tria de parelles on la part materna és la catalana, tenint el compte que, generalment, i juntament amb altres factors, és amb la mare amb qui més temps solen passar els infants, i per tant com assenyala Rosa Maria Torrens: "la mare és un dels elements principals per a la transmissió lingüística intergeneracional" (Boix i Torrens, 2011: 43).

Totes les mares entrevistades tenen entre trenta-cinc i cinquanta-quatre anys, i entre un i tres fills. Totes elles tenen una formació de nivell mig-alt, com sol ser freqüent entre les persones catalanes immigrades a Alemanya.³

Tres de les d'entrevistades formen part de l'associació "Catalanets e.V., una iniciativa per a famílies catalanoparlants residents a Berlín, mixtes o no, que es troben amb regularitat en un centre familiar berlinès per fer activitats d'esplai amb els seus fills, destinades a preservar i fomentar la llengua i cultura catalanes. Quatre informants són membres del Casal Català de Berlín (Katalanischer Salon), tres

³ Casesnoves i Juarros-Dausà (2013: 3) fan la mateixa observació a Nova York: "Podem caracteritzar els immigrants catalans residents a NYC dins la categoria dels anomenats immigrants afortunats o d'oportunitat (Lindenfeld i Varro, 1998), en contraposició als immigrants de necessitat (Extra i Verhoeven, 1993). Com hem explicat en altres llocs (Casesnoves i Juarros-Dausà, 2011, 2013; Juarros-Dausà, 2012, 2013), aquests immigrants no busquen una comunitat de compatriotes que ja hagi establert una identitat minoritària al país d'origen, ni els precedeix una reputació ètnica i tampoc es troben associats a uns estereotips culturals en el país d'acollida. Dominen els matrimonis mixtos (lingüísticament i de nacionalitat) i la majoria mantenen un nivell socioeconòmic mig-alt.

d'elles n'han estat fundadores i impulsors, tot i que actualment no hi tenen tanta relació com en el passat.

Les dades s'han recollit entre el desembre de 2015 i el març de 2016 i en base a un guió de preguntes que les informants han anat responent en el marc d'una conversa semiestructurada, més o menys en el mateix ordre, amb algunes variacions segons el desenvolupament de cadascuna. De cada entrevista en resulta una biografia lingüística que resumeix els usos i actituds lingüístiques de les informants des de la infantesa fins a l'actualitat, en el sentit que descriu Pavlenko (2007: 165):

“linguistic biographies and autobiographies, that is life histories that focus on the languages of the speaker and discuss how and why these languages were acquired, used, or abandoned. In the European tradition, these narratives, also known as Sprachbiographien.”

D'altra banda, les observacions presencials de l'entrevistadora, per exemple assistint a les trobades de l'esplai de “Catalanets e.V.” serviran per contrastar amb les declaracions de les informants i corregir possibles discrepàncies, atès que com bé diu Pavlenko (2007: 168) en un altre passatge del seu article:

“It is well known that people's descriptions of their own and others' linguistic behaviors and competencies do not always correspond to reality (cf. Tuominen 1998; Vitanova 2004), and phenomena such as language attrition and shift are best examined through triangulation of linguistic, observational, and interview data, rather than narratives only.

Pel que fa a les transcripcions de les entrevistes (vegeu annex) s'han mantingut les formes no normatives i els aspectes típics de la llengua oral utilitzades per les entrevistades i l'entrevistadora. A cada informant se li ha assignat un número de l'1 al 6, i tots els noms que hi apareixen no són reals, per garantir l'anonimat.

5. Resultats de les entrevistes

En aquest apartat comentem els resultats generals de les variables, mentre que en els annexos detallarem cada entrevista de manera individual.

5.1. Convencions

En els resultats de les entrevistes hem afegit fragments extrets de les converses amb les persones entrevistades per exemplificar els enunciats⁴.

Les convencions tipogràfiques que hem utilitzat en les transcripcions són les següents:

- [...] text eliminat perquè s'ha considerat que no tenien interès per a l'estudi.
- ... Els punts suspensius marquen una enunciació que queda incompleta.
- <> els parèntesis angulars, i en cursiva, marquen el començament i el final dels fragments textuais de les entrevistes.
- ...els tres punts indiquen pauses que fa la persona a l'hora de pronunciar una paraula.
- Text en cursiva*: text en alemany o en una altra llengua que no sigui la catalana
- comentari del transcriptor #comentari#

5.2. Grup de pertinença

Totes les mares entrevistades són nascudes i crescudes a Catalunya. Quatre d'elles provenen de famílies catalanoparlants per les dues bandes i dues vénen de famílies mixtes, en què un dels progenitors els transmet el català i l'altre el castellà.

De les sis persones entrevistades, quatre (una d'elles prové de família mixta) responen clarament sentir-se pertànyer al grup català. Tres d'elles afirmen haver-ho sentit sempre així i una declara que és un canvi que s'ha produït en ella en els darrers anys, arran de la tensa situació política entre Espanya i Catalunya. En el cas de les altres dues mares, ens trobem amb una certa ambigüitat, com ho descriu especialment una d'elles, crescuda en un ambient familiar bilingüe, de mare

⁴ la transcripció completa de les entrevistes es troba a l'apartat dels annexos

castellanoparlant *<aquesta ambigüitat que tinc, de que no sóc independentista però que no vull que m'identifiquin amb lo típic espanyol. Me fa molta ràbia. O per exemple me diuen "Vas a restaurants espanyols aquí a Berlín?" "No" Perquè a més no suportó entrar en un restaurant i veure quadros de toros i de flamenques. >* Per aquesta raó quan li demanen d'on és, sol respondre directament de Barcelona. Aquesta és també una estratègia que fan servir les 4 mares que s'identifiquen directament amb el grup català, però en aquest cas per evitar conflictes o haver de donar explicacions perquè declaren que no els surt de dir que són espanyoles.

Només una de les entrevistades declara no tenir cap problema, ni abans ni ara, amb dir que és espanyola *<Jo dic primer espanyola i després sempre em pregunten d'on i dic "de Barcelona">*. D'origen català per les dues parts, la informant té clara la seva pertinença al grup català pel que fa a la llengua, que és la que transmet a la seva filla, però també deixa clar el lligam que sent amb la llengua i la cultura espanyoles.

5.3. Grup de referència

Hem vist a l'apartat anterior que 4 de les entrevistades pertanyen per les dues bandes al grup lingüístic català mentre que dues d'elles creixen entre els dos grups en el si d'una família lingüísticament mixta. D'aquestes dues, però, una d'elles s'identifica més amb el grup català i adopta aquesta llengua des de bon principi, mentre que l'altra s'identifica més amb el grup lingüístic castellà.

Ens trobem, doncs, que en la majoria de les entrevistades coincideixen el grup de pertinença i el grup de referència amb el grup catalanoparlant. No així en el cas de la informant que té com a referència el grup lingüístic castellà. En aquesta informant (12) sembla haver tingut molt de pes la llengua de la mare, el castellà, de la qual també diu que *<és molt espanyolista>* així com la seva trajectòria escolar i universitària, majoritàriament en castellà, cosa que fa que domini i s'identifiqui més amb aquesta llengua. Però d'altra banda se sent més propera al grup català en la resta d'aspectes culturals i rebutja que li atribueixin els clixés que se solen tindre a l'estranger sobre la cultura espanyola.

En la sisena informant trobem que en els fets hi ha coincidència entre el grup de pertinença i en el de referència. La informant, però, declara sentir-se espanyola.

Pel que fa al grup de referència fora del domini lingüístic creiem bàsic també tenir en compte la influència del grup etnolingüístic majoritari del país d'acollida, en aquest cas, l'alemany, que actua també de referent. Observem en les entrevistades, sobretot en les que fa més temps que viuen a Berlín i que declaren que se senten més integrades (en especial I1, I3 i I4), un augment considerable de l'ús de la llengua alemanya amb els seus descendents, fins a convertir-se, en el cas de la primera entrevistada, que fa més anys que viu a Alemanya que no pas a Catalunya, en gairebé l'única llengua de comunicació amb els seus fills, ja adults <*Sí, el que passa és que després ja arriba un moment que parles de temes complexos i costa de mantenir el català, perquè clar els falta, els falta vocabulari, però també va ser un problema d'evolució meva. També va ser un problema d'evolució meva, que em penso que vaig deixar jo, en gran part, en algun moment de, de ser catalana, per dir-ho d'alguna manera i sentir-me més alemanya. I jo mateixa vaig sentir-me més còmoda parlant l'alemany, en situacions de discussió i tal*>.

5.4. Xarxes socials

Dintre les xarxes socials es tenen en compte l'entorn laboral i l'entorn social com per exemple el món escolar i d'oci dels fills i els progenitors, els veïns, els amics, els contactes en general, i també les xarxes comunicatives virtuals (el ciberespai en general).

5.4.1. Entorn laboral

En els llocs de treball de les entrevistades sovint es fa servir el castellà, juntament amb l'alemany. Només en un cas (I3) l'entrevistada declara fer servir també molt el català, atès que treballa amb molts altres catalans. I només una, la cinquena informant, fa servir exclusivament l'alemany a la feina.

5.4.2. Entorn social

Pel que fa a l'entorn social de totes les entrevistades domina la llengua del país, l'alemany. Com bé expressa la informant de la primera entrevista, també la més integrada a la llengua i la cultura alemanyes, els catalans de Berlín solen estar força integrats i les xarxes en què es mouen no són únicament catalanes o espanyoles, o fins i tot aquestes hi juguen un paper molt reduït, sobretot com més temps fa que viuen a Alemanya < *I el que passa que tots els catalans que estem aquí jo penso que estem molt integrats a la vida alemanya [...] Si no ens trobem més sovint per fer, per anar a fer un brunch junts o per a anar a fer una passejada és perquè, primera jo penso que no ho necessitem perquè jo penso que els catalans per la nostra idiosincràsia som gent que ens adaptem allà on anem i que ens integrem a la cultura on anem. Jo no conec cap català aquí que parli malament l'alemany. I conec molta gent d'origen castellà o llatinoamericà que sí que fa molts anys que són aquí i no parlen l'alemany o el parlen deplorablement.* >

Quant a la presència del català i el castellà, aquestes dues llengües apareixen en les xarxes socials de totes les entrevistades. En alguns casos hi ha més presència del castellà, en altres és el català el que predomina, però sembla estar força equiparat. Així per exemple la informant 3 declara: *poder una mica més en català, però poder una mica més, no gaire més*>. I la 2 diu: < *A nivell de gent del col·legi és amb alemany, perquè la majoria són alemanys. A nivell d'amistats tinc una mica de tot. Bueno, una mica de tot, no, tinc, diguem-ho així, tinc amics alemanys, i tinc amics espanyols i catalans, i algun d'algun altre país amb qui parlo alemany* >. En el cas de la Informant 5, el fet de dur els fills a una escola bilingüe amb un alt percentatge de pares que tenen a casa el castellà com a llengua d'ús habitual fa que aquesta llengua sigui més freqüent en les seves relacions socials diàries < *Quan hi ha amics a casa, per exemple, amics dels nens jo els intento, com que són d'aquí de l'escola [escola europea bilingüe castellà-alemany], són bilingües tots, jo intento parlar en castellà perquè l'alemany és tan fort que em sembla a mi més interessant parlar el castellà amb ells* >.

Cal afegir que la presència del català en l'entorn social de les entrevistades es produeix també a través de les institucions o organitzacions catalanes de Berlín, com ara el Casal Català, el grup d'esplai "Catalanets e.V", la Delegació del govern de Catalunya a Berlín, l'Institut Ramon Llull, l'ICIC, La penya del Barça i Acció. Totes elles tenen o han tingut contacte en algun moment amb alguna d'aquestes institucions. Quatre informants (I1, I2, I3, I4) són sòcies del Casal. Dues informants (I5, I6) participen regularment en les activitats organitzades pel grup d'esplai "Catalanets". Una informant (I4) hi va participar durant un temps fins que els fills es van fer més grans i van rebutjar d'anar-hi. Totes les entrevistades acudeixen, algunes més (I1, I4, I5) i altres menys (I3) o molt poc (I2, I6), a alguna de les activitats, actes o celebracions que organitzen la Delegació del govern o l'Institut Ramon Llull.

També cal tenir en compte, dintre les xarxes socials, l'entorn cibernètic, és a dir els nous mitjans de comunicació, que juguen un paper gens menyspreable, atès que contribueixen a mantenir un contacte més fluït i dinàmic amb el territori de parla catalana, la qual cosa fa que el lligam lingüístic i cultural dels catalans immigrants no perdi fermesa. En aquest estudi el tema del ciberespai ha estat tractat de manera poc profunda però suficient com per afirmar que, en general, les mares entrevistades totes fan ús de les possibilitats que ofereix el món cibernètic de connectar amb el país i la llengua o llengües d'origen, ja sigui per mirar sèries i programes, per llegir la premsa, escoltar la ràdio o comunicar via whatsapp, Skype o facebook amb amics, família i coneguts. En el cas de la informant 2, l'única que transmet els castellà als seus fills, predomina el vincle virtual amb el grup lingüístic castellà *<Sí, bueno és que, bueno ja ho has sentit, en el meu cas domina el castellà, perquè, a veure jo català és llengua materna, però clar, el castellà em domina, em resulta més, més fàcil.>* tot i que, de tant en tant també mira TV3 *<Bueno hi havia una època que tenia TV3, però la van treure. O sigui, ara tinc l'aplicació a l'ipad de TV3>*

6. Anàlisi dels resultats de les entrevistes

6.1. Les variables

En la taula que segueix, es plasmen de manera gràfica els resultats obtinguts a través de les entrevistes que comentaré a continuació:

	Grup de pertinença	Grup de referència	Entorn social	Entorn laboral	Llengua amb la parella	Temps a Alemanya
Mare 1	català	català/alemany	1. alemany 2. català 3. castellà	1. castellà 2. alemany	alemany	29 anys
Mare 2	català	1. castellà (lingüísticament) 2. català (en alguns aspectes culturals)	1. alemany 2. castellà 3. català	1. castellà 2. català 3. alemany	1. alemany 2. castellà	17 anys
Mare 3	català	1. català 2. alemany	1. alemany 2. català 3. castellà	1. castellà 2. català	alemany	23 anys
Mare 4	català	1. català 2. alemany	1. alemany 2. català 3. castellà	castellà	1. alemany 2. català	24 anys
Mare 5	català	català	1. alemany 2. castellà 3. català	alemany	1. castellà 2. alemany	4 anys
Mare 6	català	1. català 2. castellà	1. alemany 2. castellà i català	no treballa	1. alemany 2. castellà	10 anys

Veiem en la taula que en la variable del grup de referència, el grup predominant és el català. Això ha fet que la llengua transmesa per totes les mares entrevistades, excepte l'única que té el castellà com a grup lingüístic de referència, sigui la catalana. Dintre el domini lingüístic del català, aquest fet, juntament amb el suport de l'escola i altres variables com les xarxes socials, es podria considerar directament una situació d'èxit de transmissió i d'aprenentatge de la llengua. Fora del domini lingüístic, però, com veurem a l'apartat de conclusions, la variable del grup de referència es més complexa del que pugui ser dintre el territori del català, perquè cal sumar-hi altres factors, com ara el grau d'integració cultural i lingüística a la societat d'acollida, un factor que, juntament amb altres, en especial el fet de no tenir el suport de l'escola en català, pot contribuir a l'abandó o el fracàs de la transmissió.

Així doncs, en totes les entrevistades constatem que la transmissió del català, i també del castellà, en el cas de l'única mare que transmet aquesta llengua, no està exempta de dificultats, com per exemple el rebuig progressiu dels fills a parlar la llengua dèbil, i la lluita de les mares per no cedir a la llengua forta, l'alemany, a mesura que elles se senten més integrades o assimilades a les normes lingüístiques i culturals del país d'acollida i les van adoptant, també, com a pròpies. L'adaptació lingüística i cultural veim que, lògicament, creix a mesura que augmenten els anys de residència a Alemanya.

Però el factor temps, tot i ser decisiu, no és l'únic que influeix en la integració a la cultura i la llengua del país d'acollida sinó que hi ha altres variables, com per exemple les xarxes socials (entorn laboral i social), la llengua de relació amb la parella i altres aspectes sociopsicològics que hi desenvolupen també un important paper. En relació a la llengua de comunicació amb la parella, veiem que l'alemany ocupa el primer lloc en tots els casos, excepte en el de la cinquena informant, que viu a Alemanya des de fa només 4 anys. A més ha viscut 10 anys amb la seva parella en un entorn totalment castellanoparlant de l'Estat Espanyol.

En el cas de la primera i la tercera entrevistades, les més integrades, juntament amb la quarta, la llengua de comunicació amb la parella és només l'alemany. La quarta declara fer ús també un poc del català amb la seva parella en segons quines situacions.

La segona i la sisena informants, tot i que fan servir més l'alemany en la comunicació amb les seves parelles, manifesten alternar-lo amb el castellà.

Les declaracions fetes per les mares en relació al seu sentiment d'integració al grup alemany, les hem afegides a la taula sota el grup de referència. En el cas de la primera informant, que és qui declara fins i tot haver començat en algun moment a ser més alemanya que catalana i haver deixat de parlar en català amb els seus fills, hem posat totes dues llengües al mateix nivell, primer el català perquè és el grup en el què s'emmiralla al principi i durant un temps de la transmissió lingüística, i després l'alemany, que és la llengua que passa a adoptar en el seu entorn familiar i la que usa sempre en l'actualitat. En el cas de la segona entrevistada és l'única que no té el català com a grup de referència, almenys no pel que fa a la llengua, encara que sí en altres aspectes culturals, com es desprèn de les seves declaracions al resum d'aquesta entrevista. En el cas de la tercera i la quarta mare, que també porten molts anys a Berlín, el seu grau d'integració és també considerable, i el grup lingüístic alemany n'és també un referent. En canvi, cap de les dues darreres informants, que fa molt menys temps que viuen a Alemanya, no tenen el grup lingüístic alemany com a referent. La número 5, que va arribar a Berlín fa 4 anys, quan ella en tenia ja quasi 40, fins i tot declara <No admiro els alemanys. No, no els admiro>. En el cas de la sisena, apareix el català en primer lloc en el grup de referència, i aquesta és la llengua que transmet a la seva filla, però hi he afegit el castellà, en segon terme, perquè declara que a Alemanya mai no diu que és catalana sinó espanyola, i no hi veu cap conflicte.

6.2. Comparació amb les conclusions de recerques precedents

Com he assenyalat a l'apartat sobre l'estat de la qüestió, l'únic estudi de la transmissió del català fora del domini lingüístic que m'és conegut és el dut a terme per Raquel Casesnoves i Eva Juarros-Daussà als Estats Units (2013). Un dels objectius d'aquest estudi és analitzar el paper de les institucions catalanes a Nova York en la transmissió intergeneracional de la llengua catalana. Si comparem les 4 conclusions a què arriben Casesnoves i Juarros-Daussà en la seva recerca amb els nostres resultats podem constatar el següent:

1. Així com els catalanoamericans acostumen a transmetre sempre el català als seus fills, en detriment de l'anglès i, sobretot del castellà, la majoria de catalans berlinesos també ho solen fer, encara que no sempre. Una altra cosa és si, per aquesta raó, podem concloure que la transmissió fora del domini lingüístic sembla garantida, o millor dit que es pugui considerar exitosa.

Aquest aspecte el tractaré amb profunditat al pròxim apartat, juntament amb el fet que a Berlín es constata que les dificultats en la transmissió augmenten a mesura que augmenta el nombre de fills, al contrari del que, curiosament, observen Casesnoves i Juarros-Daussà a Nova York.

2. Els motius que més pesen a l'hora de transmetre el català per davant del castellà són també, com a Nova York, més aviat de caire integracional i identitari que no pas instrumental. En aquest sentit Juarros-Daussà (2012) escriu:

“La preferència por la lengua minoritaria en la transmisión, por tanto, no depende del valor instrumental asociado con ella, sino de que los valores integrativos y personales asignados a esta lengua son más elevados que los del español o el inglés.”

Així doncs, la majoria d'entrevistades de Berlín també destaquen la gran importància que té per a elles el fet que els seus fills puguin comunicar en català amb la seva família de Catalunya i no es perdi la identitat (ex I6: *“Per a mi era important que*

s'entengués amb la meva família. Si no parlés el català, eh, no es podria entendre, no? I penso que, que per a ella és important, perquè saber idiomes també és algo que... Li hagués pogut parlar castellà. Molta gent em deia "parla-li només castellà". Però seria estrany. I no em surt").

Casesnoves i Juarros-Daussà es demanen fins a quin punt és general aquesta situació de preferir transmetre una llengua minoritzada a una llengua amb més suport social. Per tal d'esbrinar-ho apliquen el mateix estudi als gallecs residents a Nova Yorck. Els resultats obtinguts mostren que, en el cas d'aquesta altra llengua minoritzada, les actituds són diferents a la del grup catalanoparlant. Els gallecs solen transmetre més sovint el castellà en detriment del gallec. L'explicació, diu Juarros-Daussà (2012), la trobem en les ideologies monoglòssica i heteroglòssica segons Del Valle (2000,), que resumeix de la següent manera:

"En Cataluña, la ideología monoglósica dominante promueve una única norma de comportamiento lingüístico para las dos lenguas existentes en la comunidad (el catalán y el castellano), y la lengua catalana, o más bien una variedad estándar claramente definida, funciona como símbolo central de identidad, de manera que hablar dicha variedad con el máximo grado de purismo refleja la voluntad de reafirmar la identidad personal y la pertenencia al grupo. En Galicia, en cambio, está extendida una ideología heteroglósica, de acuerdo con la cual coexisten diversas normas de comportamiento lingüístico; así, los gallegos resisten la convergencia de las distintas variedades existentes en su territorio (gallego estándar, gallego lusitano, diversos dialectos locales de gallego, español estándar, y español de Galicia), y es precisamente esta diversidad de normas lo que constituye su identidad lingüística y grupal."

Així doncs, Del Valle opina que totes dues ideologies són viables per mantenir la vitalitat de la llengua catalana i gallega en el seu respectiu territori. En un context diaspòric, però, i amb la pressió d'una altra llengua forta que entra en joc, i el fet que la llengua minoritzada es troba en una situació d'extrema minoria, la ideologia monoglòssica dels catalans és l'única que afavoreix la transmissió de la llengua.

A Berlín, com a Nova York, la ideologia monoglòssica dels progenitors catalans també sembla garantir la transmissió del català, per davant del castellà. A l'apartat de conclusions caldrà explorar, però, quins factors en dificulten l'èxit, segons les hipòtesis i les preguntes de l'apartat 3.3.2.

2. A totes dues ciutats existeix una gran desconexió entre la comunitat catalana i les institucions catalanes. El nombre d'espanyols residents registrats a Berlín gira entorn del 7128 el 2014, segons les dades del govern espanyol. No podem saber, però, quants d'aquests espanyols són catalans, ja que al cens de catalans endegat pel govern català el 2015 només en figura una petita part, tanmateix, i amb tota seguretat, n'hi ha moltíssims més que els 103 socis que formen part actualment del Casal Català i que les 15 o 20 famílies que participen amb regularitat i continuïtat en les activitats del grup d'esplai "Catalanets e.V.", segons les informacions obtingudes de les respectives juntes d'aquestes associacions.

3. Casesnoves i Juarros-Daussà arriben a la conclusió que el fet de transmetre el català i parlar-lo en l'entorn immediat és independent de si es té relació o no amb les institucions catalanes, però els emigrants que no han connectat mai amb aquestes institucions tenen més probabilitats de parlar castellà amb el seu primer fill que aquells que sí que ho han fet. A més, sembla que usen més sovint català en el seu context immediat quan participen en aquestes activitats que quan no ho fan. En el cas de Berlín caldria recollir més dades per poder afirmar el mateix amb tota seguretat encara que sí que es deixa intuir el mateix en els resultats obtinguts. En la mostra obtinguda només hi ha un cas, el de la informant 2, de transmissió del castellà en detriment del català, però no es pot dir que no hagi tingut mai contacte o no hagi participat mai en els actes d'aquestes institucions. La informant i la seva família participen només dels actes culturals generals, però no de les activitats del grup d'esplai per a nens, més relacionades amb l'aprenentatge de la llengua. En les seves declaracions es veu que lingüísticament el seu grup de referència és el castellà. D'altra banda, però, s'identifica més aviat amb les festes i

tradicions catalanes perquè rebutja categòricament ser vista segons els tòpics que es tenen dels espanyols a Alemanya.

Tanmateix el que sí que es pot constatar també a Berlín és que el contacte amb les institucions o associacions catalanes amplia les xarxes socials en català de les entrevistades, la qual cosa fa que puguin usar més la llengua i això beneficia, sens dubte, la predisposició a transmetre-la. Com hem vist, totes les mares que formen part i participen en l'associació d'esplai "Catalanets e.V." ho fan perquè han decidit de parlar català amb els seus fills i, segons declaren, els sembla important que els nens facin servir la llengua amb altra gent i no només amb elles (vegeu per exemple les entrevistes 5 i 6).

De la mateixa manera es pot dir que si les mares decideixen de bon inici de transmetre el castellà, aleshores ja no busquen el contacte amb aquestes associacions i institucions o deixen d'anar a les activitats que s'organitzen, però quan decideixen transmetre el català, els grups com "Catalanets e.V." poden representar un suport i un complement molt important per a la transmissió. D'una banda ajuda els nens perquè aprenguin més i vegin que és una llengua útil que no només parla la mare, i de l'altra també contribueixen que els pares no se sentin tan sols en la tasca de transmissió i els encoratja a no desistir en el repte de la transmissió. En aquest sentit sí que coincidim plenament amb la quarta conclusió de l'estudi realitzat a Nova York:

4. "Els organismes catalans proporcionen una valuosa funció simbòlica, però haurien de repensar el seus objectius i fer un esforç per atreure l'interès dels emigrants catalans" (Casesnoves, Juarros-Daussà, 2013:23).

7. Respostes a les hipòtesis i a les preguntes inicials

En aquest apartat comprovaré si s'han corroborat o no les hipòtesis i si he trobat resposta o no a les preguntes de l'apartat 3.3.2 sobre com es duu a terme la transmissió lingüística del català a Berlín.

1. Quines característiques té la transmissió lingüística intergeneracional del català en les parelles mixtes fora del seu context lingüístic i quines diferències i similituds hi ha amb la transmissió d'aquest tipus de parelles quan resideixen dintre el domini lingüístic?

Podem dir que la principal característica de la transmissió intergeneracional de qualsevol llengua fora del seu domini lingüístic i en un context familiar bilingüe o multilingüe és que, d'entrada, és un tema que fa pensar i reflectir els progenitors. És a dir, mentre que dintre del domini lingüístic sol ser un acte espontani, fora del domini, i com demostren també les entrevistes, acostuma a ser una decisió més conscient, un tema pensat i, més o menys, parlat i debatut entre la parella, i de vegades també amb la resta de la família. A aquesta mateixa conclusió arriba també Anna Cutillas, en el seu estudi sobre la transmissió de l'alemany a Catalunya (2013: 11):

“La decisió de quina o quines llengües es transmetran als fills en un context familiar bilingüe o multilingüe acostumen a ser raonades o conscients i no sembla haver comportat divergències importants en les unitats familiars que hem analitzat”

Aquesta presa de consciència encara és més marcada si es tracta d'individus que, com els catalans, tenim un rerefons bilingüe i hem d'escollir quina de les dues llengües, català o castellà, volem transmetre als nostres fills.

En aquest sentit podríem pensar que el català ho té encara més difícil fora del domini lingüístic que a dintre quan es tracta que les parelles lingüístiques mixtes la transmetin als fills. A les dades recollides no es confirma aquesta hipòtesi, ja que totes les mares, menys una, decideixen de transmetre el català, com també ho haurien fet de viure a la seva terra. És el mateix que constaten Casesnoves i Juarros-Daussà (2011, 2013) en els seus estudis, com hem vist a l'apartat anterior.

A més, encara que no hi ha una única estratègia de transmissió lingüística intergeneracional en parelles mixtes o contextos multilingües, una de ben

característica és l'ús, de manera consensuada o espontània, del mètode conegut com a "one persone-one language" (OPOL), que consisteix a parlar amb els fills cadascú en una llengua, normalment la seva llengua inicial, L1 (Anna Solé, 2009).

I amb això passo a respondre les preguntes derivades de les hipòtesis principals:

2. En territori catalanoparlant els fills que tenen el català com a L1, aprenen igualment el castellà a través de l'entorn i l'escola, en canvi, fora del domini lingüístic no, si no se'ls hi transmet també a casa i/o se'ls porta a una escola bilingüe o es fan activitats relacionades amb aquesta llengua. Aquest factor juga algun paper en la decisió d'alguns pares catalanoparlants, a l'hora d'escollir entre el català o el castellà per comunicar-se amb els seus fills?

Tot i que en els resultats hem vist que les mares solen transmetre el català, si és la seva llengua materna o de referència, sí que trobem en totes elles un cert desig o preocupació perquè els fills sàpiguen, o almenys entenguin, també el castellà. En un cas, el de la informant 5, els escolaritzen en una escola bilingüe en castellà i alemany, en el de la informant 3 han portat un temps el seu fill a les classes de castellà subvencionades per l'ambaixada, fins que ell rebutja continuar. La filla de l'entrevistada 6 va a classes extraescolars de castellà que ofereix la mateixa escola.

I en l'únic cas de transmissió del castellà, la preocupació és a la inversa, és a dir perquè els fills aprenguin o entenguin també el català, si bé que arriba un punt que hi desisteix, sobretot amb l'arribada del segon fill i mai no els arriba a portar al grup de "Catalanets e.V.", on s'ofereixen tallers d'alfabetització. Els fills d'aquesta mateixa informant van també a les classes de castellà de l'ambaixada, tot i que, com declara la mare, no ho fan de grat i no sap quan de temps ho seguiran fent.

La realitat, de totes maneres, és que a Alemanya el castellà es pot aprendre o a les anomenades "Escoles Europees" o a moltes escoles de secundària com a segona o com a tercera llengua estrangera. Per contra el català no. L'única possibilitat

d'aprendre'l és només a través de la transmissió dels progenitors, i això sembla que la majoria de les mares ho té ben clar.

3. Quin paper hi juga la possible influència o la pressió de la parella de llengua no catalana a l'hora d'escollir la llengua? O també: De quina manera pot influir l'actitud lingüística de la part no catalanoparlant, tant de la parella com de la resta de la seva família, envers el català, en la conducta lingüística del membre amb català de L1 i dels seus fills?

En les entrevistes realitzades hem vist que la part alemanya de les parelles, és a dir els pares, tots tenen coneixements de castellà. En alguns casos, com el de la parella de la informant 5 o el de la 2, el parlen amb fluïdesa, en altres els coneixements són molt bàsics, com és el cas del marit de la informant 1. Quant al català, només la parella de la informant 4 el parla, a més de ser molt catalanista, segons declara la informant. Ens trobem, doncs, davant d'un cas de neoparlant. De la resta, encara que tots l'entenen força, com es desprèn de les entrevistes, ningú no el parla.

No hi ha cap pare, però, que s'hagi oposat que els seus fills aprenguin el català en detriment del castellà, però sí que n'hi ha que han expressat, en algun moment, els seus dubtes al respecte, com és el cas del marit de la informant 6 o pel que fa a la informant 1, va ser més aviat la família del seu marit qui no ho veia clar. Fora del domini lingüístic el tema de la utilitat de la llengua sol ser amb més freqüència tema de debat. Aquestes actituds o desinterès per la llengua catalana de la part alemanya de les parelles no han influït la decisió de les mares catalanes de transmetre el català als seus fills, però potser en l'únic cas de transmissió del castellà l'hagi reforçada, també pel fet que el castellà és sovint la llengua de relació entre aquesta parella.

Per contra, el cas del marit de la informant 4, la seva actitud especialment positiva envers el català ha influït en la decisió de no escolaritzar els fills en una escola bilingüe castellà-alemany, per por que pogués ser negatiu per a l'aprenentatge del català. Una decisió que ha estat més aviat del pare alemany que no pas de la mare

catalana <Ha estat per exemple una mica el tema del castellà. Jo per exemple a Friedrichshain hi ha una Europaschule #Escola bilingüe castellà-alemany#. Jo no l'hagués descartat, d'entrada que hi haguessin anat. Però el Norbert ho va descartar així immediatament perquè va dir "No, en absolut, perquè nens alemanys i catalans no hi han de fer res a l'Europa Schule". Sí, d'una banda d'acord però potser haguessin après castellà, o sigui el Norbert, el que ell no volia era que aprenguessin el castellà abans que el català, a escriure'l. No sé, jo penso que potser si l'haguessin, clar llavors, no sé, és una d'aquestes coses que penses "què hauria passat sí ...">

4. Abans hem constatat que les parelles usen una estratègia, el mètode OPOL, per transmetre les dues llengües, el català i l'alemany, als seus fills. Ens demanàvem, però, si aquesta estratègia funciona i si els pares són conseqüents en aplicar-la.

Per respondre aquesta pregunta serà útil contrastar els resultats de Berlín amb els estudis de Susanne Lippert (2010 i 2013) realitzats amb parelles mixtes alemany-italià residents a Roma. Lippert ressalta la discrepància entre la teoria i la pràctica del mètode OPOL. Si bé a totes les investigacions precedents s'afirma que és un mètode molt efectiu per educar en el bilingüisme i es remet o bé als exemples positius o, en cas de fracàs, a la manca de conseqüència dels pares, aquesta lingüista (Lippert 2013) demostra que en la pràctica el mètode OPOL sol fallar molt sovint en el cas de l'emigració aïllada, és a dir, d'aquella que no té el suport d'una comunitat bilingüe, per exemple de l'escola, els veïns, grups de joc i de lleure etc. La raó que falli, segons Lippert, és pel que ella anomena fenomen "d'assimilació progressiva" a la llengua majoritària. Aquesta "assimilació" es produeix per una banda per part dels fills - fins arribar un moment que no volen parlar la llengua dèbil- i per l'altra banda, i com a conseqüència de la primera, el canvi també que fan el pare o la mare en passar-se a parlar amb els fills la llengua forta. El que fa Lippert, de fet, és traspasar el concepte de canvi lingüístic (*language shift*) emprat en els

estudis sobre llengües en contacte (Fishman 1966, 1991, 2001, Clyne 1981, 1982, 2001, 2003, entre d'altres), a l'àmbit d'investigació sobre l'aprenentatge i adquisició de llengües.

Si observem aquesta qüestió en les dades de l'estudi realitzat a Berlín observem que, efectivament, de les 6 entrevistades, quatre d'elles (I1, I2, I3 i I4) declaren obertament no estar gens satisfetes, o no gaire, amb la transmissió lingüística que han dut a terme amb els seus fills.

La informant I5, que és la que porta menys temps a Alemanya mostra més preocupació en el cas de la seva tercera filla, que pràcticament només ha viscut a Alemanya, a diferència dels seus germans grans.

La informant I6 és l'única que diu estar satisfeta perquè ha aconseguit que la filla s'entengui amb la família quan van a Catalunya, que era la finalitat principal de la transmissió.

Les quatre informants que admeten que estan insatisfetes amb els resultats de la transmissió expliquen la seva lluita o fracàs per mantenir el mètode OPOL. Però també les altres dues deixen entreveure dificultats. Vegem algunes de les seves declaracions que ens mostren el procés d'assimilació a la llengua forta dels fills, i també de les mares, en un major o menor grau:

I1: quan eren petits sí que parlàvem més el català, però després arriba un moment que, si no han viscut mai allà, és difícil perquè no adquireixen el nivell de vocabulari d'abstracció, sobretot, no?. I llavors arriba, jo vaig arribar a un moment que automàticament vaig començar a parlar català, ai alemany amb ells.

I2: o sigui em tanco molt en banda de parlar-lis amb alemany. De fet ells intenten de parlar amb alemany amb mi i jo [meneja el cap] [...], o s'enfaden i diuen "tu parles, tu entens l'alemany, perquè no et podem parlar en alemany? [...]" Home jo m'imaginava, suposo, quan eren petits, o quan van

néixer m'imaginava que parlarien el castellà molt bé i que entendrien el català molt bé, i no és el, no és així. Vull dir Clar, tenen accent, lis costa.

I3: *Jo persisteixo però moltes vegades em diu que no m'entén. Llavors canvio sí, perquè és que no sé com sortir-me'n, no? [...]*

Home que m'agradaria més que ell, activament, parlés més català o no ho veies com una cosa estranya. M'agradaria que tingués, no ho sé, una mica més de "feeling", no?

I4: *o sigui parla poc català [referint-se a la seva filla], sí. El que passa és això, que és una lluita. [...] Sí, vull dir es un tema, un dels molts temes de conflicte és això, de parlar el català. [...] de vegades en Joan em diu "això t'ho dic en alemany", dic sí home tu dis-m'ho en alemany, no? Llavors prova [de parlar amb ella en alemany].*

Teòricament si compares potser amb altres, doncs potser sí, però no ho sé, no, no t'ho sé dir, o sigui jo subjectivament no n'estic gens [de contenta amb la transmissió], però potser, és que no sé ... Home, vull dir, clar, el fet de que, doncs això el fet de que encara que els hi costi, doncs també ho fan, vull dir, encara que els hi hagi d'insistir però també ho fan, no? [en això està satisfeta]

I5: *": És una mica variable [la llengua amb què s'adrecen a ella]. Fa un parell d'anys sí, sempre en català. I ara depèn. Si estem el cap de setmana, sí. Si portem molta estona junts i això sí. Alhora si els recullo de l'escola i em volen explicar alguna cosa que han fet a escola, com que l'han viscut en alemany, pràcticament sempre és alemany el tema de l'escola, llavors, ehm, m'ho volen explicar en alemany perquè els hi surt més fàcil. Llavors els hi haig de dir que em parlin en català i canvien. Els hi costa més esforç. Notes que han de buscar el vocabulari, que no els hi surt tan fàcil, però sí, ho fan. Tant el Martí com l'Èric. La Lina és la que ha nascut, bueno ha vingut aquí amb un any i mig i que ha après pràcticament a parlar aquí i li costa més el català i barreja i llavors diu coses "Ich kann nicht alles a la vegada", saps? Fa frases així i dius "ala". Vol dir-me una cosa amb català però com que li surt l'alemany més fàcil, posa només un parell de paraules en català.*

16: *Eh ... parla més alemany que català. Però quan, eh, com que jo sempre li contesto en català arriba un moment que el canvia, canvia i parla també llavors català. Quan estem, i, és molt curiós, quan estem amb la meva família a Sitges, allà pràcticament només parla català, inclús amb mi. Aquí li costa una mica més.[...] Llavors fem servir l'alemany. Sí, bueno, a vegades també li dic en català. Depèn [quan estan la parella i la filla i mantenen tots tres una conversa].*

Anna Cutillas, en les dades qualitatives del seu estudi sobre la transmissió de l'alemany a Barcelona en parelles mixtes, fa constatacions semblants:

"Tanmateix, aquesta transmissió té diverses gradacions i no tots els pares o mares són iguals d'estrictes, segons hem pogut percebre en les diverses entrevistes, un detall que no s'ha pogut valorar en l'anàlisi quantitativa."

El problema de l'"assimilació" ve donat per tot un seguit de factors, segons apunta Lippert, en especial per tres aspectes que ens serviran per respondre les següents preguntes o hipòtesis:

5. Amb l'arribada d'un segon o més fills, possiblement es fa encara més difícil la transmissió i l'ús de la llengua catalana a casa. Es pot fer aquesta afirmació de la majoria de famílies mixtes entrevistades?

Un dels tres aspectes que juguen un paper molt important en l'"assimilació" és, segons Lippert (2013), la "regla dels tres germans", que ve a ser una extrapolació de la "regla de les tres generacions" tan tractada en la bibliografia sobre contacte de llengües (Fishman, 1966, Silva-Corvalán, 2001, etc.), segons la qual la primera generació d'un grup que emigra a un lloc amb una altra llengua, segueix parlant la seva llengua, la segona generació parla totes dues llengües, la dels pares i la del lloc on han nascut, i la tercera generació sol ser ja monolingüe i parla només la llengua de l'entorn. Quelcom de semblant passa amb l'emigració aïllada però dintre d'una mateixa generació: es tracta d'una disminució progressiva de la presència de la llengua dèbil a mesura que se sumen més fills a la família. Efectivament, aquest és

un fenomen que el podem constatar en cadascuna de les famílies entrevistades a Berlín que tenen més d'un fill. I així ho expliquen també les mateixes mares. La progressió la veiem especialment en la informant I5, que és l'única amb tres fills, però les declaracions de les altres tres mares amb més d'un fill (I1, I2 i I4), deixen entreveure també que amb el primer fill funcionava millor, però quan arriba el segon i la llengua de comunicació entre els nens és sempre l'alemany, la lluita d'elles per mantenir el català creix, i el segon fill ja no el domina o no l'usa tant com el primer.

El mateix destaca Cutillas (2013: 13) en el seu estudi, tot i que anomena canvi d'estratègia el que en realitat és un abandó de la L1 del progenitor que cedeix a la major pressió de la llengua de l'entorn amb l'arribada de més fills: *“Un altre fet que s'ha posat de manifest és l'ús d'estratègies de transmissió lingüística diferents segons els fills.*

Les declaracions d'un dels seus entrevistats il·lustra a la perfecció la “regla o teoria dels tres germans” de què parla Lippert:

«Vaig ser molt més persistent amb el Günther, el primer. Amb el Franz, la cosa ja va canviar, diguéssim, i va ser més light. I amb la tercera, no he tingut la disciplina suficient. I em sap greu, perquè qui en surt més perjudicada és la Lorena. No sé si pel fet de ser la petita... Però tenir la influència dels germans, se'm fa més difícil.» (tr.7.43). En el cas de F7, la presència dels germans, la influència social i l'entorn no germànic en què es desenvolupa la vida familiar han fet variar l'estratègia de transmissió de la llengua alemanya del primer fill respecte del tercer.

Per contra, com comentàvem a l'apartat 7.3, Casesnoves i Juarros-Daussà (2013: 8) destaquen justament el contrari pel que fa a Nova York:

“L'opció de parlar català amb els fills en un context migratori, on la disponibilitat i les combinacions de llengües internacionals i de gran abast són diverses, resulta sorprenent, especialment quan constatem que augmenta no sols en relació amb la llengua que es parlava amb la generació anterior sinó també a mesura que es tenen més fills”.

Aquest resultat, que no només sorprèn les autores de l'estudi de Nova York sinó que contradiu els del present treball, els de Cutillas i els de Lippert que hem descrit aquí,

caldria que fos analitzat a fons per tal de descobrir-ne les causes. Als materials publicats fins ara per Casesnoves i Juarros-Daussà no n'hem trobat cap explicació.

La “regla dels tres germans”, tanmateix, porta al que seria el segon dels aspectes que afavoreixen l’“assimilació”, segons l’estudi de Lippert: el pas de la mare o el pare a la llengua forta en la seva comunicació amb els fills. Aquest fet també el podem constatar en l’estudi de Berlín. La negativa dels fills a parlar el català i les respostes contínues en alemany tempten cada cop més la mare a canviar a l’alemany i el discurs esdevé cada cop més monolingüe a favor de la llengua majoritària la qual cosa fa que disminueixi la competència dels fills i de vegades també la dels pares en la llengua en minoria. Així ens ho mostren les declaracions recollides un poc més amunt (I3: *Jo persisteixo però moltes vegades em diu que no m’entén. Llavors canvio sí, perquè és que no sé com sortir-me’n, no?*) I això, per descomptat, succeeix amb més facilitat en aquells pares o mares que dominen més la llengua majoritària, que en el nostre cas són sobretot la informant 1 i la 3, però també la 4. El cas més extrem és, sens dubte la informant 1, que és qui més temps fa que viu a Alemanya, més ja que a Catalunya, i la que declara sentir-se totalment integrada a la llengua i la societat alemanyes fins al punt d’haver-se plantejat d’agafar la nacionalitat alemanya.

6. Amb l’escolarització i a mesura que els nens van creixent, i amb ells la capacitat d’abstracció en la llengua del país i les estructures lingüístiques es compliquen més, més probabilitats hi haurà que rebutgin la llengua que no han desenvolupat al mateix nivell, és a dir el català, i que el progenitor també desisteixi en la transmissió.

Aquesta hipòtesi la confirmen, sobretot, les entrevistades amb fills ja més grans, la informant 1, que té dos fills en edat adulta, i la informant 3 que té un fill de 13 anys.

Em sembla interessant en aquest punt de recordar el paral·lelisme entre allò que pressuposa el terme “assimilació”, que agafo de Lippert, i el que significa grup de referència de què parlava a l’apartat 3.31. sobre alguns conceptes i definició de les

variables. Així doncs, triar un determinat grup com a referència implica adaptar-s'hi, fer el mateix, imitar-lo per semblar-s'hi, tot seguint la dita "Allà on vagis fes com vegis" que Maria Badia Peiró (2012) posa per títol al seu treball sobre l'explicació de la no transmissió intergeneracional de la llengua.

7. En els estudis que s'han fet fins ara dintre el domini lingüístic (Woolard 1989, Boix 1993, Boix 2011, etc.), el membre que té el català com a L1 sovint abandona, l'ús d'aquesta llengua en la seva relació amb la parella, la qual cosa fa que hi hagi menys exposició dels fills a la llengua catalana. Aquest fet es produeix també fora del domini lingüístic?

Hem vist que cap de les entrevistades comunica amb la seva parella en català, excepte una que ho fa ocasionalment. En tres casos alternen amb el castellà, però en general domina la llengua forta, l'alemany, per tant a casa l'exposició dels fills a la llengua catalana no creix, tampoc, a través de les converses entre els pares.

8. Les parelles que formen part d'associacions catalanes a la ciutat de l'estranger on viuen i que hi participen activament, probablement hi troben un suport, en tant que grup de referència, que afavoreix la transmissió de la llengua. Entre les parelles que, per les raons que siguin, no participen en aquests grups i tampoc tenen cap altra xarxa social catalanoparlant regular a la ciutat que els pugui fer de grup de referència, és de suposar que hi haurà més perill d'abandó de la llengua pròpia?

Aquesta pregunta, relacionada amb l'estudi de Casesnoves i Juarros-Daussà, l'he respost ja en l'apartat anterior quan he comparat els resultats d'ambdós estudis en relació a la influència de les institucions catalanes.

9. Conclusions finals

A tall de conclusió d'aquest treball vull fer recapitulació del que eren els objectius generals: d'una banda conèixer de quina manera es duu a terme la transmissió lingüística del català fora del seu domini lingüístic, sobretot si es transmet o

s'abandona a favor del castellà, per exemple, i de l'altra banda descobrir aquells mecanismes o dinàmiques que fan que els progenitors desisteixin en la seva tasca de transmissors de la pròpia llengua.

Quant a la transmissió, hem vist que hi ha coincidència amb els estudis anteriors fora del territori amb el fet que el català sol ser llengua preferent dels pares que el tenen com a primera llengua i fan un gran esforç perquè els seus fills l'aprenguin i sobretot perquè puguin comunicar amb la seva família resident al territori catalanoparlant. El català, però, es troba a Berlín en una situació d'extrema minoria, essent sovint només una sola persona a la família la que el transmet, i tenint escasses oportunitats de fer-ne ús en el seu context immediat. A més, no hi ha cap possibilitat d'aprendre-la en el marc escolar. Això fa que els fills abandonin o no progressin gaire en l'aprenentatge i en l'ús actiu de la llengua, especialment a partir de l'escolarització, moment en què la pressió de la llengua de l'entorn fa també que els progenitors comencin a perdre el control de la transmissió. Sovint es veuen absorbits ells mateixos per la llengua forta en la comunicació amb la seva prole i també amb la seva parella; sobretot en aquells casos en què la dominen bé i en què estan més integrats a la societat d'acollida. Cal destacar que, com bé afirmava una de les mares entrevistades - certament molt ben vist- els catalans ens solem integrar força a les societats que ens acullen, almenys es pot fer aquesta afirmació en el cas de Berlín- i així ho veuen també Casesnoves i Juarros-Dausà en el cas de Nova York (2013:3), en què també parlen de l'assimilació dels catalans a la cultura d'acollida.

D'altra banda, s'ha demostrat que, en les famílies en què hi ha més d'un fill, la transmissió s'ha anat complicant encara més amb cada nou descendent, atès que augmenta la situació de desigualtat de la llengua dèbil, sobretot perquè els germans parlen sempre entre ells la llengua de socialització, és a dir, la del país.

Així doncs, el fet de nàixer en el si d'una parella lingüísticament mixta que transmet dues llengües en un context monolingüe no és garantia de créixer i desenvolupar-se

com a bilingüe. Més aviat els resultats ens diuen que sovint cal parlar d'abandó progressiu o de bilingüisme passiu.

Per tant, sota aquestes circumstàncies, la transmissió de la llengua no es pot considerar exitosa, ans cal pensar en possibles estratègies que contribueixin a augmentar la quota d'èxit.

10. Algunes propostes i línies futures de recerca

Per a acabar resta fer algunes propostes que es desprenen d'aquests resultats i que són la finalitat última i el sentit de la recerca.

Casesnoves i Juarros-Daussà (2013: 23) suggereixen “emprendre accions encaminades a refermar la relació entre els organismes oficials que promouen la llengua i la cultura catalanes, i la comunitat catalana de Nova York. Unes accions que passen per incloure entre els seus objectius, no només l'exportació a l'exterior de productes culturals originats a Catalunya, sinó també la importació a Catalunya de productes culturals catalans produïts a l'exterior. Es tracta d'evolucionar en una direcció més heteroglòssica (del Valle, 2006), híbrida, múltiple i fluïda que sembla que està arrelant a Catalunya (Woolard i Frekko, 2013) i que altres entitats, com The Farragut Fund i la FIEC, ja estan avançant.”

Juntament a aquesta proposta de Casesnoves i Juarros-Daussà, de mirar que les institucions facin alguna cosa més per explotar la seva funció simbòlica, caldria també treballar de manera directa i “intervenir”, com ho expressa Lippert, per contrarestar el perill de l'“assimilació” a la llengua forta i el del bilingüisme passiu. Segons les seves conclusions, la dinàmica de l'assimilació en l'emigració aïllada, només es pot trencar amb una intervenció massiva dintre i fora de casa:

“Kinder, die bilinguale Schulen besuchen, zeigen deutlich höhere Gesamtwerte im Sprachstandstest. Damit wird auch evident, dass es für bilinguale Kinder sehr nützlich wäre,

wenn auf schulische Ebene tatsächlich für eine Unterstützung ihrer Bilingualität gesorgt werden könnt⁵.

Veiem, doncs, que el paper de l'escola és fonamental, tant per al rendiment en si com pel que fa a la motivació en l'aprenentatge de la llengua. Un fet, aquest, que ja ha estat sovint constatat i remarcat per nombrosos estudiosos del tema bilingüisme i multilingüisme (Colin Baker, 1995, Tokuhama Espinosa, 2001; Zurer Pearson, 2007 etc).

Pensar en una escola bilingüe catalana-alemanya a Berlín és, ara per ara, absolutament utòpic, però sí que es podria intercedir perquè els projectes com l'esplai "Catalanets e.V.", pogués treballar de manera més professional i amb més regularitat del que es pot fer ara, si es disposés de més ajut del Govern de Catalunya, per crear una mena d'escola de cap de setmana on, de manera lúdica i motivadora, els nens fossin alfabetitzats i aprenguessin més català del que els pot transmetre només a casa un progenitor. Hi ha alguns projectes en aquest sentit que cal veure com es desenvoluparan i cap on portaran. Sigui com sigui, cal ajuntar idees i esforços per crear tot un concepte ben raonat i cavilat, implementant i millorant l'estructura ja existent.

De la mateixa forma, i en un sentit global, caldria pensar en altres possibilitats de fomentar l'ús actiu de la llengua entre els descendents dels catalans, ja que només podem considerar la transmissió com a exitosa si els nens empren el català de manera activa. Fóra desitjable, doncs, com passa amb els alumnes de les anomenades escoles bilingües europees - anglès, francès, o grec - que tot i que parlen més sovint l'alemany entre ells, en determinades ocasions i contextos també ho fan en aquestes altres llengües. Sens dubte això és possible gràcies sobretot a la tasca de l'escola, però també de centres culturals o activitats diverses que organitzen a la ciutat associacions i institucions d'aquests països.

⁵ trad. de l'autora d'aquest treball: Els nens que van a escoles bilingües, obtenen millors resultats en els exàmens de llengua. Amb això es fa evident que seria molt útil que es pogués donar suport al seu bilingüisme a través d'una escolarització bilingüe"

Fa un parell d'estius que, entre la Generalitat i les comunitats catalanes de l'exterior, es va acordar d'organitzar colònies d'estiu dissenyades per a fills de catalans de la diàspora, amb classes de llengua incloses. Aquesta iniciativa és, sens dubte, una molt bona idea, però cal mirar també de crear contextos catalanoparlants en els llocs de residència i durant tot l'any, més enllà del que Catalanets e.V. ha pogut aportar fins ara amb els mitjans i les capacitats de què disposa.

Amb aquest treball només pretenem donar una modesta idea de la situació que té el català com a llengua de transmissió intergeneracional a Berlín. L'estudi ens deixa entreveure algunes dificultats i de quina manera es podria actuar per atenuar-les. Fóra interessant de comparar més aspectes amb els estudis de Nova York (i per exemple esbrinar per què allà la regla de les 3 generacions funciona a l'inrevés), i que se'n realitzessin a altres llocs del món amb comunitats de catalans comparables a les de Berlín i Nova York. Sobretot, però, queda per fer un estudi més exhaustiu a Berlín, amb una mostra més àmplia i des d'una perspectiva diacrònica, per tal d'observar com es desenvolupen la transmissió i l'aprenentatge de la llengua després d'haver intervingut i d'haver posat en pràctica diverses idees i propostes que hagin desenvolupat les diferents organitzacions, institucions i famílies, tant a Nova York com a Berlín. A Berlín, en especial, seria interessant d'estudiar els efectes del projecte d'escola de cap de setmana que s'està mirant d'endegar, i que en un futur també podria ser escola d'estiu, amb esplais organitzats a la mateixa ciutat, de manera professional, durant les vacances repartides per tot l'any.

11. Bibliografia i fonts documentals

ABREU, C. (2012). La Teoría de los Grupos de Referencia. *Agora–Papeles de Filosofía*, Vol. 31, nº 2: 287-309.

BAKER, C. (2000a). *A Parents' and Teachers' Guide to Bilingualism* (2nd edn). Clevedon: Multilingual Matters.

BASTARDAS, A. (2000). “De la ‘Normalització’ a la ‘diversitat’ lingüística: cap a un enfocament global del contacte de llengües”. *Revista de Llengua i Dret* (2000), núm. 34, p. 151-168.

BLOMMAERT, J. i VERSCHUREN, J. (1998). The Role of Language in European Nationalist Ideologies. A Schieffelin, B, B. et al. (eds.) *Language Ideologies: Practices and Theory*. Nova York: Oxford University Press.

BOIX-FUSTER, E.; Torrens, M.R. (2011). *Les llengües al sofà. El plurilingüisme familiar als països de llengua catalana*. Lleida: Pagès Editors.

BOIX-FUSTER, Emili (2009). *Parlar català amb els fills? La transmissió de la llengua en famílies bilingües a Barcelona*. Sant Cugat del Vallès: Rourich.

CASESNOVES-FERRER, R. i MAS, J. À. (2013). “La previsión del futuro de las comunidades bilingües en contextos multilingües: el caso catalán aquende y allende nuestras fronteras”. II Jornades “La recerca sociolingüística en l'àmbit de la llengua catalana”. Barcelona.

CASESNOVES FERRER, R. i JUARROS-DAUSSÀ, E. (2013). "Les institucions catalanes a NYC: Influència en la transmissió i manteniment del català". Dins L. Arroyo Moliner i S. Simó Solsona (eds.) *VI Congrés Català Internacional de Sociologia. Societats i cultures, més enllà de les fronteres*. Associació Catalana de Sociologia- Institut d'Estudis Catalans: 2-25.

DEL VALLE (2006). "US Latinos, la hispanofonía and the language ideologies of High Modernity." *Globalization and Language in the Spanish-Speaking World*. Mar Molinero, Claire & Stewart, Miranda. New York: Palgrave-McMillan. 27-46.

EDWARDS, John (2004). *Multilingualism*. Londres: Routledge.

FABÀ, Albert (2005). «La llengua inicial i d'identificació. Índexs d'avaluació de la capacitat d'atracció del català», dins J. Torres, ed. (2005), pp. 221-230.

FABA, A.; MONTOYA, B. (2012). *La transmissió lingüística intergeneracional del català al País Valencià. Una perspectiva territorial*. *Caplletra. Revista internacional de Filologia*, Num. 53. València.

FISHMAN, J. (1991). *Reversing Language Shift: Theoretical and Empirical Foundations of Assistance to Threatened Languages*. Clevedon (UK): Multilingual Matters.

GUARDADO, M. (2008). *Language socialization in Canadian Hispanic communities : ideologies and practices*. Vancouver: The University of British Columbia.

HECHT, M., COLLIER, RIBEAU (1993). *African-American Communication. Ethnic Identity and Cultural Interpretation*, Londres: Sage Publications.

JODELET, D. (1989). "Représentations sociales: un domaine en expansion", dins Jodelet, D.: *Les représentations sociales*. Paris: Presses Universitaires de France.

JUARROS-DAUSSÀ, E. (2012). "Ideologies lingüístiques y transmisión en las poblaciones catalana y gallega de la Ciudad de Nueva York". *LL Journal*, vol. 7, n.1

LIPPERT, S. (2010). *Sprachumstellung in bilingualen Familien. Zur Dynamik sprachlicher Assimilation bei italienisch-deutschen Familien in Italien*. Münster: Waxmann Verlag GmbH.

LIPPERT, S. (2013). „Erhalt oder Verlust der schwachen Sprache in bilingualen Familien?“ *Zeitschrift für interkulturellen Fremdsprachenunterricht*. 18:1, 132-145.

MACINTYRE, Peter D. (2007). "Willingness to Communicate in the Second Language: Understanding the Decision to Speak as a Volitional Process", *The modern Language Journal* (MLJ), vol.: 91.

MAS i MONTOYA (2011). "La transmissió lingüística del català: estat de la qüestió i avaluació analítica". *Treballs de Sociolingüística Catalana*, núm. 21 (2011), p. 95-103.

MERTON, R. K. i KITT, A. S. (1950). "Contributions to the theory of reference group behavior", dins Merton, R. K. i Lazarsfeld, P. F.: *Continuities in social research: studies in the scope and method of the American soldier*, Glencoe, Ill, Free Press.

MILROY, L. (1980). *Language and Social Networks*. Oxford: Blackwell.

MILROY, J. and L. (1985). *Authority in Language*. New York: Roudlege.

PAVLENKO, A. (2004). "'Stop doing that, la Komu Skazala!': Language choice and emotions in parent-child communication". *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 25: 179–203.

PAVLENKO, A. (2007): *Autobiographic narratives as data*. *Applied Linguistics* 28 (2). 163–188.

QUEROL, E. (1999). *Cap a un nou marc teòric per a l'estudi de les variables dels processos de substitució lingüística*, Barcelona: Publicacions Universitat de Barcelona, Tesis doctorals microfitxades, 3568.

QUEROL, E. (2001). "Evolució dels usos i de les representacions socials de les llengües a Catalunya (1993-2000)". *Noves SL*.

QUEROL, E. (2002): *Usos i representacions socials de les llengües a les Illes Balears*.

SOLÉ, A. (2009): *Multilingües des del bressol. Educar els fills en diverses llengües*. Barcelona: UOC.

SPOLSKY, B. (1996). «Conditions for Language Revitalization: A Comparison of the Cases of Hebrew and Maori», S. Wright Sue (ed.), *Language and the State. Revitalization and Revival in Israel and Eire* 5-29, Clevedon, Multilingual Matters.

STRUBELL, M. (1982). *Llengua i població a Catalunya*, Barcelona: La Magrana
(2009) «Discussió de la ponència: "La transmissió lingüística familiar intergeneracional: una proposta de model d'anàlisi", de Joaquim Torres i Pla», F. X. Vila & E. Gomàriz, eds. (2009), pp. 33-38.

TABOURET-KELLER, A. (1997): "Language and Identity". En: Coulmas, Florian (ed.): *The Handbook of Sociolinguistics*. Oxford: Blackwell Publishers, pp. 315-326

TAESCHNER, T. (1983). *The Sun is feminine: A Study of Language Acquisition in Bilingual Children*. Berlin: Springer.

TANNENBAUM, M. (2011). "Family language policy as a form of coping or defence mechanism". dintre: *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, Vol. 33, pag. 57-66, Routledge.

TOKUHAMA-ESPINOSA, T. (2001). *Raising multilingual children*, USA: Greenwood.

UNAMUNO, V. i NUSSBAUM, L. (2006). "La Família i l'entorn com a espais de transmissió de llengües". A: *Usos i competències multilingües entre escolars d'origen immigrant*. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, 2006, p. 63-80.

WEINREICH, U. (1996). *Llengües en contacte*. València: Bromera.

WOOLARD, K. (1985). "Language Variation and Cultural Hegemony: Towards an Integration of Sociolinguistic and Social Theory". *American Ethnologist*. 1985, núm. 16/2, p. 268-278.

WOOLARD, K. (2008 a). "Les ideologies lingüístiques: una visió general d'un camp des de l'antropologia lingüística". *Revista de Llengua i Dret* (2008), núm. 49, p. 179-199.

WOOLARD, K. A. and FREKKO; S. E. (2013). "Catalan in the Twenty-first Century: Romantic Publics and Cosmopolitan Communities. *"Catalan in the Twenty-first Century"*. A special issue of *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism* (16)1. Susan E. Frekko and Kathryn A. Woolard, eds.

ZIMMERMANN, D. (1998): "Identity, Context and Interaction". A *Identities in Talk*. Londres: Sage Publications, 1998, p. 87.106.

ZURER PEARSON, B (2007). "Social factors in childhood bilingualism in the United States", *Applied Psycholinguistics vol. 28*, pag. 399-410, USA

12. Annexos

12.1. Guió de l'entrevista

Per a les entrevistes s'ha establert un guió de preguntes per tal d'obtenir la informació necessària per a l'estudi que ens ocupa. El guió s'ha anat seguint, més o menys, segons es desenvolupava la conversa.

Les preguntes s'han distribuït en tres grups. En el primer hi trobem les preguntes relacionades amb les dades demogràfiques, professionals i familiars de l'entrevistat; el segon bloc va dedicat als usos lingüístics en els diferents àmbits i les preguntes del tercer tenen la finalitat d'esbrinar els sentiments de pertinença a una comunitat.

Les preguntes que s'han fet a les informants han estat les següents:

Dades demogràfiques, professionals i familiars de l'entrevistat o entrevistada

1. On vas néixer i quan?
2. Has estudiat alguna cosa? Quina professió tens?
3. Quant temps fa que vius a Berlín? Què et va portar aquí? Vas vindre directament de Catalunya o has viscut a un altre lloc abans?
4. Quants fills tens? Quina edat tenen?
5. Treballes, aquí? On? En què?
6. D'on és el pare dels teus fills?
7. On us vau conèixer?
8. En quina llengua us vau conèixer?
9. Ell/ella sabia que existia el català abans de conèixer-te a tu?

Dades lingüístiques

Llengües de socialització de l'entrevistat

10. Quantes i quines llengües es parlaven a casa teva entre els membres de la família?
11. Quina va ser la primera llengua que vas parlar ?
12. Fora de casa, al teu poble, barri o entorn i amb els amics i coneguts, en quina llengua solies parlar tu? I en quina llengua solien parlar entre ells, majoritàriament?

13. Vas fer l'escolarització en català? Tota o només una part?

Usos lingüístics actuals

14. Quina llengua uses més sovint aquí en l'àmbit laboral?

15. Quina llengua uses més en l'àmbit social general?

16. Quin domini creus que tens de cadascuna de les llengües que uses aquí? Les domines totes de la mateixa manera?

17. En quina llengua sols llegir la premsa? I les lectures de plaer?

18. En quina llengua sols mirar la TV o els vídeos? I escoltar la radio?

19. El pare o la mare dels teus fills, parla català o castellà o les dues llengües? Quin domini creus que té del català i del castellà? On els va aprendre i què el va motivar a fer-ho?

Usos lingüístics familiars

20. En quina llengua comuniqueu tu i la teva parella? Sempre ha estat així o abans comunicàveu en una altra llengua? Si heu canviat, quan s'ha produït i a què ha estat degut el canvi?

21. Quina llengua fas servir amb els teus fills? Sempre ha estat la mateixa des d'un principi ho hi ha hagut canvis? Hi ha diferències si esteu sols o en companyia d'algú que no us entengui? I el seu pare o la seva mare, quina llengua fa servir amb els vostres fills? Sempre ha estat i és la mateixa? Hi ha hagut o hi ha canvis, segons la situació etc.

22. Quina llengua fan servir els teus fills amb tu? Sempre ha estat la mateixa? Varia segons el context? I si varia, de què depèn? I amb el seu pare/la seva mare, quina fan servir?

23. Quina llengua feu servir més quan esteu tots junts?

24. En quina llengua interactuen els germans entre ells? És sempre així a tot arreu i en tots els contextos o de vegades també hi apareix una altra llengua?

25. Aneu sovint a Catalunya? Quants cops l'any? Quant de temps us hi esteu en total a l'any?

26. En quina llengua interactuen els vostres fills amb els avis i familiars?

Capacitats i necessitats lingüístiques dels fills: Aprenentatge i escolarització

27. Pel que fa a l'aprenentatge de llengües, us vau plantejar alguna estratègia lingüística en nàixer els vostres fills? Quina?
28. L'heu aplicat i penseu que ha funcionat bé? Què ha funcionat millor i què no tant.
29. Recordes quan van començar a parlar els vostres fills? (Abans dels 15 mesos, entre els 15 i els 18 mesos, entre els 18 i els 24, més tard dels 24?)
30. Vau detectar algun retard o dificultat? Quina? A què penseu que pot ser deguda? Va existir alguna barreja?
31. Quin domini penseu que tenen els vostres fills de la llengua o les llengües que es parlen a casa? En predomina alguna? Quina? Per què creus que és així? (Perquè és la llengua predominant a casa, a l'entorn, a l'escola..)
32. Els teus fills manifesten un domini de les dues llengües oficials quan aneu a Catalunya? És capaç d'interactuar amb totes dues llengües? Si només amb una? Amb quina?
33. Actualment, quin és el grau d'exposició a les llengües que reben els vostres fills (català, castellà, alemany etc): molt alta, alta, mitjana, baixa, o molt baixa?
34. Quina és la llengua de joc o de relació amb el seu entorn social?
35. Teniu/teníeu cangur regularment? Quina llengua parla amb els vostres fills? I ells com li parlen?
36. En quines llengües miren la tele o vídeos i escolten música els vostres fills? Amb quina freqüència ho fan en cada llengua (sempre, sovint, molt de tant en tant, rares vegades, mai)
37. En quines llengües llegeixen o els llegiu llibres als vostres fills? Amb quina freqüència ho fan en cada llengua?
38. Aquí a Berlín coneixes alguna associació catalana? Hi pertanyeu i hi participeu d'alguna manera? Des de quan? Amb quina regularitat?
39. Quina importància té per a tu estar connectat a aquestes associacions? (Essencial, molt important, important, agradable, indiferent, poc important, gens important). Per quina raó?
40. Has trobat ajuda per part d'organismes governamentals o culturals catalans en els teus intents de mantenir-te connectat amb Catalunya mentre ets a Alemanya?
41. Voldries rebre més suport per part d'aquests organismes?

42. Estàs satisfet /a en la tasca de transmissió lingüística que heu fet envers els vostres fills? Que penseu que haguéssiu pogut fer millor? Què creus que ha fallat? Què creus que ha funcionat especialment bé?
43. Quina importància té per a vosaltres/per a tu que el vostre fill parli català i/o castellà ? Quina ha estat o és la motivació principal perquè aprengui aquesta/aquestes llengües?
44. Quina importància té per a tu el coneixement general de la llengua catalana? I saps què en pensa la teva parella? Quina importància té per a ell?

Sentiment de pertinença a una comunitat

45. Creus que estàs prou integrada a la societat Alemanya? En quin sentit? I lingüísticament?
46. Et sents alemany/a, ja, potser? T'has plantejat alguna vegada d'agafar la nacionalitat alemanya? Per què?
47. Trobes a faltar la teva cultura d'origen? Què trobes més a faltar?
48. El fet de canviar de país ha influït en el teu sentir de pertinença a la teva cultura/cultures d'origen? De quina manera?
49. Què respon quan aquí et demanen d'on ets? Sempre recordes haver respost el mateix, o això ha canviat? En quin sentit?
50. Penses que tornaràs o tornareu algun dia a Catalunya? O potser a un altre lloc d'Espanya?

12.2. Estudi detallat de les entrevistes

12.2.1. Entrevista 1

12.2.1.1. Resum biogràfic

L'entrevista ha estat realitzada en el lloc de treball de l'entrevistada, una escola bilingüe de Berlín, on exerceix de mestra de primària. La informant prové del Vallès, com tota la seva família. A casa, tant el pare com la mare, li transmeten el català, però en el seu entorn escolar i social creix amb una notable presència del castellà.

Es va instal·lar a Berlín el 1987, amb la qual cosa és l'entrevistada que porta més anys a Alemanya.

A casa, tant el pare com la mare, li transmeten el català, però en el seu entorn escolar i social creix amb una notable presència del castellà.

És casada amb un alemany berlinès, que treballa en l'àmbit de sanitat, amb qui té dos fills ja adults, una filla i un fill de 25 i 19 anys, respectivament. La llengua primera de la informant és el català. El seu marit no parla català, tot i que l'entén força. Es coneixen parlant en anglès, però quan ella es trasllada a Berlín i aprèn alemany, de seguida canvien a aquesta llengua, que es manté com a llengua de la parella fins a l'actualitat. L'entrevistada té molt clar, en nàixer la seva primera filla, que li parlarà en català, i durant els primers anys ho fa conseqüentment. Quan arriba el segon fill les coses se li compliquen a nivell laboral i intenta, durant anys, continuar transmetent-los el català, però es converteix en una lluita que abandona progressivament, a mesura que els nens van creixent *<els meus fills ja són grans i clar, quan eren petits sí que parlàvem més el català, però després arriba un moment que, si no han viscut mai allà és difícil perquè no adquireixen el nivell de vocabulari d'abstracció, sobretot, no? I jo vaig arribar a un moment que automàticament vaig començar a parlar català, ai alemany amb ells>*, i admet no haver-se'n sortit amb la transmissió *<Tinc una mica la sensació de fracàs>*, sobretot amb el segon fill, amb qui va passar menys temps de petit. La filla es defensa més en català, però el fill no gaire, afirma la mare. Actualment, però, mare i fills i tota la família parla només en alemany, tret d'alguna frase o paraula solta de coses quotidianes que intercanvien de tant en tant.

12.2.1.2. Grup de pertinença

Les declaracions de la informant ens transmeten clarament el seu sentiment de pertinença al grup català *<Jo solc contestar que sóc de Barcelona, sóc catalana... Em costa molt dir que sóc espanyola perquè tampoc no ho sento.>*

12.2.1.3. Grup de referència

A part de tenir també en alguns aspectes com a grup de referència el grup català al qual declara que se sent pertànyer, la informant es considera totalment integrada a

la societat Alemanya, on ja gairebé ha viscut més temps que al seu país d'origen *<jo també veig que molta gent segueixen més ancorats encara en allà, no? ... Jo sí, ja em sento absolutament integrada.>* A la pregunta si se sent més alemanya que catalana diu *< En algunes coses sí, algunes coses la veritat és que sí. Sí perquè la setmana passada per exemple vaig tenir un dinar català, i per a mi va ser una situació molt rara que tothom es posés a parlar de política catalana i jo els temes que tenia al cap eren alemanys 100%.>*

I a la pregunta si s'ha plantejat alguna vegada d'agafar la nacionalitat alemanya, respon *<Sí, sí, encara no ho tinc decidit del tot, però sí>*. A més quan se li demana en quin moment i per què deixa d'emprar el català amb els seus fills respon *<el que passa és que després ja arriba un moment que parles de temes complexos i costa de mantenir el català, perquè clar els falta, els falta vocabulari, però també va ser un problema d'evolució meva [...] que em penso que vaig deixar jo, en gran part, en algun moment de, de ser catalana, per dir-ho d'alguna manera, i sentir-me més alemanya. I jo mateixa vaig sentir-me més còmoda parlant l'alemany, en situacions de discussió i tal.>*

12.2.1.4. Entorn laboral

A l'entorn laboral la informant fa servir molt el castellà, atès que treballa de mestra en una escola bilingüe (castellà-alemany), i les seves classes són en castellà. Tot i així manifesta que el seu castellà actual no és òptim *<sempre acabes parlant de les mateixes qüestions, moltes vegades qüestions que tenen a veure amb el treball. I amb els alumnes del que m'adono és que, és clar, el nivell va baixant, perquè estàs parlant amb nens de com a màxim onze anys que no han viscut mai en un país hispanoparlant i que per tant tenen moltes limitacions, tant de vocabulari com d'estructures. I Una mica també això influeix en el meu nivell. El meu nivell de castellà no és òptim, penso.>* Fins i tot, en segons quines ocasions admet sortir-se'n més amb l'alemany que amb el castellà *<I, una cosa molt divertida és quan per exemple a les classes hi ha algun tipus de conflicte. Me'n surto més en alemany que en castellà [...] Em falla molt també perquè no m'he posat al dia. Després de 25 anys o 27 que fa que sóc aquí, no m'he posat al dia i la llengua parlada està en moviment*

sempre, no? I són modes i són tendències I tot això, no,...em falta, em falta, aquest nivell no, no el segueixo>

12.2.1.5 . L'entorn social

Com hem dit la informant se sent totalment integrada a la llengua i cultura d'acollida, I té un gran domini de l'alemany, que és, normalment, la seva llengua de comunicació, tant a casa com en el seu entorn social. Pel que fa al castellà, fora de la feina, afirma no tenir cap tipus de relació amb els seus col·legues.

Però sí que té contactes i vincles amb el món catalanoparlant de Berlín a través, per exemple, d'algunes associacions i entitats com el Casal Català *<Jo al Casal, la veritat és que hi vaig bastant des del començament. Com a mínim des que ens vam constituir en Casal. I sí, hi vaig bastant i la veritat és que m'hi sento molt bé. Sí, té una certa importància per a mi. Ara, no diria que sigui fonamental, però sí, la veritat és que m'agrada anar-hi >*, o també amb la Delegació de Catalunya a Alemanya, a través de les quals participa en actes relacionats amb la llengua i la cultura catalanes perquè li interessin especialment, cosa que ha fet també que el seu nivell de català es mantingui més *<El meu nivell de català penso que s'ha mantingut més sobretot perquè he llegit molt més, o sigui a nivell literari m'interessa molt més la literatura catalana que no pas la castellana.>*

També participa en trobades de catalanoparlants diverses en què es parla en català, o es troba amb amics catalans a nivell privat *<Sí perquè la setmana passada per exemple vaig tenir un dinar català, i per a mi va ser una situació molt rara que tothom es posés a parlar de política catalana i jo els temes que tenia al cap eren alemanys 100%.>*

Quant a l'entorn social i escolar dels seus fills aquest és purament alemany, amb contactes esporàdics i participació en actes de la cultura catalana organitzats pel Casal Català, tot i que per participar en algunes associacions com l'esplai

“Catalanets e.V.” els fills de la informant ja eren massa grans quan es van fundar, lamenta l’entrevistada.

12.2.2. Entrevista 2

12.2.2.1. Resum biogràfic

L’entrevistada és una dona nascuda i crescuda a Reus que es va traslladar a Berlín ara fa 17 anys per a viure amb la seva parella, el seu actual marit. Es van conèixer a França i després de passar un temps amb una relació a distància, ella decideix mudar-se a Alemanya. Té estudis de Dret però ha fet també altres formacions i feines diverses en el món del màrqueting i empresa i actualment treballa d’empresària en una empresa paral·lela a la del seu marit, que és també jurista.

Es van conèixer en francès, però arran de la relació ella va començar a aprendre alemany i ell castellà. Segons afirma ella, ell va aprendre més ràpid i aleshores van anar adoptant més el castellà com a llengua de comunicació entre tots dos *<Al cap de dos anys vam passar a l’espanyol>* Actualment alternen el castellà i l’alemany. Ell entén el català però no el parla, tret d’alguna paraula solta *<l’entén perfectament, eh! A vere en un grup al final desconnecta, perquè no segueix, però així de tu a tu ell t’entén, si li parles en català>*.

La informant ve d’una família mixta, la mare li transmet el castellà *<la meva mare és andalusa i ella és molt espanyolista, diguéssim>* i el pare li parla en català. Entre els germans primer parlen en castellà però d’adolescents canvien al català, així com també comencen a parlar en aquesta llengua amb tiets, cosins i altres membres de la família. A la mare se li adrecen tots en castellà. L’escolarització també va ser tota en castellà en una escola religiosa.

La informant i el seu marit tenen dos fills, dos nens de 12 i 8 anys. Ella decideix des de bon principi transmetre’ls el castellà *<és que jo penso en castellà i compto en castellà, i llavors quan vaig tenir fills vaig decidir parlar-lis en castellà >*. Al mateix temps hi ha una intenció de transmetre d’alguna manera també el català, sobretot

quan el primer fill era petit, per exemple portant-lo a grups de jocs de nens catalans *<bueno perquè a Catalanets li parlava en català perquè estàvem allà i ell no parlava encara...Sí, bueno és que amb ell vaig intentar-ho més, me vaig esforçar més amb el català. Li parlava en català o li comprava CDs i llibres i li llegia en català, i li posava ...sí.>* Amb el segon la cosa se li complica més, i tot i que segueix portant-los durant un temps més al grup de joc que s'estava intentant formar (era el precedent de l'actual grup d'esplai "Catalanets e.V.) i a les activitats organitzades pel Casal, i tenen una cangur catalanoparlant, la transmissió de les dues llengües alhora es va fent cada cop més difícil, a mesura que els nens van creixent i el llenguatge es complica. El gran ha tingut més input en català, tant a Berlín com a Catalunya a les vacances, i en sap un poc més que el petit, amb qui la mare ja no s'hi ha esforçat, perquè ja havia desistit de l'intent i ja deixa d'anar a les trobades del grup de joc. La transmissió del castellà també representa una lluita i sovint els nens demanen que la mare els permeti parlar-li en alemany *<Ells intenten parlar alemany amb mi, però jo ...i diuen "tu entens el alemany! Per què no et podem parlar en alemany ?>* No està gaire satisfeta amb els resultats de la transmissió lingüística que ha fet als seus fills *<Home jo m'imaginava, suposo, quan eren petits, o quan van nèixer m'imaginava que parlarien el castellà molt bé i que entendrien el català molt bé, i no és el, no és així. Vull dir Clar, tenen accent, lis costa [...] Home amb el català potser m'hi hagués pogut esforçar més, però clar és que en general a la meva vida no arribo, no arribo, o sigui, vaig molt estressada, a tots els nivells, no? És lo que dèiem. Vull dir si jo no treballés, no sé, em pogués dedicar més a, estigués més descansada.*

12.2.2.2. Grup de pertinença

El grup de pertinença de la informant és múltiple. D'una banda, la llengua i l'actitud lingüística de la mare i la de l'entorn escolar és evident que han deixat forta petjada *<és que jo penso en castellà i compto en castellà>*, fins al punt que és aquesta la llengua que decideix transmetre activament als seus fills, com hem vist més amunt *<Sí, bueno és que, bueno, ja ho has sentit, en el meu cas domina el castellà, perquè, a*

veure jo català és llengua materna, però clar, el castellà em domina, em resulta més, més fàcil>

Així mateix, però, declara que per a ella és important el vincle amb la llengua i cultura catalanes a través de les associacions i organismes catalans a Berlín *<perquè és la meva, els meus orígens, la meva cultura i el meu idioma, les meves tradicions, si fan un partit del Barça és el meu partit, el meu equip, dels meus fills també per cert, ...clar és important, són arrels, és cultura >* i intenta que els seus fills hi participin, o a través de música, audiollibres, lectures i contactes amb catalanoparlants residents a Berlín o estades a Catalunya.

Declara, però, cert conflicte a l'hora de respondre la pregunta sobre el seu origen *<Sí, perquè a vere, jo em sento, clar a vere jo no, no sóc independentista, no dic sóc de Catalunya, però me fastidia molt els prejudicis, els clixés d'Espanya i tinc com una contradicció, una ambigüitat. Llavors moltes vegades quan me diuen "D'on ets?" Dic: "De Barcelona". Perquè així, llavors clar, quan vaig arribar no. Deia Spain.>*

12.2.2.3. Grup de referència

L'entrevistada declara sentir-se més còmoda amb la llengua castellana *<és que jo penso en castellà i compto en castellà... o sigui a vere, sí que penso en català a vegades, sí, també segons quin tema, o si penso en algú que parla català, doncs penso en català >*, també llegeix principalment en castellà i ressalta la contradicció de què parlàvem més amunt *<aquesta ambigüitat que tinc, de que no sóc independentista però que no vull que m'identifiquin amb lo típic espanyol>*.

Per això, potser, com hem dit abans, el vincle que té a Berlín amb activitats culturals és més aviat a través d'associacions i entitats catalanes, i no tant de les de la resta de l'Estat.

Quant a la cultura i llengua d'acollida, tot i sentir-s'hi integrada, no les veu com una part integrant seva, com passa en altres casos estudiats *<No em surt parlar amb alemany amb els meus fills, perquè no és el meu idioma matern, per molt bé que el*

parli. No em surt natural... a mi quan me diuen "Tu ja ets alemanya", jo dic "Com? Perdó?"... Me sento que m'he, m'he, m'he acoblat, però que jo no sóc d'aquí.>

12.2.2.4. Entorn laboral

En l'entorn laboral la llengua predominant és l'alemany, seguida del castellà, el català i l'anglès *<Home jo diria que primer l'alemany, perquè, però també utilitzo molt l'espanyol, perquè el meu marit parla molt bé amb espanyol i perquè no ens entenguin als altres parlem castellà.>*

12.2.2.5 . L'entorn social

En l'àmbit social de la Informant 2 predomina l'alemany i després un poc de castellà, i català *<A nivell de gent del col·legi és amb alemany, perquè la majoria són alemanys. A nivell d'amistats tinc una mica de tot. Bueno, una mica de tot, no, tinc, diguem-ho així, tinc amics alemanys, i tinc amics espanyols, catalans, i algun d'algun altre país amb qui parlo alemany.>*

12.2.3. Entrevista 3

12.2.3.1. Resum biogràfic

La informant de l'entrevista 3 és nascuda i crescuda al barri del Guinardó de Barcelona en el si d'una família catalanoparlant per les dues parts, amb la mare de Girona. Fora de casa creix en un ambient força castellanoparlant, tant a l'escola com després a l'institut, que era de militars. També les seves amistats d'aleshores eren majoritàriament castellanoparlants. Per aquesta raó declara sentir-se més segura escrivint en castellà *<Jo em sento més segura escrivint en castellà que en català, això demostra que ...vull escriure perquè faig l'esforç, això sí, i escric sempre en català, no? Però és allò que quina sort que tenim l'autocorrector (riu)>*

En general, però, diu sentir-se més còmoda i espontània amb la llengua catalana *<Tinc la sensació que m'expresso millor en català que en castellà, o sigui la meva espontaneïtat, o les coses, em surten amb català, o sigui, com diuen, no? Que la*

llengua materna és la que reses i la que comptes, no? Jo també ho crec aixís, lo que primer em surt a mi és el català.>

Té estudis de Filologia Alemanya però treballa d'administrativa en una institució espanyola de Berlín des de fa ja molts anys. En fa 24 que viu en aquesta ciutat, on va conèixer el seu marit alemany. Al començament parlen en castellà *<crec que el seu espanyol deuria ser millor que el meu alemany>* però tan bon punt com s'instal·len a Berlín, ell passa a parlar-li només en alemany, per tal que ella millori en l'aprenentatge d'aquesta llengua, que es converteix ja en l'única llengua de comunicació entre la parella. Ell no parla el català, però l'entén força bé, assegura la informant. Amb la família d'ella, ell interactua en castellà, però.

La parella té un fill de 13 anys, escolaritzat en una escola de llengua vehicular alemanya. La mare li ha parlat sempre en català, però declara que cada cop el fill li respon menys en aquesta llengua i que es queixa que no l'entén. Ella persisteix a parlar-li en català però de vegades canvia a l'alemany, quan el nen insisteix que li costa d'entendre-la.

La llengua que fan anar quan estan els tres membres de la família junts i mantenen una conversa plegats, és l'alemany.

La informant declara no estar satisfeta amb la tasca de transmissió lingüística que ha fet al seu fill i diu *< M'agradaria més que ell activament parlés més català o no ho veïés com una cosa estranya. M'agradaria que tingués, no ho sé, una mica més de feeling, no? Si això vindrà amb els anys i conforme vagi madurant no ho sé >*.

12.2.3.2 Grup de pertinença

L'entrevistada pertany al grup català i sempre ha parlat la llengua catalana amb tota la família d'origen *<Som catalans, de, de, d'origen, no? I sí, sí, sempre, sempre hem parlat amb català>*. Quan a Alemanya li demanen la seva nacionalitat ella fins fa uns anys sempre havia respost "espanyola". Ara, però, arran de la tensa situació política actual a l'Estat espanyol, l'entrevistada declara tenir problemes en respondre simplement que és espanyola, com feia abans *<Sí perquè reconec que jo no he estat independentista tota la meua vida. Així com hi ha gent que ho és, però jo no ho era.*

Però la desafecció cap a Espanya doncs ha anat augmentant en aquests darrers anys, no? > Per aquesta raó ara respon només que és de Barcelona, perquè segons ella <és la manera més elegant de resoldre aquest conflicte que tinc>.

12.2.3.3 Grup de referència

Com hem vist en el grup de pertinença, en la informant es produeix durant els darrers anys una pèrdua de la doble identificació amb el grup català i el castellà com havia sentit sempre. Actualment ella parla de desafecció cap a Espanya, la qual cosa fa que prengui més el grup català com a referent.

D'altra banda, en relació a la cultura d'acollida, declara sentir-se força integrada *<Sí, em sento integrada, això sí, eh! >* De fet porta ja la meitat de la seva vida vivint a Alemanya, on se sent a gust en general, però afirma que no agafaria la nacionalitat alemanya perquè diu *<No, alemanya no me n'hi sento, no. No ho seré mai, d'Alemanya >*. La manera com la perceben els mateixos alemanys, però, les seves amistats, és com si fos una més d'ells. Això ho exemplifica amb una situació en què en parlar de manera no agradable sobre la comunitat turca de Berlín, una amiga es disculpa per por a haver-la molestat i li diu que no se'n recordava que ella també és estrangera, perquè la veu com una més d'elles *<Però que em tinguin tan, tan assimilada i tan, eh, no em desagrada que no em tinguin com a estrangera.>*

A més té un bon domini de la llengua alemanya i admet que hi ha situacions en què pensa en alemany.

12.2.3.4. Entorn laboral

Atès que treballa en una institució espanyola, la informant usa majoritàriament el castellà en el seu entorn laboral, però declara que també hi fa servir el català, ja que hi ha força treballadors que són catalans i molts d'ells no tenen cap inconvenient a parlar-lo, també davant dels altres quan s'adrecen només a algú dels catalans, com ara per exemple amb la seva cap *<allà parlo castellà, tot i que ara tinc una cap que és catalana i amb ella parlo català i sempre em parla en català. És curiós i fins i tot davant dels altres, que això és, el, sí, sí, parlem català ella i jo...Home les catalanes allà sempre hem parlat en català i sé que poder a algú li farà gràcia, però ..(riu). I poder si estem en una conversa amb més gent doncs ens parlem en castellà, no? >*

Afirma que, a força de parlar tant en català a la feina, fins i tot hi ha altres treballadors alemanys que han acabat aprenent-lo *<Però és tanta l'estona que parlem en català que la meva companya alemanya ara tradueix del català de sentir-me a mi parlar en català. Portem una pila d'anys treballant juntes, com a 7 o 8 i ha après el català...A nivell oral ho entén i pot traduir>*.

12.2.3.5. Entorn social

En l'àmbit social, l'entrevistada declara fer servir tots tres idiomes. Lògicament hi predomina l'alemany per ser la llengua del país i la llengua de l'escola del seu fill, els seus amics, els altres pares i els mestres, però té relacions socials també amb catalanoparlants i amb castellanoparlants *<poder una mica més en català, però poder una mica més, no gaire més>*

També participa dels actes festius i tradicionals catalans organitzats per la Delegació i el Casal Català.

12.2.4. Entrevista 4

12.2.4.1. Resum biogràfic

L'entrevistada número 4 és nascuda a Barcelona a finals dels anys 60, al barri de Vallcarca, en el si d'una família mixta, de mare catalana i pare murcià. La mare ha parlat sempre en català, també al seu marit, que ha parlat sempre en castellà, tant a la mare com a les tres filles. Les germanes, entre elles, comuniquen sempre en català i també s'adrecen en aquesta llengua al pare a partir d'un cert moment en què abandonen el costum inicial d'adreçar-se-li en la seva llengua *<i jo, jo després també va arribar un moment que vaig començar, ara al meu pare li parlo en català, des de fa molts anys, ja >*. Amb el temps el pare, atès el predomini del català a la família, prova d'expressar-se també en aquesta llengua, cosa que li costa i fa que barregi força *<Ara el meu pare tendeix més a començar a parlar en català però com és poc, té poca, no està, no està molt dotat pels idiomes, llavors, bueno, no el parla massa bé però s'esforça ...I ell em contesta, doncs potser comença la frase en català i*

l'acaba en castellà, però vaja>. En l'entorn escolar l'entrevistada es mou en un ambient força castellà, atès que era encara en època de Franco, al principi, i a més un col·legi religiós. Després es va introduint progressivament el català, però continua anant en una escola on hi ha molta presència de la llengua castellana. Finalment entra a la universitat on estudia Filologia semítica.

La informant arriba a Alemanya l'any 92, per instal·lar-s'hi definitivament amb qui serà després el seu marit, un alemany també filòleg i mestre de francès, que també parla el castellà, llengua en què es van conèixer. Ell, que també ja sap de l'existència del català, de seguida es posa a aprendre aquesta llengua quan comença la relació *<I el català el va aprendre, doncs amb la motivació quan em va conèixer, doncs vam, sí vam passar, com dic, del castellà al francès, o sigui parlant en francès, i després del francès al català tampoc no era tan difícil. I allavors vam estar així una època de transició.>* Actualment es comuniquen entre ells en alemany, tot i que ell té un bon domini de la llengua catalana, exceptuant l'escriptura, segons diu ella, i és molt catalanista.

Tenen dos fills, una nena d'11 anys i un nen de 9, escolaritzats tots dos només en alemany, tot i que la mare manifesta que ella, primer, va pensar a fer-ho en una escola bilingüe alemany-castellà *<Ha estat per exemple una mica el tema del castellà. Jo per exemple a Friedrichshain hi ha una Europaschule (Escola bilingüe castellà-alemany). Jo no l'hagués descartat, d'entrada, que hi haguessin anat. Però el Norbert ho va descartar així immediatament perquè va dir "No, en absolut, perquè nens alemanys i catalans no hi han de fer res a l'Europa Schule". Sí, d'una banda d'acord però potser haguessin après castellà, o sigui el Norbert, el que ell no volia era que aprenguessin el castellà abans que el català, a escriure'l. No sé, jo penso que potser si l'haguessin, clar llavors, no sé, és una d'aquestes coses que penses "què hauria passat sí ...">*.

Des de bon principi l'estratègia pensada per tots dos és que cadascú parli als nens conseqüentment en la seva llengua inicial, és a dir en català i en alemany. I, excepte

en situacions molt concretes, és així com ho han anat fent sempre. La mare però, es queixa que sovint ha d'exigir als seus fills que li parlin en català, cosa que no està exempta de conflictes *<jo també noto una mena de rebuig, o sigui cap al català, una certa, com una mandra, un rebuig... El que passa és això, que és una lluita>*. I ells intenten parlar-li en alemany *<sempre intenten passar-se al català, ai al alemany, i jo sempre insisteixo que no ho facin. És una batalla>*.

Expressa la preocupació per les limitacions amb què es troben els seus fills a l'hora de parlar català *<em sap greu perquè la comunicació és fins a cert punt, de la banda, de la seva banda, clar jo li dic parla'm en català i llavors clar, és una mica primitiva perquè ell no té un, no té una gran possibilitat d'expressar-se ricament en català, però bueno és el que hi ha >*.

Malauradament la família va només una setmana o quinze dies a l'any a Catalunya *<És molt poc, sí. També té a veure que allà no tenim un lloc per a estar-nos>*, però quan hi són els nens s'espavilen parlant amb avis i cosins, i se'n surten força bé *<A Barcelona els hi costa menys>*.

La llengua predominant a la família quan estan tots quatre és l'alemany, atès que són tres contra una, i quan mantenen una conversa a quatre és en alemany, amb intervencions en català, quan es produeix algun "tête à tête" entre mare i fills.

12.2.4.2. Grup de pertinença

La informant es manifesta clarament catalana, que és com respon a la pregunta sobre el seu origen *<Jo dic que sóc catalana>*, i per esquivar haver de dir espanyola utilitza la tàctica de dir simplement la ciutat d'on ve *<O sigui en el moment en què volies defugir discussions o debats o haver de donar massa explicacions deies de Barcelona>*. Així ho expressa també quan descriu la seva negativa a parlar amb els alemanys que saben castellà en una altra llengua que no sigui l'alemanya, i diu *<també m'ha agradat parlar sempre alemany, jo també tinc aquí coneguts que saben per exemple molt bé el castellà i jo sempre m'he negat a parlar el castellà amb*

alemanys, especialment el castellà, naturalment. Si fos el català potser seria més generosa.>

12.2.4.3. Grup de referència

Quant a la seva integració a la cultura d'acollida, la informant manifesta haver-se esforçat molt per integrar-se i haver-ho aconseguit força, sobretot a nivell lingüístic i diu *<també m'ha agradat parlar sempre alemany, jo també tinc aquí coneguts que saben per exemple molt bé el castellà i jo sempre m'he negat a parlar el castellà amb alemanys, especialment el castellà, naturalment. Si fos el català potser seria més generosa.>*

Creu que a Catalunya tothom la percep com a una persona molt alemanya però que ella sempre serà una *< catalana que viu a Alemanya i afegeix <1 em sembla que em moriré com una cata, si em moro aquí, em moriré com una catalana que viu a Alemanya>*.

El sentiment de pertinença i de referència al grup cultural català fins i tot ha anat creixent durant els darrers anys *< cada vegada em sento més ..., potser per això del procés i tal, que cada cop estic com mentalment més allà que aquí >* i en un altre moment afegeix *< i després tinc el món dels meus interessos que actualment es localitzen, no sé si és ja una mena de cosa patològica, bueno patològica no, però vull dir que és realment molt, el que és Catalunya, el procés, sí >*.

Tanmateix reconeix el pes de la cultura d'acollida en la seva identitat quan afegeix *< ja et dic, també sóc molt alemanya >* i parla de la dicotomia de no ser 100% de cap lloc quan un viu fora de la seva cultura *< o sigui és que no ets ni d'aquí ni d'allà, d'una banda, no? I en el fons és això, no ets ni d'aquí ni d'allà. Però vaja, no ho sé, jo penso que, bueno ja ho dit abans, sóc una catalana que viu a Alemanya >*.

12.2.4.4. Entorn laboral

L'entorn laboral, en una institució espanyola a Berlín, fa que l'entrevistada parli moltes hores al dia la llengua castellana i no l'alemanya ni la catalana, i convisqui en un ambient no alemany, la qual cosa ha provocat, en part, una mica el distanciament de la cultura d'acollida, com hem vist abans i com explica la informant: *<és aquesta sensació d'haver abandonat una mica la idea d'haver-me d'integrar tant aquí>. I afegeix <Si potser treballés amb alemanys, en una empresa alemanya, també seria diferent (...)>.*

12.2.4.5. Entorn social

Fora de l'entorn laboral, no té relació amb la gent de la feina i es relaciona majoritàriament amb alemanys, però també té moltes amistats i contactes catalans, i altres de castellanoparlants, a través dels quals els seus fills entren també en contacte amb la llengua castellana, que ella diu que entenen una mica però no el parlen. L'entrevistada fa i ha fet molt per estar connectada amb la comunitat catalana de Berlín. És cofundadora del Casal Català (Katalanischer Salon) del qual explica *<A vere el Saló Català jo el vaig començar com un lloc de trobada social, de, doncs de tant en tant trobar-se amb la gent (...) doncs això, doncs trobar-me la gent, m'agrada molt, o sigui, parlar-hi, i "com estàs i tal i qual" perquè són tot gent que a través dels anys, de trobar-te, i això fent actes i actes doncs hi fas una certa amistat. Després pel, a llavors en aquest sentit sí que és important i després pels nens, doncs que vegin alguna cosa, a bueno clar la Calçotada, coses d'aquestes, doncs sí, també hi anem, clar, sí.>.*

També va formar part, durant molt de temps, de la Junta del Casal, així com també va ser cofundadora de "Catalanets e.V", l'associació de pares i fills catalanoparlants, en la seva versió anterior, ara fa més de 10 anys, quan encara no hi havia tants nens catalans a Berlín. Participa regularment en les activitats del Casal i fins ara ho ha fet també en les de Catalanets e.V., però actualment lamenta que els seus fills ja no hi volen participar *<amb tota la canalla més jove s'avorreixen, i va haver-hi un moment*

que va ser, realment de rebuig total, i llavors a partir d'aquest moment ho vam deixar estar>, però sí que van a segons quines activitats, com les colònies anuals que organitzen Catalanets e.V i les festivitats principals.

12.2.5. Entrevista 5

12.2.5.1. Resum biogràfic

La informant número 5 és una arquitecta de Barcelona que arriba a Berlín amb el seu marit alemany, també arquitecte, el 2012, ara fa tres anys i mig. Vénen directament de Barcelona, arran de la crisi i la manca de feina en el sector a l'Estat espanyol, i després d'haver viscut 10 anys a les Canàries, on es van conèixer.

L'entrevistada prové d'una família catalanoparlant de l'Eixample i tant l'escola, com l'institut i la seva formació va ser molt catalana, així com l'ambient en què es mou, segons declara. L'escolarització es produeix després de la mort de Franco, ja a les portes dels 80.

La parella té tres fills de 10, 7 i 5 anys. Els dos primers fills són nascuts a les Canàries, i la filla és nascuda a Barcelona però poc després del seu naixement es traslladen a Berlín. El matrimoni comunica primer en castellà, durant tota l'estada a les Canàries i els dos anys que passen a Barcelona, i actualment a Berlín ho fan tant en castellà com en alemany, atès que l'entrevistada ha augmentat els seus coneixements de la llengua i que es troben en un context germanoparlant. El pare no parla el català, però sí que ho entén gairebé tot, perquè ha estat exposat a aquesta llengua durant els dos anys que van viure a Barcelona. Tanmateix no es va llançar a parlar-lo i l'entrevistada ho atribueix a la curta estada a Catalunya. Amb la família d'ella, el seu marit comunica en castellà, que és la llengua en què també se li adrecen ells.

Amb tots tres fills, i des de bon principi, la mare parla amb els nens en català, i el pare ho fa en alemany. Els dos grans van a una escola bilingüe alemany-castellà, atès que per als pares és important que aprenguin també la llengua del lloc on es van conèixer i que especialment el nen gran, però també una mica el mitjà, ja parlava abans de venir a Berlín. Així doncs, els nens creixen de manera multilingüe. Entre els germans, durant el primer any d'estada a Berlín, parlen encara en català. Després, però, es produeix un canvi i passen a l'alemany. Només quan la mare juga

amb ells i dirigeix el joc o l'activitat que estan fent, se solen acoblar i parlen també català entre ells, sobretot el dos grans. La nena hi té més dificultat, atès que ja ha anat a Berlín a la guarderia i no ha viscut gairebé gens a Catalunya. Els seus coneixements de català són més aviat passius.

Viatgen sovint a Catalunya, on els nens interactuen en català amb tota la família i amb el seu entorn. En general se'n surten força bé, afirma la informant. En tot cas qui té més dificultats és la petita, la tercera dels germans.

En general està contenta amb la transmissió, tot i que veu que, aprendre tres llengües a la vegada, representa un repte i no és tot com un s'imaginava i voldria.

12.2.5.2 Grup de pertinença

La informant declara que se sent catalana *<Jo sóc catalana i he viscut molts anys a Tenerife i no he deixat de ser catalana per molt estar allà, saps? [...] M'he integrat bé, allà m'he sentit molt a gust, però mai he sigut tinerfeya, he sigut catalana >*.

Diu que a Alemanya, quan li demanen d'on és, li costa dir que és espanyola i per això respon que és de Barcelona *<Jo sóc catalana, clar. [...] Jo dic que sóc de Barcelona perquè no vull entrar en conflictes de si sóc independentista o catalanista. Jo no puc dir que sóc espanyola, em costa. Potser algun cop ho he dit, eh, perquè som estrangers i..., però ara, perquè jo mai he dit que sóc espanyola i si de cas dic que sóc de Barcelona i la gent sap on està Barcelona, i a partir d'aquí, segons la cultura de cadascú, sap que tens una llengua, o sap només que això està a Espanya o la gent ja et situa. Jo sempre acostumo a dir que sóc de Barcelona>*

12.2.5.3. Grup de referència

El grup de referència de la informant és el mateix que el de pertinença, clarament el català.

A més, pel que fa a la cultura d'acollida i una possible identificació amb ella, diu que no se sent encara del tot integrada a la societat alemanya, i declara que no s'acaba de trobar a gust amb el caràcter alemany *<jo sentir-me alemanya? No. Jo he vingut aquí amb 40 anys. [...] I no, no m'atreu la nacionalitat alemanya, no admiro els alemanys, no els admiro, no>*

Tot i que el seu nivell d'alemany ha millorat molt durant aquest temps a Berlín, afirma no sentir-se encara tampoc del tot còmoda amb la llengua. És la informant que fa menys temps que viu a Alemanya, només 4 anys.

12.2.5.4. Entorn laboral

A l'entorn laboral fa servir l'alemany per comunicar-se amb tots els companys de feina, que són alemanys.

12.2.5.5. Entorn social

Fora de la família i de l'entorn laboral té contactes i amistats tant amb alemanys com amb catalanoparlants o castellanoparlants. Amb les famílies dels amics dels fills i el personal de l'escola sol comunicar en castellà, atès que és una escola bilingüe amb molt personal castellanoparlant i nens d'origen espanyol o de Sudamèrica. En algunes excepcions, parla en català amb algunes poques famílies que són, com ella, originàries de Catalunya. Amb els pares alemanys o d'altres orígens s'hi comunica en alemany.

Forma part d'algunes associacions catalanes, com ara "Catalanets e.v", on porta els fills regularment perquè es relacionin en català amb altre catalans de Berlín, i perquè aquest vincle també és important per a ella.

A més la família té una cangur espanyola amb la qual els nens parlen en castellà.

12.2.6. Entrevista 6

12.2.6.1 Resum biogràfic

La informant 6 és una dona de Sitges procedent d'una família catalanoparlant per les dues bandes. L'escolarització la va fer ja gairebé tota en català. En el seu entorn parlava català però també castellà, segons les amistats, entre les quals n'hi havia de tot.

Va estudiar Dret a la universitat de Barcelona. A Sitges mateix va conèixer el seu marit, un enginyer alemany. Es van conèixer en anglès però ell estava aprenent el castellà i a mesura que van augmentar els seus coneixements d'aquesta llengua van

anar canviant al castellà. Per motius laborals es van traslladar a Berlín fa 10 anys. A mesura que l'entrevistada va anar aprenent la llengua del país, l'alemany va anar predominant cada cop més com a llengua de comunicació entre la parella. Ella diu tenir-ne uns coneixements mitjans, actualment. Tenen una filla de 7 anys. Tot i que no es plantegen cap estratègia lingüística abans de nàixer la nena, la mare li parla en català perquè diu *<No em sortia de parlar-li en un altre idioma, només de parlar-li el català>*, malgrat que molta gent alemanya li recomana ensenyar-li el castellà per ser una llengua més parlada *<I me'n recordo que molts alemanys em van dir que no, que li parlés castellà, que el castellà era més important i que millor que el sàpigues>*. Sembla que al seu marit també li hagués semblat millor, en principi, que la mare li transmetés el castellà a la filla, però entén i accepta que li parli en la seva llengua materna, el català. També perquè veu que a Berlín hi ha altres possibilitats d'introduir-la en el castellà, com per exemple fent classes extraescolars, o a través de vídeos o lectures en aquesta llengua, que de tant en tant també li fa la mare.

La nena sol parlar a la mare en català si estan soles, tot i que intenta fer-ho en alemany, però acaba confluint amb la mare, en veure que aquesta no cedeix. Hi ha situacions familiars, quan mantenen una conversa tots tres junts, en què predomina l'alemany, i també quan són amb amics que no entenen ni parlen el català.

L'entrevistada i la seva filla participen regularment de les activitats que organitza el grup d'esplai "Catalanets e.V." des de fa més de dos anys. Per a la mare és important que la filla no es perdi les tradicions catalanes i també que practiqui la llengua amb altra gent.

Declara estar satisfeta de la transmissió lingüística que li ha fet a la seva filla, perquè almenys és capaç d'entendre i fer-se entendre amb la seva família de Catalunya, que era l'objectiu principal i el que li feia por a la mare que no succeís.

12.2.6.2. Grup de pertinença

Pel que fa al grup de pertinença la informant declara que quan li demanen d'on és ella diu sempre *<primer espanyola i després sempre em pregunten d'on i dic de Barcelona>*. Mai ha dit ni mai diu que és de Catalunya. Tanmateix la qüestió lingüística la té clara i per a ella és molt important transmetre la llengua materna, que és el que li surt espontàniament, tot i que idealment li agradaria que la filla

aprenqués també el castellà, i hi està fent un esforç llegint-li llibres en aquesta llengua i portant-la a classes.

12.2.6.3. Grup de referència

Quant al grup de referència, tot i que les arrels lingüístiques i culturals catalanes són importants per a l'entrevistada, segons declara, per les informacions que es desprenen de l'entrevista, fa pensar que el grup castellanoparlant també hi juga un paper força important com a referent. Tal vegada els estudis de Dret, un sector molt castellanitzat, hi hagin influït. A més, el castellà és, en part, la llengua de comunicació de la parella. El marit no parla el català. I en les relacions socials de l'entrevistada el castellà hi apareix més sovint que no pas el català.

12.2.6.4 Entorn laboral

Actualment la mare no treballa.

12.2.6.5. Entorn social

Fora de la família l'entrevistada diu usar sobretot l'alemany, per exemple en l'àmbit escolar de la filla, on l'alemany és l'única llengua vehicular. A part d'això té amistats alemanyes, però també castellanoparlants i catalanes. Més castellanoparlants que no pas catalanes, segons informa.

12.3. Transcripció de les entrevistes

Entrevista 1

Dia: 12.2015

Hora: 14.00

Lloc: Berlín, barri de Charlottenburg

Durada: 47m06s

ENT: Bé. On vas nàixer i quan?

I1: El 1960 al Vallès.

ENT: D'acord. Has estudiat, evidentment, sinó no estaries fent la feina que fas. Quina professió tens?

I1: Vaig estudiar magisteri quan encara era "Educación general básica".

ENT: Sí, sí. i quan temps fa que vius a Berlín?

I1: Des del 87

ENT: I què et va portar aquí?

I1: El meu marit, que aleshores no era el meu marit, era el meu amic.

ENT: D'acord. I vas vindre directament de Catalunya? No vau viure primer a cap altre lloc?

I1: Sí, de Catalunya, no vam viure a cap altre lloc, no.

ENT: Molt bé, molt bé. Quants fills teniu, ja ho sé també, que són dos, però l'edat exacta no la sé.

I1: La meva filla té 25 anys i el meu fill en té 19.

ENT: D'acord. I sí que treballes aquí [a Berlín].

I1: Sí, a aquesta escola #una de les escoles bilingües d' alemany-castellà de Berlín#.

ENT: Què fas exactament?

I1: Faig de mestra de primària. Dono classes d'espanyol i d'altres assignatures que també es fan en espanyol, que són normalment Ciències, Geografia i Història, Música, Art. En principi puc fer classes de tot menys d'anglès i matemàtiques, i d'alemany, evidentment.

ENT: Molt bé. El pare dels teus fills és alemany. És d'aquí de Berlín, ell?

I1: Sí, és berlinès.

ENT: És berlinès, d'acord. I on us vau conèixer?

I1: A Folkestone, a Anglaterra. Sí, fent un curs d'anglès.

ENT: D'acord. I en quina llengua us vau conèixer, aleshores?

I1: En anglès, en anglès.

ENT: I ell ja sabia, quan et va conèixer a tu, que existia això del català?

I1: No, no, no, no, però ja li vaig explicar. Sí, sí, li vaig explicar.

ENT: D'acord, però no sabia que existís aquesta llengua ni res.

I1: No, no.

E· T: Quantes i quines llengües es parlaven a casa teva; si tornem al temps de la teva família?

I1: català.

ENT: Només català?

I1: Només català, sí, sí, sí.

ENT: Aleshores la primera llengua que vas parlar és clarament el català.

I1: Sí.

ENT: I fora de casa, al teu poble, amb els amics i coneguts en quina llengua solies parlar, ho recordes?

I1: A veure, els primers anys evidentment català. Però llavors quan ... passa que va arribar molta immigració, eh. Fins i tot al meu poble que no és el lloc del Vallès que n'hi ha hagut més, però hi va haver immigració. I llavors en aquella època realment els catalans ens passàvem al castellà, i ens hi passàvem molt de pressa. I jo penso que això a partir dels 11 o 12 anys claríssim. A part del fet que jo vaig tenir principalment professores castellanes, a l'escola bàsica, a l'escola de primària. I després a batxillerat jo recordo haver utilitzat molt més el castellà, però molt més. Perquè encara no hi havia classes de català.

ENT: hm

I1: Jo sóc del primer any que hi va haver BUP, eh. Llavors no hi havia classes de català, encara, i els professors, els llibres eren evidentment en castellà, els professors, principalment catalans ni te'n assabentaves que fossin catalans perquè ells, automàticament, es feia tot en castellà.

ENT: hm

I1: I de classes de català en vaig tenir per primera vegada a tercer de batxillerat. A tercer de batxillerat va, va arribar el català.

ENT: D'acord, d'acord. I la majoria de gent del teu entorn, entre ells també parlaven, fora de l'escola. I això parlaven ...

I1: A veure, depèn una mica. Al meu poble sempre s'ha parlat molt català, perquè és un poble l tal. Ara bé, quan jo anava a l'institut al poble del costat era un institut comarcal. Aleshores venia molta gent de la zona com Montmeló, Mollet, Parets, la Llagosta que aleshores eren zones de molta immigració. I aleshores jo diria que la major part de companys que vaig tenir, més de la meitat, jo diria que eren d'origen principalment andalús. I normalment parlàvem castellà. Jo recordo, amb els amics haver parlat més castellà. Ara, després per exemple els caps de setmana jo estava en un grup d'escoltes d'una parròquia i allà hi havia molts més catalans.

ENT: D'acord.

I1: Per exemple, no?

ENT: hm, hm

I1: Sí, hi havia molta diferència, molta diferència d'ambients, realment.

ENT: I les teves amistats estaven barrejades, ho sigui...

I1: Molt barrejades. Molt barrejades. Ho sigui, d'alguna manera, sí diríem "vario pinto" no? Perquè normalment en el meu temps lliure estava més en famílies catalanes, mentre que a l'escola les meves millors amigues eren, evidentment d'origen andalús. Totes, sense excepció.

ENT: Sí?

I1: Eren com dos móns completament diferents.

ENT: hm, d'acord.

I1: Personalment considero que em va fer molt bé.

ENT: Sí, sí, sí.

I1: Em va anar molt bé.

ENT: I això ... I vas... l'escolarització has explicat, clar com que era a l'època de Franco, no? Tota la bàsica va ser en castellà.

I1: El que passa que a casa es parlava català però a casa meva no hi havia cap mena d'interès per la cultura catalana. En realitat més aviat molt poc.

ENT: hm. Però els teus pares tots dos són catalans.

I1: Sí, sí. Però molt poc interès per qüestions catalanes, molt poc.

ENT: Per qüestions catalanes?

I1: Sí, tant de política com de cultura. Molt poc interès, sí. Tant és així que per exemple quan va arribar l'hora que vaig fer Magisteri, em varen desaconsellar de dret de fer de mestra de català.

ENT: I va ser el que vas fer.

I1: No, no, no, jo sóc mestra de Geografia i Història, el que passa que en aquella època encara hi havia la possibilitat de fer el reciclatge que dèiem, i el vaig fer. I per tant tinc totes dues titulacions. Tinc la de mestra, i després tinc per l'ICED de Barcelona, sóc mestra de català.

ENT: D'acord. Molt bé, és a dir que els teus pares no ho trobaven pràctic, no? No ho veien gaire...

I1: No, no, no. Ho respectaven però ho trobaven una cosa, doncs què et diré jo, una mica folklòrica. Més a més eren gent de camp d'una família, què et diré? Molt conservadora, i ells d'alguna manera com que deien, "és que això es pot acabar qualsevol dia d'aquests", no? Ho sigui: "Tindrà continuïtat? D'alguna manera, saps d'aquella gent que ja han vist que han anat les coses maldades tantes vegades que deien: "Aquí, això, podria passar com la República, no? Que al cap de quatre dies s'acabarà i si tu només ets mestre de català i hi ha un canvi..." Ells sempre deien: "Hi podria haver un canvi de règim. Si hi hagués un canvi de règim et trobaries fumuda".

ENT: hm, hm.

I1: Clar perquè eren coses que s'havien viscut.

ENT: Clar, hm, hi tant, sí, sí. I aleshores vas començar a partir de tercer de BUP, no, m'has dit a fer català.

I1: Sí, sí.

ENT: A tenir reciclatge, no?

I1: No, no, a tercer de BUP classes.

ENT: Ja era classes de català.

I1: Sí, el que passa que no sé dir-te si va ser un any o van ser dos.

ENT: Jo no me'n recordo.

I1: No t'ho sé dir, ja veus. Si va ser tercer i COU o només va ser tercer. No ho sé. No ho sé, perquè només hi havia una professor de català per a tot l'institut.

ENT: Sí, sí.

I1: No ho sé. No, el magisteri el vaig fer a Barcelona, a la Central. I allà teníem classes de català també, però en unes condicions de misèria, vint-i-cinc alumns. Oh clar, jo vaig ensepegar uns anys que, som a la generació del *baby boom*, i a les classes n'érem vint-i-cinc per classe però no sé quants classes n'hi havia de paral·leles, allò era mastodòntic, no?

ENT: hm

I1: I realment eren molt difícils les classes de català perquè érem nivells molt diferents. Des de molts que no parlaven gens de català, ni l'entenien, els que doncs ja ens havíem començat a interessar, llegíem i, ...no, era molt difícil. En realitat ben poc aprofitades les classes de català de Magisteri, van ser molt poc aprofitades.

ENT: D'acord, mi els usos lingüístics actuals de la llengua catalana o de les llengües que tu utilitzes. Quina llengua uses més sovint aquí en l'àmbit social

I1: L'alemany

ENT: En l'àmbit social general l'alemany.

I1: Sí, sí perquè les meves relacions són normalment alemanyes.

ENT: D'acord.

I1: Sí, aleshores per mi l'alemany és la meva primera llengua de comunicació. El castellà el faig servir a l'escola. I evidentment no només amb els nanos, també amb els companys de feina. El que passa és que de relacions privades, fora de la feina, no en tinc jo amb aquesta gent, normalment. I passa que és un ús molt limitat de la llengua, tant el que tinc amb els alumnes com el que tinc amb els companys de feina, perquè sempre acabes parlant de les mateixes qüestions, moltes vegades qüestions que tenen a veure amb el treball. I amb els alumnes del que m'adono és que, és clar, el nivell va baixant, perquè estàs parlant amb nens de com a màxim onze anys que no han viscut mai en un país hispanoparlant i que per tant tenen moltes limitacions, tant de vocabulari com d'estructures. I Una mica també això influeix en el meu nivell, el meu nivell de castellà no és òptim, penso.

ENT: hm, hm.

I1: I, una cosa molt divertida és quan per exemple a les classes hi ha algun tipus de conflicte me'n surto més en alemany que en castellà.

ENT: Sí?

I1: Quan hi ha una situació allò de conflicte gros, jo què sé, estàs al patí fent guàrdia o així, en alemany me'n surto més. En alemany tinc més allò que en diuen *Schlagfertigkeit* [en aquest cas quelcom com "soltura"].

ENT: Sí, sí, sí, sí. I aleshores penses que tens un domini major, o sigui major, en segons quins àmbits, no? de l'alemany

I1: Depèn, depèn.

ENT: Depèn de què?

I1: Depèn de situacions, és que hi ha com moltes capes, com molts diferents nivells. Evidentment tinc més seguretat escrita, en qüestió ortogràfica tinc més seguretat

amb el castellà, molta més. També en qüestions de sintaxi. A nivell així per exemple, en espanyol em falla molt també el nivell argot, el nivell familiar, col·loquial.

ENT: hm.

I1: Em falla molt també perquè no m'he posat al dia. Després de 25 anys o 27 que fa que sóc aquí, no m'he posat al dia i la llengua parlada està en moviment sempre, no? I són modes i són tendències I tot això, no...em falta, em falta, aquest nivell no, no el segueixo.

ENT: D'acord. I pel que fa al català, eh, quin ús, eh! L'utilitzes també, la llengua?

I1: Molt poc, perquè els meus fills ja són grans I clar, quan eren petits sí que parlàvem més el català, però després arriba un moment que, si no han viscut mai allà és difícil perquè no adquireixen el nivell de vocabulari d'abstracció, sobretot, no?

ENT: hm!

I1: I llavors arriba, jo vaig arribar a un moment que automàticament vaig començar a parlar català, ai alemany amb ells i ...

ENT: Però el teu domini ni compares ara, podem parlar de tot això, també, però ara..

I1: El meu nivell de català penso que s'ha mantingut més sobretot perquè he llegit molt més, o sigui a nivell literari m'interessa molt més la literatura catalana que no pas la castellana. La castellana m'hi haig d'obligar. Llegeixo literatura catalana perquè m'agrada molt, llegeixo llibres alemanys perquè temàticament els haig de llegir, i el castellà l'he deixat com bastant arraconat, la veritat és aquesta. No em queda temps, d'alguna manera, no em queda temps.

ENT: D'acord, eh i la premsa en quina llengua la sols llegir?

I1: Jo llegeixo normalment ... jo no llegeixo, bueno, l'única premsa que llegeixo en paper és el *Tagespiegel*, perquè som subscriptors i la resta de diaris els llegeixo a internet.

ENT: Sí, d'acord, quan dic premsa em refereixo també...

I1: Llegeixo en català i llegeixo en francès. Sempre faig un seguiment de *Le Monde* i radio France, m'agrada fer una mica de seguiment, sí.

ENT: Hm, d'acord.

I1: I en castellà de vegades si hi ha alguna notícia també miro els diaris castellans, però no ho faig de manera continuada i normalment si entro a un diari castellà és La Vanguardia, però no ...

ENT: D'acord, i les lectures de plaer dius que solen ser en català.

I1: En català, sí.

ENT: En alemany no?

I1: També. També però no tant.

ENT: Hm. D'acord. I la televisió, mires la televisió.

I1: No, la televisió molt poc. La televisió sí que gairebé només en alemany. De vegades miro alguna mediateca, però no em queda gaire temps, no, la televisió molt poc.

ENT: I la ràdio?

I1: La ràdio, sí, la ràdio l'escolto sempre perquè em descarrego els podcasts.

ENT: Ah, vale.

I1: I són, i són, normalment de Catalunya Ràdio o són de Radio France. Hi ha un programa de filosofia que me'ls descarrego tots perquè m'interessa.

ENT: És a dir que el francès també...

I1: Sí, el francès l'he activat molt aquests últims anys. Sí, sí, sí.

ENT: Aha, aha, d'acord.

I1: Però més que tot per divertir-me, i també perquè vaig anar a França de vacances fa un parell d'anys i me'n vaig adonar que, després de no haver fet francès després de 30 anys, em vaig adonar que el meu nivell era millor que el dels alemanys que anaven al meu grup que, sí, que havien après francès. I vaig pensar: "ostres, doncs, quin greu -no?-el perds" I mira sembla que hi tens tirada, que no et costa. I llavors vaig pensar, doncs, a veure, sense fer cap curs ni res, simplement doncs, això, escoltant programes que m'interessin, llegint una mica, allò, donant una ullada als diaris i et vas posant al dia.

ENT: I tens un bon domini també de la llengua francesa.

I1: Em defenso, em defenso. En surto de tot, però no és un nivell com el del castellà o el català, eh! I com de l'alemany, eh!

ENT: Clar, com a llengua estrangera, no? Diguem, perquè, sí. .. Eh, molt bé. En relació al teu marit, ehm, ell entén el català, el parla, o ...

I1: Ell, l'entén bastant.

ENT: El castellà també, no?

I1: El castellà no, el castellà no.

ENT: Gens?

I1: El castellà no. Ell va fer uns cursets de català, fa anys. I el que passa és que ell és una persona així una mica, que sap llatí, i una mica per intuïció doncs va... però li

ha faltat, li ha faltat, com diríem, posar-s'hi de veritat i fer-ho una mica sistemàticament. No, ell no té paciència, eh, ja.

ENT: Sí, sí, sí. Quin domini creus que té del català. Ho sigui, és capaç d'entendre les converses que ...

I1: Eh, parcialment. Jo diria A1, potser?

ENT: A1? Vols dir, tan, tan...

I1: Tan bo?

ENT: No, A1 és bastant baixet, sí.

I1: Ehm, no ho sé.

ENT: És capaç d'entendre així quan tu i jo estem parlant, ara, per exemple?

I1: Entendria molt, sí. Potser A2, posem A1, entre...A2, però jo trobo que per a un A2 potser li falta la sistemàtica, ell no et conjugará bé els verbs, per exemple.

ENT: D'acord. I, com ...com l'ha après, va fer un curs aquí, no, m'has dit?

I1: Sí, una vegada va fer, va fer...

ENT: Aquí a Berlín?

I1: Sí, sí, sí. Hi havia una, era una acadèmia privada eh, que ho feia, però em penso que ja no existeix. Sí, va començar, el que passa que els idiomes són sacrificats.

ENT: Sí, sí, sí.

I1: O ets una persona sobre dotada o has de posar-t'hi, i ell això és el que li falta, però bueno, és així.

ENT: I, què el va motivar fer aquests cursos, de català?

I1: Ah, no, doncs això perquè jo era catalana i ...li feia gràcia.

ENT: O sigui que era bastant al principi.

I1: Clar, i també en aquella època teníem els nens petits i anàvem molt allà #a Catalunya#, i també volia doncs poder parlar mínimament una mica.

ENT: Sí.

I1: Nosaltres quan anem pels llocs ens agrada, com a mínim, els *basics*, no? Allò de saludar, poder dir alguna cosa en la llengua del país.

ENT: Clar, sí, sí. Eh, i entre vosaltres parleu sempre alemany, aleshores?

I1: Sí, sí.

ENT: Però no sempre ha estat així perquè dius que us vau conèixer en anglès.

I1: Sí, al començament parlàvem en anglès, però de fet com el meu anglès és molt dolent i el seu anglès no és gaire bo, vam tocar sotre molt aviat. I després clar, jo

vaig començar a aprendre molt aviat, de manera molt intensiva l'alemany i em vaig adonar que si no parlàvem en alemany a casa, la cosa anava coixa.

ENT: Sí, sí, sí, sí.

I1: Clar.

ENT: I quan, més o menys, es va produir aquest canvi? Tu et vas traslladar aquí. Us vau conèixer a Anglaterra, I ...

I1: Un any més tard vaig venir aquí. Ens havíem vist un parell de vegades, a les vacances i així, i jo tenia la possibilitat de demanar una excedència i ho vaig fer. O sigui que tampoc no cremava els ponts.

ENT: O sigui que tu ja eres mestra allà, mestra a Catalunya.

I1: Sí, sí. Treballava, tenia una plaça fixa i podia demanar una excedència de 10 anys i ho vaig fer, i d'alguna manera tenia una certa seguretat.

ENT: D'acord. És a dir que quan et vas traslladar aquí, al cap de poc temps ja vas canviar cada vegada...

I1: Sí, sí, al cap de poc temps, jo crec que va ser al cap de tres, quatre mesos. També van ser els amics que ens ho varen dir. Van dir "escolta", van dir, van renyar –me una mica, van dir "si no et poses les piles, eh, això és una tonteria lo que estàs fent, no? Però de fet em va ajudar perquè vaig fer un curset, vaig fer un curs en una escola, acadèmia d'idiomes, que eren crec que tres o quatre hores diàries. Era molt, molt intensiu, però molt. I és clar també aprens molt de pressa. I vivint al país aprens molt de pressa, no? I llavors per a mi la millor manera, eh, s'han de veure, s'han de veure sèries televisives ben tontes. Jo en aquella època em vaig empassar Dallas, totes aquestes coses me les empassava en alemany. Ja veus que passa, l'argument és tan ...

ENT: Sí, sí, una manera molt pràctica per a aprendre. D'acord, hmm. Amb els teus fills –ara parlem dels teus usos lingüístics, eh?- com parles, quina llengua fas servir amb bells teus fills eh? Dius que al principi els hi parlaves en català.

I1: Sí, sobretot amb la meva filla i fèiem moltes coses, per exemple moltes cançons, molts contes –teníem una biblioteca molt ben fornida- però és clar, després ja es va , aquí als nens les coses se'ls compliquen molt les coses quan comencen a anar a escola.

ENT: Hm

I1: Perquè l'escola alemanya és molt absorbent.

ENT: Sí.

I1: I Abans l'escola alemanya, encara, a l'època en que hi anava, quan va començar la meua filla era, la qüestió ortogràfica era, ha canviat, la cosa ha canviat, però en aquella època... I aleshores clar, aboques tota la teua energia a que els nens aprenguin aquesta llengua tan difícil i que l'aprenguin a escriure, a escriure-la bé perquè és clar, la nota te la dona el dictat, imagina't quina bestiesa.

ENT: Sí, sí, sí, sí. Abans i encara, encara, no?

I1: Sí, però és que jo quan vaig arribar no m'ho creia. Quan jo vaig venir aquí els únics exàmens que hi havia en les assignatures de llengua eren dictats i redaccions. I era una bestiesa.

ENT: Sí, sí, sí. I aleshores, o sigui tu, des què era petiteta vas començar a parlar-li en català, i, eh, però llavors dius que vas canviar en un moment determinat.

I1: Sí, en un moment determinat vaig canviar.

ENT: Però tu recordes si vau decidir, entre tu i el teu marit vau decidir quina llengua?

I1: No, no vam decidir res.

ENT: No vau decidir res.

I1: No, no, no.

ENT: És a dir que el fet de parlar-li català no va ser una cosa consensuada.

I1: Sí, no, això sí que ho teníem clar. Ah, no, però jo això no hi hauria estat pas mai disposada a parlar alemany amb la meua filla petita. I això el meu marit, si no ho hagués acceptat, doncs mira hagués tingut un problema. Però això estava claríssim.

ENT: I per a ell, ell ho veia com una cosa normal?

I1: Ell ho veia com una cosa normal, sí. La seva família no, en part, eh! Aquí hi havia... Els alemanys, hm, han canviat, eh, d'uns anys ençà la seva, la seva opinió sobre la multilingualitat, però fa cosa de 30 anys, 25 anys que a aquella època eren encara molt tradicionalistes, molt tancats en aquestes coses.

ENT: És adir que no ho veien gaire bé.

I1: No ho veien clar, però tampoc no els vaig preguntar l'opinió, vull dir, m'és igual.

ENT: I seguies algun mètode, en el sentit de dir, ser sempre conseqüent.

I1: Sí, quan era petita jo, sempre, sempre fóssim on fóssim, sempre parlava en català. Això realment sí que ho vaig fer bastant, allò que diuen "ah".

ENT: Sempre? Davant els avis i la família del teu marit?

I1: Sí, sí, sí. Això no és fàcil, eh! En aquella època no era fàcil.

ENT: No, ni en aquella ni en ..

I1: Ni en cap. No, no, no, és difícil, sí. Jo penso que, que potser, eh ... No sé si a tot arreu passa igual. No ho sé, però costa. La multilingualitat costa molt de mantenir a Alemanya.

ENT: Hm, jo crec que no només a Alemanya, no? Depèn. Sí, sí, ehm això, hi ha un moment en que, en què deixes. Bueno, llavors ve el teu segon fill, no?

I1: Sí, i amb el meu segon fill ja va sortir tot molt més malament perquè no en vaig quedar jo a casa amb ell. Es va quedar el meu marit.

ENT: Ah, d'acord.

I1: I és clar, això va crear una estructura, un ambient completament diferent. Se'm varen ajuntar dues coses, se'm va ajuntar que ell va ser qui va agafar les vacances per maternitat. Es va quedar, entre una cosa i altra tres anys, es va quedar a casa amb el nen. Però és clar, i a més a més, a mi em varen canviar els horaris de treball. Va començar la *Ganztagsschule* #escola de jornada sencera#. Això vol dir que vaig arribar molt més tard cada dia a casa, no? I això, penso que van ser, tot per una cosa com l'altra, eh, molt, molt negatives, no? Perquè és clar si arribes i estàs cansat, el nen també està cansat al vespre. A part que amb el meu fill hi ha hagut una qüestió d'ADHS, com...

ENT: TDAH

I1: TDAH, i aleshores ell tampoc no va tenir els primers anys, doncs, suficient, eh, paciència, vull dir allò de començar un conte no l'acabàvem mai, el conte, perquè s'aixecava abans. Cantar cançonetes, doncs no ens va funcionar. Tinc una mica la sensació de fracàs, però ...

ENT: Hm, Hm, Hm.

I1: És lo que és. Però la meva filla, llavors pel seu compte ha fet coses per aprendre'l millor. I a mi em consta que ella llegeix els diaris a internet per exemple. Llegeix el Periódico en català

ENT: Bé, però llegeix en català.

I1: Sí, i un any va fer un curs, va fer un curset allà. Va anar allà i va tenir classes, sí, sí, sí. S'ha anat espavilant.

ENT: Hm, hm. Entre ells naturalment, parlen en alemany, entre ells.

I1: En alemany. Clar és que això és una qüestió també, no? El segon fill té un germà o una germana que ja parla l'alemany. Aleshores, sempre és molt més difícil.

ENT: Sí, sí.

I1: Jo ho veig aquí a l'escola també, eh! El primer nen ens l'apunten al grup de materna. I després et vénen pel segon i et diuen: „Sí, però volem que entri pel cantó alemany“.

ENT: Sí, sí. I quan surten a fora, ja m'hi he fixat, parlaven tots en alemany, i no en castellà, per exemple.

I1: Sí, sí.

ENT: D'acord. Ehm, ehm, la llengua que feu servir més quan esteu junts ja has dit que és l'alemany, no? I a partir de quan i com canvies també la llengua, perquè amb ta filla aconseguixes de ser conseqüent, sempre.

I1: Sí, el que passa és que després ja arriba un moment que parles de temes complexos i costa de mantenir el català, perquè clar els falta, els falta vocabulari, però també va ser un problema d'evolució meva. També va ser un problema d'evolució meva, que em penso que vaig deixar jo, en gran part, en algun moment de, de ser catalana, per dir-ho d'alguna manera i sentir-me més alemanya. I jo mateixa vaig sentir-me més còmoda parlant l'alemany, en situacions de discussió i tal.

ENT: Hm.

I1: Però és clar, el problema és també que si estem tots quatre a taula i parlem d'alguna cosa, el fet de parlar català ja exclou el meu marit, per exemple, que ja et dic, ell entén les beceroles, però ell no pot parlar de no sé quina cosa ha dit la senyora Merkel, en català per exemple, no ho entén, i aleshores quan les converses ja no són de nens petits...

ENT: Sí, sí, clar.

I1: Ho sigui, la solució per a mi hagués sigut que el meu marit realment s'ho hagués pres més seriosament, i hagués après més, però això no hi va ser.

ENT: És a dir que és quan es complica més la cosa, l'escola i tal, progressivament que tu ho vas deixant més d'utilitzar amb ells el català?

I1: Sí, sí. I jo, jo quan vaig anar llegint més coses i, sí, realment.

ENT: Hm, d'acord, i tu vas aprenent més alemany, no?

I1: Sí, clar, i també arriba un moment que jo em vaig trobar més còmoda parlant en alemany, perquè en català passa que, segons quins temes, ho has de simplificar molt i d'alguna manera te'n canses també, no? Tens, els temes són complexos, quan parles de política o parles de no sé quina qüestió d'actualitat, eh, només té interès parlar-ne si pots parlar-ne amb tota la profunditat, i aleshores no ho pots fer

en una llengua que els altres no dominen al mateix nivell que tu. I això és una mica una limitació.

ENT: Clar. Eh, tu recordes en quina edat van començar a parlar els teus fills, en quina edat, més o menys? Saps si abans dels 15 mesos, entre els 15 i els 18 mesos?

L1: La nena va començar bastant a l'hora, 15 mesos, sí, sí. El que passa que ella va començar a cantar abans que a parlar. Perquè és una persona molt musical, però el nen va anar una mica més endarrerit, però jo penso que els nens, ho he sentit a dir de molts nens que no van tan avançats com les nenes, no? A les nenes això de parlar ens va, ja som "*marujes*" des del començament, no?

ENT: I en quina llengua recordes que parlava ella?

I1: En totes dues, la Marta no ha barrejat mai res. De petita era bilingüe però 100%. A mi se m'adreçava automàticament en català, sempre.

ENT: D'acord. I de barreja el nen potser que sí que n'ha fet més, no?

I1: Tampoc, de barrejar tant, tampoc, però gandul per parlar el català tant com vulguis. Llavors ell et parlar directament en alemany, sempre, parlava directament, sempre.

ENT: Tu li parlaves també sempre en català.

I1: Sí, però ja et dic que no vaig tenir-hi tanta paciència. Perquè te'n canses, de voler llegir un conte cada vespre i que no et vulguin escoltar mai, no'?

ENT: Sí. Sí, sí.

I1: Clar, te'n canses, no? Ho sigui ell ha tingut molt, molt d'aguant" amb això de boicotejar-me, de sabotejar els meus intents de...sí, sí.

ENT: I quin domini, quin domini creus que té ta filla del català, o sigui creus que quan va, perquè viatjàveu molt a Catalunya, no? En principi en quina llengua, allí s'havien de comunicar, no?

I1: Sí, sí, i es comunicaven.

ENT: En català?

I1: Sí, sí, sí. Aquest estiu han anat tots dos sols a Barcelona. I no han estat pas en família, han estat bé, s'espavilen bastant, i jo penso que la la Marta un nivell B el deu tenir, però potser escrit no tant

ENT: Clar però és que escrit és una altra història, no? Però bé, també a Catalunya hi ha molta gent que parla català i escriu en castellà, vull dir, no?

I1: Sí, sí, jo crec que se'n surten. Ella sobretot, sí. Se'n surt prou bé. Jo penso que si se n'anés a viure allà per exemple no tindria cap problema. Al començament evidentment, en qüestió de paraules tècniques, paraules així, s'hauria d'espavilar i buscar-se ajuda, però se'n surt.

ENT: D'acord, se'n surt, però el teu fill, com es diu perdona, però

I1: Marc

ENT: El Marc

I1: Hm, no tant, no tant, no tant.

ENT: Però el sap parlar una mica?

I1: Una mica sí però no tant, no tant bé.

ENT: Hm, i entendre'l, l'entén?

I1: Tampoc no tant com la nena.

ENT: No tant com ella però creus que és capaç d'espavilar-se ell tot sol per exemple, per Catalunya i dir allò que...

I1: Tot sol per Catalunya, que no siguin situacions així una mica...

ENT: Vull dir lingüísticament, eh, no en ...

I1: Sí, també saps què passa? Que també és un problema de caràcter.

ENT: Hm, sí.

I1: També és un problema de caràcter, que és molt impacient. Bé, ja saps com són aquests nanos, molt impacients, si no et donen la resposta que vols, no? Després pot ser que no s'atreveixin a dir "Perdona, no t'he entès, m'ho repeteixes?" Em costa de dir, em costa de saber.

ENT: Sí, sí. I amb els avis? I la família? Tu tens germans a Catalunya?

I1: Sí, sí, però hi tinc molt poca relació, d'uns anys ençà, lamentablement.

ENT: I amb els avis?

I1: Una àvia, tenim una àvia, només. Sí, s'entén, poc o molt s'entén, sí.

ENT: És a dir que amb ella li toca, no, fer ús del català?

I1: Sí, sí. Sí, però per exemple jo ho veig complicat perquè al telèfon volen explicar i no saben gaire com fer-ho sobretot el Marc no sap com fer-ho, li falten paraules. Això del vocabulari és un problema molt gros.

ENT: I el castellà?

I1: No, el castellà, el Marc no el sap gens, i la Marta sí, la Marta va fer un curs a la universitat.

ENT: I és capaç també de ..., al mateix nivell que el català, també o no?

I1: No, no, menys, menys, menys.

ENT: Hm, però és capaç de, de comunicar-se una mica en castellà, d'entendre si va...

I1: Una mica sí, una mica, sí, sí. Però ella de fet està sempre molt disposada, no?

ENT: Sí, sí, sí. D'acord. A veure. Quin és el grau d'exposició actualment que tenen els teus fills al català.

L1: Pràcticament cap.

ENT: Cap.

L1: No.

ENT: Cap, cap, cap, és a dir tu no els hi parles mai en català.

L1: Algunes vegades sí, però poc, poc. La veritat és que és molt poc. O sigui al nivell de coses, de dir "Què vols per dinar?" o "Veniu a la cuina, sisplau", això sí, aquestes coses de la vida diària sí, però no per parlar d'una qüestió d'actualitat o així.

ENT: Sí, sí, que no és això parlar ...

I1: No, no, no. És una mica "small talk", però no passem gaire d'aquí.

ENT: Sí, si heu de discutir una cosa seriosament, canvieu a l'alemany.

I1: Sí.

ENT: Sempre, sempre.

I1: Sí, sí.

ENT: D'acord. I escolten per exemple música en català?

I1: Sí, sobretot la meva filla molt, molta. I tenen una mica temporades, sempre necessiten alguna cosa que els torni a reactivar, no? Però ... Aquest estiu passat per exemple van anar a un concert, al Grec, i varen tornar carregats de CDs i no sé quantes coses perquè es veu que va ser apoteòsic.

ENT: Aha, ell també, el Marc també n'escolta.

I1: Sí, sí, sí.

ENT: I entén? Vull dir, sents a la millor que alguna vegada canta?

I1: Jo em penso que no ho entenen tot, eh! No ho entenen tot. De vegades m'ho pregunten. De vegades penso que ho escolten com jo escolto l'anglès.

ENT: Ah, d'acord, hm. I llegir has dit que la Marta sí que llegeix de tant en tant.

I1: La Marta va arribar a llegir molt, la Marta fins a una determinada edat llegia molt, la Marta, hm, hm. Després també va venir que es va acabar una mica perquè aquí els nanos quan fan batxillerat i els estan preparant per a l'"Abitur" #prova d'accès a la universitat# és que no tenen temps lliure, eh!

ENT: Hm, sí, sí.

I1: Se'ls acaben les activitats, moltes activitats se'ls acaben de cop.

ENT: Sí, sí.

I1: És molt, és molt absorbent el sistema alemany, d'alguna manera. No ho sé.

ENT: Sí, i recordes si, bueno avui en dia s'estila molt això dels cangurs. No sé si en tenies tu abans de cangur.

I1: No vaig tenir cap canguro catalana, no. Tampoc no vaig tenir canguro gaire sovint. Però de catalana no en teníem cap, no. Tampoc no hi havia gaire gent catalana, eh, en aquella època. La meva filla va nàixer al 90.

ENT: Clar, això ha canviat moltíssim.

I1: Sí, ha canviat moltíssim. Jo vaig passar-me molts anys vivint aquí sense conèixer mai, coneixia una noia, solament una noia de Girona que ens va posar en contacte un company meu de la feina que tenia abans, que va dir, ell era americà i feia un curset d'alemany, i va dir: "Tu, a la meva classe hi ha una noia catalana, i he pensat de seguida en tu i li he dit que potser us agradaria coneixe-us, i durant molts anys va ser l'única catalana que vaig conèixer.

ENT: Sí, sí, sí, això ha canviat molt ara. Sí, és veritat. I aquí a Berlín coneixes, perquè hi ha associacions, eh, de catalans.

I1: Sí, el Casal, més que tot, el Casal Català.

ENT: I quina relació hi tens? Què representa per a tu?

I1: Jo al Casal, la veritat és que hi vaig bastant des del començament. Com a mínim des que ens vam constituir en Casal. I sí, hi vaig bastant i la veritat és que m'hi sento molt bé. Sí, té una certa importància per a mi. Ara, no diria que sigui fonamental, però sí la veritat és que m'agrada anar-hi. O sigui m'hi trobo bé, el que passa, jo sempre lamento que Berlín sigui tan gran, perquè costa de trobar-te, és que és com anar de l'Ametlla a Barcelona, anar d'un cap a l'altre de Berlín, no?

ENT: Sí, sí.

I1: I el que passa que tots els catalans que estem aquí jo penso que estem molt integrats a la vida alemanya. Aleshores costa, no?

ENT: Però t'agrada anar als actes que s'organitzen i tot?

I1: Sí, a mi m'agrada molt.

ENT: I has mirat i has procurat també per exemple de portar-hi els teus fills?

I1: Sí, els meus fills hi van anar molt sovint, sí, per exemple quan eren petits anaven sempre a la Castanyada, a les coses que poc o molt eren per nens hi eren. Quan

vam fer el Carnaval de les Cultures també hi van ser, sí, però ara ja no tant, aquests dos últims anys ja van per les seves. Però no, els meus fills hi van ser i eren fixos, eh! Sempre, sí, sí.

ENT: Hm.

I1: De tota manera no hi havia gaires nens de la seva edat.

ENT: Això també ha canviat moltíssim.

I1: Sí, sí, perquè jo recordo, de l'edat de la meva filla no hi havia cap nen, cap ni un. Després ja va venir la Laura, la nena de la Joana, però ja és més jove que la Marta.

ENT: Clar i llavors en aquella època tampoc hi havia gaire ajuda per part dels organismes governamentals, no? Tampoc hi havia la Delegació, tampoc hi havia totes aquestes qüestions, i tampoc hi havia el grup aquest de catalanets, no?

I1: Clar, sí, llàstima. A mi això sí que m'hauria agradat.

ENT: El boom s'ha produït els darrers anys, no?

I1: Sí, sí, o sigui si jo ara fos 20 anys més jove i tingués nens, evidentment el meu centre serien els catalanets. Ho tinc claríssim això.

ENT: Clar, clar, clar. T'hagués agradat veure més suport per part d'aquests organismes si haguessin existit? O sigui, penses que actualment es podria fer alguna cosa també, des de Catalunya, per part dels organismes institucionals, com ara els Casals i tot això, es podria fomentar més d'alguna manera?

I1: Sí, però jo el que penso que no és només una qüestió de diners. O sigui, jo és que penso que dir "és que no rebem prou ajuda" és una mica un subterfugi que no és correcte, eh! Perquè a veure per "troba'n-se" i fer petar la xerrada o veure una pel·lícula o comentar un llibre, no, en el fons no necessitem pas ajuda governamental.

ENT: No, més que res també de cara a si tens fills.

I1: Clar, jo més que res penso que estaria bé que hi haguessin classes, de manera semblant a com hi ha classes de castellà. Però jo per exemple puc dir-te, que sé com funcionen les classes de castellà de l'ambaixada perquè són aquí al costat i funcionen molt malament.

ENT: Sí?

I1: Funcionen molt malament per un motiu, per això que dèiem geogràfic, que Berlín és molt gran. Després perquè, és clar, són "welcome" classes, són classes de nens de totes les edats, de tots els nivells i realment és molt difícil que sigui productiu, no?

ENT: Sí, sí, clar.

I1: I també és difícil, bueno no ho sé, no hauria estat malament però no ens enganyem, també és molt difícil a Berlín amb la superfície que té de trobar un lloc, trobar un dia que vagi bé a tothom. Jo ho veig difícil, eh! No és fàcil. La logística és complicada.

ENT: I tant, i tant.

I1: Jo quasi que penso que, clar estaria bé que hi hagués més ajuda de la Generalitat quan per exemple s'organitza un concert o coses que suposen despeses. Això, clar, sense ajuda no ho podem fer nosaltres, perquè, no? Ara, si no ens trobem més sovint per fer, per anar a fer un brunch junts o per a anar a fer una passejada és perquè, primera jo penso que no ho necessitem perquè jo penso que els catalans per la nostra idiosincràsia som gent que ens adaptem allà on anem i que ens integrem a la cultura on anem. Jo no conec cap català aquí que parli malament l'alemany. I conec molta gent d'origen castellà o llatinoamericà que sí que fa molts anys que són aquí i no parlen l'alemany o el parlen deplorablement.

ENT: És a dir tu et sents totalment integrada?

I1: Jo sí, jo penso que la majoria de catalans són així, com jo.

ENT: Et sents una mica alemanya d'alguna manera, no?

I1: Ah sí, sí, molt, molt.

ENT: Molt? Més que catalana ja quasi?

I1: En algunes coses sí. Algunes coses la veritat és que sí. Sí perquè la setmana passada per exemple vaig tenir un dinar català, i per a mi va una situació molt rara que tothom es posés a parlar de política catalana i jo els temes que tenia al cap eren alemanys 100%, perquè eren notícies d'actualitat completament ...

ENT: Sí?

I1: Home, ara mateix tenim aquí la qüestió dels refugiats, i hi havia la qüestió dels atemptats de París i hi havia, bueno hi ha hagut ara, allò, algunes efemèrides importants, no? Per exemple hi ha hagut molts documentals sobre Klaus Barbie i el matrimoni Klarsfeld, i a mi em sorprenia una mica que ningú no parlés d'aquests coses.

ENT: Sí, sí. Però també t'interessen molt els temes de Catalunya, no? La qüestió política actual, no?

I1: Ah, sí, sí, sí. És clar. Sí que m'interessa. El que passa que també de vegades em fa enfadar una mica, perquè penso...

ENT: Clar, vull dir hi ha més coses al món, no?

I1: Que “pueblerinos”!

ENT: Sí.

I1: Sí, perquè no entenc, les picabaralles polítiques no les entenc, per exemple, les trobo molt, eh...

ENT: Sí, sí, sí. Però potser la gent amb qui et vas trobar també és gent que fa menys que viu aquí, no?

I1: Sí, sí. És clar tots feia menys que jo. El que passa que n'ha de fer molts d'anys per fer-ne més que jo. Però no era tampoc gent que hagués arribat abans-d'ahir, eh! També eren de la meva edat, ja.

ENT: D'acord.

I1: Però jo també veig que molta gent segueixen més ancorats encara en allà, no?

ENT: Per a tu no, no hi ha cap tipus de, o sigui ja et sents ...

I1: Jo sí, ja em sento absolutament integrada.

ENT: T'has plantejat alguna vegada d'agafar la nacionalitat alemanya?

I1: Sí, sí, sí.

ENT: Sí?

I1: Sí, sí, encara no ho tinc decidit del tot però sí.

ENT: En tornar no hi has pensat mai?

I1: No, tornar de cap manera.

ENT: De cap manera? A cap lloc?

I1: No, però no vull tornar per qüestions familiars. Per qüestions familiars que hi ha hagut amb la família i penso que si torno, tampoc no tornaria a casa meva.

ENT: Sí, sí, però tornar a Catalunya?

I1: Tornar per viure-hi no. Per fer vacances tampoc.

ENT: Tampoc?

I1: Ai, perdó, per fer vacances sí, sí, sí.

ENT: Hi continues anant per vacances, hi baixeu de tant en tant a Catalunya?

I1: Sí, però ara ja fa dos anys que no hi he anat, per exemple.

ENT: Ah, dos anys, Déu n'hi do!

I1: Sí, dos anys, aquesta vegada fa dos anys i tinc ganes d'anar-hi però, eh...

ENT: Sí, clar, bueno, si hi ha qüestions familiars és una altra història tot, ja.

I1: És que penso a veure si la cosa es va calmant.

ENT: No és una cosa de Catalunya sinó..

I1: Sí, sí.

ENT: I quan et demanen aquí d'on ets? Tu què respons?

I1: Jo solc contestar que sóc de Barcelona, sóc catalana.

ENT: Això és el que tu respons?

I1: Normalment sí. Jo dic que sóc catalana, abans no sabien què era.

ENT: Per això, abans quan vas arribar deies el mateix?

I1: Això de dir, sí, sí, sóc de Barcelona, jo.

ENT: Sempre ho has fet igual?

I1: Sí, sí, sí.

ENT: No has dit mai "sóc espanyola"?

I1: Sóc de Barcelona, jo. Em costa molt dir que sóc espanyola perquè tampoc no ho sento.

ENT: Aha, comences sempre dient que ets de Barcelona i llavors expliques ...

I1: Sí, sí, sí, sí.

ENT: Catalunya, i llavors...

I1: Sí, que sóc catalana, sí, sí. I últimament t'adones que en determinats: "Hm, fan, Aha! Ah, ja!"

ENT: Que la gent com que sap com està la situació, no? Doncs aquesta...

I1: Sí, sí, sí.

ENT: D'acord. Què trobes a faltar? Trobes a faltar la cultura teua d'origen? Què és el que trobes a faltar?

I1: Sí, trobo a faltar la llengua. Per a mi la part de la llengua és constituent. Eh? Trobo a faltar la llengua, trobo a faltar la literatura, però, ara ja hi tinc accés, no? Això els primers anys era una mica, eh, ara amb internet i més a més els llibres els pots comprar digitals i no hi ha cap, han saltat, han saltat les barreres i això és bo, no? Això m'ha permès de recuperar-ho, I està, això està molt bé. Això sí, ho he trobat a faltar molt, el català.

ENT: I estàs satisfeta amb la transmissió lingüística que has fet als fills?

I1: No.

ENT: Que hagués pogut ser una manera de contrarestar...potser, no?

I1: Sí, sí. No, lamentablement no estic contenta, no. Jo penso que si no hagués treballat hauria tingut molt més temps, però en el moment en què vaig començar a treballar a l'escola, i ja després jornada completa i després ens van canviar els horaris. Ha estat molt molt absorbent i això m'ha frenat molt.

ENT: Hm!

I1: No, i que després els fills també van a l'escola. Ells també arriben cansats. La meva filla, encara, va tenir la sort de no enganxar la "Ganztagsschule" #escola de matí i tarda#, però el meu fill sí. I llavors ja és que hem sigut dos que hem arribat a les 6 de la tarda a casa i cansats, no?

ENT: Sí, sí, sí, sí. És a dir que en les qüestions, en les poques hores, no, que podies estar amb ells ...

I1: Sí, sí. Si no hagués treballat realment penso que hagués fet les coses d'una altra manera, però tots som limitats. No, no estic gens contenta de com ho he fet, gens. Però saps què passa que després, d'uns anys ençà he descobert que per a mi té una altra dimensió també, i trobo que no és negativa. Vull dir, a veure la meva filla entén prou català. Si decidís aprendre'l penso que si s'hi passés una temporada, molt bé, no tindria absolutament cap problema. I penso que bé, no és part constituent de la seva personalitat com ho és de la meva. És un altre paper molt diferent, no?

ENT: Sí, sí.

I1: De la meva, jo el que he descobert, d'uns anys ençà, que és un reducte què és meu i només és meu. I m'està molt bé. M'està molt bé que sigui així. M'està molt bé que sigui una cosa que no haig de compartir amb el meu marit, per exemple. Perquè tampoc no tinc ganes de compartir-ho tot amb ell.

ENT: Clar.

I1: Perquè tenim diferents facetes. I ja m'està bé, no? Ja m'està bé que sigui així.

ENT: No has trobat a faltar que ell tingués una mica més de...

I1: Ho he trobat a faltar de vegades, però també hi ha moltes vegades en què no ho trobo a faltar.

ENT: Sí, sí, sí.

I1: Perquè jo penso que les relacions, si no ho compartim tot, ens donen altres oportunitats que no pas si ho compartim tot. Vull dir les coses també acaben empalagant-te, no? Cansant-te.

ENT: Sí, sí.

I1: I jo sempre he tingut espais que han sigut meus. Sempre he tingut coses que no he compartit en la meva relació de parella i penso que això a la llarga ens ha fet molt de bé, molt de bé. Sí que és veritat a vegades tinc ganes, penso això no ho pot entendre i quin greu, perquè m'agradaria poder-ho compartir amb ell, però d'altra banda potser també em fa relativitzar la importància de determinades coses. I m'ha

anat bé, no? És això que dèiem de determinats temes polítics. Clar, quan vaig arribar aquí m'interessa molt més la política d'allà que no pas la d'aquí, i em sabia greu que no pogués entendre segons quines coses però després t'adones que és que és clar, que el món és molt gran. I clar si potser m'hagués quedat només amb les coses d'allà doncs, eh, m'hauria perdut coses d'aquí, no?

ENT: Sí, sí, sí, sí. De fet portes també més temps aquí que allà, no?

I1: He viscut més temps aquí que allà en total. No gaire més però sí, sí, ara ja estic a la...

ENT: Ja has passat.

I1: He passat l'equador, sí.

ENT: Clar, clar, clar. D'acord, ehm, en general, bé, ja m'ho has dit, totes aquestes preguntes ja les has respostes en ...

I1: Ah, una altra cosa que trobo a faltar de Catalunya és el paisatge. A mi els paisatges nòrdics, centreeuropeus, no m'han agradat mai gaire.

ENT: No?

I1: A mi m'agrada molt el paisatge mediterrani. I això sí, ho trobo a faltar.

ENT: D'acord, doncs em sembla que ja està.

Entrevista 2

Dia: 4.12.2015

Hora: 14.00

Lloc: Berlín, barri de Mitte

Durada: 1:03:29

Ent: Cristina, bueno, jo sé que tu ets de Reus, eh que sí?

I2: Sí

ENT: I vas nèixer a Reus?

I2: Sí

ENT: I quan?

I2: l'11 de novembre del 70

ENT: Al 70, d'acord. I has estudiat, que jo sàpiga, disseny.

I2: Dret

ENT: Ah, Dret?! Dret!

I2: Sí, Dret.

ENT: Ah, d'acord!

I2: A Barcelona.

ENT: Molt bé. I això ...eh, perquè sé que feies disseny gràfic...

I2: Sí. Bueno, jo sóc una persona creativa, i de fet sempre hagués volgut fer disseny. Allavons per influència familiar i social i de tot, doncs, em vaig decidir per fer Dret. Allavons vaig acabar Dret [...] i allavons vaig anar a fer un màster de relacions internacionals a França.

ENT: Hm!

I2: Allavons vaig tornar a Barcelona i vaig dir que no em volia dedicar al Dret i em vaig posar a fer tot un any com a màster i cursos de màrqueting, de vendes, d'exportació, etc, perquè pensava que amb el tema màrqueting, doncs podria tenir una feina una mica més, eh, creativa. I allavons vaig estar dos anys i mig de relació a distància amb el meu marit.

ENT: Perquè quan de temps fa que vius a Berlín?

I2: 17 anys

ENT: 17 anys

I2: Sí

ENT: Però us va conèixer ...

I2: A Dijon, a França.

ENT: Ah, a Dijon, d'acord, d'acord. I després tu vas tornar a ...

I2: Jo vaig tornar a Barcelona, sí. i ell va, bueno, ell estava estudiant a Mainz i va tornar a, no, se va marxar a Potsdam.

ENT: D'acord, i llavors va estar un any separats.

I2: Dos, dos anys i mig.

ENT: Dos anys i mig.

I2: Sí.

ENT: I vas decidir de vindre finalment cap a Berlín.

I2: Sí. [...] llavors jo vaig començar a fer classes d'alemany.

ENT: [...]

I2: Llavors [...] me vaig posar a fer un *Weiterbildung* #formació continuada# de Webdesign. I bueno, llavors així vaig anar a parar a ...

ENT: A l'empresa que vas crear, no? De disseny?

I2: Sí.

ENT: I quan de temps fa que ja no fas aquesta feina de disseny?

I2: Bueno, vaig fer aquesta feina per la meva compta des del 2002 fins al 2007, a finals del 2007. Llavors lo que, l'evolució, perquè clar jo ja ho dic sempre, jo he volgut fer sempre algo creatiu però per lo que sigui no ho he, o sigui se m'ha tornat, no? #parla sobre la seva feina#

ENT: I el teu marit treballava també amb tu en això?

I2: No, el meu marit és advocat i ell al 2001 ja es va muntar el seu despatx.

ENT: Ah, d'acord, i el que estàs fent ara és d'advocat també, vull dir, juntament amb ell.

I2: No, jo, al, bueno al 2000, bueno a finals del 2007 naix l'Oscar Tinc a l'Oscar, després de tenir a l'Oscar de fet al 2008 lo poc que vaig fer de disseny gràfic i web i màrqueting per internet des de casa, tenint a l'Oscar, ja, des de casa no? Bueno ja va començar la *Kita* #guarderia#, però estava totalment, no tenia més ganes de fer això.

ENT: Clar, d'acord. I ho vas deixar un temps quan va nèixer el...?

I2: Sí, com jo de fet havia estudiat Dret, ja parlava l'alemany molt bé, tenia l'experiència aquesta, el meu marit tenia un bufet des de feia molts anys i ja en aquella època, al 2008-2009, amb un munt de clients espanyols, també molts catalans [...] En aquella època hi havia també molt tema de traduccions i bueno ell necessitava una persona una mica amb el meu perfil i jo no tenia ganes de tornar a lo que havia fet i llavors vaig començar amb ell.

#continua parlant sobre la feina#.

ENT: Teniu dos fills.

I2: Sí, l'Oscar és el petit.

ENT: I l'altre que té 11 anys.

I2: 11 anys sí.

ENT: Va nèixer em sembla també cap a finals d'any, no, has dit?

I2: Al Nadal farà 12.

ENT: Ah, en farà aquest any ja 12, té un any més que el meu, sí. I l'Oscar que té...

I2: Que la setmana que ve, el dilluns fa 8.

ENT: Ah, mira el meu també en farà ara, el divendres que ve fa els 7, per això. Tots dos tenen un any més. D'acord. I el teu marit és de, m'has dit, no és d'aquí de Berlín..

I2: És nascut a Heidelberg [...]

ENT: Molt bé. I en quina llengua us vau conèixer?

I2: En francès.

ENT: Clar. A Dijon, no? I parleu encara en francès o ha canviat això?

I2: O sigui, quan jo vaig anar a Barcelona i ell a Potsdam, va començar a estudiar espanyol aquí a Potsdam i s'ho va prendre molt en serio i totes les *Semesterferien* #vacances de semestre#, perquè era estudiant, se les passava a Barcelona amb mi, i jo vaig començar a fer classes d'alemany a Barcelona. I ell va aprendre molt més ràpid que jo. I bueno, al cap de dos anys que vam passar a l'espanyol.

ENT: Vau passar al cap de dos anys?

I2: Sí.

ENT: De viure tu aquí, al cap de dos anys. Al cap de dos anys de quan tu et vas instal·lar aquí?

I2: No, al cap de dos anys de deixar França, més o menys.

ENT: D'acord. Molt bé. Quan, hm, parlant una miqueta de, de la teua família, de quan tu vivies a Reus i això: A casa teua quines llengües es parlaven?

I2: Bueno, a casa meua parlem les dugues llengües. O sigui amb el meu pare en català, i amb els meus germans, però amb la meua mare parlem castellà. La meua mare tenia una mare de, bueno andalusa, i és molt, és molt, ella és molt espanyolista, diguéssim. Llavors amb ella parlem en castellà, sí, sí.

ENT: D'acord, i tu recordes quina va ser la primera llengua que vas parlar, aleshores, a casa?

I2: El castellà, suposo, sí.

ENT: Suposes?

I2: No, crec, sí, estic bastant segura. Sí, bueno.

ENT: Però dius que entre els teus germans parles català.

I2: Sí.

ENT: I sempre ha sigut així o recordes que ...

I2: No, al principi era en castellà. I després vam canviar al català.

ENT: Possiblement també quan vau anar a escola. L'escola que anàveu?

I2: No, la meua escola era tot en castellà.

ENT: Tot en castellà? Bé quan vam començar l'escola encara era bastant..

I2: Sí.

ENT: No? De quan Franco i tot això, vull dir que ..

I2: Sí. I era una escola d'Opus Dei, vull dir que.

ENT: Ah, d'acord, d'acord.

I2: Eren bastant, eh, no?

ENT: Sí, sí. Ok. I a fora de casa, al teu poble, al barri, a l'entorn, els amics, els coneguts. En quina llengua solies parlar tu més, quina recordes.

I2: De petita castellà.

ENT: Sempre castellà, al teu entorn.

I2: Sí, o sigui, amb el meu pare català, i amb els meus germans vam canviar quan era petita, i amb tiets i cosins també, o sigui d'adolescent amb alguns, o sigui parlava més castellà, però d'adolescents, amb alguns vam passar al català, automàticament. I al col·legi dominava el castellà, perquè ademés el col·legi no està a Reus, està a l'autovia de Reus-Tarragona, Hi havia la majoria de Tarragona i d'altres pobles. I llavors a l'estiu estàvem en una organització que allà sí que parlàvem català.

ENT: D'acord. Quan va canviar, perquè després, bueno, jo recordo també al principi en el meu cas també tot era en castellà, però després a la mort de Franco, dons s'introdueix el català, una mica.

I2: Com va ser això en el teu cas? Progressivament també vas tindre assignatures, no, en català?

ENT: Sí, me'n recordo quan feia BUP o així una mica abans que van obligar a posar tres assignatures en català.

I2: D'acord, sí. Pel que fa a l'àmbit, o sigui, lingüístic, en què et mous aquí a la teva feina, no? Quina llengua utilitzes més sovint aquí en la teva feina?

ENT: Home jo diria que primer l'alemany, perquè, però també utilitzo molt l'espanyol, perquè el meu marit parla molt bé amb espanyol i perquè no ens entenguin als altres parlem castellà.

I2: Llengua secreta.

ENT: Sí

I2: O també pels clients. Però també, evidentment, com tinc clients catalans, doncs també utilitzo el català. I al anglès, també, una mica.

ENT: D'acord. O sigui que en primer lloc seria l'alemany, després el castellà, el català i l'anglès al final, d'acord.

I2: Sí

ENT: I en l'àmbit social general, quan tu surts d'aquí, amb les teves amistats, coneguts, quina llengua utilitzes més?

I2: A nivell de gent del col·legi és amb alemany, perquè la majoria són alemanys. A nivell d'amistats tinc una mica de tot. Bueno, una mica de tot, no, tinc, diguem-ho

així, tinc amics alemanys, i tinc amics espanyols, catalans, i algun d'algun altre país amb qui parlo alemany.

ENT: D'acord, majoritàriament seria alemany.

I2: Sí, sí.

ENT: Més que en castellà o en català parles a l'àmbit social.

I2: Home jo diria que parlo més alemany en general que un altre idioma, al final.

ENT: Clar, clar, vivim a Alemanya, no? D'acord. I el domini que tens de cadascuna de les tres llengües, creus que a hores d'ara sí que tens un alt domini de l'alemany que és equiparable al que puguis tindre del castellà i del català o com?

I2: A vere, sóc conscient que el parlo molt bé, que tinc poc accent, que l'entenc super bé, però també s'ha de dir que és un idioma que si, a vere, si no l'aprens de nen, o sigui si no véns a viure aquí de nen o d'adolescent és.. si no se't dóna molt bé la gramàtica o, tu com filòloga..

ENT: És molt difícil dominar-lo a la perfecció, no? Bé, jo encara que sigui filòloga, jo tinc les mateixes dificultats que tothom, eh, vull dir que.

I2: És que és un idioma, així com l'anglès jo penso que és un idioma que si vius a Anglaterra, a EEUU o a Austràlia amb un any o dos el pots dominar perfectament, és més fàcil també d'escriure, no ho sé. Però és que l'alemany és ...

ENT: La gramàtica alemanya, sí.

I2: Sí, a nivell d'idioma matern ho veig bastant impossible.

ENT: Però tot i així tu t'hi sents molt segura amb la llengua?

I2: Sí, home la diferència és que, no sé, al principi, no sé, va arribar un punt, no sé quan que ja no em cansava parlar l'alemany, no escoltar l'alemany. O al vespre alemany, i més alemany, i tele i no sé un diari, i un grup I, al principi va costar anys fins que no vaig arribar a aquest punt de dir, o discutir-me amb el meu marit en alemany, vull dir que he arribat a aquest punt, discutir-me en alemany, puc estar-me en un grup d'alemanys sense cansar-me, puc estar a la nit parlant en alemany, sense dir "és que no puc més".

ENT: Sí, d'acord. I pel que fa a la premsa, la premsa en paper o al, vull dir a internet, no, en general? En quina llengua sols llegir més?

I2: Premsa?

ENT: Sí, les notícies, o escoltar la ràdio també, vull dir ...

I2: Sí, bueno és que, bueno ja ho has sentit, en el meu cas domina el castellà, perquè, a veure jo català és llengua materna, però clar, el castellà em domina, em resulta més, més fàcil.

ENT: Però aquí també llegeixes més, t'informes més en castellà que en alemany?

I2: No, bueno me informo, a nivell de diaris vols dir?

ENT: Sí, quan vols saber les notícies, o sigui més en castellà, mires més la premsa...

I2: Bueno, al principi quan, quan, al principi no perquè era quan estava, o sigui era molt tele alemanya per exemple. Diaris alemanys sempre m'ha costat molt. No he tingut no, no en tinc ganes, saps? Molt poc, o sigui per sobre. Notícies alemanes, sí, sempre un seguiment

ENT: La ràdio.

I2: Sí, la ràdio, el Tageschau de les vuit.

ENT: A nivell oral, no, llavors?

I2: Sí, però ara porto uns anys que, des de que tinc el l'pad que dius, em miro lo que em dona la gana, no? I quan me dóna la gana, llavors clar, tinc la Vanguardia, principalment, en castellà, però, i tinc, de vegades me poso les notícies espanyoles a la tele, de vegades les alemanes, però no arribo per l'horari, a les vuit no arribo. Encara no he acabat tot lo que tinc que fer. I a vegades me poso, tinc una aplicació de TV3 i la Vanguardia.

ENT: D'acord. I la ràdio sí que més en alemany.

I2: Sí.

ENT: Sí, cansa menys, no? I les lectures de plaer en quina llengua solen ser?

I2: Lectures? En castellà.

ENT: En castellà també.

I2: Sí.

ENT: Literatura en català no en sols llegir.

I2: No, a vere, jo no sóc molt de llegir novel·les tampoc, tinc que dir-ho. Sóc molt de llegir moltes coses però novel·les poc.

ENT: Poc, d'acord. Molt bé. I la tele la sols mirar quan arribes a casa i mires la tele, una pel·lícula o això, o.

I2: La tele, poso la tele alemana, però, sí.

ENT: No mires les notícies d'allà. Jo a vegades ho faig això.

I2: D'allà?

ENT: Sí, vegades, sí.

I2: Però la tele?

ENT: Sí, segons com, TV3 o la Sexta, segons com.

I2: Bueno hi havia una època que tenia TV3, però la van treure.

ENT: Sí, ara ho has de mirar per internet.

I2: o sigui, ara tinc l'aplicació a l'ipad, TV3.

ENT: Però no la sols utilitzar.

I2: Sí, sí, vaig mirant.

ENT: A vegades sí? D'acord.

I2: Més la Vanguardia.

ENT: Més llegir La Vanguardia.

I2: Sí

ENT: Molt bé, el teu marit, quan us vau conèixer ell sabia de l'existència del català, per exemple o

I2: Sabia perquè casualment abans d'anar a Dijon, aquell estiu havia fet interrail i havia estat a Barcelona i a Madrid. I llavors a Barcelona estaven les coses amb dos idiomes i no entenia què passava perquè ningú li havia explicat mai, i va arribar allà i deia "què passa aquí?" Per què està amb dos idiomes, o amb tres, no? I llavors algú li va explicar.

ENT: És a dir que sabia que existia, ja.

I2: Sabia que existia, sí.

ENT: I ell el català l'entén o el parla?

I2: L'entén.

ENT: L'entén. Parlar-lo no.

I2: Poquet, molt poquet. Sempre diu que l'estudiarà des de que em coneix, però, vull dir, no, no troba el temps. (riu)

ENT: Clar, sí, sí. És difícil trobar-lo quan un treballa.

I2: Però bueno, l'entén perfectament, eh!

ENT: L'entén, no té cap problema en entendre'l.

I2: A veure, en un grup al final desconnecta.

ENT: Sí, clar.

I2: Perquè no segueix, però així de tu a tu ,ell t'entén si li parles amb català.

ENT: Pot seguir perfectament una conversa, no? D'acord.

I2: De fet a Catalunya hi ha gent que li parla en català, perquè a més no sembla alemany pel seu físic.

ENT: Sí, és cert.

I2: I, o gent que sap que fa molts anys que ve, li diuen coses en català. Molts canvien.

ENT: D'acord. I l'ha après a força d'anar, perquè no ha fet cap curs, no?

I2: A força d'anar allà.

ENT: A Reus mateix.

I2: Sí

ENT: Amb la teva família potser també, amb el teu pare?

I2: Sí, de sentir-ho, d'estar amb nosaltres.

ENT: Entre tu i els teus germans, sobretot, no, suposo? I la família dels teus germans.

I2: Altres cosins també quan estem allà perquè a vegades és Nadal, o és agost, sempre hi ha dinars familiars i amb els amics, amb els amics d'allà.

ENT: Sent totes dues llengües per tots costats.

I2: Sí, o sigui que està acostumat a sentir-ho, a llegir-ho, a vegades, perquè...

ENT: També a llegir-ho?

I2: Sí perquè a vegades li poso un ? amb emails que escric en català, o

ENT: Clar, clar, clar, o sigui que no té cap problema, no per a entendre-ho i...

I2: No.

ENT: D'acord, i li agrada la llengua en sí, el català, vull dir intenta a vegades parlar-la quan va allà o...

I2: Ell, ell, home a vegades diu "adéu" o coses d'aquestes.

ENT: Paraules soltes. Sí, i més a més si va entrar a la llengua a través del francès, el cas del meu marit també és així, doncs la facilitat és gran, també no? Vull dir, potser, segons com més fàcil algunes coses, entre el castellà i el francès doncs és més fàcil l'accés.

I2: Sí, si a algú que només parla alemany i anglès li poses català, li costarà més, però si ja parla francès.

ENT: Exacte.

I2: Li costa menys.

ENT: D'acord. I aleshores la vostra llengua de comunicació m'has dit que és el castellà.

I2: I al alemany.

ENT: L'alemany també, també parleu en alemany tu i ell?

I2: Sí.

ENT: És a dir que ara varieu d'una a l'altra.

I2: Passem d'una a l'altra, sí.

ENT: D'acord. Al principi parlàveu més en castellà i després heu anat introduint l'alemany a mesura que tu l'has anat aprenent, no?

I2: Sí. Una època més alemany, perquè jo volia aprendre'l bé, i ara ja m'he relaxat una mica, ara ja el parlo bé.

ENT: I per tant ja podeu canviar quan voleu. D'acord. Quina llengua fas servir tu amb els teus fills?

I2: Castellà.

ENT: Castellà des de bon principi o s'ha produït algun canvi?

I2: Sí, és que jo penso en castellà i compto en castellà, llavors quan vaig tenir fills doncs vaig decidir parlar-lis en castellà.

ENT: Però no sempre així perquè amb el gran quan vas conèixer al grup que feien així..

I2: Ah, bueno perquè als Catalanets clar li parlava en català perquè estàvem allà i ell no parlava encara.

ENT: Però quan encara no existien els "Catalanets" que es va crear aquell grup primer.

I2: Sí, bueno, aquest grup vull dir.

ENT: Llavors a ell sí que li parlaves en català, has dit.

I2: Sí, bueno, és que amb ell, potser vaig intentar-ho més, em vaig esforçar més amb el català.

ENT: D'acord ho vas intentar és a dir que sí que va haver-hi, al principi, un intent de parlar..

I2: Li parlava en català, o li comprava CDs o llibres i li llegia en català i li posava, sí.

ENT: Però, o sigui la llengua, tu vas decidir, quan abans de nàixer ell, el teu fill, vas decidir, d'alguna manera vas pensar" quina llengua li parlaré?"

I2: Sí, clar m'ho vaig plantejar, sí.

ENT: T'ho vas plantejar, i et vas plantejar, et vas decidir per alguna?

I2: Sí, pel castellà.

ENT: Abans de nàixer, ja.

I2: Sí.

ENT: O sigui que tu el fet que li parlessis en català al principi era només quan anaves al grup de catalanets, o vas fer aquell intent

I2: No, no, no ho vaig, o sigui era quan estava amb catalans o també li llegia, li comprava llibres, CDs i clar intentava també, ell sí que de petit de seguida el vam posar, a l'estiu feia cursets d'esplais de natació, de tennis a Reus, i era només català. I ara últimament anem a un apartament a Salou que hi ha molts manyos i bascos i llavons es parla més castellà. O sigui el petit ha sentit menys el català.

ENT: Menys que el primer?

I2: Sí, perquè además, clar l'Alex, al moment que ell va agafar un llibre el va agafar amb alemany, o sea, al moment que va llegir sol, no, amb alemany.

ENT: Això ho fan tots

I2: I clar, amb el segon te costa més encara no? I clar si jo llegia, als dos, però clar va arribar un moment que dius, va.

ENT: És cert

I2: I ara estan els dos llegint amb alemany, bàsicament, al llit, no?

ENT: Sí, sí. És la llengua de socialització, no, del país on vius.

I2: Sí

ENT: I hi ha alguna diferència de quina llengua utilitzes, tu utilitzes alguna vegada l'alemany amb ells, per cert? O no els hi parles mai en alemany? Barreges alguna vegada?

I2: Només sí hi ha, a vere, la típica circumstància aquesta que està barallant-se amb un nen i està la mare davant. O està, hi ha una profe i estem parlant d'ell, vull dir, però jo, o sigui em tanco molt en banda de parlar-lis amb alemany. De fet ells intenten de parlar amb alemany amb mi i jo #meneja el cap#

ENT: I en quina llengua et responen ells?

I2: Bueno de fet jo lis parlo en català quan me parlen amb alemany.

ENT: Aha, això és curiós.

I2: Sí, sí, perquè notin que hi ha un canvi, aquí hi ha un canvi. O sigui, aquí hi ha un canvi #riu#

Llavons ells me parlant amb alemany i jo contesto amb català.

ENT: Aha, i llavors canvien de seguida al castellà.

I2: Sí

ENT: Sí?

I2: Sí, o s'enfaden i diuen “tu parles, tu entens el alemany, perquè no et podem parlar en alemany?” I jo dic, doncs perquè no és la meua llengua materna i no vull, ademés us estic fent un regal d'aprendre altres idiomes, i a més és que no, a mi no em surt parlar amb alemany amb els meus fills perquè no és el meu idioma matern, per molt bé que el parli, no em surt natural.

ENT: Sí, sí. És a dir, bé les diferències que hi ha de canvi de llengua només és si hi ha la companyia d'algú altre, que llavors tu creus necessari canviar a l'alemany perquè t'entenguin, per qüestió de respecte.

I2: Clar el porto a classe de no sé què i sortim d'allà i me diuen algo d'ell I està ell davant doncs clar, evidentment li dic amb alemany, no? Perquè sinó l'altre no se n'entera.

ENT: I el seu pare els hi parla en alemany o els hi parla en castellà?

I2: Amb alemany.

ENT: Alemany, sí.

I2: Sempre alemany.

ENT: I sempre els hi ha parlat en alemany, i ell no canvia mai. Els hi parla potser en castellà a vegades quan sou a Reus perquè també l'entenguin.

I2: Alguna vegada a la taula lis diu, parleu, no em parleu ara amb alemany perquè no us entenen els altres.

ENT: D'acord.

I2: Però jo en això sóc molt de dir, igual que als altres lis dic “no canvieu al castellà perquè estigui ell perquè l'entén i a més el vol entendre i potser algun dia tornarem a viure aquí i el necessitarà, i seguiu en català. I igual li dic amb ell, o igual que jo no els parlo mai amb alemany quan estem aquí perquè sinó llavors parlaria amb alemany molt, no, si tingués que canviar només perquè hi ha alemanys al meu davant, doncs jo lis dic lo mateix. Vull dir no cal que canviïn al castellà perquè hi ha altres persones que no entenen l'alemany a la taula, per exemple. Que de fet als meus pares, a ells els és igual.

ENT: Sí però és una qüestió de respecte a l'altre, pensa un, no?

I2: A vegades, sí, sí.

ENT: És una reacció bastant lògica, segons com, no? Aleshores, i amb tu els teus fills parlen normalment, o sigui, excepte quan, no? Vull dir, parlen, barregen una mica les dues llengües. A vegades fan castellà i a vegades fan alemany, no, segons com?

I2: Sí, clar, ells dominen l'alemany. El castellà el parlen bé però amb accent i hi ha paraules amb alemany i que es nota que no és l'idioma així, que no el dominen cent per cent. I el català l'entenen i el parlen una miqueta. Sobretot l'Alex.

ENT: D'acord, d'acord. Entre ells parlen sempre..

I2: Alemany, sí.

ENT: No hi ha cap situació en què parlin castellà o català.

I2: No, mai.

ENT: Mai, mai, hm.

I2: De fet l'Alex, quan era petit, això és molt divertit, quan era petit i arribàvem a Reus, els dos primers dies parlava als nens amb alemany.

ENT: Ah, sí.

I2: Perquè ell devia pensar que l'idioma dels nens és l'alemany, i jo li tenia que dir "Alex, no t'entenen" #riu# i bueno però això era quan era petitet.

ENT: Sí, sí, sí, bueno els meus també ho feien amb l'àvia, també. D'acord. Hm, aneu sovint a Catalunya?

I2: Sí.

ENT: Quants cops a l'any, més o menys?

I2: Tres

ENT: Tres cops, i us hi esteu, més menys quants dies a l'any?

I2: Hm, bastant, o sigui ens estem a l'estiu tres o quatre setmanes, al Nadal una setmana o dos, i després normalment anem la setmana que hi ha després de Setmana Santa, però a vegades vaig jo sola amb els nens.

ENT: I els hi has enviat també sols a ells.

I2: Sí, a l'estiu a vegades els envio una setmana abans sols.

ENT: Aha, d'acord, d'acord. I quan ells estan allà a Catalunya, en quina llengua interactuen amb, per exemple, amb els teus pares o amb els teus germans i els cosins i tot això, quina llengua fan anar.

I2: Bueno ells parlen castellà, llavors hi ha gent que lis parla en castellà i hi ha gent que lis parla en català.

ENT: I ells reaccionen igual quan els hi parlen en català?

I2: Sí, ells reaccionen igual.

ENT: Has sentit que el facin anar també el català, que en facin ús?

I2: L'Alex sí, una mica, però l'Oscar l'ha sentit menos.

ENT: L'ha sentit menos, sí, sí.

I2: Perquè també és per això, perquè ara els últims anys estem molt a l'estiu a Salou en aquests apartaments i allavons, així com l'Alex va estar més a Reus a l'estiu, i hi dominava el català, doncs allà no. Ah bueno, i a part ara tinc una cangur de Mataró.

ENT: Ah, d'acord! Així que tens una cangur de Mataró. Això també t'ho volia preguntar.

I2: Sí, bueno teníem una espècie de cangur-àvia, que va dir que no podia més, al maig, i llavors me vaig buscar una catalana, vaig pensar "mira així els meus fills senten més el català, no?"

ENT: Sí, està molt bé. I ella els hi parla en català sempre?

I2: Sí.

ENT: Sempre, és conseqüent?

I2: Bueno ella lis parla, no, no, a vere, jo li vaig dir que lis parlés en català. Llavors com ells li contesten en castellà i ella, a vegades com els nens no t'escolten, no et fan cas, no saps si t'entenen o no, doncs clar ella a vegades té la sensació que no l'entenen i lis parla en català, ai en castellà, però jo no sé si no l'entenen o és que passen de tot perquè ja els coneixes com són, no? Sí, vull dir jo a vegades tampoc, no? Lis parlo, és que no t'escolten.

ENT: Sí, no és que no estiguin entenent-tem, sinó que no et volen escoltar.

I2: Sí, llavors no ho saps. No sé fins a quin punt entenen, perquè clar com no, com fan lo que volen i no et miren o no et contesten.

ENT: I ella es troba insegura i no sap.

I2: I ella llavors a vegades passa al castellà, i a més té més a l'Oscar perquè L'Alex no vol cangur, que és gran, llavors bueno.

ENT: ja, però hi a l'esforç per part d'ella de parlar-los sempre en català?

I2: Sí, jo li vaig dir que lis parlés en català. Li vaig dir ja que ets catalana parla-lis en català.

ENT: D'acord. Recordes a quina edat van començar a parlar els teus fills. Era abans dels 15 mesos, o entre els 15 i els 18 i els 28?

I2: Van tardar una mica, no? Perquè els nens, clar, tres idiomes, lis costa una mica més. Comencen més tard.

ENT: Hm, van tardar una miqueta més.

I2: Sí

ENT: I vaig notar alguna dificultat, que barrejaven llengües o que els hi costava fer alguns sons?

I2: Bueno la “r” encara lis costa.

ENT: Encara, hm. La “r” o sigui la fan alemanya.

I2: La fan com, sí, sí.

ENT: Has intentat de fer exercicis amb ells.

I2: Sí, sí, sí

ENT: #parla sobre la seva experiència amb la pronunciació de la “r”#

I2: Però van tardar més que els nens alemans a parlar. També m’ho van dir a la Kita #guarderia#. És perquè clar, com...

ENT: Sol ser típic, sí, sí, sí.

I2: Sí, dos anys bons tenien, la veritat.

ENT: Sí, i pel que fa, bé això ho has explicat una mica no? El domini que creus que tenen de les diferents llengües, doncs l’alemany predomina naturalment, el castellà..

I2: Bé, però l’alemany és, predomina.

ENT: Clar, clar, clar. I el català només seria que l’entenen, seria a nivell de comprensió, no?

I2: Sí, sí.

ENT: Hm, sí, bueno, l’exposició que tenen a les diferents llengües, no, actualment. És el que m’has explicat, vull dir l’alemany, l’exposició que tenen a l’alemany és molt alta normalment. El castellà, a part que tu els hi parlis a casa en castellà, tenen, fan alguna.

I2: Sí, ara fa dos anys que van a classes de castellà a la Joan Miró.

ENT: Ah, d’acord, ah però ells van a l’escola Joan Miró?

I2: No, ells van a una escola alemana

ENT: Van a una escola 100% alemanya, no bilingüe, d’acord.

I2: Però ara fa dos anys que els he apuntat a les classes aquestes que fan a la Joan Miró.

ENT: Ah, d’acord, jo només sabia les classes de l’ambaixada, que fa l’ambaixada. Són les mateixes? No.

I2: No, però és que l’ambaixada no fa classes.

ENT: Organitza, organitza classes l’ambaixada. Sí tinc una amiga que els hi porta. Però és allà al Joan Miró, o..

I2: Això ja no ho sé, eh!

ENT: Sí, és on anava l’Elisenda Torres, el fill, que ho va deixar?

I2: No ho sé. De fet l'ambaixada té poc que veure, perquè organitza l'Alce, que és una associació, que està a Hamburg i ho subvenciona l'Estat Espanyol, de fet. I l'ambaixada que jo sàpiga no hi fa res. Passa que sí que es diu que són classes de l'ambaixada, però de fet no.

ENT: Ah, d'acord. I ells van, o sigui ho fan allí a la Joan Miró?

I2: Sí.

ENT: I què és dos cops a la setmana?

I2: És una hora i mitja a la setmana, presencial i després tenen deures a casa i a internet.

ENT: D'acord. I com funciona? Tens la sensació que..

I2: Doncs funciona que no tenen ganes d'anar-hi i que cada vegada, sobretot l'Oscar, eh, es queixen i no volen anar perquè estan al cole de 8 a 4, i els vaig a buscar i els fico allà dins una hora i mitja més i a sobre tenen que estar, eh, fer deures a casa, mitja horeta cada setmana perquè hi han, vull dir està subvencionat, és gratis, però també t'exigeixen que hi vagis i que si no pots anar que enviïs un email i que facis els deures. O sigui que lis costa. Hi ha reticència, però bueno, ho fan.

ENT: Ho fan, de moment. D'acord. Llegeixen també? Bé el que llegeixen en castellà deu ser els deures, però llegir

I2: No

ENT: Ni escoltar, ni veure vídeos, ni, o sigui a casa pel que fa a...

I2: A casa el que passa, vull dir, ells és que jo no tinc temps per a tot, no? Llavors ells quan es posen la tele o agafen un llibre és amb alemany.

ENT: Sempre.

I2: Casi sempre.

ENT: I en català mai. O sigui per a llegir no però altres mitjans, alguna pel·lícula.

I2: Clar, vull dir a vegades, hi havia, una vegada vaig comprar un CD de Sant Jordi i a l'Oscar li encantava. Una època se'l posava sempre.

ENT: Què era la història o música.

I2: Era música i història era.

ENT: La història de Sant Jordi.

I2: Sí. I a llavors una època se'l posava sempre. I després bueno quan estan a Reus se posen la tele en català.

ENT: Ah, llavors sí que miren la tele en català, clar. Es posen més en català que en castellà, allà? Te n'has fixat d'això?

I2: Bueno ells, l'Alex es posava molt els dibuixos en català. Del Super 3 i això.

ENT: Potser la llengua que sent molt sovint a molts nens de Catalunya, no, és el català? A vegades, de jocs, segons en quins àmbits, no?

I2: Sí, la veritat i s'ho posa, s'ho mira, s'ho posa ell, diguéssim, no? I l'Oscar sempre és al costat així.

ENT: Sí, sí. D'acord. Molt bé, i els llegeixes, bé són a una edat que llegir-los llibres ja probablement ho fas o ho feu poquet, no? Són els els qui llegeixen ara.

I2: Sí.

ENT: Clar.

I2: A vegades l'Oscar m'ho demana, però clar, és el llibre que s'està llegint i allavors és amb alemany.

ENT: No n'agafes mai cap en castellà o en català.

I2: Abans sí, però ara.

ENT: No?

I2: Ja no. És que llegeixen sols.

ENT: Han intentat allò de llegir, perquè per exemple naltres a casa tenim també el Cavall Fort de tant en tant, bueno un temps el vaig abonar, ara ja no perquè la veritat és que l'Andreu encara era una mica difícil, no? Però de tant en tant, el petit sí que els agafa i ho intenta llegir.

I2: Sí?

ENT: Sí, o sigui una mica, i en castellà Tot allò que els hi cau a les mans, vaja.

I2: No, els meus, jo a vegades lis dic, però no.

ENT: Ja costa que llegeixin en alemany, segons com. Vull dir que ...

I2: Sí. Els faig fer aquests deures i bueno a les vuit quan agafen un llibre es posen al llit, ja pobrets, llavors l'agafen amb alemany.

ENT: I pel que fa a les associacions catalanes o també altres associacions que poden haver, ja, de cultura catalana i això aquí a Berlín. Vull dir com el Casal català. Tu ets sòcia del Casal, oi?

I2: Sí.

ENT: I hi participeu en les activitats. Jo és que no sempre puc anar a tot per això tampoc no ho sé.

I2: De vegades sí, a algunes anem.

ENT: Abans més, us veia més potser. Bueno, no ho sé.

I2: Sí, però també és perquè clar, ells ara també tenen els seus plans. Clar, abans de petits era els meus plans, o els nostres plans i els portàvem. Ara tenen, sempre tenen, contínuament tenen *Kindergeburtstag* #festes d'aniversari# i queden amb, bueno, o queden amb amics, moltes vegades, o tenen coses ells.

ENT: I tu mateixa vas potser als actes, perquè jo no tinc mai temps d'anar a aquests sopars que fan. De fet no hi he anat mai, no sé si tu hi vas als sopars que fan. No sé si era per Cap d'Any. Bueno per Cap d'Any, per...

I2: Bueno l'any passat van dir que a Nadal no, perquè hi havia moltes coses i ho feien al gener.

ENT: Això mateix.

I2: I jo vaig anar-hi.

ENT: D'acord

I2: Després a la calçotada també, vaig anar, vam anar els quatre. [...]

#parlen de la calçotada#

ENT: Sí, d'acord. I quan celebren el Sant Jordi, els actes de Sant Jordi i això?

I2: Al Sant Jordi vaig anar amb l'Oscar.

ENT: Aquest any, també? No aquest any no.

I2: Sí

ENT: Sí? Ah, no t'hi vaig veure jo aquest any.

I2: Vaig passar un, vaig passar un moment amb l'Oscar.

ENT: D'acord, d'acord.

I2: I després a més van fer, me sembla que ja està aquest any. A la Diada normalment anem amb el meu marit, i què més?

ENT: La Castanyada.

I2: La Castanyada estàvem, no estàvem. A la Castanyada no estàvem aquí.

ENT: Jo aquest any tampoc no hi vaig poder anar. Sí perquè coincidia amb les festes de, de Herbstferien (festes de tardor de l'escola), no?

I2: No hi érem.

ENT: Però si no també hi solíeu anar sempre a la Castanyada.

I2: Sí, sí, sí. Al final ja més jo amb els nens, no? O amb un nen, quan l'altre estava no sé on.

ENT: Sí, i aquestes tradicions i aquestes coses intentes continuar-les d'alguna manera tu a casa, per exemple, feu panellets, o feu alguna cosa.

I2: Home, és que jo panellets no en sé fer.

ENT: Ah bueno, d'acord.

I2: #riu# Però és que ni panellets ni pastissos, ni "Plätzchen" #galletes de Nadal# ni res, vull dir no, jo rebosteria no faig.

ENT: D'acord.

I2: Què, què faig? Eh #bufa# Ah sí, aquí és difícil, és difícil. O sigui la meva, els meus pares van estar a l'octubre, me van portar panellets de Reus. O sigui que hi havia panellets a casa a l'octubre, i bons,. I què més? Clar, sí bueno jo, a vere Calçotada, Castanyada, Sant Jordi,

ENT: Les festes tradicionals.

I2: Jo sí, les tradicions catalanes, de quan érem molt petits vam anar a un parell de "cagatiós", aquí a Berlín, que van fer. I bueno, i després, però clar.

ENT: Amb l'Oscar encara això de fer cagar el tió, encara el pots, encara el fas encara, no?

I2: Encara, ja no s'ho creu, però el podria portar perquè si li dic que hi ha un regal vindria.

ENT: Sí. Ho fan ara, saps que ho fan?

I2: És que no m'arriba.

ENT: Com que no t'arriba? Tu estàs també al grup de Catalanets? No hi estàs al grup.

I2: No, no hi sóc, aquell ja, és que vaig anar un any o dos però no sé com em vaig enterar.

ENT: Per què no té, demana que t'incloguin al butlletí perquè ara també fan algunes coses, per a nens així, per a l'Oscar. L'Alex és una mica més difícil. A mi, l'Andreu ja no el puc arrossegar, però per a l'Oscar sí que fan coses, també tallers de Ciències, que hi ha una noia que és biòloga i fa experiments i coses, i sí, sí, sí. I algun diumenge o dissabte, normalment sol ser en diumenge i hi ha vegades que cau en dissabte, però per a l'Oscar podria ser interessant. I també hi ha altres mares amb nens d'aquesta edat. N'hi ha uns quants.

I2: Però qui ho organitza?

ENT: #parla de l'organització i el funcionar de Catalanets, associació de pares i mares dels Països Catalans a Berlín#. Ara també fan alfabetització, per als nens que ja saben escriure que aprenguin una mica a escriure el català. Vull dir que en un moment donat a la millor pots, no sé, mirar que l'Oscar, potser, no?

I2: #riu# Doncs sí, passa-m'ho!

ENT: Amb l'Alex és ja més difícil perquè està en aquesta etapa pre pubertat que jo veig. l'Andreu ja no em vol seguir, ja no, ja fa temps que no ve.

I2: No? Però a tot arreu, o..

ENT: No, vull dir les coses que, a vore, tot això de Catalanets ja no ve mai.

I2: Ja. Clar és el problema a aquesta edat.

ENT: Però als vuit anys, sí, als vuit anys encara estan, sí.

I2: Encara te'ls pots emportar.

ENT: Pots aprofitar, dels 8 als 10 tens dos o tres anys que pots aprofitar.

En quant a la importància que té per a tu d'estar connectat, no, amb aquestes associacions aquí, és important? És essencial? O en pots prescindir, o ho trobes a faltar quan fa temps que no, no ho sé, com ho veus això?

I2: Sí, per mi és important, sí, sí.

ENT: Sí? En quin sentit?

I2: Perquè és els meus orígens, la meva cultura i el meu idioma, les meves tradicions, és, sí, si fan un partit del Barça doncs és el meu partit, el meu equip, dels meus fills també, per cert #riu#, són del Barça, no? I bueno, clar, és important, és important, són, són arrels, és cultura, vull dir perquè, 17 anys sona a molt, però a mi m'ha passat volant, i per mi quan me diuen "Tu ja ets alemanya" jo dic "Com, perdó?" O sigui..

ENT: No, no, no diries això per exemple, o sigui quan algú, no t'has plantejat mai per exemple agafar la nacionalitat alemanya?

I2: No, per a què? No ho necessito.

ENT: No, no però vull dir no penses en alemany?

I2: Ui, no, no. És que no em canviaria mai el cognom. No em posaria mai un cognom alemany.

ENT: El cognom no cal que te'l canviïs, no?

I2: No, però això t'ho pregunten aquí, pels alemanys?

ENT: Sí?

I2: Sí, pels alemanys

ENT: Per què no agafes el del teu marit?

I2: Sí, o sigui la gent, la gent no, moltes vegades els alemanys no entenen que no tinguis el mateix cognom que el teu marit.

ENT: I pensar no penses en alemany tu? A vegades no et passa això de pensar en alemany? Mai? Ni allò de dir espontàniament, que et cau una cosa, o que d'allò, o que estàs, no sé, que tens tota una sèrie de pensaments en alemany, no?

I2: No, l'única expressió que en alemany van molt bé, doncs, llavors me ve l'expressió o la paraula alemanya, no? Com jo que sé, per exemple "Que *spießig*!" No ho pots traduir. És una paraula que no la puc traduir. *Spießig* és *spießig*, i si no parles l'alemany i no ets alemany o no vius aquí no saps què vol dir.

ENT: Només aquestes paraules que no hi ha en català o en castellà et surten en alemany, però si no no penses mai en alemany?

I2: No.

ENT: Ets sentida integrada aquí completament?

I2: Sí, o sigui jo em sento integrada, jo em sento acoblada, sí, bon acop, ben acoblada diguéssim.

ENT: Ben acoblada, ben encaixada.

I2: Ben encaixada, sí. Me sento que m'he, m'he, m'he acoblat, però que jo no sóc d'aquí.

ENT: Tu sentes sempre que no ets d'aquí.

I2: Em sento expatriada més que res.

ENT: Expatriada, aha!

I2: Sí, seria la paraula.

ENT: I quan la gent te demane d'on ets tu què sols dir, perquè això també als catalans els hi, hi ha diferents respostes.

I2: Sí, perquè a vere, jo em sento, clar a vere jo no, no sóc independentista, no dic sóc de Catalunya, però me fastidia molt els prejudicis, els clixés d'Espanya i tinc com una contradicció, una ambigüitat. Llavors moltes vegades quan me diuen "D'on ets?" Dic: "De Barcelona". Perquè així, llavors clar, quan vaig arribar no. Deia *Spain*.

ENT: Clar sí,

I2: Te deien "Spain?! "Olé". I llavors em posaven negra, no? O me venia un i em deia #abaixa la veu# "I per què ho feu això dels toros, és horrorós! „I jo deia: "Perdona, jo amb els toros no tinc res que veure. Sóc catalana". Però clar, i en canvi ara la majoria de la gent te diu "Ah, de Barcelona, catalana". I dic "sí". Llavors te pregunten "O sigui que espanyola no". Vull dir que moltes vegades te, molta gent ho sap.

ENT: Sap, bueno, el que està passant per Catalunya, vols dir, ara?

I2: Sí, sí, vull dir que molts alemanys estan infor, molt informats, eh, de lo que passa.

ENT: Sí, sí, sí, sí.

I2: Bueno és que de fet surt a les notícies alemanes i tot, eh! I al diari alemany, i si llegeixes diaris d'una mica de nivell, eh, surt.

ENT: Sí, exacte, sí. És a dir que per a tu és una mica dius, d'esquivar la resposta sóc espanyola o sóc catalana és dir "sóc de Barcelona".

I2: Sí.

ENT: La contradicció aquesta

I2: La contra, la, aquesta ambigüitat que tinc, de que no sóc independentista però que no vull que m'identifiquin amb lo típic espanyol. Me fa molta ràbia. O per exemple me diuen "Vas a restaurants espanyols aquí a Berlín?" "No" Perquè a més no suporto entrar en un restaurant i veure quadros de toros i de flamenques, no?

ENT: No t'identifiques amb això, no?

I2: No.

ENT: I pensar penses en castellà, realment, o sigui en català, no? No barreges o sí? O sigui que és una cosa que també, aquesta ambigüitat no és

I2: Sí, o sigui a vere, si que penso en català a vegades, sí. També segons quin tema, o si penso en algú que parla català, doncs penso en català. Si m'estic imaginant que parlo amb algú.

ENT: D'acord quan parles amb mi penses en català .

I2: Si penso que parlo en tu, allavons penso en català.

ENT: Aha, i quant estàs sola?

I2: Castellà.

ENT: D'acord, eh! Què volia dir també, ah sí això, des de que vas venir, quan has buscat per exemple ajuda per connectar-te amb el teu país, no, a través d'organismes governamentals aquí a Alemanya. N'has buscat d'ajuda i n'has trobat, no, penses que el que t'ofereix per exemple ara la Delegació de Catalunya a Berlín i tal és suficient? Creus que caldria que donessin algun altre tipus de suport a les famílies per aprendre també la llengua o per a no sé, doncs així com l'ambaixada espanyola també fa algunes coses d'aquest sentit? Com ho veus, com ho vius, ho trobes a faltar o ja t'està bé així com està?

I2: No, podrien fer més. A vere, jo vaig arribar aquí i de seguida vaig anar per exemple a ACCIÓ i Ramon Llull, en aquella època és deia el ICIC i el, Acció es deia, eh, hi havia un altre nom, però estava ..

ENT: Sí, sí!

I2: Jo em vaig anar de seguida allà a buscar feina, bueno a preguntar. I però en aquella època clar, eren alemanys, els qui hi havia. I ha canviat tot moltíssim. Clar ara ha canviat moltíssim i el Ramon Llull, i Acció i la Delegació, tots són catalans els que treballen allà, la majoria, i amb les reds socials ha canviat tot moltíssim perquè evidentment estic connectada per facebook i per emails amb el Casal, amb el Ramon Llull, amb la Delegació, amb tot, vull dir que contínuament m'arriben també invitacions a events de catalans.

ENT: I hi sols participar, també?

I2: Sí, sí. Fa un parell de setmanes vaig anar un divendres al vespre a una performance, m'ho va enviar per exemple el Julià Florit #exrepresentant de l'Institut Ramon Llull a Berlín#, que sempre m'envia per facebook per exemple que m'arriba. I era una performance d'una noia catalana i després hi havia com Dj i bueno era una cosa així com europea. Vull dir, clar estic molt en contacte, ara. Gràcies a que hi ha molt, molta gent aquí, moltes entitats, fan publicitat, jo estic apuntada, m'arriba, hi vaig i etc.

ENT: D'acord, i penses que fan suficient.

I2: Home a nivell cultural sí que hi ha moltíssimes coses. També, l'any pa, vernissage d'artistes catalans. Hi ha moltes coses, de grups, de bandes de música, concerts. Això sí, a nivell de llengua evidentment lo que acabes de dir tu, podrien fer, podrien fer cursos subvencionats de català, per a nens de, o sigui per a fills de pares catalans.

ENT: Clar també és una situació molt nova que hi hagi tanta demanda.

I2: Clar perquè jo sé que al Cervantes, per exemple la Núria Viella, una amiga meva i veïna, doncs és un cas de catalana aquí, no? I per exemple quan parlo amb ella, me la trobo a casa, i als meus nens a l'escala, així també, ho senten el català, vull dir que és un idioma que senten, i bueno ella va donar classes de català, i de castellà.

ENT: Sí, però era per a adults

I2: Per a adults. I català, lo que lis passava és que només tenien 4 persones, 3, i es van deixar de fer, però clar, també parlem de fa uns anys, i ara ha vingut moltíssima gent, catalana a Berlín amb lo qual..

ENT: Que tenen fills, sí.

I2: Per exemple aquests cursos d'espanyol, aquests d'espanyol eren tres dies a la setmana, ara són 5 dies a la setmana. De la demanda que hi ha. O sigui que de

català suposo que ja passarà lo mateix, que hi ha tants catalans aquí, amb nens, que segurament ara sí que es podria fer, que sortiria a compte.

ENT: Sí, sí, i tant. En general pel que fa a la tasca de transmissió lingüística als teus fills estàs satisfeta? És el que tu t'imaginaves i el que tu volies fer i com ho volies fer? O hi ha algun aspecte en què diries, això m'ha sortit millor, això no tant, o.

I2: Home jo m'imaginava, suposo, quan eren petits, o quan van néixer m'imaginava que parlarien el castellà molt bé i que entendrien el català molt bé, i no és el, no és així. Vull dir Clar, tenen accent, lis costa, i això que vull dir així com conec gent que lis parlar amb alemany.

ENT: Espanyols?

I2: Sí, a vere o que els nens lis parla en alemany a ells, i ells lis parlen en alemany quan ells ja

ENT: Els meus també en parlen en alemany a mi, eh!

I2: Sí.

ENT: Sí, quasi sempre.

I2: Doncs bueno en aquest sentit estic contenta.

ENT: En aquest sentit sí perquè has aconseguit ser conseqüent i que et responguin en ..d'acord. Què penses que haguessis pogut fer millor?

I2: Home amb el català potser m'hi hagués pogut esforçar més, però clar és que en general a la meua vida no arribo, no arribo, o sigui, vaig molt estressada, a tots els nivells, no? És lo que dèiem. Vull dir si jo no treballés, no sé, em pogués dedicar més a, estigués més descansada.

ENT: D'acord, moltes gràcies, això és tot.

Entrevista 3

Dia: 4.12.2015

Hora: 16.00

Lloc: Berlín, barri de Friedenau

Durada: 01:00:09

ENT: I on vas nàixer?

I3: Jo vaig nàixer a Barcelona.

ENT: A Barcelona mateix. I quan?

I3: El 1966. El 2 de setembre de 1966.

ENT: D'acord. I has estudiat naturalment.

I3: Sí, he estudiat Germàniques. Vaig acabar la carrera, et cal sapiguer quan, perquè ara tampoc me'n recordo, bé ja fa anys.

ENT: No, no.

I3: Doncs vaig fer Germàniques a la Facultat de Barcelona.

ENT: D'acord.

I3: Sí, em van reconèixer algunes coses que vaig fer aquí, però vaig marxar el 92 amb un Erasmus i ja no vaig tornar mai més, (riu) Aquestes coses que passen, no? Tinc algunes assignatures, com es diu, algunes assignatures que vaig fer aquí me les van reconèixer allà, però llavors allà vaig haver de fer, vaig haver de fer el, això, els exàmens, moltes vegades a Barcelona. Però bueno, tinc el títol d'allà.

ENT: D'allà, d'acord. I la professió que tens, però, no és de Filologia.

I3: No, que va! O sigui que, que..Què es pot dir que sóc? Moltes vegades em posen „Sekräterin“no? Com a secretària que de fet tampoc sóc, però bueno, administrativa, d'administratiu.

ENT: A l'ambaixada.

I3: A l'Ambaixada d'Espanya, sí.

ENT: I quan temps fa que vius a Berlín?

I3: Doncs mira, farà, vaig venir l'any 92, doncs farà 23 anys, ha fet 23 anys, ara.

ENT: Hm, ens portem poc, encara et guanyo.

I3: Sí?

ENT: Sí, jo en fa 25.

I3: 25? Uh!

ENT: Hm.

I3: Déu n'hi do!

ENT: Sí, quan va , quan va caure el mur. En fa 25-26, ja.

I3: Déu n'hi do!

ENT: I què et va portar cap aquí? Cap a Berlín?

I3: Doncs l'amor no, què vols que et digui? (riu) Sí, el senyor, el pare del meu fill (riu). Perquè moltes vegades això passa, no, que vénis per l'amor i després t'hi quedes també, encara que l'amor se'n vagi, no, però no, l'amor encara continua. (riu)

ENT: D'acord.(riu) Però vas vindre directament de Catalunya?

I3: Sí, vaig vindre, sí, exacte. De Catalunya i aquí a Berlín. Sí, vaig demanar, clar, per mi va ser l'excusa, jo estudiava, acabava de començar Germàniques. Em sembla

que era a segon de Germàniques, sí, que venia a fer, no, després de fer, ah, clar després de passar a segon, quan havia de fer tercer vaig demanar una Erasmus, o sigui que vaig venir a fer el tercer de carrera, aquí. Vaig venir amb un d'Erasmus. I ja et dic, ja m'hi vaig quedar.

ENT: Va ser la, va ser quan ens vam conèixer, no?

I3: Exacte, sí, sí. No recordo ni com ens vam conèixer.

ENT: Molt semblant, molt semblant, jo vaig.

I3: També vas venir amb un Erasmus?

ENT: No, però jo el vaig agafar per al cinquè curs, sí. (riu). És a dir que abans no has viscut a un altre lloc. Vas vindre directe de Barcelona a Berlín.

I3: Sí. Vaig sortir de l'ou, per dir-ho així, perquè vivia encara a casa dels meus pares, i vaig venir directament aquí, o sigui, (riu)

ENT: I amb el teu marit us vau conèixer allà.

I3: No, ens vam conèixer aquí.

ENT: Ah, d'acord.

I3: A través d'un amic comú perquè jo havia començat a estudiar alemany i venia a l'estiu a aprendre alemany i llavors un amic, el Thomas, que encara és amic nostre, i ens va presentar. I mira, allà va començar primer així una mica (riu), perquè ell vivia a Düsseldorf, llavors, no? Quan el vaig conèixer va ser l'any..

ENT: D'on és ell?

I3: Ell és de Berlín, el que passa que estava treballant a Düsseldorf. Però havia estat, estava aquí perquè tenia intenció de tornar cap a Berlín i estava mirant feina, i tal i qual, i bueno vam coincidir i llavors el cap de setmana ens va convidar a Düsseldorf. En allà va començar i mira i després va tornar a Berlín i vam estar un any aixís, que si et vinc a veure, que si ens trobem a Mallorca, que si ens trobem a Frankfurt, que si ens trobem a Londres, (riu), i ens vèiem a molts llocs. Fins que al final vaig venir aquí el 4 d'octubre del 92, vaig arribar (riu). Són aquelles dates que et queden al cap.

ENT: I tant! Sí, sí, sí. I teniu un fill, no, el Manel.

I3: Exacte, un fill

ENT: Que té ara...

I3: Dotze anys, se'n va cap als 13.

ENT: Aquest any, aquest any fa els...

I3: L'any que ve, l'any que ve, al març de l'any que ve fa els 13, sí.

ENT: D'acord. I en quina llengua us vau conèixer, per cert, tu i el teu marit?

I3: Al començament parlàvem castellà. Va ser divertit perquè el meu marit havia tingut una nòvia argentina. I parlava "*castellano*" (fa l'entonació i la pronúncia dels argentins), però de "*allà*"(riu). Amb deia així "*cuidáte, cuidáte*". I, però, això va ser al començament perquè crec que el seu espanyol deuria ser molt millor que el meu alemany. Jo sabia alemany, però bueno d'aquell alemany que aprens doncs aixís allà, no? I bueno quan vem decidir de venir a viure junts doncs va ser que, de llavors ençà que ell em parlava amb alemany. Va dir que a més, i a més li ho agraeixo perquè crec que potser el meu alemany no seria tan bo si no haguéssim estat tan conseqüents amb el tema aquest de l'idioma. Perquè ho he vist en parelles que a la millor l'altre sap molt bé espanyol, no: , que llavors doncs no cal que t'esforcis a aprendre l'idioma del país no : O sigui, i ell sempre, sempre em va. Ell sempre m'ha parlat en alemany, o sigui no hem parlat altra cosa que no sigui alemany.

ENT: O sigui al principi en castellà, dius...

I3: Al principi en castellà, però ja del moment que vaig venir a viure aquí, ja vem parlar sempre en alemany. O sigui, no sabia dir-te si un parell de mesos abans ja parlàvem alemany o què, però bueno sí, jo sé que realment va ser molt, i a més ell és molt, en aquest sentit és molt conseqüent i molt ... i allò de dir "No, ara parlaràs, parlarem alemany!"

ENT: D'acord.

I3: I la veritat és que el seu espanyol ha anat, ha anat perdent perquè clar, o sigui ara ja es nota que clar, primer jo parlo el català i a la família parlem en català i llavors fa, no ho sé, a vegades fa unes barreges així una mica estranyes, no?

ENT: És normal, sí. D'acord. I quan us vau conèixer ell sabia que existia el català. El castellà ja el parlava una mica, m'has dit, no?

I3: Sí, ell ja el parlava. Jo crec que sí que ell era conscient que hi havia el català. Segur que era conscient que, que, sí.

ENT: Clar quan et coneix a tu entra en contacte amb el català, no?

I3: Sí, si a més recordo que bueno quan, va haver, eh, tenia previst un viatge a Màlaga i va passar per casa i va estar per casa i sí, i a casa sempre hem parlat en català, o sigui sí que ell era conscient que hi havia el català. Sí, sí, sí.

ENT: D'acord

I3: El que passa que ell sempre ha parlat amb la meva família en castellà, no? Però sí l'ha sentit, sí.

ENT: Clar perquè ell era la llengua que portava, que ja sabia.

I3: Sí, exacte, sí.

ENT: Eh, i si parlem de la teva família, no:, de quan tu eres petiteta i totes aquestes coses, dius, quan, no: parlàveu en català, i quantes llengües parlàveu a casa, només parlàveu el català.

I3: Sí, a casa només hem parlat el català. Som catalans, de, de, d'origen, no? I sí, sí, sempre, sempre hem parlat amb català. Fins i tot tota l'època del Franco, perquè clar, jo quan vaig començar a anar a l'escola hi havia en Franco, no? I sí, sempre hem parlat amb català. A més la meva mare es va criar a Girona. Sí, o sigui, no sé. El castellà no sé, sempre ha estat aixís per fer una mica de conya. A vegades fem conya i diem coses en castellà, no? Però no, no, és la nostra llengua el català.

ENT: És a dir que llavors també va ser la primera llengua que vas parlar tu, sens dubte.

I3: Sens dubte, sí, sí. Estic segura. Clar llavors quan anaves a l'escola, allà havies d'aprendre el castellà i havies de parlar amb castellà. Que em feia molta gràcia que parlava en castellà però després algunes de les coses, amb els mestres parlava amb català. Però, sí, sí, sí. Això, bueno no ho sé, no sóc conscient d'haver parlat ...

ENT: En quin barri de Barcelona vivies?

I3: Jo vivia, bueno sóc de, aquest que ara li diuen "Nova Gràcia", perquè estem, estem tocant a Gràcia, o sigui és, és, és al baix Guinardó.

ENT: D'acord.

I3: Però ara es veu que li diuen "Nova Gràcia", segons tinc entès, no ho sé. O sigui tocant a Gràcia estic al Guinardó.

ENT: Al Guinardó, d'acord.

I3: Sí, sí. I allà a fora de casa, diguem, al teu barri, a l'entorn, amb els amics i coneguts quina llengua recordes de parlar.

ENT: Parlava en castellà. Parlava més en castellà. Sí, o sigui els primers anys. I recordo que fins i tot ara vaig tenir fa un parell d'anys una trobada amb els companys d'institut i ho dèiem, que parlàvem molt més castellà llavors que ara. És com sí, primer que, a més vaig anar a un institut de militars o sigui que et pots imaginar que jo el català, o sigui aprendre'l a escriure i a llegir-lo va ser bastant més tard, perquè o sigui l'escola, fins que no vaig anar, o sigui hi ha gent de la meva edat que han anat a escoles com més progressistes en aquest sentit. I que van donar, o sigui van introduir, un cop mort en Franco, van introduir el català, no: com a llengua. Jo per

exemple el vaig començar a tenir em sembla que era a vuitè de bàsica. Com a, que ens donguessin les classes en català va ser a vuitè de bàsica. I aleshores vaig saltar a un institut de militars, o sigui que el català era l'última Maria. O sigui donaven tantes hores de català com de francès o d'idioma estranger no: o sigui que...No, jo no ho he tingut aixís a l'escola d'aprendre, aprendre les assignatures com es fa ara, no: que s'ensenyen amb català. Doncs no, és tot al revés en el meu cas.

ENT: Sí, sí, van anar introduint el català a poc a poc.

I3: Però jo recordo amb les meves amigues que parlava molt més el castellà que ara. Sí, molt, a Barcelona.

ENT: Això amb les amistats fora de casa.

I3: Sí, exacte. Sí, sí, a casa seva eren castellanoparlants i llavors no ho sé, és com si s'imposés el castellà perquè també s'hagués pogut imposar el català, no: Però no, o sigui jo recordo, o sigui si repasso aixís els meus amiguets a l'escola i tal, parlàvem amb castellà. Suposo que devíem dir catalanades, no: però... (riu)

ENT: I actualment, pel que fa a la llengua que uses més habitual, no: , en l'àmbit laboral. Suposo que a l'ambaixada espanyola ...

I3: Parlo amb castellà. Tot i que ara tinc una cap que és catalana.

ENT: Aha

I3: I amb ella parlo català i sempre em parla català.

ENT: Ah, sí.

I3: És curiós, i fins i tot davant dels altres, que això és el que

ENT: Sí?

I3: Sí, sí, parlem amb català ella i jo.

ENT: Aha, només ella i tu o ...

I3: Ella i jo. O ella i també entre altres catalans que hi ha per allà. Home, sempre hem parlat, les catalanes allà sempre hem parlat en català. O sigui, això sí que ho tenim, i sé que poder a algú li farà gràcia però nosaltres sempre ho hem, hem estat molt conseqüents, no? I poder si estem mantenint una conversa amb més gent, doncs parlem amb castellà, no? Però si estem les catalanes soles o jo truco amb una: "Montse, escolta'm una cosa, tal..", no: Mira, ara és, o sigui és tal l'estona que parlo català que la meva companya alemanya, tradueix ara del català fins i tot a l'alemany perquè de sentir-me a mi parlar en català i portem una pila d'anys, com set o vuit, treballant juntes, i ha après el català, o sigui ho entén, com a mínim. Sí, a nivell oral ho entén i pot traduir.

ENT: Quina, quina compa., tu estàs a la, quina, quina secció?

I3: Jo estic a cancelleria. Al departament polític.

ENT: Però no és cultura perquè estava la, aquella noia alemanya, com es diu? La ... Christine?

I3: La Steigmiller, sí.

ENT: Sí, però ella estava a cultura.

I3: Sí, ella està a cultura, ella està en una altra planta. Jo estic a la quarta, estic en allà.

ENT: Sí, perquè ella també té bastant contacte en catalans i potser.. Bueno l'ambaixada està plena de catalans també eh?

I3: Sí. Hi han molts, hi han molts! Sí, sí, i ja et dic nosaltres sempre hem parlat amb català, les catalanes.

ENT: Si fins i tot la cap t'hi parla.

I3: I la cap per exemple m'escriu missatges amb català: "Ei, sisplau, això o lo altre", i jo també li contesto amb català (riu). Sí, sí, i això que ella em sembla que és, em va explicar un dia que a casa seva eren castellanoparlants, o sigui que ...

ENT: Quina edat té? És interessant.

I3: Quaranta i pocs, té. És més jove que jo.

ENT: Però no ha viscut la immersió, bueno la immersió lingüística, ja, una mica, no, perquè: Un poc, un poc.

I3: Suposo que més que jo. Sí, no sé a quina escola deuria anar però... Jo penso que això és una cosa que, ho he comentat amb la Montse. La Montse també, ella va començar, és un parell d'anys més jove que jo, però va començar de seguida ja a tenir el català a l'escola. I jo, llavors amb la meva situació l'he tingut molt poc. I de fet em sento més segura escrivint amb castellà que amb català. Demuestra que, que..vull escriure perquè faig, faig l'esforç i això sí escric sempre amb català, no? Però és allò que quina sort que tenim el autocorrector (riu).

ENT: Sí, sí. És una qüestió de costum i de pràctica.

I3: I de pràctica, sí.

ENT: Clar si no el fas anar tant, sí, sí. D'acord. I en l'àmbit social general quina llengua fas servir més?

I3: Home, tot depèn. Depèn quins cercles em ...

ENT: Fora de la teva feina, clar, vull dir.

I3: Fora de la feina? Home

ENT: Contactes que tu tens. Clar si vas a comprar i aquestes coses se suposa que aquestes coses són en alemany.

I3: Exacte.

ENT: Però després les relacions que tu tens fora de la feina, amistats ...

I3: És que no sé, diria que és una mica, és barrejat, o sigui, no és només català o no és castellà. Bueno jo que sé és amb tots tres idiomes, perquè tinc relacions, això, hm, amb aquests tres idiomes. Sí perquè no ...

ENT: Però no estan per igual, vull dir si compares el català i el castellà, fora de l'àmbit laboral?

I3: Fora de l'àmbit laboral, no ho sé. Jo diria, poder, una mica més el català que el castellà, però poder una mica més no gaire més. No ho sé, clar jo aquí, amb el Manel parlo amb català, això sí, i no ho sé. Sí, jo crec que poder. Jo diria una mica més de català, fora de l'àmbit de la feina, no? Sí. Perquè bueno sí que conec algunes conegudes així, aquí al barri que són espanyoles, no: de Madrid i tal, i amb elles clar, parlo amb castellà, quan les veig parlem amb castellà, no? Bueno, no ho sé, sí.

ENT: I quin domini creus que tens de les tres llengües, si les poses en comparació? Pel que fa, clar, el català ja m'has dit que et costa més escriure'l que no pas el castellà, no?

I3: Exacte, però m'expresso, tinc la sensació que m'expresso millor en caste, amb català que amb castellà, o sigui la meva espontaneïtat o les coses em surten amb català, no? Com diuen que la llengua materna és la que reses i amb la que comptes, no? Doncs també ho crec aixís, no? Lo que primer em surt a mi és el català, però clar, jo què sé. És que diuen que no hi ha tampoc el bilingüisme perfecte.

ENT: No, depèn en quins àmbits.

I3: En quins àmbits et belluguis, sí. Jo recordo, per mi va ser una. Jo, jo vaig venir aquí a Alemanya i no havia tocat un ordinador allà. I aquí doncs clar vaig haver, vaig començar a treballar amb empreses alemanyes, vaig entrar aquí a l'ambaixada i clar, jo vaig fer tots els cursos d'informàtica amb alemany. O sigui jo era totalment analfabeta informàticament en castellà o en català, o sigui m'era igual, no? I recordo que quan vaig arribar a l'ambaixada i em van sentar davant l'ordinador, i vaig començar a veure allò, i dic "i això, com, com" Jo havia de pensar, això era "Speicher", sí "guardar como". Saps allò, coses així, tonteries no? Però, però em vaig haver d'acostumar, perquè clar jo ho havia après tot amb alemany, i ...

ENT: Clar, segons quins àmbits...

I3: Sí, sí, no sabia dir-te.

ENT: I a l'hora d'escriure, amb l'alemany t'hi sents també segura o ...

I3: Home, em sento força segura, però no al 100%. No és la meva llengua materna i ho he de, jo m'es pavilo molt i m'escric totes les cartes i m'ho faig tot jo sola, no? El que sempre m'agrada que algú li faci una ullada. No m'agrada enviar, a no ser que siguin coses realment molt bàsiques que estigui 100% segura, no? Però, jo que sé quan la cosa es complica una mica, m'agrada que li facin una ullada els que són de llengua materna. I em sembla que bueno, que és lo millor que pots fer perquè considerar que mare de Déu que ho domines tot, doncs no.

ENT: I quan has d'escriure notes, o una notícia, per a tu mateixa a l'agenda, no: En quina llengua ho fas?

I3: Amb tots tres idiomes.

ENT: Amb tots tres?

I3: Amb tots tres, de debò, i segons com, o jo què sé si vaig a, si faig la llista aquesta per anar a comprar, no? Doncs amb tots tres: ous, o sí el que em surti més, més, "ous" amb català segur perquè és lo més curt. (riu).

ENT: Bo, "eier, eier" és..

I3: Sí, bueno però ous és ous, i moltes vegades que li dono la llista al meu fill em diu "Què hi posa aquí?" (riu) Sí faig...

ENT: Una barreja.

I3: Sí, ja miraré la meva agenda a veure què, ara que ho dius, no? (riu)

ENT: És una cosa curiosa, sí.

I3: Demanar vacances, aquí, demanar vacances, reunión sindicato.

ENT: Segons quin tema, no? Segons quin tema.

I3: Exacte.#

ENT: Les vacances les associes amb Catalunya.

I3: Sí. Caga tió i caganer mitbringen (riu). Perquè li vaig dir a la meva companya que li portaria per les seves classes d'espanyol un caga tió que tenia aquí i vaig posar "caga tió i caganer mitbringen". O sigui que és que..

ENT: Sí, sí, no, ho entenc, ho entenc perfectament. A mi em passa el mateix, eh! (riu) D'acord, ehm, a veure quines, ah sí, en quina llengua sols llegir les notícies, la premsa, tant escrita com, vull dir em refereixo tant en paper com, si és que llegeixes la premsa en paper o...

I3: Sí, de fet en els tres idiomes també perquè al matí tenim el diari. M'agrada molt llegir el diari, no? Llavors llegeixo el Tagespiegel, pel matí. Arribo a l'ambaixada, que tenim allà premsa nacional amb castellà. I després m'agrada molt també de tant en quant fullejar l'ara.

ENT: Fullejar-lo però en digital, no?

I3: En digital, sí.

ENT: Però ho fas cada dia? Vull dir està tot per igual?

I3: No, per igual, no. Jo diria que més alemany, després espanyol i després català. El que m'agrada, sento, sento la ràdio, Catalunya ràdio per exemple, o sigui que, (riu).

ENT: Sí, escoltar, no? I les lectures de plaer en quina llengua les sols fer?

I3: Amb tots tres idiomes les faig també, eh! No sabria dir-te quin percentatge. Va a èpoques. Potser llegeixo més, hm, més en castellà.

ENT: Més en castellà.

I3: Sí, llegeixo més llibres en castellà.

ENT: D'acord, i en quina llengua sols mirar la tele o els vídeos?

I3: En català. Veig molt eh, TV3.

ENT: Sí?

I3: Sí, molt, perquè saps que passa el tinc aquí en el mòbil. Ara mentre estava, eh, m'havia posat el Polònia. És que m'agrada molt, (riu) Però sí, veig molt, molt TV3, perquè a més em resulta fàcil no amb el mòbil, " ah, mira, no sé què".

ENT: Més que la tele en alemany.

I3: També la veig la televisió amb alemany, sí.

ENT: Quan esteu els dos junts?

I3: Exacte, quan estem amb la parella, sí. I això moltes vegades doncs a la tarda, miro un vídeo d'aquests de TV3 a la carta, i ja està.

ENT: I la ràdio l'escoltes més en català, potser dius?

I3: Sí, la ràdio més amb català. Mira perquè m'ha agafat amb Catalunya ràdio i em poso Catalunya ràdio, o sigui que ...

ENT: Sí, d'acord. I, espera't el teu marit si me'n recordo del nom, era...

I3: Mikel.

ENT: Mike, clar. Mike parla amb el Manel sempre en alemany.

I3: Sempre, sempre.

ENT: Ja des del principi?

I3: Des del principi, sempre, sempre. No ha parlat una altra cosa.

ENT: D'acord. Parla el castellà també, m'has dit, Mike. Eh, té un bon domini de la llengua, creus que ...

I3: Home, bon domini tampoc.

ENT: És capaç de parlar a quin nivell creus ...

I3: Jo diria *Mittelstufe*

ENT: D'acord. Un B1 o una cosa així.

I3: Un B1, sí, sí, perquè, sí.

ENT: I el català l'entén o el parla?

I3: L'entén, l'entén perfectament, el que passa que això de parlar-lo no, no el parla.

ENT: És capaç de seguir una conversa.

I3: Totalment perquè a més és que d'això estic convençuda perquè ho entén tot. O sigui que ...Home possiblement alguna paraula se li pot escapar, no? Però sí que ho entén, sí que ho entén.

ENT: Llavors quan esteu a Catalunya, amb la teva família canvieu tots, quan hi està ell, al castellà.

I3: No, no, nosaltres sempre hem parlat amb català. El que passa que si algú es dirigeix, a ell, no? Perquè bueno a vegades hi ha les parelles amb les meves germanes, per exemple, que són castellanoparlants, no: La meva germana està casada amb un xicot que és de Ceuta, no: que ell sempre, porta molts anys visquent a Catalunya, entén perfectament el català, però ell no l'ha parlat mai, o sigui sempre ha parlat amb castellà, no: O sigui que, que sempre no sé, continuem parlant amb català. El que passa que quan hi ha algú, jo per exemple parlo amb el meu cunyat amb català, aquest que és de Ceuta, jo sempre li he parlat amb català. Igual que la meva germana que al seu marit li parla amb català. En canvi la meva altra germana, quan parla amb aquest cunyat de Ceuta li parla amb castellà. O sigui que, no sé, no saps per què, una llengua s'imposa. A mi, a mi, al Paco, parlar-li amb castellà? No li he parlat mai amb castellà al Paco. I això que ell sempre parla amb castellà. #riu#

ENT: Quan la teva família s'adreça al teu marit li parlen alguna vegada en català?

I3: Poques vegades. Li diuen, li parlen bàsicament amb castellà. Perquè clar, també se n'adonen, aixís com el meu cunyat, que és de Ceuta, se n'adonen que ell realment sí que ho entén tot perquè més a més pràcticament s'ha criat allà, no? Amb ell se n'adonen que hi ha algunes coses que no les acaba d'enganxar. Llavors es pensen que ho entendrà millor amb castellà.

ENT: I ell es llança alguna vegada a dir alguna frase o alguna cosa en català o no?

I3: Diu, diu, barreja, diu “*Cómo pot ser?*” #riu# Diu alguna cosa aixís. Això és veritat que ho fa més.

ENT: El castellà dius que el va aprendre perquè tenia una parella argentina, no? Cap curs de castellà o així?

I3: No, no n’ha fet

ENT: I tampoc no s’ha plantejat de fer cap curs de català.

I3: Tam, tam, bueno en algun moment que jo li insistia, que quan, perquè jo sempre li ho volgut fer una mica de punxar-lo perquè aprengui el català, no? I una vegada fins i tot uns manuals, i cada vegada que va de vacances es carrega de diccionaris de català. I després de vegades li dic: “Però, noi, posa-t’hi, no? Posa-t’hi una mica amb sèrio, no?” #riu# Però no...

ENT: Bé, també és trobar el temps, no?

I3: Sí, i suposo que aquestes coses que passen a les relacions de parella. Poder jo al començament vaig ser molt permissiva, de dir, “ai, no, és veritat, el pobre, no aprendrà. O prou que si sap castellà”, que ja està bé, no? Però després suposo que ell s’ha donat compte que potser per mi sí que seria important que aprengué català, no? O sigui, jo ho valoraria especialment. M’agradaria que sapigués català i em sap greu que no ho hagi aconseguit. O sigui, a vegades penso, ja et dic, potser no he estat lo suficientment...

ENT: Exigent?

I3: Exigent, amb aquest sentit.

ENT: Bé, no se sap també, no? Tampoc no el pots pas obligar tu, no? Ha de vindre d’ell, no?.

I3: Sí, però per exemple, la Bibets, no? Que ella la Bibets va ser, ella va dir, jo això ho he viscut el tema aquest del bilingüisme i o sigui, en països estrangers, perquè ella va estar a Suïssa i ella ha considerat que no, que el, el Alexander ha d’aprendre català. I ella va ser que realment li va posar una mestra, i va estar allà, i la veritat és que l’Alexander parla força bé el català, eh!

ENT: Sí, sí. Jo me’n recordo que el vaig examinar de no sé quin nivell.

I3: Sí, sí, sí, penso que amb això va ser, chapeau, Bibets! Però jo (riu)

ENT: Sí, mira, va com va, no?

I3: Sí, va com va, va com va. Sí, no, allò que dius, bueno no es perd l’esperança, no? I ell sempre m’ha dit, „jo algun dia, quan tingui temps aprendré català”.

ENT: Escoltant molt, no? Fer un curs és difícil perquè quan un treballa i tal, però escoltant molt i fent, jo que sé doncs intentant llançar-s'hi, parlant, parlant.

I3: Sí, sí. Ara aquest estiu passarà unes vacances a Catalunya i espero que bueno, (riu)

ENT: Aha, heu d'anar a algun lloc on només se senti el català. En algun poblet.

I3: Home això espero perquè volem anar a prop del Solsonés, o sigui.

ENT: Ah, d'acord, sí.

I3: I en allà pot ser que ...

ENT: Sí, en algun poblet, i tant.

I3: Per això et dic que #riu# immersió lingüística. Lo millor seria que els deixés en allà.

ENT: Això mateix.

I3: Tots dos. A pare i fill #riu#

ENT: D'acord. Aleshores tu amb el Mike parles sempre en alemany.

I3: En alemany, sí.

ENT: En castellà no.

I3: No, mai. La veritat és que no. Una vegada vem dir, vaig dir "bueno, doncs vinga, doncs a veure si millores una mica el teu espanyol. Parlem amb espanyol " I eren autèntics monòlegs, eren autèntics monòlegs. I al final dius "bueno, deixem-ho estar."#riu#

ENT: Si no no parlarem no?

I3: Sí, si no no parlarem #riu#

ENT: D'acord. I tu amb el Manel parles català sempre?

I3: Sempre, parlo sempre català. A vere, evidentment clar, moltes vegades si hi ha algú, alguna criatura que, algun amic d'ell que ve, no: i llavors és clar, et sents com, en certa manera una mica obligat a canviar d'idiomes, no?

ENT: Perquè t'entengui l'altre, no, també?

I3: Sí, exacte que entengui l'altre. Tot i que si m'haig de dirigir a ell sol, que estiguin per aquí jugant, i veig que el Manel ha de fer.."Manel, escolta'm, deixa'm allò". Ja dic, missatge, eh.

ENT: Que només és per a ell.

I3: Que només és per a ell, que li dic amb català.

ENT: I abans de nàixer tu et vas plantejar alguna estratègia lingüística o vas pensar "vull parlar", eh, era una cosa pensada? Consensuada amb el teu marit?

I3: Sí, bueno no sé si consensuada amb el meu marit, perquè, però almenys ho tenia jo molt clar, no? Bueno, jo sempre volia parlar amb el meu fill en català li vaig dir. No sé si va ser consensuat o imposat ja. I com que vaig veure que amb ell no m'havia sortit bé, vaig dir "bueno ho intento almenys amb el fill, no?" I vaig dir "no, jo vull parlar amb el nano amb català". Sí que tenia la intenció, que em va semblar que poder llegint-li llibres amb castellà, o sigui que podria també aprendre el castellà, no? Però la veritat és que, hm..

ENT: Ho has fet tot això de llegir-li llibres en castellà?

I3: Ho vaig fer, ho vaig fer una temporada. El que passa que tampoc he estat tot lo conseqüent que hauria d'haver estat.

ENT: I si no, llibres en català sí que n'hi has llegit.

I3: Sí, llibres amb català n'hi he llegit molts, sí. Encara n'hi lleigeixo perquè a vegades em diu, a vegades quan em vol fer, perquè a més és molt viu, i el tema aquest de la llengua sap que per a mi és important, no? I quan em vol, vol aixís fer...

ENT: Un mica la pilota, no?

I3: Sí, una mica la pilota: *Mama, kannst du bitte auf catalan lesen?* #Mama em pots llegir en català? riu#

ENT: Sí, no, aquestes coses passen, no? #explica una experiència pròpia#

I3: Sí, això està bé.

ENT: I, hmm, bueno això m'has dit que també segons el context te li adreces en alemany però només és quan hi ha altra gent.

I3: Sí, exacte. No, però si no jo sempre li parlo amb català.

ENT: I quan esteu tots junts?

I3: Quan estem tots junts, clar, és l'alemany la llengua nostra de, tot i que algunes vegades també en deixo anar alguna amb català, però sí, sí.

ENT: O sigui quan esteu tots junts, tu amb el teu marit, llavors tu al Manel també li parles en alemany, o com? Una conversa la porteu tots tres, o si tu li dius alguna cosa a ell l'hi dius en català?

I3: Sí, si em dirigeixo en ell li dic en català. Sí, això sí. Això sí que ho faig, no? Però bueno, clar, si mantenim una conversa, clar. No ho sé, home poder sí que dic alguna cosa amb alemany, això també m'ho puc imaginar que ho dic jo amb alemany. Si estem tots parlants, si la conversa és aixís.

ENT: Una conversa tots tres, allò que diguis, clar, no és que canvies al català, sinó allò que ho fas...

I3: Ja directament amb alemany, sí. Potser que faci, sí. I si llavors li dic alguna cosa a ell concretament li diria amb català, sí.

ENT: D'acord. A vore, aneu sovint a Catalunya m'has dit, també, no?

I3: Sí, bueno, sovint poder és una mica exagerat, però sí, un o dos cops a l'any sí que anem a Catalunya, sí.

ENT: I el Manel a tu et respon en català o et respon en alemany?

I3: Amb alemany, em respon sempre amb alemany.

ENT: Sempre.

I3: En alemany, o sigui, rares vegades diu alguna cosa, ja et dic, així alguna vegada quan em vol caçar, llavorens em comença a dir coses amb català. O "Mama avui parlaré amb català!" i jo dic: "Ah, vinga va, doncs a veure si és veritat".

ENT: I quan aneu a Catalunya fa servir ell el català, o sigui els coneixements que ha adquirit del que tu li has transmès?

I3: Sí, els fa servir però poc. O sigui, crec que, o sigui a ell li costa, li costa. El que passa és que ell és molt perfeccionista i sap que no ho domina i com que no ho domina, llavors s'estima més callar.

ENT: I llavors què fa, no parla?

I3: No parla.

ENT: No parla?

I3: No parla, no.

ENT: Ah, en això tinc la sort que els meus fills són molt xerradors.

I3: És que ell també és molt xerrador, però llavors moltes vegades, o sigui li costa, li costa, en allà es tanca molt, és tanca molt.

ENT: Aha,,

I3: Ara no sé, ara serà una cosa interessant perquè ara fa temps que no hi anem i ara hi anirem per Nadal. A veure com reacciona, a veure com reacciona. Però es tanca molt, es tanca molt amb son pare.

ENT: Ah, i no pots evitar que estiguin junts #riu#? A l'estiu sobretot, no? Enviar-lo a colònies, o

I3: Clar jo, sí, sí, però el que passa, uff, no és precisament un nen molt obert en aquest sentit.

ENT: No?

I3: Li costa, li costa molt obrir-se, molt.

ENT: Hm. És a dir que res, passa el temps només amb son pare i llavors evita, perquè per poder parlar s'està amb son pare.

I3: Sí, està amb son pare, sí.

ENT: Té cosins allà?

I3: El tema és que els cosins són grans, són gairebé tan grans com jo. Bueno no tan grans com jo, però bueno, que són grans, ja són adults, no? I clar, és molt, és ...

ENT: No té amics allà, aleshores.

I3: No.

ENT: Aquesta és la qüestió.

I3: Sí, sí. No, és, a mi això que diuen moltes vegades "No, és que això, ah, això ho aprenen, el bilingüisme, sí, de seguida, però, no.

ENT: Hi ha molts casos, no? Clar les diferents constel·lacions i circumstàncies. En el meu cas, en el meu poble es parla només català i també hi ha molts nens, i és que allà han de parlar, han d'interactuar, no els hi queda més ...

I3: No els qui queda més remei.

ENT: No, no, no, no. A més jo estic molt de temps sola amb ells, vull dir que el meu marit no hi és tampoc.

I3: Ah, això també és molt...

ENT: Fer vacances tu sola, potser, amb ell?

I3: Sí, el que passa que ell sense son pare no vol anar enlloc. Està molt, molt, molt, molt ...Ehm, moltes vegades està com a, si, fa dos anys me'n vaig anar a passar la Castanyada amb ell, vaig dir "Ah, mira no sé què, vinga!" El que passa que amb el vol, va muntar, bueno va muntar un *pollo* quan es va enterar que li havia reservat un vol que anàvem tots dos sols. "I sense el papa, i no sé què". Si no, no és fàcil, no, no és fàcil.

ENT: És a dir que no saps quin domini té ell de la llengua, no?

I3: No ho sé. Sé que té molt domini passiu perquè entén moltes coses.

ENT: Perquè tu li parles sempre dius.

I3: Jo sempre li parlo en català, i ja et dic, jo què sé, ha vist moltes pel·lícules i això, i parla, bueno quan truquen els meus pares i, per exemple, una cosa que sí que sé, dic "vols parlar?", ehm, els meus pares a mi em truquen cada dia, no? Amb ells parlo cada dia.

ENT: Sí?

I3: Sí. I el dilluns quan truquen, que jo me'n vaig a cantar, al vespre parlen amb ell. I llavors ell parla, però parla mínimament, o sigui, contesta amb molts monosíl·labs, alguna parauleta, alguna frase curta, no? Però jo que sé, una conversa aixís llarga, això se li fa difícil. Ja et dic, per mi serà una experiència aquestes vacances, a veure si #riu#...

ENT: Sí, sí, clar. A veure em dius que l'estratègia de l'aprenentatge de llengües per a tu estava clar que li volies parlar en català, i recordes quan va començar a parlar, el Manel, si va ser molt d'hora abans dels 15 mesos.

I3: No, no que va, va començar a parlar que tenia dos anys llargs.

ENT: Dos anys llargs?

I3: Sí, sí.

ENT: I la primera llengua que va parlar va ser l'alemany, o...

I3: Sí, o sigui..

ENT: Les primeres paraules que va dir, recordes si eren en català o en alemany?

I3: Bueno mama i papa o sigui que poca cosa #riu#

ENT: Però...

I3: Sí, no sabria dir-te. Jo diria que era alemany, sí, era alemany, lo que va començar a dir, amb alguna paraula amb català. Sí, però hi ha algunes paraules que fins i tot ara les fa servir amb català. No sé, sí, la, diu la "llet, la llet".

ENT: La llet #riu. Suposo que perquè és de les primeres paraules, com que és una paraula molt important, diu la "mama" i "llet", clar. #riu# I vau detectar alguna dificultat o això de barrejar. No, dius que no, això de barrejar la llengua o de pronunciació.

I3: De pronunciació no, no, no. No, mai, en aquest sentit no. No, jo ara pensava, estic pensant si, ja et dic va trigar molt a aprendre, o sigui a parlar, a parlar activament, a dir frases senceres, això sí, però no, sí, va estar, sí, sí.

ENT: D'acord. I pel que fa al castellà ell no en té, o sigui no en parla, de castellà.

I3: Sí, curiosament diu coses amb castellà.

ENT: Diu coses en castellà?

I3: Sí perquè ja et dic, jo crec que també, torno en aquesta fixació que té amb son pare, no? Son pare el sent parlar amb castellà.

ENT: Quan el sent parlar en castellà?

I3: Doncs quan parla amb els meus pares.

ENT: Ah, d'acord, quan aneu de vacances allà.

I3: Quan anem de vacances o quan truquen aquí els meus pares, i s'hi posa ell, no? Llavors clar, parla amb castellà, i llavors diu, ja et dic, curiosament diu moltes paraules amb castellà que les ha hagut aprendre de son pare perquè de mi no les ha après, no?

ENT: O, la tele potser? O a fora, no, al carrer a Barcelona, no? Vull dir...

I3: Sí, o alguna cosa aixís, sí, ja et dic. I la veritat és que diu coses amb cata, diu frases barrejades amb català i castellà, això sí.

ENT: Perquè la teva família com li parla a ell? Com se li adrecen?

I3: Amb català, sempre, sempre. La família meva amb català, sí. O sigui això és una cosa que...

ENT: I si ha de parlar allà amb els avis, com ho fa? També, no?

I3: Sí, parla amb català, però ja et dic, intenta anar, limitar la conversa (riu).

ENT: No porta conversa, ell.

I3: Ell no porta la conversa, no. No, no, que va.

ENT: I el castellà, o sigui, té també exposició al castellà aquí a Berlín o no hi està exposat?

I3: Això sí que és veritat que no hi està exposat perquè tampoc és que..

ENT: A l'escola no fa classe, de, de castellà?

I3: No, no. Ara fa francès ell. Vull dir que el castellà. Ell va començar, això sí que és veritat, va començar a anar a aquestes classes de "español de la consejería", saps?

ENT: De l'ambaixada, no?

I3: De l'ambaixada, sí. Va anar-hi un any escàs, o sigui, a més amb moltes interrupcions perquè vam haver de, era, era horrorós, o sigui, bueno potser ho vols intentar tu.

ENT: No, m'ho havia plantejat, i ho havia pensat però no he arribat a ...

I3: Sí, perquè clar, ell llavors tenia 7 anys, no? Ell anava a la segona classe #segon curs#, quan el vaig apuntar, no? I sortia de l'escola. Havíem d'anar corrents a les 3 i mitja a les classes d'espanyol que era fins a les 6 de la tarda, no? I moltes vegades és que tenia, que no tenia ganes, que és això, que no té ganes, no? I havies de córrer cap allà i bueno vull dir...

ENT: On són?

I3: Allà a la Joan Miró .

ENT: Ah, a la Joan Miró fan les classes de l'ambaixada?

I3: Sí, les de castellà, sí.

ENT: Ah, d'acord, sí, sí.

I3: Sí, i em costava molt d'arrossegat-lo, i mira, escolta'm, la de xocolata amb xurros que ens hen menjat perquè allà al costat mateix hi ha una botiga de xocolata amb xurros, no? Per convence'l, va mira que després no sé què. Després de les classes d'espanyol anirem a la xocolata amb xurros, no? I va ser molt ...

ENT: I a quina hora era?

I3: Ja et dic, de tres i mitja a sis i pico eren.

ENT: Uff, molt temps!

I3: Eren moltes hores, eren moltes hores.

ENT: És massa, després d'escola.

I3: Arribaves tard, vull dir que arribàvem a les quatre, com a molt d'hora i arrossegant-lo i protestant, perquè clar perquè surti de l'escola i fotre'l en una altra cosa i tantes hores, no? I això que feien moltes pauses. Però no ho sé, no ...

ENT: No va voler continuar.

I3: No va voler continuar. A més amb el seu estil no, que quan una cosa no la vol, pues comença, jo què sé, a portar això malament i sempre fa, allò discutint i clar quan veus que ...

ENT: Que és obligat i que no fa sentit ho deixes córrer, no?

I3: I ja et dic, i no sé fins quin punt allà va aprendre gaire. Tot això que xerra no sé si ho va aprendre allà, però...

ENT: I quan aneu a Catalunya no juga amb altres nens o quan era més petit no entrava en contacte amb fills d'amigues teves o ...

I3: És que ja et dic, al meu entorn no hi ha crios tan petits, no? O sigui els crios que coneixíem anant al *parque*, no? I clar, no, sempre, ja et dic que és un nano que li costa una mica entrar, o sigui obrir-se li costa, no? I com que tampoc, és allò que et dic, m'hi he anat a passar jo tots els estius allà, poder hi vaig una setmana o dues, com a molt.

ENT: No hi passes tot l'estiu.

I3: No hi passo més a l'estiu. Clar és poc temps com per agafar, en certa manera, un rodatge.

ENT: És a dir que tot l'any potser hi esteu 15 dies, 15 dies a l'any, més no.

I3: Més no. Tampoc quan era més petit.

ENT: Quan era més petit tampoc.

I3: Tampoc. Sí, no hi hem estat mai, no. Quan era més petit poder el temps que, però no hi he estat mai més de dues setmanes a casa dels meus pares.

ENT: No, d'acord. Teniu cangur, ara potser no, però n'heu tingut, així regularment?

I3: No. No n'hem tingut mai així regularment.

ENT: Mai.

I3: No, no, sempre ens hem espavilat nosaltres i no sé, tampoc és allò que... Recordo que al començament tenia una que era del Casal, aquesta sí que la vaig tenir, però va marxar a Catalunya, i ja està. I va ser, ja et dic, molt...

ENT: I aquesta noia li parlava en català, també?

I3: Sí, sí. Però va ser molt al començament, i poc, va durar molt poc perquè ja et dic, va marxar de seguida. I no sé, no, no hem tingut aixís un cangur fixe, o sigui sempre aconseguíem algú amb qui es quedés o nosaltres també, no: que no hem anat molt...

ENT: I mitjans audiovisuals o coses així?

I3: Sí, en català, sí, molt, vídeos, de les tres bessones per exemple. Al Manel li agradaven molt les tres bessones. Les tres bessones sí que pràcticament tots els vídeos de les tres bessones els ha vist.

ENT: Sí, sí, sí. I ara, actualment mires que tingui una mica més d'input en aquest sentit?

I3: La veritat és que no, no ho faig.

ENT: Saps que he fet jo, i s'hi ha enganxat l'Andreu? Ara està mirant "Polseres vermelles".

I3: Ah, "Polseres vermelles"!

ENT: I s'hi ha enganxat. i Plats Bruts. Vull dir que són coses que a la millor, saps? Perquè són coses que els interessin, que es troben que, i enganxa. I ara em demana a mi, eh, cada dia...

I3: Polseres Vermelles, ah, molt bé!

ENT: Sí, i Plats Bruts, està molt bé.

I3: Sí, això, que interessi una mica la

ENT: Clar. I hi ha altres sèries que vull dir els pots enganxar per aquí saps?

I3: Jo no sé, sí, al final jo ja ho deixo una mica per un cas perdut #riu#.

ENT: No, no està mai perdut res, dona.

I3: Sí, sí, ja ho sé.

ENT: De tota manera...

I3: Però moltes vegades penso, ai no sé doncs, és que és quasi com una lluita...

ENT: Sí, sí, sí és cert. Però a vegades dóna els seus fruits aquesta lluita.

I3: Sí #riu#.

ENT: Per tant les llengües en què llegeix és només l'alemany, no? Ell llegeix només en alemany, els llibres i tot. I escolta música potser en català, també?

I3: No és gaire d'escoltar música. Curiosament no escolta molta música, no. O sigui és més de sentir històries. Li agrada posar-se això, històries, això sí que, sí hauré de mirar a veure si trobo històries així amb català, a veure quan vagi allà. O sigui quins CDs hi ha allà, com que tens un nano aixís de l'edat més o menys.

ENT: Sí, no ho sé, vull dir hi ha diferents coses que estan bé, no? # li parla de grups de música i audiovisuals en català#. Però intento de tant en tant de posar-li música. Hi havia un temps quan era més petit que li agradava l'Anna Roig que fa una música així bastant dolça, barreja el català amb el francès, també i tot i, sí els Xarango, que tenen una música molt divertida.

I3: Ah, sí els Xarango, sí, no?

ENT: I molt alegre, i també se'ls ha escoltat de tant en tant, i sí bueno, algunes coses d'aquestes, sí, sí. D'acord, eh, sí, aquí a Berlín, pel que fa a les associacions catalanes, no? Tu també ets membre del Casal, no?

I3: Exacte, sí.

ENT: També vas ser, no sé si vas estar a la junta, també...

I3: Sí, i tant!

ENT: I tant, molts d'anys, sí., sí.

I3: He estat la tesorera, la tesorera del Casal.

ENT: Exacte i molt de temps per tant doncs hi estàs molt vinculada, no? I continues estant-t'ho de la mateixa manera o participes de les activitats que organitzen?

I3: Sí, sí, això sempre ho he fet, o sigui continuo fent-t'ho, no? I, amb més o menys intensitat, no: perquè hi ha fases de tot, no? Però sí que continuo participant-t'hi, això sí.

ENT: I per a tu és important.

I3: Sí, sí, per a mi és important, sí, sí.

ENT: I pel que fa als Catalanets t'ha enganxat potser una mica tard, no?

I3: M'ha enganxat tard, sí. Jo recordo quan vam començar fent els Catalanets, bueno que no eren Catalanets llavors, que era l'Anna, i una noia que era de, com es

diu això, de Mallorca, i jo i un parell més que eren, que anàvem allà a un centre que era

ENT: Sí, sí.

I3: Ah, ja ho saps, no? Allà a Tempelhofer Damm?

ENT: Sí, sí, sí.

I3: Sí, va ser els començaments.

ENT: Exacte.

I3: Que recordo que el Manel començava a repartir faves a totes les criatures, i jo ho passava fatal, no? I recordo que vaig parlar amb la directora de la Kita #guarderia# i li vaig explicar el tema, “miri que em passa” i diu “miri això és que el seu fill es rebel·la perquè no vol anar-hi. És que no sé per què no ha volgut mai tenir, no sé de qui, quin, d'on ha vingut això, una mena de reacció, de no voler acceptar això.

ENT: De rebuig.

I3: De rebuig, sí.

ENT: De la llengua i la cultura catalanes.

I3: De la llengua, o de la cultura, sí, no sé. És com si, eh. Mira, accepta que jo li parli en català perquè no, o sigui perquè és el “caixa o faixa”, no? Però ell seria feliç si jo li parlés sempre amb alemany. Més a més em diu: “És que no t'entenc, no t'entenc, *Verstehe ich nicht*”#No ho entenc#.

ENT: I quan portes converses difícils amb el teu fill perquè ara arriben a una edat que ja no és una cosa només de “posa't les sabates” i això sinó que hi ha coses més complicades. Tu persisteixes a parlar-li...

I3: Jo persisteixo però moltes vegades em diu que no m'entén.

ENT: Aha, i canvies allavons o què fas?

I3: Llavors canvio sí, perquè és que no sé com sortir-me'n, no?

ENT: Sí, aquest problema el conec, també.

I3: El coneixes? Sí.

ENT: Sí, i és mirar com evitar això, perquè se'ls ha d'alguna manera, clar, sí, sí, l'entenc, ho entenc.

I3: És que fa “No ho entenc! *Es ist mir einfach zu schwierig* #em resulta massa difícil#.

ENT: Sí, sí, sí, sí. D'acord, la qüestió sí dels Catalanets. Però per a tu és important que tingui aquest vincle amb la llengua. Per què és tan important que sàpiga la llengua catalana?

I3: No ho sé, suposo perquè també és la meua cultura, no? Són els meus orígens, no: i trobo que és important que ell ho conegui, no? I sàpiga què hi ha, no? (riu) Perquè suposo que algun dia se n'adonarà, perquè ell sempre diu que vol ser molt alemany, ell és alemany, ell se sent alemany, no? Però suposo que algun dia se n'adonarà que no és 100% alemany, que hi ha algunes coses, doncs, que són diferents, no?

ENT: Que té una mare...

I3: Té una mare que no ho és, i això doncs trobo que..L'altre dia diu, va a casa d'un amic seu que la seva mare passa bastant de tot, no: que sempre menja torrades a migdia, i avant pa torrat, i va estar allà, es va quedar dos dies perquè vaig estar fora, per això no ens podíem veure, me'n vaig anar a un congrés a Madrid, i resulta que em diu "sí mama, oh és que que malament, no: i quin desastre i quina casa i aquest menjar no, o sigui que no es menja bé, i jo li dic "mira veus això no et passa perquè no tens una mare alemanya" #riu#. Home suposo que deu haver mares alemanyes que també..

ENT: Que també són així, però això altre és molt alemany, sí.

I3: És molt alemany això de no, no ho sé. Veritat? Un àpat un cop al dia i després ja t'apanyaràs.

ENT: Sí, sí

I3: I sopem a les 6 de la tarda i *se acabó*.

ENT: I pel que fa a tu, Núria, et trobes molt integrada a la cultura alemanya? Et sents alemanya, podríem dir?

I3: No, alemanya no me n'hi sento, no. No ho seré mai d'Alemanya. Sí, em sento integrada, això sí, eh! I moltes vegades me n'adono, en converses que tinc amb alemanys, fa poc estava amb una amiga i em deia, i no sé què va començar a despotricar dels turcs, no? I no sé què, i em diu "ai, perdona és que tu ets estrangera, és que no me'n recordo que ets estrangera". I jo vaig pensar "doncs mira, està bé, no?" Que bueno que evidentment no passo per alemanya, ni molt menys, no? Però que em tinguin tan, tan assimilada i tan, eh, no em desagrada que no em tinguin com a estrangera, no? I també trobo que està bé això, no? Sí, jo sempre he procurat adaptar-me i fer, no sé, fer el que fa la gent d'aquí, no?

ENT: Penses en alemany, també?

I3: Pensar amb alemany. Home depèn quines, sí hi ha vegades que em surten coses pensant amb alemany, no? Sí depèn de quin context, però no, bàsicament jo suposo

que penso en català. Jo crec que sí, ara que m'ho preguntes. Però sí depèn en quin context, sí, no, sí que poder en un context així alemany i tot això, però...

ENT: I si algú et demana d'on ets? Què sols dir?

I3: D'on ets?

ENT: D'on ets?

I3: Ah, D'on ets? #riu# Jo sempre dic de Barcelona

ENT: Sí? Sempre dius de Barcelona? No dius Espanya o Catalunya?

I3: No, abans ho deia però ara últimament no sé què em passa que és un problema.

ENT: I abans què deies?

I3: *Ich komme aus Spanien* #Sóc d'Espanya#. Però ara no ho sé, d'un temps cap aquí dic, és la manera més elegant de sortir-me del problema que tinc. Sí perquè reconec que jo no he estat independentista tota la meva vida. Així com hi ha gent que ho és, però jo no ho era. Però la desafecció cap a Espanya doncs ha anat augmentant en aquests darrers anys, no? I llavors clar, dic, això de dir "*Soy española o soy, ich komme aus Spanien...*

ENT: Té altres connotacions.

I3: Té altres connotacions ara per mi, i llavors dic "*Ich komme aus Barcelona*", i me'n surto de tot això. I llavors et diuen: Ah, catalana, i llavors diuen "*Ah, du kommst aus Katalonien?*" #Ets de Catalunya?#, i jo dic sí, "Katalonien" #riu#.

ENT: Quan saben una miqueteta més ja ...

I3: Clar, sí, sí.

ENT: Sí, sí, sí, sí, sí. I la situació de la llengua tu creus que ha millorat en tots aquests anys o com la veus? Quan tornes a Catalunya la veus que està millor tot? Quina sensació et fa?

I3: Home ...

ENT: Creus que està al lloc que hauria d'estar?

I3: El català?

ENT: Sí.

I3: Home a Barcelona no especialment. A Barcelona allò que dius, jo he fet alguna vegada la prova de dir, a veure intentaré sobreviure amb català, o sigui només parlar català, només a Barcelona, eh, ciutat, i o sigui, he fracassat però estrepitosament, perquè no, hi havia botigues que no em sabien entendre, no? Per exemple d'emigrants que no et sabien entendre i clar, t'has de passar al castellà, no? Però clar és una cosa poder molt específica de Barcelona ciutat, a altres llocs de

Catalunya no ho sé. Clar quan hi vaig em bellugo per Barcelona o Martorell o poca cosa més.

ENT: Molt bé, pos, ah, sí finalment et volia preguntar si estàs satisfeta amb la transmissió lingüística, no?

I3: Que li he donat al meu fill?

ENT: Sí.

I3: No, no. De fet no.

ENT: Què, què trobes que..

I3: Home que m'agradaria més que ell activament parlés més català o no ho veiés com una cosa estranya. M'agradaria que tingués no ho sé una mica més de *feeling*, no? Si això vindrà amb els anys i conforme vagi madurant o no sé (riu).

ENT: Creus que potser els, ara que hi ha molta més immigració de catalans cap aquí amb nens i tal que potser les institucions catalanes aquí, com la Delegació i tal hi podria fer alguna cosa? No ho sé, per mantenir més aquest vincle per contribuir que no sé...

I3: Bueno suposo que això nosaltres hem arribat una mica tard amb el tema dels Catalanets. Si això potser hagués funcionat ja quan ell era petit doncs no s'hagués notat tan estrany, però no ho sé, no sé si hagués funcionat.

ENT: Has mirat de portar-lo més en contacte amb nens que estiguin en la mateixa situació o ho has donat ja per perdut ja fa uns anys.

I3: Sí, home ja et dic, m'agradaria, el tema, ell lo millor seria posar-lo en un lloc aixís, llançar-lo a la piscina, per exemple quan va sortir això del

ENT: De les colònies?

I3: De les colònies, no? A mi m'agradaria posar-lo, però clar, ja et dic, no és un nano que sigui especialment obert, i tampoc vull que sigui una cosa traumàtica, no?

ENT: No, no clar.

I3: I això és el que em temo. O sigui perquè va anar l'any passat amb l'escola a Anglaterra, una setmana a Anglaterra i escolta'm, va ser per ell l'experiència tan tan horrore, perquè ja et dic, poder perquè no és un nano especialment obert a enfora

ENT: És a dir que no és només una cosa de Catalunya, és una cosa general d'ell, del seu caràcter.

I3: Sí, és el seu caràcter, sí, sí. Jo també ho crec, eh!

ENT: Si és que a Anglaterra ja li va passar això.

I3: Sí que li va costar molt, o sigui va estar amb una família, i li va costar molt i ho va passar molt malament fixa't si és així que a l'escola a la Paul Natorp van a França i que no, que no pensa anar-hi.

ENT: Ja, entre que ell potser té un caràcter més tancat.

I3: Sí, ell té un caràcter tancat, això està clar, o sigui li costa obrir-se, no és nano tampoc de molts amics, no? És això, no, i...

ENT: I per a tu per últim, quina importància té el coneixement general de la llengua catalana? És important?

I3: Sí, o i tant que sí, i millor que voldria, mira a vegades penso de fer això, el nivell D o de poder-la estudiar per fer el nivell D de català.

ENT: #parla sobre les possibilitats de preparar-se i presentar-se a la prova de català#.

I trobes a faltar Catalunya?

I3: Sí, sí.

ENT: Què trobes més a faltar?

I3: No ho sé.

ENT: Pel que fa al dia a dia, què és el que et falta més?

I3: El sol, el sol, i una mica que tot sigui més *locker* #distès#, que sigui tot més...

ENT: Més distès.

I3: Més distès, exacte, que tot sigui més distès, no? Que la gent, o sigui la frescor de la gent, del carrer, que poder ...

ENT: Et falta també parlar més la llengua, més el català?

I3: No, no.

ENT: O això ho compenses amb ...

I3: No, suposo que no perquè ho comp, parlo amb molta gent, ja et dic, començant per la feina, aquí a casa, o sigui no és allò que diguis, no és que em falti parlar, però em falta això la, la frescor de la gent d'allà, no? De, el somriure. Aquí la gent moltes vegades és això, negatius i aquestes coses i en allà la gent és més positiva, no? I jo què sé, surts al carrer i et trobes a la veïna i jo aquí em puc trobar la veïna i ja "Guten Tag" "Auf wiedersehen!" i poca cosa més, parles, no? Però no sé, o sigui de, que és també una cosa de caràcter, no? Del caràcter de la gent d'allà que és més... Això poder és el que trobo més a faltar, no?

ENT: I penses que tornaràs a Catalunya?

I3: Sí, jo crec que sí.

ENT: Sí, per a viure allà?

I3: Sí, suposo que faré una mica com els, com, perquè clar, si el Manel es queda aquí no podem tant marxar cap allà definitivament, no? Però penso sí, com els jubilats alemanys que se'n van a passar l'hivern perquè jo dic quan em jubili jo no em quedo aquí cap hivern més #riu i explica els seus problemes amb el clima berlinès#.

ENT: D'acord, moltíssimes gràcies.

I3: Espero que et serveixi.

Entrevista 4

Dia: 25.02.2016

Hora: 14.30

Lloc: Berlín, barri de Charlottenburg

Durada: 52m17s

ENT: Som-hi! A veure, la primera dada és on vas néixer quan.

I4: Vaig néixer a Barcelona al 1968, el 3 de desembre de 1968.

ENT: Sí, d'acord. Has estudiat alguna cosa?

I4: Sí, vaig estudiar Filologia, amb l'especialitat de Semítiques, i després aquí, quan vaig arribar a Alemanya el 1992, vaig fer un, un màster, em sembla que això en aquella època es deia màster, era "Aufbaustudium" #Postgrau# i era de gestió cultural.

ENT: I quina professió tens actualment?

I4: Treballo d'administrativa a l'Ambaixada d'Espanya.

ENT: I quan temps fa que vius a Berlín?

I4: Des de, el, eh, 13 d'octubre del 92.

ENT: I què et va portar aquí?

I4: El meu home.

ENT: ehm, Vas vindre directament de Catalunya o us vau conèixer a un altre lloc?

I4: Ens vam conèixer a un altre lloc però jo venia, ens vam conèixer a un altre país a Tunísia, i, i, però després jo vaig tornar a Barcelona, vaig acabar els estudis universitaris, vaig treballar a, per als Jocs Olímpics i ja quan va acabar la depressió post olímpica, doncs i com, bueno volíem estar junts i, doncs allavors vam triar Berlín.

ENT: D'acord, ell és d'aquí de Berlín.

I4: No, ell és de, de Renània del Nord, Westfàlia, d'una regió muntanyenca que es diu el Sauerland.

ENT: D'acord.

I4: D'origen pagès.

ENT: D'acord, i quants fills teniu?

I4: Tenim dos fills.

ENT: Quina edat tenen?

I4: La Clara a l'agost en farà 12 i en Joan n'acaba de fer 9.

ENT: En quina llengua us vau conèixer tu i el teu marit?

I4: Ens vam conèixer, primer ens vam conèixer en castellà perquè ell el parlava una mica. Després jo vaig aprendre francès, vam parlar francès, després ell va aprendre, començar a aprendre el català i jo vaig començar a aprendre l'alemany i ara parlem, jo diria més en alemany que en català.

ENT: Abans de conèixer-te a tu ell sabia que existia això del català?

I4: Sí. #ri#) de fet jo sóc un *Alibi* #pretext#.

ENT: I si parlem del temps enrere, de la teva família, quantes i quines llengües es parlaven a casa teua entre els membres de la família?

I4: Sí, parlàvem a casa, amb la mare català, i entre les germanes, som dues germanes, parlàvem el català. I amb el meu pare parlàvem en castellà i, sí, exacte, i la meva mare parlava en català al meu pare i el meu pare parlava en castellà a la meva mare.

ENT: Ok, i no, no, o sigui cadascú parlava en la seva llengua sense que hi hagués cap tipus de ...

I4: A vere, la meva mare li parla en català i el meu pare contesta en castellà. Ara el meu pare tendeix més a començar a parlar en català però com és poc, té poca, no està, no està molt dotat pels idiomes, llavors, bueno, no el parla massa bé però s'esforça i jo, jo després també va arribar un moment que vaig comen, ara al meu pare li parlo en català, des de fa molts anys, ja. I ell em contesta, doncs potser comença la frase en català i l'acaba en castellà, però vaja.

ENT: Sí, sí, sí, d'acord.- Hm, recordes quina va ser la primera llengua que vas parlar?

I4: El català.

ENT: I fora de casa, al teu poble, ai al barri, perquè tu ets de Barcelona.

I4: Sí, de Barcelona.

ENT: De quin barri?

I4: Del barri de, de Vallcarca, o sigui casi a Gràcia, però Vallcarca.

ENT: D'acord, i al teu entorn, al teu barri, amb els amics i els coneguts en quina llengua solíeu parlar?

I4: A vere, jo recordo per exemple, a la guarderia jo recordo a la guarderia, clar era una època en què no es podien fer les coses senzillament en català, llavors era tot en castellà, però jo me'n recordo que a la guarderia en principi parlava, amb les educadores parlàvem en català i després amb els nens, doncs depenent, parlava en, o sigui, català o castellà. Sempre, clar, la situació aquesta de, de que s'imposava el castellà sempre, en tot cas. I a l'escola de monges igual. De fet, ara també que, després de 20 anys que hem fet alguna trobada de, jo he participat a poques perquè des d'aquí d'Alemanya és difícil, però vaig anar-hi ara i resulta que parlo en català amb nenes que abans parlava en castellà.

ENT: Amb nenes que són noies, són dones.

I4: Sí, sí, clar evidentment.

ENT: Companyes, companyes

I4: No, sí, clar, (riu)

ENT: Només ha passat el temps per tu i elles no.

I4: Sí, exacte tu! #riu#

ENT: L'escolarització, clar, la vas fer primer en castellà, suposo.

I4: Sí, sí, exacte. Més a més després per a l'EGB mons pares em van posar a una escola de monges que era una escola de monges castellanques que es deien "Las hijas de San José", i jo sempre dic que me'n recordo que parlaven aquelles dones, de Valladolid i de Burgos i jo m'imaginava, tal com parlaven, que era Burgos 5 vegades més gran que Barcelona (riu)

ENT: Pel parlar.

I4: No, pel, pel, "Oh, es que Burgos y la Catedral de Burgos", de la manera que parlaven d'allà del seu poble. #riu# i jo pensava que era com cinquanta mil vegades més, més, més impressionant que Barcelona, i després me'n recordo, i això ho puc dir que a classe de música, per exemple amb tot el temps que vaig anar en aquella escola vam fer només, hi havia un llibre de flauta, que bueno fèiem flauta, i vam fer només, o sigui, cançons en català a partir de quan va haver-hi mitja hora a la setmana de català, i a part d'això no vam fer mai res en català.

ENT: Res? A partir de quart.

I4: Res, mitja hora a la setmana de quart d'EGB de català.

ENT: Però després, quan vas fer el batxillerat ja havia canviat?

I4: Després, sí, després ja havia canviat, però a l'escola, després vaig anar a La Salle, de Gràcia i era un barri bastant català, però també hi havia, bueno el mateix, si l'alumne era castellà, doncs es parlava en castellà i si l'alumne era català, sí, es parlava en català. O sigui, això sempre s'ha mantingut, sí, no ha canviat.

ENT: I les classes eren català o en...

I4: Les classes eren en castellà, el que passa que ens permetien, també, fer alguna assignatura, perdona, fer alguna assignatura, o sigui, treballs i coses d'aquestes podíem fer en català, i bueno recordo que fins i tot les monges que a sisè d'EGB o a setè d'EGB vam fer un treball en català, molt conscientment i, tot era en castellà, però la professora va dir que podíem fer el treball en català.

ENT: D'acord, i després la universitat ja, els teus estudis van ser ...

I4: En cas, en castellà.

ENT: En castellà tot?

I4: Sí perquè era tot molt castellà a Filologia Semítica. No, hi havia, a vere a primer de Filologia hi havia català i literatura catalana, clar, això també, això sí, no? Però si no, després, tot el que era l'especialitat d'àrab i, si una mica l'especialització va ser tot, va ser tot molt, va ser en castellà.

ENT: Va ser en castellà, hm! Ehm, si tornem als usos lingüístics actuals, quina llengua uses més sovint aquí en l'àmbit laboral?

I4: En l'àmbit laboral realment el castellà, i molt, bastant més enrere l'alemany.

ENT: Més enrere com vols dir?

I4: O sigui, menys, menys, bastant menys l'al....

ENT: L'alemany?

I4: Sí, menys alemany.

ENT: En l'àmbit social general suposo que deu ser l'alemany.

I4: Si, clar, sí.

ENT: Amb la gent de la feina a fora no hi tens gaire ...

I4: No, no tinc gens de relació particular amb la gent de la feina.

ENT: I quin domini creus que tens de cadascuna de les llengües que uses aquí? Les domines totes igual?

I4: A vere, jo com vaig ser escolaritzada en castellà, no: perquè les monges van ser en castellà i després La Salle va ser..., aleshores jo penso que en el fons, en la

llengua que potser millor escric és el castellà, la llengua que millor parlo penso que és el català, el que passa que sóc conscient que faig bastants barbarismes, i després a l'hora d'escriure-la, tot i que m'hi esmerço, no sé potser que no l'escrigui massa bé, però tampoc fatal, o sigui, sí.

ENT: I l'alemany? Quin domini tens de l'alemany?

I4: L'alemany, l'alemany parlat tinc bastant bon domini i de l'alemany escrit, no el tinc dolent, però tampoc no puc escriure sense errades lliurement.

ENT: Sí, això, això és pràcticament impossible si no l'has après com a llengua materna. En quina llengua sols llegir la premsa, la premsa.

I4: En català. I una miqueta en castellà. Eh, la premsa alemanya durant molts anys l'he llegida i ara ja no la llegeixo.

ENT: No?

I4: No.

ENT: A internet tampoc?

I4: No, no, no m'interessa.

ENT: Només en català, aleshores, t'interessa la qüestió de Catalunya.

I4: (riu)

ENT: I les lectures de plaer en quina llengua les fas?

I4: Conscientment en català.

ENT: Sí?

I4: Sí, perquè penso que és una llengua, que el català és relativament, o sigui minoritària en el sentit de petiteta i que hi ha molta riquesa, hi ha molta riquesa literària i allavors penso que, doncs que, primer perquè és la meva, i llavors si no l'he de llegir jo qui l'ha de llegir? I allavors sóc conscientment, sempre trio, tot el que és possible, i allavors de llegir molts llibres i sempre considero, o sigui sempre miro a veure quines novetats hi ha i allavors doncs em compro el que, algun llibre que tingui així algun premi o alguna cosa català, que sé que val la pena llegir-lo, no qualsevol, qualsevol cosa.

ENT: I la tele en quina llengua la sols mirar, o els vídeos, alguna pel·lícula?

I4: En català.

ENT: En català, si?

I4: Els vídeos? Ah, pel·lícules vols dir, pel·lícules de ficció?

ENT: Vull dir la tele sempre la mires...

I4: No, és que la tele no la miro massa. Faig servir més els programes de TV3 a la carta. És que a mi ficció així no em crida massa l'atenció. *Tatort* els havia vist, Durant uns anys ho vaig veure però després me'n vaig cansar.

ENT: I les notícies en alemany o això, no?

I4: No, poc, molt poc. Darrerament molt poc. És una mica pena però és així.

ENT: I la ràdio, en quina llengua la sols escoltar?

I4: La ràdio no l'escolto.

ENT: No l'escoltes. En cap llengua?

I4: No.

ENT: A veure, els pares de tons fills parla català, castellà o les dues llengües, ja has dit abans que les dues, no? De castellà també en té un bon domini?

I4: Sí, exacte, ell parla el castellà no massa bé i ell sap francès, allavors és com, s'utilitza, o sigui és interferència contínua entre el català, o quan parla català o castellà es nota molt el francès, però vaja però el parla bé. Sí el parla força bé el català, però no l'escriu bé, no l'escriu gens bé.

ENT: Bé, això, clar. Eh, on els va aprendre? El castellà ja el sabia quan us vau conèixer.

I4: Sí el castellà el va aprendre una mica com a estudiant i a Mèxic.

ENT: D'acord, i el català?

I4: I el català el va aprendre, doncs amb la motivació quan em va conèixer, doncs vem, sí vem passat com dic del castellà al francès, o sigui parlant en francès, i després del francès al català tampoc no era tan difícil. I allavors vam estar així una època de transició.

ENT: Però no va fer cap curs ell de català?

I4: Sí, sí, ha fet un parell de cursos, un a Barcelona, a l'escola oficial d'idiomes i l'altre a Vic fa molts anys, també.

ENT: Ah, d'acord.

I4: Sí, sí, sí, un curs d'estiu d'aquests per a estrangers.

ENT: I la motivació vas ser tu, diguem, no: per aprendre català?

I4: Penso que sí, no ho sé. O al revés. (riu)

ENT: Va aprendre català i després va buscar algú per a practicar (riu). I has dit que entre tu i el parleu majoritàriament en alemany.

I4: Sí, jo penso que avui sí, sí. Però en català també, però més en alemany.

ENT: Quan és que es va produir aquest canvi, no, de català? Perquè va començar una mica, va ser...

I4: Vols dir de

ENT: De, de canviar perquè abans has dit que parlàveu una mica més de català entre tu i ell.

I4: Sí.

ENT: I llavors es produeix un canvi no: de parlar en alemany.

I4: Clar, clar, a mida, clar sí, home doncs imagino amb la integració aquí a Alemanya amb els anys i amb el fet de que al ser també, clar, o sigui jo a veurem no hem parlat encara d'aquest punt però jo amb els meus fills parlo català i clar, llavors la comunicació és molt més a banda, o sigui si tu agafes tres entre ells es comuniquen en alemany, i jo sola que comunico amb els altres en, en, o sigui hi ha més comunicació en alemany perquè els nens entre ells parlen en alemany. Allavors ja només per això ja augmenta el volum d'alemany a la llar. I vulguis que no, doncs no ho sé, també també m'ha agradat parlar sempre alemany, jo també tinc aquí coneguts que saben per exemple molt bé el castellà i jo sempre m'he negat a parlar el castellà amb alemanys, especialment el castellà (baixa la veu), naturalment.

ENT: Especialment què? No t'he entès.

I4: El castellà. (riu)

ENT: Especialment t'has negat a parlar el castellà amb alemanys dius (riu).

I4: Però no només per això sinó per allò del típic caràcter voltor dels alemanys que volen practicar. (riu)

ENT: Ah, d'acord, perquè ho aprofí, sí

I4: No, només per això, però bé si fos català seria més generosa.

ENT: Sí, no, ja t'entenc ja. Sí això hi ha parelles que passa aquest problema que ...

I4: No, no, no. No només parelles també, eh, sí.

ENT: Sí, però moltes vegades resulta que la parella no domina encara l'alemany, i parlen sempre en castellà, això ho he conegut, també, sí.

I4: Sí, això per exemple també em sembla terrible.

ENT: Quina llengua fas ser, has dit el català, no: amb els teus fills?

I4: Sí.

ENT: I sempre ha estat la mateixa des del principi o hi ha hagut canvis?

I4: No, sempre ha estat el català des del principi.

ENT: I hi ha diferències si esteu sols o en companyia d'algú que no us entengui, per exemple?

I4: No, normalment no, normalment no. A no ser que, jo no em tallo de parlar català amb els meus fills perquè hi hagi gent que no l'entengui.

ENT: No?

I4: Si m'adreço no només als meus fills, sinó també al tercer nen, allavors parlo en alemany. Però també pot ser que parli en català i després li tradueixi a l'altra persona, però el que no faig és mai deixar de parlar als meus fills en català perquè hi hagi una tercera persona. A no ser que ella sigui implicada en la comunicació.

ENT: En la conversa o això, sí.

I4: Exacte.

ENT: I el pare els hi parla en alemany, sempre.

I4: Els hi parla en alemany, sí.

ENT: I també sempre ha estat igual, vull dir no ha fet cap canvi, ni els ha parlat mai en...

I4: Sí.

ENT: Eh, i quina llengua fa servir el pare quan sou a Catalunya per exemple, no canvia?

I4: L'alemany.

ENT: L'alemany. I els teus fills amb tu quina llengua fan servir?

I4: (riu) Amb penes el català.

ENT: Amb penes.

I4: És a dir, sempre intenten passar-se al català, a l'alemany, i jo sempre insisteixo que no ho facin. És una batalla.

ENT: Què m'has de dir! I varia segons el context?

I4: Sí, sí, clar. A Barcelona els hi costa menys, per exemple. I aquí, depèn amb qui, si estan amb altres catalans els hi costa menys també.

ENT: Però si esteu entre amics alemanys o això, quan hi ha amics d'ells que no el...

I4: Jo els hi dic que em parlin en català i jo sempre, vull dir,

ENT: Sí, però ho fan?

I4: Home en algun moment també per no ocasionar una tensió innecessària i tal doncs no, puc transigir, però normalment, o sigui, però clar no és fàcil. O sigui és molt, com es diu en alemany *Konfliktreich*?

ENT: Sí, ple de conflictes, sí, sí.

I4: Sí, o sigui és, sí clar, o sigui sens dubte. Però jo, per a mi és important, no sé si, eh, tinc la sensació que estic insistint en coses que no valen la pena o que no porten a cap banda, però, però ho faig.

ENT: Quan esteu tots junts i manteniu una conversa tots plegats, perquè això també passa, no: esteu sopant per exemple i tal, quina llengua feu servir? Tu et mantens també amb la catalana?

I4: No, si és més així els quatre, a quatre bandes, o sigui que estem tots així parlant, pot ser que em passi més a l'alemany que no de, o sigui, tête a tête, mai. Però clar, si ells estan parlant en alemany i se m'acut alguna cosa potser també la dic en alemany. A vegades també perquè el concepte del que estem parlant tampoc no se t'acut dir-lo per exemple en català. Jo sóc una persona que em costa bastant, jo penso que això no sé, sempre he sentit que això, a vere d'una banda penso que la interpretació és una cosa molt, que és una cosa que actues, el teu cap l'has de, o sigui l'has de preparar per això i que és una tècnica i que al final l'aprens. Però a mi així espontàniament em costa moltíssim, eh, traduir, o sigui interpretar d'una paraula a l'altra ràpid, dir "com es diu això en aquesta llengua?", doncs no. O sigui jo, o tinc un registre en català i puc, més o menys parlar, o l'altre en alemany i puc parlar però així ràpidament, creuaments ràpids em costa.

ENT: Sí, sí. Ehm, els germans entre ells interactuen en alemany, no? Sempre, sempre. No es parlen mai en català? Tampoc a Catalunya?

I4: Sí, alguna vegada sí, sí. I també, bé, jo els hi dic que és una llengua secreta que està bé això que tinguin una llengua secreta i que la facin servir. Alguna vegada però rarament.

ENT: Aneu sovint a Catalunya?

I4: No. Anem un cop a l'any. Un cop a l'any tota la família, només per una setmana, i després anem, ehm, i després jo amb un nen, o un nen només una setmana.

ENT: Poquet, no? Només una setmana aneu tots junts.

I4: Sí, sí. Això ara de moment jo em sembla que això ho haurem de canviar una mica però de moment és així.

ENT: És poquet.

I4: És molt poc, sí. També té a veure que allà no tenim un lloc per a estar-nos. Clar, si els meus pares tinguessin una torre o tinguessin un apartament o alguna cosa, clar, però si no tens un lloc, allavors és fotut. El que passa que el meu pare és de Múrcia, i llavors té la casa dels pares, la té a Múrcia.

ENT: Clar, a Barcelona deveu tindre el pis, no?

I4: Clar, clar, clar. I a més és un pis petit i no, no.

ENT: Però algun cop heu fet intercanvi no de pisos?

I4: Sí, això és el que fem i ho fem, ho fem cada any per una setmana.

ENT: Ok.

I4: Però ara ho fem a partir de Setmana Santa i ara el que estic pensant és a partir de l'any que ve hem de fer-ho a l'estiu i una mica més temps. L'únic que potser no a Barcelona ciutat, sinó doncs potser...

ENT: Als afores.

I4: Als afores

ENT: A Badalona o ...

I4: Sí, a algun lloc que estigui ja ben a prop de la platja. Jo estic a un web a una web d'aquestes d'intercanvi de, de pis.

ENT: Sí, sí, és a dir que en total a l'any us hi esteu com a molt 15 dies, no?

I4: Com a molt, o sigui ..

ENT: Els nens, els nens, encara que no sigui amb vosaltres.

I4: Sí, sí, però de fet sempre els enviem només un nen. Això sempre ho fem perquè tingui immersió lingüística assegurada perquè si enviéssim als dos allavorens ja no hi ha immersió lingüística.

ENT: Clar, i és a dir que una setmana cadascun, o ...

I4: Sí, o any sí, any no, depèn. O sigui fins ara, aquest any no ho hem fet, però normalment el que fèiem era Nadal enviar, o sigui a partir de Sant Esteve, enviar un any la Clara i l'altre el Joan: I després alguna, jo després he anat durant l'any així uns dies i algun any m'he emportat a la Clara. Ella s'hi ha quedat uns dies més, jo he passat un cap de setmana llarg i allavors, i ella s'hi ha quedat allavors fins al final de la setmana. I allavors això em sembla que el Joan no ho ha fet. En Joan de moment no ha anat, només ha anat al Nadal, la segona part del Nadal.

ENT: Hm. Pel que fa l'aprenentatge de llengües, quan van nàixer els vostres fills us vau plantejar alguna estratègia lingüística?

I4: Sí, el bilingüisme conseqüent, aquest de la mare parlar només en un idioma i el pare només en un idioma.

ENT: Això us ho vam plantejar conseqüentment.

I4: Sí, sí.

ENT: I ha funcionat bé, creieu.

I4: No ho sé perquè, home jo també noto una mena de rebuig, o sigui cap al català, una certa, com una mandra, un rebuig, bueno considero que deu ser normal, però clar és, és una mica, jo algunes vegades penso “si no fóssim tant, potser tant estrictes, no penso, tampoc penso que fos millor, però home, no ho sé. No, no ho sé, no ho sé. Intento també que mirin una mica TV3, una mica de, així coses així, alguna pel·lícula també en català, però vaja. Després va haver-hi una època que els hi feia classes de català, però era tot molt abstracte, molt, clar, molt...

ENT: Els hi feies tu, les classes?

I4: No, no, no. Un noi, en Roger.

ENT: Venien a casa?

I4: Sí venia a casa, un cop a la setmana. Però era, era, el noi aquest és molt maco i és molt, li agrada molt estar amb la canalla però ho feia tot una mica massa filològic, o sigui agafava la gramàtica i començava en plan ...

ENT: Clar, clar això amb nens no pots...

I4: No, a la Clara, no això a la Clara ja li anava perquè la Clara té, o sigui, però clar és una cosa que en el moment en què la feia ho entenia i tal però després si vols continuar d'alguna manera, i llavors ella quan va començar a l'institut, entre que fa música i no sé què, vam dir no, això ja peta per les costures, allò, vaja i ho vam deixar i llavors tot molt, jo penso una mica que no sé quan ells vegin que ho volen, llavors ho tindran. Ha estat per exemple una mica el tema del castellà. Jo per exemple a Friedrichshain hi ha una Europaschule (Escola bilingüe castellà-alemany). Jo no l'hagués descartat, d'entrada que hi haguessin anat. Però el Norbert ho va descartar així immediatament perquè va dir “No, en absolut, perquè nens alemanys i catalans i no hi han de fer res a l'Europa Schule”. Sí, d'una banda d'acord però potser haguessin après castellà, o sigui el Norbert, el que ell no volia era que aprenguessin el castellà abans que el català, a escriure'l. No sé, jo penso que potser si l'haguessin, clar llavors, no sé, és una d'aquestes coses que penses “què hauria passat sí ...”

ENT: Quina llengua han agafat a escola com a primera llengua estrangera?

I4: Anglès. Només hi ha anglès, sí, sí, sí.

ENT: L'Andreu ha agafat el francès precisament perquè tinguéssim una mica més d'entrada a les llengües romàniques.

I4: Molt bé. No, el Norbert també ho diu, eh, el Norbert, que hagués pogut agafar francès ell ho diu, que la primera llengua estrangera hauria de ser el francès perquè

els hi costa, perquè costa més una mica la gramàtica i tal que no pas l'anglès. L'anglès és més fàcil, sí. Sí, el Norbert insisteix que la Clara ha d'aprendre abans el francès que el castellà.

ENT: Però poques escoles ofereixen francès.

I4: Ja, però la Clara ara a l'institut tindrà francès a setè, a partir de l'any que ve. Llavors ell diu que si aprèn francès, després, entre el català i el francès, doncs el castellà li costarà poc perquè, més a més, també tenim contacte amb gent castellanoparlant.

ENT: De fet, després els pots enviar allà a Espanya, un temps, a Múrcia, i en un temps allà aprenen més que aquí en tres o quatre anys.

I4: Sí, no, sí, sí.

ENT: Eh, recordes quan van començar a parlar els teus fills, abans, creus, recordes si va ser molt d'hora, normal, o com va ser?

I4: La Clara va ser una nena bastant, en aquest aspecte bastant genial. Va parlar molt bé i molt aviat el català i l'alemany. A en Joan li va costar molt el català.

ENT: Li va costar.

I4: Molt, buf. Si compares, clar sempre compares amb l'altra, no, doncs amb en Joan era la sensació que era una lluita perquè digués una paraula en català, i allavors sí que es va llançar, i ara, no sé, em sap greu perquè la comunicació és fins a cert punt, de la banda, de la seva banda, clar jo li dic parla'm en català i llavors clar, és una mica primitiva perquè ell no té un, no té una gran possibilitat d'expressar-se ricament en català, però bueno és el que hi ha.

ENT: Sí, és a dir que amb la Clara millor.

I4: Abans, ara ja no.

ENT: Ara ja no tant.

I4: No, no, clar ara no, ara la Clara està molt així, molt, molt, molta pubertat i molt, molt rebotada.

ENT: I aleshores parla menys català, per això, o ...

I4: Sí, clar, o sigui parla poc català, sí. El que passa és això, que és una lluita. (riu)

ENT: Sí, no cal que m'ho diguis. (riu)

I4: Es rebotava i està molt pre, puber, com es diu, en la pubertat molt acusada, des de, de fet ja fa bastant temps, o potser és el seu caràcter perquè és així. I allavors és, eh. Sí vull dir es un tema, un dels molts temes de conflicte és això, de parlar el català.

ENT: I el fet que li costés més al Joan, al principi a què creus que pot ser degut?

I4: Doncs potser perquè la Clara és en principi més dotada per als idiomes, que té això, que té aquesta facilitat. I després potser perquè és nena i els nens ho són menys, potser, no ho sé, no ho sé. O potser perquè ell sentia més alemany, perquè la Fri, perquè o sigui hi havia més comunicació en alemany, bueno, teòricament no, és que depèn clar, en el moment que surts a la Kita (guarderia) i passes a l'escola, és que llavors, però, però no perquè, vull dir de fet és així que estan ell a casa o a la Kita, si no li va costar més, és evident, vull dir li costava més pronunciar, li va costar també parlar en general li va costar bastant.

ENT: L'alemany també? Totes dues llengües.

I4: Sí, sí.

ENT: Eh, quin dom, bé el domini que penses que tenen els teus fills de la llengua, les llengües que parlen a casa? Clar, ja hem dit que predomina l'alemany.

I4: Clarament.

ENT: Per què creus que és així, doncs és bastant evident, no? És la llengua del país, la llengua de socialització, la llengua de joc, la llengua predominant a casa, no: també? De l'entorn.

I4: Sí.

ENT: Eh, quan, eh, tenen alguns coneixements del castellà, també? Quan són a Catalunya s'espavilen amb el català, primer? Entenen el català, s'espavilen per a parlar amb els teus pares, per exemple?

I4: Sí, sí, sí. Clar s'han d'espavilar. I després ...

ENT: I se'n surten, se'n surten bé?

I4: Sí, sí, sí. Home, jo veig que sí perquè clar, jo he enviat sola la Clara i he enviat sol en Joan, i els meus pares no parlen alemany. I allavors clar, el meu pare ja et deia que comença una frase en català i l'acaba en castellà, doncs allavors una mica de castellà també, i a més a més tenim amics nosaltres, tenim, la Clara, una de les seves millors amigues, la seva mare és una de les meves millors amigues, que tu coneixes, que és la Marian, i allavors clar, la Clara quan és a casa la Sara, eh, doncs ella sent el castellà contínuament. Jo parlo amb la meva amiga Marian en castellà: Vull dir que és una llengua que tampoc no li és tan, tan aliena. I en Joan potser una mica menys, però, sí però vaja jo penso que més o menys una miqueta l'entén.

ENT: Sí, l'entenen una mica, hm. I interferències no en tenen, allò de barrejar i no saber ...

I4: No, castellà i català no perquè tampoc saben tan castellà com perquè hi hagi interferències. O sigui no, ells l'entenen però no el parlen.

ENT: No el parlen, d'acord. Ehm. Ja, el grau d'exposició que reben al català, no: i al castellà i a l'alemany, una mica ja ho has dit, no? Vull dir el català és només a través teu.

I4: Sí, i una mica doncs això, intentem mirar que, jo volia fer-ho cada dia, o dia sí i dia no, i no ho fem, el "infocat", que és com el Kika, no: com el Logo.

ENT: Sí, una mica de notícies.

I4: Sí, una mica de notícies, i això és una cosa que els hi agrada molt. Vull dir que això si tinguessin, però clar ells volen veure els dels alemanys, no? I allavors veure els catalans és més com "vinga, ara mirem-ho", però no allò de cada dia. Més a més no ho veus a la tele sinó a l'ordinador, i és diferent.

ENT: Sí, sí, sí.

I4: Això sí que els hi agrada. I després veure alguna pel·lícula en català, també, i després la Clara durant bastant temps, ara ja ha perdut una mica l'interès però fins ara sempre havia volgut veure el Polònia, sempre.

ENT: Saps lo que et pot funcionar Plats Bruts també, que és un ...

I4: Ah, Plats Bruts, sí.

ENT: Que els meus s'hi han enganxat.

I4: Ah, doncs ja està, doncs sí, sí.

ENT: Perquè fa molta gràcia.

I4: Clar, sí, i tant, i tant. #riu# Ah, doncs sí que ho faré.

ENT: És una manera d'enganxar-los amb coses divertides perquè ...

I4: Sí, sí, clar. Ha de ser divertit, ha de ser divertit. Ah, doncs jo, doncs jo si l'Andreu és de tant en plan una mica pubertat. No després parlem, després parlem, sí.

ENT: M'ho tocarà transcriure tot.

I4: Sí (riu)

ENT: D'acord, la llengua de relació amb el seu entorn és alemany, hem dit. Teniu o teníeu cangur regularment?

I4: No. No, no ens ha calgut, per sort.

ENT: És a dir que tampoc ara, ni res, no en teniu.

I4: No.

ENT: Ja, i la tele i els vídeos ja m'has dit que de tant en tant miren coses en català. I en quina freqüència ho fan en cada llengua? Creus que, més o menys està equiparat?

I4: Jo crec que no. No, no, no. A més és que això de la tele cada vegada en veuen més, com tots. Vull dir no, no, no, ui és tan complicat frenar-los i no, no, no, molt més alemany.

ENT: Molt més alemany.

I4: Més a més ja pots formular una queixa a TV3 perquè té tan pocs continguts infantils.

ENT: Sí, és horrorós, és horrorós. Sí, des de l'estranger no es pot veure gairebé res. Hm, i en quines llengües llegeixen o els llegiu? Bé, ja no els llegiu, suposo perquè ja s'ho llegeixen ells sols.

I4: La veritat és que en aquest sentit he estat una mica, em sento una mica, bueno que he fallat una mica però és que són nens que els ha agradat molt llegir. Allavors, eh, si com ells ja llegien aleshores llegir-lis era una mica, vull dir ja estava contenta de que llegissin, (riu) llavors en alemany. És una mica també, o sigui és una llàstima, una cosa que hauria pogut anar d'una altra manera, però ha anat així.

ENT: Sí, sí, sí. I en català no tenen res, o sigui no ...

I4: No solen llegir, no.

ENT: D'aquí Berlín coneixes alguna associació catalana?

I4: (riu) Un parell.

ENT: Hi pertanyeu i hi participeu d'alguna manera?

I4: A vere, amb el. Casal sí però els nens tenen poca cosa a fer al Casal i després els Catalanets, doncs vaig ser de les famílies creadores, el que passa que som els més, vull dir els meus fills són dels més grans, gairebé, home amb alguna excepció, però vull dir, sí, o sigui són, i llavors, eh, amb tota la canalla més jove s'avorreixen, i va haver-hi un moment que va ser, realment de rebuig total, i llavors a partir d'aquest moment ho vam deixar estar.

ENT: També m'ho conec això.

I4: Hm. Però és només el, és una qüestió de l'edat, eh! Perquè si hagués hagut un grup de nens amb l'edat, encara que els hi hagués fet certa mandra perquè clar, o diguem, o sigui però segur que si hi hagués hagut més nens de la seva edat, hagués funcionat molt millor.

ENT: Si hi hagués hagut més amistat entre ells...

I4: Sí, sí perquè és clar, el Joan que està, si ell té 9 anys i està amb un nen de sis, si és que no, és una cosa que no...

ENT: No, no, no. Si hi hagués més nens de la seva edat i hagués hagut una continuïtat, potser no?

I4: Exacte, exacte.

ENT: Que ja fan amistats entre ells i ja és més, sí, sí, sí. Però si no fins que s'han fet més grans hi heu assistit regularment.

I4: Sí, sí, clar.

ENT: Heu participat molt, en activitats i les festes.

I4: Sí, sí, tot. Hem estat a la Castanyada, hem fet, sí, sí, clar.

ENT: Totes les festes, sí.

I4: I al Cagatió i tot això ells ho coneixen molt bé.

ENT: I quina importància té per a tu estar connectar a aquestes associacions? També per a tu, o sigui no només per als crios.

I4: Sí, per a mi, a veure, per a mi...A vere el Saló Català jo el vaig començar com un lloc de trobada social, de doncs de tant en tant trobar-se amb la gent i amb la gent, amb els veterans, per dir-ho d'alguna manera, però vull dir amb els veterans que l'últim sopar que va haver-hi del casal, allà a Neukölln ...

ENT: Sí.

I4: Allà resulta que al final érem pocs i la majoria dels que érem, érem gent dels carcamals del Casal. Vull dir que em va cridar l'atenció que gent nova n'hi havia poquíssima i allavors, eh, doncs això, doncs trobar-me sobretot la Josefina, m'agrada molt, o sigui, parlar-hi, i com estàs i tal i qual perquè són tot gent que a través dels anys, de trobar-te, i això fent actes i actes doncs hi fas una certa amistat. Després pel, a llavors en aquest sentit sí que és important i després pels nens, doncs que vegin alguna cosa, a bueno clar la Calçotada, coses d'aquestes, doncs sí, també hi anem, clar, sí. Per passar-nos-ho bé, per veure gent. I després el que he observat, per exemple amb els nens de la Núria, amb les nenes de la Núria, tot i que són més joves que les meves, si tu els hi dones prou temps per estar prou hores junts, allavors acaba funcionant. Però no allò ràpid, tenim aquí dues hores i després ens en anem a casa, llavors no. Després anirem també a les colònies.

ENT: Sí, ah, molt bé! També us hi heu apuntat aquest any?

I4: Ens hi hem apuntat, l'any passat no ens hi vem apuntar

ENT: Jo volia apuntar-m'hi però és el cap de setmana que se'n va el Christof, se'n va Praga per feina.

I4: Bueno, doncs perfecte.

ENT: Sí, però sola no.

I4: Ah, no t'atreveixes (riu)

ENT: Has trobat ajuda, si parlem dels organismes governamentals i culturals catalans aquí d'Alemanya, com ara la Delegació, l'Institut Ramon Llull, tot això, has trobat algun tipus d'ajuda a l'hora de, no sé, de mantenir-te connectat amb Catalunya d'alguna manera. Trobes que tenen una funció o un paper important, també?

I4: Ara no vols dir com a mare sinó com a catalana a l'estranger.

ENT: Sí, sí, en general. Com a tot, en tots els sentits, també. O has trobat a faltar alguna cosa que penses que estaria bé que fessin?

I4: Jo trobo, bueno doncs tornar a això que hem dit dels nanos, jo trobo que realment el que s'ha fet a nivell de gent, de de infantil és zero, i jo penso que hi ha pocs recursos, o sigui que amb pocs recursos es podrien fer moltes coses. I en aquest sentit trobo que no, això ha estat malament. Després, no bueno, ha estat més la sensació que o ens ho fem nosaltres, la comunitat de catalans, o res perquè, més a més, el Ramon Llull, entenc jo que actua més cap als alemanys que no pas cap als catalans, cosa lògica, no, també?

I4: Sí, sí, sí, promocionar la cultura catalana.

ENT: Sí, sí, sí. Però la Delegació, no?

I4: No, jo la Delegació no en tinc ni idea.

ENT: Sí, bueno, però esperes, així com per exemple l'Estat Espanyol sol fer algunes coses com la subvenció de cursos, no? Sé que es pot aprendre castellà, de manera gratuïta.

I4: Classes de llengua materna, això sí, classes d'estes de llengua materna, sí, sí, no jo penso que no, que en català no hi ha ...

ENT: No, no, no hi ha, no hi ha, però penses no que podria...

I4: No, no, sí, que totalment, però és que a més amb una, per exemple això, si amb un pool d'eines d'internet per als nens, h, divertides o que a TV3 tingués alguna cosa, o sigui.

ENT: Sí, ara sembla que al parla.cat han obert un curs, potser això per a la Clara, hi ha un curs per a nens.

I4: Ah.

ENT: Sí, sí, un curs online, és a dir que pot aprendre català online.

I4: Ah, sí, mira doncs això ho farem.

ENT: Són cosetes que s'han d'aprofitar.

I4: Doncs sí, i com ho trobes?

ENT: Al parla.cat.

I4: Parla.cat.

ENT: Sí i llavors vas remenant, t'has de, bueno ja.

I4: Ah doncs perfecte, això ja està bé. Doncs mira mitja hora la setmana la posarem a fer això. Molt bé, perfecte.

ENT: Sí, jugant, jugant.

I4: Sí, sí perquè a més és agradable, o sigui es interactiu, o sigui és, eh...

ENT: Clar, sí, vull dir, sí hi ha, no sé si coneixes el parla.cat per a adults, no?

I4: No, no.

ENT: Que hi ha per a estrangers, no: que volen aprendre, doncs tenen un tutor i tenen algú que els ajuda però pots aprendre català així a distància. I el mateix però adaptat per a nens.

I4: Doncs això, per exemple, la Delegació hagués pogut enviar un email dient que existeix això.

ENT: És que això, això ho han fet, eh, vull dir a la Delegació, sí, sí a través del facebook se n'ha fet.

I4: No ho sé, no tinc facebook.

ENT: I també al, al grup de Catalanets. No sé si ho vaig enviar jo o algú, però em sona com si ...

I4: Pot ser. Ja, no, és que realment ...

ENT: Sí és que hi ha coses que se't passen. No pots...encara que vagis mirant.

I4: Clar, sí, no, però potser, potser hi hauria d'haver, a la pàgina d'Internet de la Jun, de la Delegació potser podria haver-hi un apartat de notícies, o sigui alguna secció infantil i allavors novetats del que hi hagi, i no sé vull dir més.

ENT: Que potser això ara que hi ha més comunitat catalana a l'exterior, diguem, i que hi ha més nens, perquè és un cosa relativament nova, eh! De fa qüestió de, jo què sé ...

I4: No, ja, i a més els que són molt actius són els Catalanets mateixos, no?

ENT: Sí, molt, molt. Sí però tot és perquè ho han organitzat.

I4: No, per això et dic que si no t'ho fas tu, no t'ho fa ningú.

ENT: Sí, fins ara ha estat així.

I4: Fins ara sí. I no ho fan malament tampoc, eh! Vull dir que és la societat que ha de funcionar i no esperar que t'ho facin tot.

ENT: Sí, i una mica de subvenció de Catalunya sí que arriba perquè, no és gaire, però sé que els arriba, no: per a activitats i tal, el que passa que s'ha d'anar construint, encara. No?

I4: Home jo penso que el problema d'una ciutat tan gran com Berlín és que mai funcionarà bé això de, de que es pugui arribar bé a tots els catalans, per a això, no, doncs per a fer classes de català a nens, perquè doncs això arriba un moment que els nens, si has de desplaçar-te molts km és que allavors ja no ho fas. Després els nens comencen a agafar tírria quan veuen que una cosa és obligació, i bueno, que ja ...

ENT: Sí, és complicat.

I4: És complicat, per això penso que el que dius tu d'això del parla.cat, una cosa interactiva, divertida, potser en el fons ...

ENT: Per als nens més grans sí, quan són més petits no perquè no, encara no, però quan són més grans. No, no m'he mirat el curs encara, eh! No sé com, per a quines edats està adaptat.

I4: Ah no, doncs ja m'ho miraré.

ENT: No m'ho he mirat però és una cosa que pot ser útil, penso, no? I tot just han començat, suposo que això ho aniran...Sí, sí, d'acord.

Estàs satisfeta amb la tasca de transmissió i lingüística que has fet o que heu fet envers els vostres fills, en general?

I4: A veure a mi per exemple és que en Roger em diu "Ah, és que la Clara i en Joan", el que havia estat el professor de català, "és que parlen tan bé el català, parlen tan bé el català". Sí, home, teòricament si compares potser amb altres, doncs potser sí, però no ho sé, no, no t'ho sé dir, o sigui jo subjectivament no n'estic gens, però potser, és que no sé ...

ENT: Potser són limitacions

I4: Estructurals

ENT: De les circumstàncies.

I4: Sí, de la, de la, sí.

ENT: Sobretot de la falta d'input que tenen aquí, no? Això és normal que el vocabulari es queda molt reduït, vulguis o no, no? D'un àmbit més domèstic que no pas res més.

I4: Clar, clar. Sí, sí, quan vam, el Roger va fer classes de català va portar els llibres de primària d'allà i van començar i tal, però a la Clara li agobiava una mica, ho trobava tot avorrit. Clar és difícil, tot això. No, però això de Plats Bruts em sembla una molt bona idea. (riu)

ENT: Sí, hi ha algunes cosetes així, a mesura que van creixent una mica més, d'enganxar-los, no? És que quan tenen 15 o 16 anys està aquell, el Merlí, no? (la conversa ara versa entorn de diferents sèries de TV3 aptes per a nens i joves que podrien servir per enganxar els nostres fills per millorar el seu català i ampliar vocabulari).

Eh, què creus que ha funcionat especialment bé en la transmissió lingüística?

I4: Home, vull dir, clar, el fet de que, doncs això el fet de que encara que els hi costi, doncs també ho fan, vull dir, encara que els hi hagi d'insistir però també ho fan, no? I després doncs que això, que veure alguna cosa en català a la tele que els hi agradi, també ho fan de gust, vull dir és això que, o alguna pel·lícula. El tema és si saben que també hi ha la versió en alemany, allavors no però si no, també... Si no, això també, sí, sí.

ENT: I quan van a Catalunya s'entenen.

I4: Sí, clar, clar, sí, sí, sí.

ENT: Això també es pot considerar un èxit, no? Vull dir ...

I4: Sí, sí, home de vegades en Joan em diu "això t'ho dic en alemany", dic sí home tu dis-m'ho en alemany, no? Llavors prova. Però clar, jo penso que els hem donat les eines que si després ells, per exemple la meva filla jo la veig molt alemanya, la veig com incapaç de després, eh, la veig molt poc, molt poc catalana, la Clara. I en Joan el veig més català.

ENT: En quin sentit?

I4: El caràcter, la, la, la Clara és que és molt alemanya, és com el seu pare, és molt alemany. Un caràcter més alemany, i ella és més, més, no sé la manera de ser dels catalans i la manera de ser dels alemanys, en general.

ENT: Sí, és difícil, no? Quina és la manera de ser dels catalans i quina és la dels alemanys? A vegades, eh, però clar ja entrem en la qüestió de la identitat que també et volia preguntar, entre d'altres coses, no? Ehm, la importància que té per a tu el

coneixement general de la llengua catalana està clar, no: per a tu és molt important si no no l'haguessis transmès als teus fills, i haguessis transmès el castellà.

I4: Sí, sí.

ENT: Eh, tu creus que estàs ... Què respos aquí quan et demanen d'on ets, en això?

I4: Jo dic que sóc catalana.

ENT: Que ets catalana, directament.

I4: Clar. O de Barcelona, però catalana, sí, sí, no, no.

ENT: Sí? I sempre recordes haver respost el mateix o ha canviat això?

I4: No, no.

ENT: Des de bon principi, sempre, sempre.

I4: Sí.

ENT: Tu no has dit mai ... perquè hi ha gent que no sap què és això de ser català.

I4: Ja, però nosaltres hem dit, i sempre hem tingut el, vull dir ara la gent ja ho sap però abans també teníem problemes i també havíem tingut, també ...

ENT: I què els explicaves, que tu eres catalana i què és això, els hi deies ...

I4: Sí, de Barcelona i tal i qual, sí. O sigui en el moment en què volies defugir discussions o debats o haver de donar massa explicacions deies de Barcelona.

ENT: I creus que estàs prou integrada a la societat alemanya?

I4: Ho estava més abans, cada vegada n'estic menys.

ENT: Ah sí? En quin sentit?

I4: No ho sé. Que cada vegada em sento més, potser per això del procés i tal que cada cop estic com mentalment més allà que aquí. Si potser treballés amb alemanys, en una empresa alemanya, també seria diferent, però com que treballo a l'Ambaixada d'Espanya, és com tres móns. Tinc el món de la feina, després tinc el món del carrer i de la família, i llavors això, bueno, i després tinc el món dels meus interessos que actualment es localitzen, no sé si és ja una mena de cosa patològica, bueno patològica no, però vull dir que és realment molt, el que és Catalunya, el procés, sí.

ENT: És a dir que ho t'hi sents integrada, sí que hi estàs, no: vull dir lingüísticament i tal.

I4: Jo, jo havia estat com molt integrada, i havia estat, i havia lluitat molt per integrar-me i havia, vull dir m'era molt important també per exemple el que pensés la família del Norbert de mi, o sempre havia intentat, com, intentar ser com ell, saps? Vull dir

sempre havia patit quan veia que jo no era com ells. I ara és que (riu) vull dir em penso que també és el canvi que quan et fas gran la saviesa de, de ...

ENT: Lingüísticament t'hi sents integrada, penses en alemany?

I4: Sí, o sigui, sí, home. Sí, penso que, molts alemanys em diuen que penso molt bé l'alemany i naturalment també la cago contínuament, però vaja, comparat potser amb altres, doncs no el parlo malament.

ENT: Però és allò que et descobreixes a tu pensant en alemany.

I4: Sí, i que em falten expressions i que em surten moltes expressions, doncs, com ara fa un moment, soltant les coses més típiques en alemany.

ENT: Que ensopegues i que et surt...

I4: Sí que et surt l'alemany. Sí, sí, sí. Sí, esquemes mentals de, sí, molt, molt. Home, jo l'alemany també, també he tingut, també m'hi posat molt, la veritat, vull dir també va ser molt important per a mi d'aprendre l'alemany.

ENT: T'has plantejat alguna vegada d'agafar la nacionalitat alemanya?

I4: Mai, mai, i és la primera vegada i em vaig quedar de pedra, precisament al sopar del Casal va sortir el tema i resulta que tres o quatre l'han agafada.

ENT: Ah, sí?

I4: La doble nacionalitat: la Josepa.

ENT: La doble?

I4: Sí, es pot agafar la doble nacionalitat. Després l'Assumpció Serena.

ENT: L'Assumpció sí però la Josepa no m'ho va dir perquè l'he entrevistada també i no em va dir...

I4: Doncs em sembla que ho està fent ara o està en papers.

ENT: No, perquè a mi em va dir, bueno no recordo exactament.

I4: Em sembla que sí, i després jo és una cosa és que, és que vull dir, a vere, jo si per motius pragmàtics ho necessités ho faria corrents, sens dubte. Si em diuen "no és que a partir d'aquí pagues 20% menys d'impostos, doncs ho faria corrents, és que m'és igual, o els meus fills ho tindrien més fàcil o qualsevol cosa d'aquestes, però en principi, si no fos per un tema pragmàtic, que de fet a mi, al contrari, treballant a l'ambaixada no m'interessa, per tant, però a part d'això, és que, i jo m'imagino que sóc molt alemanya, perquè segur que si vaig a Barcelona la gent em percep com una persona molt alemanya, o sigui molt, molt, però jo, és que no, no, o sigui, sí, jo sóc una catalana que viu a Alemanya. I em sembla que em moriré com una cata, si em moro aquí, em moriré com una catalana que viu a Alemanya.

ENT: Tu et sents així, sí, sí. Trobes a faltar, aleshores, la cultura, la teua, d'origen, no, si et sents com una catalana que viu a Alemanya?

I4: Home, a vegades també penso que ho idealitzo tot molt, o que, no, no, o sigui a vegades no sé...

ENT: Què trobes a faltar més?

I4: Home, jo trobo a faltar ser allà, o sigui el carrer, una mica el sol, la.. No sé, però sé que vull dir, hi ha moltes coses dolentes, o no tan bones com aquí que després de seguida trobaria a faltar. Per exemple potser poder viure en l'espai que tens aquí, o anar amb bicicleta poder més o menys, o sigui, no sé. Però jo d'allà de Barcelona trobo a faltar també moltes comoditats, com el fet de que hi ha botigues per totes bandes, tu surts, baixes a peu de carrer i hi ha quatre supermercats. Jo aquí per anar a un supermercat que està relativament "cutrillo" ja he de caminar un tros. Vull dir que és una altra manera de viure, és una altra manera de viure.

ENT: El fet de canviar de país ha influït en el teu sentir de pertinença a la teua cultura o cultures d'origen? És a dir ho veus tot ja... No sé, a mi m'ha passat una mica que, eh, des de, abstraus moltíssim més tot això de la identitat i tal, segons com, no? Vull dir perquè vius entre dos ...

I4: Sí, naturalment és el que deia, bueno, o sigui és que no ets ni d'aquí ni d'allà, d'una banda, no? I en el fons és això, no ets ni d'aquí ni d'allà. Però vaja, no ho sé, jo penso que, bueno ja ho dit abans sóc una catalana que viu a Alemanya. I no penso, i mai penso que mai m'he sentit menys catalana que ara tampoc no ho penso en aquest sentit. No, no, no. Però això sí, el que sí és clar és aquesta sensació d'haver abandonat una mica la idea d'haver-me d'integrar tant aquí. Potser era també un cosa que tampoc no era, no era correcta, no? (Parla de la família del seu marit i el model de família burgesa alemanya).

ENT: I penses que tornaràs o tornareu algun dia a Catalunya? Com ho veus això?.

I4: (riu)

ENT: T'agradaria?

I4: Sí, m'agradaria i jo sempre ...

ENT: O a algun altre lloc d'Espanya, també.

I4: No, no, si torno, torno a Catalunya. El que passa que, jo sempre havia pensat, de fer una mica, trobar després amb el temps, quan jo ja estigui jubilada o no sé, és igual, és igual, o sigui però la possibilitat de trobar una persona allà que sigui la meua, eh, mitja taronja en el sentit de que sigui un alemany que visqui a Barcelona

però que tingui ganes de passar temps a Berlín, i allavors fer com un intercanvi. Com tenir, m'encantaria tenir uns mesos a l'any que sé que sóc allà, no? O sigui alguna cosa així.

ENT: Quan et jubiles, no? Allò de dir..

I4: Sí, home, clar.

ENT: Sí, bé, també pot ser, us podeu llogar una caseta a qualsevol lloc, no?

I4: Sí, però no ho sé. No, però jo trobo que un intercanvi m'agradaria més perquè en molts sentits és totalment, és més econòmic.

ENT: I això d'instal·lar-te a viure allà, per exemple?

I4: D'una banda no sé, penso que m'agradaria però tampoc no estic tan segura, ja et dic, també sóc molt alemanya. Vull dir que no, no ho sé. Jo el que veig és que l'esforç d'integració que vaig fer jo quan vaig arribar aquí, avui seria impossible. Sí, perquè avui amb el facebook, amb el whatsapp la gent està, continua estant a casa seva. Jo quan vaig arribar aquí, o quan vas arribar tu, home jo vaig estar entre alemanys sense parlar ni català ni castellà. Vull dir és que jo no, jo no, jo estava immersa en el món alemany, a estudiar alemany, amb els amics del Norbert i després tot això del català i el castellà, bueno castellà ja quan vaig començar a treballar aquí, abans amb Iberika (escola de castellà on va treballar) i tal, i el català va ser amb els nens bàsicament.

ENT: I el català actualment l'utilitzes poc aquí, no? Tens poques amistats o el fas anar també a diari?

I4: No, malauradament no, no tinc la possibilitat perquè la veritat és que parlo, doncs quan parlo, no, no, no el faig servir tan sovint, perquè tinc amics però tampoc no parles cada dia amb ells. Parlo molt per telèfon amb els meus pares. I després parlo molt sovint amb la meva mare, o sigui amb la mare parlo molt sovint, cada, no cada dia no, però cada tres o quatre dies amb les meves germanes també, però vaja. No, és una mica el problema de Berlín, que és una ciutat tan gran, no? Jo trobo que això és, eh, és una mica pena. O sigui trobo que és una mica llàstima perquè fa doncs que no, per exemple que nosaltres ens veiem també poquíssim.

ENT: Sí. Clar, clar. Bé, doncs ja, ja està. Gràcies. Ja s'ha acabat.

I4: Molt bé. Hem estat més de mitja hora, també (riu)

Entrevista 5

Dia: 29.02.2016

Hora: 9:00

Lloc: Berlín, barri de Charlottenburg

Durada: 1h12m56s

ENT: A veure, la primera pregunta és on vas néixer, i quan?

I5: A Barcelona, el 20 de maig del 73.

ENT: D'acord. I has estudiat, sí. Què has estudiat?

I5: Arquitectura

ENT: I per tant ets ...

I5: Sóc arquitecta #riu#

ENT: Quant temps fa que vius a Berlín?

I5: Des del juny del 2012, són, hm, a l'estiu farà quatre anys.

ENT: Quatre anys. I què et va portar aquí?

I5: La feina. O la manca de feina a Barcelona. Aquí, abans de venir, ja teníem parlat, teníem feina. Una temporada d'anar pensant.

ENT: Sí. I vas vindre directament de Catalunya o has viscut en algun altre lloc?

I5: He viscut 10 anys a Tenerife i abans havia viscut un any a Dinamarca. I crec que ja està, i aquí a Berlín.

ENT: Però a Berlín vas venir directament de Barcelona.

I5: Sí, en aquell moment vivíem a Barcelona, feia dos anys i llavors vam venir cap aquí.

ENT: D'acord. I quants fills tens?

I5: Tres fills, dos nens i una nena.

ENT: I l'edat?

I5: Ah, en Matí ha fet 10 anys, l'Eric té 7 i la ina té 5.

ENT: I treballes aquí d'arquitecta, i d'on és el pare dels teus fills?

I5: El pare és alemany, de Thüringen.

ENT: De Tübingen?

I5: De, a prop de Erfurt, una ciutat petita.

ENT: Ah, no Tübingen, havia entès...

I5: No, Thüringen.

ENT: Ah, Thüringen, Thuríngia, d'acord.

I5: Thuríngia, la ciutat de Amstadt.

ENT: Sí, sí, i ella també és arquitecte`

I5: Sí.

ENT: On us va conèixer?

I5: A Tenerife, ens vam conèixer.-

ENT: D'acord. Ell estava treballant allà, també?

I5: Fa 15 anys. Sí, estàvem treballant els dos a Tenerife.

(Arriba el servei del bar amb les consumicions)

ENT: Eh, en quina llengua us va conèixer?

I5: Amb castellà.

ENT: I ell sabia que existia el català quan et va conèixer?

I5: Ai, bona pregunta, no ho sé.

ENT: No ho saps.

I5: Però de seguida es va donar compte que existia. #riu#

ENT: Sí, va veure que allò que parlaves no era, no era el castellà. O sigui a vegades, amb la família i això.

I5: Sí que ho sabia.

ENT: Sí?

I5: Jo crec que sí que ho saben.

ENT: No en va parlar amb ell, no, o sigui no va ser mai això un tema de... Amb la teva família tu parles en català?

I5: En català. I en aquella època hi havia un altre noi català a Tenerife, i llavors nosaltres dos parlàvem català. O sigui que la gent sabia què parlàvem. Hi havia molts alemanys en aquella època. Va coincidir, vaig anar cap allà al 2000. Al 2000 a Berlín hi havia molt poca feina per als arquitectes, també, com ara a Barcelona. I hi havia molts alemanys treballant a Tenerife. I bueno, clar, vivíem, estàvem dos catalans i ens sentien parlar en català. I ja notaven que no ho entenien del tot, no? Ells sabien espanyol, però no.

ENT: Ja, ja, però és això que, però ell no et va preguntar, o sigui, segurament que en va parlar en algun moment.

I5: Segur, segur,

ENT: però clar, fa tant temps.

I5: Sí, fa molts anys.

ENT: Un se n'oblida, no? (riu). D'acord. Pel que fa a les llengües, bueno has dit que parlàveu català, no, a casa teva?

I5: Sí.

ENT: Només català o hi havia, o sigui parlàveu ...

I5: La meva família només català. Els germans, pares, els avis. Bueno la meva àvia que es va morir fa molts, molts anys, era de León i li parlàvem en castellà, però parlo ja de molts anys. Jo me'n recordo que tenia 17 anys. I jo crec que era l'única de la família amb qui hem parlat castellà.

ENT: El teu pare i la teva mare són els dos...

I5: Són nascuts a Barcelona i parlen català els dos.

ENT: Hm, molt bé. I aleshores la primera llengua que vas parlar és, amb tota seguretat el català, també.

I5: Hm.

ENT: I fora de casa, al teu poble, vull dir al barri, no sé a quin barri ...

I5: A l'Eixample.

ENT: D'acord.

I5: Català.

ENT: Català, sí, sí, sí. A l'escola la llengua...

I5: L'escola era molt catalana, i ha, es feia poc castellà, però es feia, però en català molt més. Sí es feia totes les assignatures en català, molt més català que castellà.

ENT: D'acord, és a dir que tota l'escolarització la vas fer tu en català, espera tu ets del, quin any m'has dit?

I5: El 73.

ENT: Ah, d'acord. Sí et va enganxar després de la mort de Franco i tot, sí, sí, sí. Molt bé. Hm, quina llengua uses actualment més sovint en l'àmbit laboral?

I5: L'alemany, en el laboral l'alemany. En el familiar el català. I en el social una mica de cada, no? Amb els amics una barreja.

ENT: Una barreja de tot, no? I quin domini creus que tens de cadascuna de les llengües que uses aquí? O sigui l'alemany per exemple...

I5: L'alemany per exemple el tinc a un nivell que no és òptim. M'entenc i puc escriure coses i puc parlar i tot però sempre penso que l'hauria d'estudiar i de seguir treballant perquè si no em quedo amb un nivell que no progressa, no? Ni endavant ni endarrere.

Del català tinc un nivell bo, escrit també, sempre n'he tingut molt de compte, no, d'escriure'l bé. I el castellà també perquè, clar, he viscut 10 anys a Tenerife, he treballat molt en castellà i llavors el nivell també el tinc bo, que potser no el tindria tan bo si no fos perquè vaig estar allà, perquè a Barcelona sempre he fet servir el català per a tot i el castellà poc. Llavors una llengua la domines també quan la fas servir, no? Si no, no.

ENT: Exacte, sí.

I5: I l'anglès, que el tenia bastant bo, a nivell de l'escola però havia estat a Anglaterra i ara amb aquesta, eh, aquests últims deu anys que estic aprenent alemany l'he perdut, ha ocupat l'espai del meu anglès: Em sap molt greu però no el puc parlar fluid com el parlava, i el confonc amb l'alemany.

ENT: Sí, sí, sí. Això m'ho conec molt bé jo també.

I5: Sap greu però és així.

ENT: Em passa fins i tot amb el francès que dius mira que el francès no té res a veure amb l'alemany, però a vegades la tendència de posar el verb al final...(riu)

I5: Sí? De francès no n'he sapigut mai.

ENT: Bé, a vegades, tampoc és que, però segons com sí. Hm, en quina llengua sols llegir la premsa?

I5: No tinc massa temps de llegir la premsa però llegeixo la Vanguardia online, llavors normalment és en castellà, i ha molts articles que et permet triar el català i llavors el trio, però no sempre, aleshores pràcticament més castellà. A vegades El País, i a vegades el Die Zeit, i Der Spiegel, també, així online també me'ls llegeixo amb alemany. O sigui en català poc realment perquè l'Ara online pràcticament no et deixen llegir res.

ENT: No, si no t'hi...

I5: Si no ets subscriptor.

ENT: Exacte. I les lectures de plaer en quina llengua solen ser? Si llegeixes literatura o coses aixís.

I5: Vaig canviant.

ENT: Sí?

I5: Sí, intento llegir amb alemany pel tema d'anar adelantant amb ... però de tant en tant la meva mare em dona algun llibre. Ara m'estava llegint *Son de mar*, que és, el tic en castellà, si no m'agrada molt llegir en català perquè estant aquí és com, és agradable.

ENT: Sí.

I5: Però llegeixo poc perquè no...

ENT: Sí, no queda gaire temps.

I5: No.

ENT: Amb tres nens, la feina i tres nens.

I5: Em quedo adormida.

ENT: Sí, a mi, jo també, jo obro algun llibre a la nit i ...I sols mirar la tele?

I5: Gens, res.

ENT: Gens, res de res de res.

I5: A vegades miro el Polònia online, saps aTV3 a la carta?

ENT: Sí, sí, sí.

I5: Però és el màxim que veig, és que no veig res de res.

ENT: I vídeos, te'n poses de vídeos, alguna pel·lícula? Tampoc, no. Amb els nens tampoc no mires.

I5: Als nens els hi he agafat alguna pel·lícula a la mediateca últimament, bueno dos cops, però no tinc la paciència de seure i mirar, tinc feina, tinc feina, i no... (riu)

ENT: I escoltes la ràdio?

I5: La ràdio al cotxe només.

ENT: I en alemany.

I5: Clar, només en alemany. Però molt poc, eh, només si hem d'anar a algun lloc en cotxe. Però a casa no.

ENT: El teu marit parla el català?

I5: No.

ENT: Gens?

I5: Gens, només se'n riu a vegades si diu alguna cosa.

ENT: Si diu ell ...

I5: Sí, vull dir que fa broma

ENT: Fa broma.

I5: I imita una mica alguna frase que li fa gràcia, o coses que li sonen divertides. I l'entén bastant bé, però no el parla.

ENT: Però l'entén.

I5: L'entén.

ENT: És capaç de seguir una conversa.

I5: Sí, jo crec que sí. Mai pots saber si ho ha entès tot o no, però sí perquè fa molts anys que escolta. Jo quan estic a casa amb tots jo parlo català amb els meus pares i els meus germans. I ell ho sent i, o sigui el castellà només el fem servir per ell, però entre nosaltres és tot català i fa molts anys que ens escolta. I té facilitat per les lletres però vam viure només dos anys a Barcelona, i va ser massa poc, no, per a arrencar.

ENT: Quin domini creus que té del castellà, ell?

I5: Molt bo. Pot cometre algun petit error, però no té accent, parla un castellà de Tenerife, té l'accent d'allà.

ENT: Com si fos Cubà una mica no?

I5: Una miqueta, sí. Les ces no les fa, fa esses i, però té molt vocabulari, ha treballat molt temps allà amb castellà. Té vocabulari d'arquitectura amb castellà i parla bé, parla bé.

ENT: I el va aprendre quan va arribar allà a Tenerife.

I5: El va aprendre sense anar a cap acadèmia ni res. El va aprendre parlant amb la gent i llegint molt el diari, deia. Amb la tele i el diari diu que el va aprendre molt, i després amb el dia a dia perquè realment allí no podia parlar amb algú amb alemany o amb anglès, amb la gent d'allà i llavors sí que és una immersió.

ENT: Sí, sí, immersió lingüística.

I5: Total.

ENT: Sí, sí. Tu i ell parleu sempre en castellà? O també en alemany, com parleu?

I5: Una mica d'alemany i una mica castellà. Ell, depèn de quin tipus de converses, converses de la feina sempre en alemany, sobretot si estem a la feina. Si ens discutim més en castellà perquè és més còmode (riu). Pots explicar-te millor. No sé, depèn. No sé, fifty fifty, jo crec.

ENT: D'acord. Quan tu eres a Tenerife tu encara no sabies, encara, l'alemany.

I5: Jo el vaig començar a aprendre més tard.

ENT: Aquí, quan vau arribar aquí?

I5: No, no, vaig començar al cap d'un parell d'anys d'estar amb ell perquè la seva família és de l'est i no parla anglès i em sabia greu no poder parlar amb ells. I vaig començar a aprendre'l una mica, però no gaire seriós. I després sí que ja vaig començar a anar a l'escola d'idiomes. Hi vaig anar dos anys a Tenerife. Primer allà i després dos anys a Barcelona. In després ja no he estudiat més però sí que fa temps ja que em barallo amb el tema.

ENT: I la llengua que tu fas servir amb els teus fills és...

I5: El català.

ENT: Sempre.

I5: Sempre, sí.

ENT: I sempre ha estat així?

I5: Sempre

ENT: Sempre, sempre, també quan...Són tots nascuts, on?

I5: El Martí va néixer a Tenerife i va viure quatre anys allà. L'Emil va néixer a Barcelona però vivíem, encara, a Tenerife i va viure-hi dos anys. I la Lina ja va néixer a Barcelona i ja vivíem, és a dir vam arribar, va néixer i ens vam quedar a Barcelona.

ENT: Sí

I5: Però jo sempre els hi he parlat amb català.

ENT: Sempre, a Tenerife també.

I5: També, sí.

ENT: D'acord. I hi ha diferències en la llengua que utilitzes si esteu acompanyats o esteu sols, tu i els teus fills?

I5: Amb gent que no sigui de la família, vols dir?

ENT: Sí, de la família, o acompanyats en general. Això, jo què sé, sobretot aquí a Alemanya, no, perquè...

I5: Jo això no, ho tinc, jo els hi parlo en català, encara que estigui amb algú que sigui alemany, o perquè si els hi dic una cosa amb ells, els hi dic, eh, només si estem discutint un tema si s'han de trobar amb un amic o així sí perquè...

ENT: Si no no ho entén l'amic.

I5: Si no no ho entén l'altre, però si no intento parlar català perquè si no hi ha moltes situacions, no: que hi ha algú per allà, bueno, i estaries ...

ENT: canviant sempre.

I5: Sí, i ells necessiten que jo els hi parli català, si no ... aquí no tenen...

ENT: més imput que el teu.

I5: ningú.

ENT: Sí, ara en parlarem també d'això. D'acord, i el teu marit els hi parla sempre, sempre en alemany o també en castellà, a vegades.

I5: Sempre amb alemany i l'altre dia els hi deia :podríem parlar un dia a la setmana en castellà. "Què os parece si"... els hi deia, però no crec que funcioni, és que no, és tan artificial. Van parlar dos minuts en castellà em sembla i, no, no m'hi vaig fixar

més, però no, no ho pots mantenir això, és massa... Hi ha pares que els hi parlen anglès als fills, a Barcelona vull dir, i jo ho trobo tan estrany, no parlar la teva llengua materna, és molt estrany.

ENT: Sobretot, bé, depèn, no: suposo que això depèn, si, si són persones que han viscut molt, molt, molt de temps a Anglaterra, doncs aleshores potser és comprensible, no?

I5: Sí, però no, jo dic gent que volen que els nens aprenguin anglès com sigui, i ...

ENT: I que a lo millor no ho fan bé tampoc, no?

I5: Segurament. (riu)

ENT: D'acord. I els teus fills amb tu quina llengua parlen? Quan se t'adrecen a tu et responen en català?

I5: És una mica variable. Fa un parell d'anys sí, sempre en català. I ara depèn. Si estem el cap de setmana, sí. Si portem molta estona junts i això sí. Alhora si els recullo de l'escola i em volen explicar alguna cosa que han fet a escola, com que l'han viscut en alemany, pràcticament sempre és alemany el tema de l'escola, llavors, ehm, m'ho volen explicar en alemany perquè els hi surt més fàcil. Llavors els hi haig de dir que em parlin en català i canvien. Els hi costa més esforç. Notes que han de buscar el vocabulari, que no els hi surt tan fàcil, però sí ho fan. Tant el Martí com l'Emil. La Lina és la que ha nascut, bueno ha vingut aquí amb un any i mig i que ha après pràcticament a parlar aquí i li costa més el català i barreja i llavors diu coses "Ich kann nicht alles a la vegada", saps? Fa frases així i diu "ala". Vol dir-me una cosa amb català però com que li surt l'alemany més fàcil, posa només un parell de paraules en català.

ENT: No ho pot fer tot a la vegada, té raó (riu)

I5: Exacte.

ENT: Varia també la llengua que utilitzen ells, segons el context? Si estan sols amb tu o si hi ha el papa, si són amb amics. Fan servir, o sigui, espontàniament amb tu, encara que estiguin envoltats d'altra gent ...

I5: Quan hi ha amics a casa, per exemple, amics dels nens jo els intento, com que són d'aquí de l'escola Joan Miró (escola europea bilingüe castellà-alemany), són bilingües tots, jo intento parlar en castellà perquè l'alemany és tan fort que em sembla a mi més interessant parlar el castellà amb ells i ...

ENT: Quan estàs amb gent de l'escola.

I5: Quan vénen a casa, algun nen a dormir, o ve a sopar o a jugar o així.

ENT: Quan tenen amiguets.

I5: Quan tenen amiguets.

ENT: Aleshores parles castellà amb ells.

I5: Amb els nens, els que vénen.

ENT: Amb els que vénen.

I5: Sí, intento també si estem a la taula perquè puguin entendre.

ENT: Clar, clar.

I5: Però no em surt sempre, amb els meus. Però ho intento amb els que vénen, no?

ENT: D'acord, d'acord.

I5: I l'altre dia l'Emil em deia "Per què no els hi parles alemany als meus amics?"

ENT: És a dir que potser el castellà també els hi resulta un petit esforç.

I5: Sí, sí, clar. Si clar els hi resulta un esforç. Els hi, com als nens catalans a Barcelona, eh! No més, jo crec, però als nens catalans de Barcelona també al castellà fan una traducció simultània, no és una llengua que els hi surt. Jo de petita tinc aquest record, que vas buscant les paraules, però no és una llengua que tens interioritzada perquè era tot molt català, veiem la tele, de petits, tot, l'escola, la tele, la família, els amics, tot, tot era català.

ENT: Sí, tu has tingut la sort de, d'estalviar-te...

I5: Però tu no ets molt més gran que jo, eh, no?

ENT: Uns quants anys, uns quants anys, sí, sí, sí. A mi em va enganxar.

I5: Que és una diferència, no: del 75.

ENT: Per a mi va ser immersió lingüística, és a dir això, a casa parlàvem català i al poble parlàvem català i a tot arreu català, ara bé, la tele, tots els mitjans, jo crec que quan vaig arribar a escola ja parlava el castellà, segur, segur. Perquè jo no recordo que per a mi fos cap trauma, i a mi em parlaven només en castellà a l'escola. I no recordo, no recordo no haver entès res o patir, no perquè el castellà era tan present, que no.

I5: Sí, sí, clar hi ha hagut una transició així molt forta no?

ENT: Sí, a tu et van enganxat ja que quan et van escolaritzar ja era tot en català, estava ja molt avançat tot això, sí, sí, sí, sí.

I5: Per això que jo m'ho imagino així, que a ells els hi passa com a mi, el que em podia passar a mi. Amb el castellà és sempre una mica més esforç.

ENT: Sí, clar. Ehm, entre ells quina llengua fan servir, per interactuar entre els germans?

I5: Entre els tres? L'alemany.

ENT: I sempre.

I5: El primer any que vam estar aquí encara català, jugaven en català. I jo crec que el segon ja no. I amb el tercer, estem al quart any, és alemany. Només si, si estic jo amb ells, sí, i jo estic dirigint una mica el tema, o estem fent alguna cosa que jo, llavors sí que entre ells segueixen amb el català, per, si estem fent manualitats o no ho sé estem fent un pastís o jo què sé i estic jo explicant i, llavors pot ser que ells s'enganxen també. Com que els parlen bé. Però de seguida que estan sols o juguen a coses seves, alemany 100%, sí.

ENT: Passen a l'alemany, sí, sí, sí, sí. Ehm i barrejar barregen? Hi ha temps que juguïn una mica barrejat?

I5: La Lina sí, la Lina sí que barreja, i els altres potser diuen una paraula que, per exemple jo dic "heu de fer bla, bla,bla pijama", *dann ziehen wir uns pijama an* fan servir, o ...

ENT: I mentre estan jugant has sentit que a lo millor, segons el tema.

I5: No, no, ho fan en alemany.

ENT: En alemany.

I5: Sí, sí.

ENT: Eh, aneu sovint a Catalunya?

I5: Com a mínim anem al Nadal, que estem dos setmanes i a l'estiu 4 o 5 setmanes estem.

ENT: Molt bé.

I5: I entremig en principi no, però ara vaig estar un cap de setmana amb la Lina perquè hi havia un aniversari de família. Potser que, però poquet, però dos cops...

ENT: A Barcelona directament, quan hi aneu.

I5: Sí, a Barcelona. A l'estiu no, a la Costa Brava. Però a Nadal sí, a Barcelona. Intentem anar a la neu, si es pot.

ENT: Sí, sí, és a dir que unes 6 setmanes l'any.

I5: Sis setmanes l'any estem allà, de moment.

ENT: I en quina llengua, suposo que està clar, no? En quina llengua interactuen els nens a Catalunya amb els teus avis, ai els seus avis i la teva família?

I5: En català.

ENT: En català sempre.

I5: Sempre, sí.

ENT: Tens germans i tenen cosins?

I5: Tinc dos germans i tenen un cosí de 13 anys, i ara una cosineta de 1 any.

ENT: Ah, d'acord, són encara, bueno el de 13 anys és una mica massa gran, potser, bo, encara que no, amb el Martí, 10 anys.

I5: Només es porten 3 anys.

ENT: Sí.

I5: No, sí que s'entenen. I parlen en català, també.

ENT: Parlen en català. O sigui que no hi ha cap problema quan arriben allà de fer el canvi, i...

I5: No, no. La Lina és la que diu coses amb alemany i aleshores no l'entenen, a vegades. Però es fa entendre. #riu#.

ENT: Sí. Eh, pel que fa a l'aprenentatge de les llengües, quan havien de nàixer els teus fills us va, tu et vas plantejar, potser també amb el teu marit, alguna estratègia lingüística, és a dir, "jo li parlaré així, tu li parlaràs aixà", no? o, sí?

I5: Bueno, molt plantejament no, però sí que de seguida em vaig donar compte que si jo no era molt conseqüent i els hi parlava sempre en català, vivint a Tenerife que no sabíem, quan va nàixer el primer, tampoc tens clar que faràs, no, de moment estàs a Tenerife i com la perspectiva que estàs allà molts anys, pensava has de parlar-li sempre en català perquè ets la única persona que li parla aquesta llengua, és la meva llengua materna, tota la meva família el parla, és important que l'apregui. I si jo li parlo el pot aprendre, encara que a l'escola no l'aprendrà mai perquè és tot castellà: I com que el pare era alemany et plantejges si seria bo que anés a una escola bilingüe. Allà hi ha una escola alemanya, també. Però bueno com que vam marxar abans d'escolaritzar-lo, no...

ENT: No va haver-hi aquest dilema.

I5: No va haver-hi aquest dilema.

ENT: D'acord, i heu aplicat aquesta estratègia lingüística, és a dir tu els has parlat sempre català i el pare sempre en alemany, i a vegades ha fet l'intent de castellà, no?

I5: Sí, però això només ara aquí a Berlín, eh!

ENT: Hm. Què creus que ha funcionat millor i què no tant en aquesta estratègia? O què creus que potser t'hagués agradat que funcionés, eh...

I5: Diferent?

ENT: Diferent, sí.

I5: No, jo crec que funciona bé. És molt natural, no? No és cap cosa forçada, que has d'estar sempre pendent i... És una cosa que fas de forma natural. I l'únic que, a vegades sap una mica de greu, si hi ha algú a davant que no ho entén, però no és tan greu. Perquè sempre pots dir després "No, és que li estic dient tal". Però és super important sempre parlar-lo perquè, a vegades tens amic i això que intenten sempre parlar alemany, davant teu perquè saben que tu no entens el rus o, amb els seus nens, i a mi em sap una mica de greu perquè, "i què importa el que li estàs dient, diga-li amb la teva llengua i ja... Ho trobo una mica estrany. Per tant no, jo ho trobo que no té cap inconvenient, vull dir aquesta estratègia, no: de parlar la llengua materna? Així la van, la van interioritzant i per exemple, en l'època que em viscute a Espanya els nens no parlaven gaire alemany, però sí que l'entenien tot, però potser li contestaven en castellà, no, al seu pare? A l'època de Tenerife o, però després aquí això ja els hi va, vull dir que l'en, l'entenien tot i de seguida el van parlar molt bé.

ENT: No va ser cap problema, no? I al contrari probablement tampoc ho seria, si haguéssiu de tornar a Barcelona, no?

I5: No, ara podrien encara tornar a Barcelona i no tenir cap problema de fer un esforç extra d'aprendre.

ENT: D'adaptar-se al sistema escolar i tot. D'acord. Recordes quan van començar a parlar els teus fills? Va ser més o menys amb els tres a la mateixa edat? Vas constatar que tardaven en parlar?

I5: Sí, tardaven. Tots tres.

ENT: Tots tres han tardat.

I5: Jo recordo el segon, per exemple que estava fins als dos anys i poc, que vam estar a Tenerife, fins al juny. Ens hem mudat sempre a l'estiu. On sigui fins als dos i poc vam estar allà i recordo la professora de la, de la Kita d'allà, eh que estava preocupada, perquè, perquè parlava poc i feia un esforç ella amb l'Emil de jugar amb ell amb coses i dir-li el vocabulari que ho repetís i després estava molt contenta que havia progressat molt, es va esforçar molt i deien "pero tu no le hables catalán que se hace un lío", saps?

ENT: Ah, sí, sí, sí, exacte. Si li haguessis parlat en anglès no t'ho hagués dit segurament.

I5: Pot ser. (riu). Diria "qué bien, no, el niño sabrá inglés!" Però amb el català (riu). Segurament, però bueno jo no li vaig fer ni cas, però sí que dintre del grup i de l'edat

que estava, era un nen que parlava poc i que els hi preocupava i l'Emil és un nen que parla molt bé i que té molta facilitat, però lo de començar tard, em sembla que és normal, la Lina també ha trigat molt a parlar. També, una mica és tímida, no? Però jo crec, sobretot, que és la, la incapacitat, en quin idioma, bueno, que com ho haig de dir això, no?

ENT: Clar, clar, clar, clar, sí, encara és petita.

I5: Són molts fronts oberts i vam arribar amb un any i mig i parlava molt poc, o re, i ha trigat a parlar.

ENT: Clar perquè són tres llengües. Clar, són tres, no són dos.

I5: Clar, són tres perquè el Christian i jo el castellà el fem servir, escolten tres llengües i els hi costa més començar. I el Martí també va trigar més del normal. El que passa que de seguida parlen molt i ...

ENT: Sí, sí, sí, sí. Quin domini penses que tenen els teus fills de la llengua o les llengües que parlen a casa? Del català, el castellà i l'alemany?

I5: Cada nen?

ENT: Sí. Creus que tenen, o sigui també és l'edat, naturalment, no?

I5: Per exemple el Martí té un nivell del català bastant bo. Parlat o, parlat vols dir, no?

ENT: Sí parlat, perquè bé, la qüestió és que, escrit encara...

I5: Encara no l'escriuen bé perquè no, bueno els altres tampoc els escriuen bé, l'alemany tampoc l'escriuen bé i l'espanyol...

ENT: És que estan encara en una fase d'aprenentatge, i aleshores no es pot dir escriuen bé aquesta llengua o l'altra perquè clar.

I5: Estan aprenent.

ENT: Estan començant.

I5: Sí. El Martí parla molt bé el català, el castellà Déu n'hi do, i l'alemany el parla molt bé, també. Fa alguns errors de gènere que un alemany de la seva edat, un nen només no els faria, i el Christian a vegades els corregeix. L'Emil menys, parla encara millor l'alemany, parlen sense accent els tres. I el català el parla molt bé, l'Emil i el castellà una mica menys. Se li nota una mica d'accent català i li falten paraules.

ENT: Sí, en castellà?

I5: A vegades li falten paraules, sí. I a Lina el castellà el parla pràcticament res, molt poquet, l'entén molt bé, té una cangur que li parla en castellà un dia a la setmana. Vull dir ella va a una Kita alemanya, i no té cap...

ENT: No té imput en castellà.

I5: No, no en té cap.

ENT: Clar, i la voldries portar també a la Miró.

I5: Sí, ja ha fet la prova i l'ha passat, però com a llengua materna alemanya, i però perquè l'entén, l'entén bastant bé el castellà, el parla molt poquet, sap dir alguna cosa, però, diu "también", però poquet.

ENT: Sí.

I5: I el català quan estem a, sobretot quan estem a Barcelona a mi em diuen "No ja parla bé la Lina el català", els meus germans i això. O sigui jo sóc molt crítica però després tampoc és que no el pugui parlar.

ENT: Ella pot interactuar i fer-se entendre.

I5: Sí, sí, es fa entendre. I el alemany el parla bé, l'alemany sí.

ENT: D'acord. L'alemany sí, clar, sí, sí. Hmm, a veure. Actualment, sí, el grau d'exposició que tenen a les llengües que parlen els teus fills. Ja has dit que l'alemany el tenen a l'escola també, i el clar, tot el, el català és només a través teu, no? I el castellà una miqueteta això, els teus dos grans, no: a l'escola i la petita a través de la cangur, no?

I5: Exacte, sí.

ENT: Ja, la llengua de joc a la Miró saps si.

I5: És l'alemany.

ENT: L'alemany també, al pati parlen en alemany tots els nens. Te n'has fixat, d'això?

I5: Sí. Només si hi ha un nen que arriba de fora. Hi havia un nen, un mexicà, que va arribar fa dos anys i pràcticament no sabia alemany, i llavors els nens juguen amb espanyol amb aquest nen, no? I un altre argentí que va arribar fa tres anys, que la mare és alemana però que era molt castellà, en principi juguen amb ell amb castellà, però a la que el nen ja està més, més avançat és l'alemany.

ENT: Clar, sí, sí. De cangur només en té la Lina, o és la mateixa noia que ve...

I5: No hem tingut cangurs dels nens.

ENT: No heu tingut cangurs.

I5: No, només aquesta noia pel tema de la llengua i alguna vegada que hem necessitat, doncs aviso a ella i es queda. De fet els nens la coneixen perquè la Lina i la Carmen vénen a casa i llavors, els hi, a ella li agrada molt jugar amb ells, també. I es munten històries entre els tres.

ENT: D'acord, i ella els hi parla castellà, no?

I5: Sí, ella només els hi parla castellà.

ENT: D'acord, d'acord. En quina llengua miren la tele o vídeos i aquestes coses? Si és que, bé tele ...

I5: La tele no la veuen, casi. Només quan està el meu sogre que ve a casa i es queda una setmana o dues. I ell està a l'habitació, que es va comprar una tele, ell, perquè no teníem tele i ell va dir que volia una tele (riu). Quan ell està allavors sí que van molt a veure'l a l'habitació i posen la tele i miren canals alemanys i jocs, ai, programes infantils amb alemany. I si no...

ENT Vídeos o videojocs i coses d'aquestes en català o en alemany, o com...

I5: El joc aquest que tenien de Star Wars per l'ordinador el van instal·lar en castellà el Christian, perquè així surten missatges i els has de llegir en castellà i si no és que no tenen gaires jocs. Això el Star Wars i el Minecraft que això és amb alemany.

ENT: Sí, sí, que suposo que també existeix en castellà i, però no ho sé, no m'he informat, encara.

I5: Però no no tenen, clar podríem mirar coses a l'ordinador, al you tube, a TV3 a la carta o coses així però no ho faig. Com que jo no miro massa la tele tampoc no hi penso. Jo prefereixo de fet que juguin, m'agrada més que s'entreguin fent coses que no pas que mirin...

ENT: Si és possible sí, sí, el que passa que estan, sí, a mesura que es van fent més grans és més difícil de...

I5: Sí, però per exemple la tele no la reclamen gens quan el sogre no hi és, s'obliden que hi ha una tele a casa. Això està, em sembla molt bé. Només la mira el Christian a la nit, a vegades, però ells no, no la demanen. Lo que demanen és l'ordinador, jugar a jocs. I si no juguen, s'entrenen amb el lego i fent coses. I els jocs és el que últimament estan una mica pesats, no? Arriben a casa i una horeta de jugar, volen, no: d'ordinador?

ENT: D'ordinador, sí, sí.

I5: I no em fa gaire gràcia però és com tan fort que (riu)

ENT: Sobretot a mesura que es van fent més grans, no? Perquè sobretot els grans no tenen, amb els amics i tal parlen d'aquelles coses i...

I5: Ells parlen d'això, i...

ENT: Aquest és el problema.

I5: Sí, sí. És difícil, h, tampoc vull tenir un nen diferent, no: del seu entorn? Trobo que està bé que estigui integrat, que se senti un més, no? Que se senti a gust, que no se senti estrany, i “no, és que a casa meva no juguem a l’ordinador i llavors no té la conversa amb els seus amics, perquè.

ENT: Una mica penso que tampoc no, o sigui, han de saber de què, han de poder no sentir-se exclosos per aquesta raó, no: llavors, però clar s’ha d’anar controlant.

I5: Això també passa, no?

ENT: Entre setmana no n’hi ha a casa meva.

I5: No? Durant la setmana no tens perquè jugar ...

ENT: No, no, això ho he, ho he tret radicalment, l’ordinador el cap de setmana, jocs el cap de setmana i tele el cap de setmana.

I5: També?

ENT: Sí. Durant la setmana res (riu). Molt radical en aquest sentit, també, molt. Sí perquè el temps passa volant i han de fer deures i han de fer altres coses i han de jugar.

(Parlen una mica sobre jugar i els ordinadors)

Llegeixen, o els llegeixes llibres en català als teus fills, o en castellà o en alemany?

I5: No, tenen de tot.

ENT: Sí?

I5: Sí, llegeixen de tot. Ara tenen de Star Wars, de, vaig portar de Barcelona unes revistes que s’està llegint el Martí, que són en castellà. Després tenen algun llibre de Tintin en català, o d’Astèrix, i ho llegeixen segons la llengua que és, volen llegir, ahir a la nit llegien un llibre de de uns cotxes així, del Richard Scarry, el coneixes aquest? Bueno

ENT: Quin co, aquells cotxes que parlen vols dir? Els, els, com es diu el ...

I5: Tu vols dir el rayo MacQueen.

ENT: El MacQueen?

I5: No, no, una cosa de quan jo era petita, que era en castellà i s’ho estaven llegint.

ENT: Sí, sí, sí. I en català? Sí, és que clar...

I5: En català també. Tenim això, alguns Tintins, Astèrix, tenim molts contes en català, també.

ENT: Ho llegeixen? Proven ells de llegir-ho?

I5: Sí, sí, sí. Sí que ho saben llegir.

ENT: Sí?

I5: Sí.

ENT: Ho sigui que encara que no ...ells ho intenten, proven de llegir.

I5: No sé fins a quin punt miren més els dibuixos que no el text, però sí, jo crec que sí que...sobretot el Martí.

ENT: I tu els hi llegeixes llibres en català, en teniu i els hi llegeixes o...?

I5: Poc, poc. Els deixo a la nit una estoneta llegir i jo estic fent coses.

ENT: I quan eren més petitets?

I5: Quan eren més petits sí. O sigui els hi havia llegit abans d'anar a dormir.

ENT: I a la Lina, li llegeixes, potser?

I5: A la Lina, pobra, no.

ENT: No?

I5: No gaire. Sí, algun dia sí, ve al meu llit i li llegeixo un conte, però això, aquesta...

ENT: aquesta rutina

I5: Sí, aquesta rutina de cada nit, llegi'ls-hi algo, això no ho faig. Seria interessant fe'ls-hi.

ENT: Per a, per a introduir més vocabulari no, que no sigui només el domèstic, no?

I5: Sí, exacte.

ENT: Sí, sí.

I5: Sí, però és l'estona que estic recollint, fent no sé què. Però és una, és una costum bona, és una costum que està bé, no de tenir un moment al dia que... La veritat és que la Lina és molt, és molt moguda, és molt, no és que es porti malament però és molt, li agrada molt fer volteretes i està tota l'estona movent-se i a vegades li intentes llegir alguna cosa, i no té la paciència, i s'aixeca i li costa molt, i ja veurem a l'escola com li va perquè li costa molt estar tranquil·leta i escoltar i anar processant lo que li estan explicant, no? És molt saltimbanquis i alguna vegada que li he llegit, a vegades sí que li llegeixo coses i llavors veig que no, que no té la paciència (continuen parlant de la dificultat de concentració de la filla, de l'escola, de l'aprenentatge etc)

ENT: A veure la qüestió de les associacions catalanes aquí a Berlín. Coneixes tant el Casal com els Catalanets, i en formes part. També del Casal?

I5: No, del Casal no. Del Casal no perquè no, no tinc temps.

ENT: No tens temps de participar-hi. Bé és que tampoc, jo tampoc tinc gaire temps no?

I5: Tu ets del Casal?

ENT: Sí, però m'hi he fet més que res per perquè penso que, no sé, està bé de donar suport a en aquesta iniciativa, i total jo què sé, paguem 40€ l'any que dius, d'algunes coses també te'n, eh, en treus un profit indirecte, no? I no sé vull dir està bé que es facin aquestes coses com el Sant Jordi, eh, com, sap? Que es puguin organitzar actes, i per això m'hi vaig fer, per això.

I5: Però després tampoc no hi ets molt present.

ENT: No, tampoc és que facin tanta i tanta, vull dir les celebracions de les festivitats, com la calçotada, totes aquestes coses, després tu tens alguns avantatges econòmics si ja, si ets socis, no? I algunes pel·lícules o coses que organitzen, o concerts, o ja et dic Sant Jordi, ehm, Sant Joan, no? (continua parlant sobre el Casal)

Però de Catalanets sí que n'ets sòcia, bé, hi vas, no? I hi participes en regularitat, també, no?

I5: Ho intento, el que passa que cada cop costa més que el dia que hi ha Catalanets cap nen tingui res. I ara per exemple des de que ha començat l'any, ahir vaig estar, ahir vaig anar-hi però feia, m'he perdut dos o tres esplais, no? (Parla de les dificultats a vegades per assistir als esplais de Catalanets). Però sempre que podem hi anem, si.

ENT: Ells hi van a gust? Els hi agrada anar-hi o, ja, quina importància té per a ells anar-hi i quina importància té per a tu?

I5: Jo li dono molta importància, sempre els hi dic que és important anar-hi, que és l'única activitat que tenim a Berlín amb català, i l'any passat recordo algunes discussions perquè, sobretot el gran, "que no vull anar-hi, que no vull. No hi vull anar", molt molt serio, no? I ahir que em pensava que es queixaria molt perquè el vaig com mig enganyar...

ENT: Ah, el gran també va venir ahir?

I5: Sí, hi vam anar tots, els quatre.

ENT: Ah, també el pare!

I5: No, el pare no. Els quatre.

ENT: Ah, és quatre, sí, clar.

I5: (parla de com es van organitzar el dia i de com va anar als tallers de Catalanets).

ENT: Aleshores per a tu és important, no: de tenir aquest vincle amb els Catalanets, que puguin veure que no només...

I5: Sí, almenys l'activitat es fa en català, per tant han d'entendre què s'està fent i preguntar i, és, és, i per mi és molt important que no només sigui jo qui parla català sinó que vegin que hi ha més gent. Sobretot per la Lina, que és la que porta més temps aquí, o sigui proporcionalment, no:, per la seva edat, i llavors si els nens al final no els porto perquè ja són grans i no encaixen en aquest grup que hi ha de nens, almenys jo seguiria anant amb la Lina, perquè la Lina sí que, per ella és més fàcil, no? Els nens de la seva edat són més nenes, no tant tot nens i pot arribar a interactuar bé.

ENT: Ja, clar, i les nenes n'hi ha unes quantes de la seva edat aixís que pot estar bé, no, sí, s'estableix una amistat un vincle que...

I5: Sí, és difícil perquè és cada dos setmanes quan hi vas i que aconseguixes anar-hi i tot, però (parla dels diferents nens del grup de Catalanets).

ENT: Has trobat ajuda per part dels organismes governamentals aquí a Alemanya, catalans com la Delegació, l'Institut Ramon Llull, d'alguna manera pel que fa, jo què sé, doncs a poder participar més en actes de cultura catalana, consideres que hi ha prou ajut o creus que n'hi hauria d'haver més, d'alguna manera per integrar, o sigui per per, no per integrar sinó per mantenir el vincle amb Catalunya i la llengua?

I5: Eh, jo rebo algunes informacions de la Delegació del govern, ara hi ha una nova dele, una nova delegada, oi? Però, hi ha, m'agrada estar com informada però tampoc no tinc tanta disponibilitat per anar a molts actes de, també de l'Ambaixada espanyola també rebo informacions, de temes culturals, i vaig arribar a anar a una exposició que era d'arquitectura, però és difícil, per tant no ho trobo a faltar perquè no tinc la disponibilitat. Si estigués en una altra situació, que estigués més, tingués més temps lliure i, però no, no és el cas, per tant no ho trobo a faltar.

ENT: I en quant a la llengua creus que podrien fer una mica més, no sé, també amb els nens i tal. Creus que ...

I5: El tema del català a Berlín sempre és que el, sí que hi ha molts catalans a Berlín i molta gent interessada en què hi hagi activitat en la nostra llengua, però estem com molt dispersats i clar, és difícil. Per exemple aquest tema dels catalanets, que el trobo molt interessant, ja és un esforç gros, no: anar fins allà quan hi ha la, o sigui que més cites, o sigui tenir, tampoc ho necessito, no?

ENT: No seria factible tampoc que hi hagués més

I5: No, no, no estic tan oberta així a tenir més lligams, jo crec que amb lo de Catalanets ja ocupa un espai que, prou interessant i llavors fan altres coses, llavors hi ha el bàsquet, hi ha si han d'anar a nadar.

ENT: Però per aprendre la llengua, per exemple, que hi hagués alguna possibilitat de de d'aprendre més la llengua, no? No sé, com l'ambaixada espanyola organitza cursos de castellà, no? (Parla dels cursos de castellà de l'ambaixada, i altres iniciatives per a millorar el castellà dels nens castellanoparlants de Berlín a l'escola europea bilingüe Joan Miró)

I5: Jo pensava aquí a la Joan Miró que hi ha aquesta associació "Escándalo" que paguen mensualment una quota i això serveix per pagar monitors que són de llengua, de parla hispana (parla d'aquesta iniciativa). I una altra activitat que fan és a extraescolars, en castellà totes, no: de teatre, hi ha futbol, cuina, capoeira, hi ha moltes activitats (...) i jo pensava, una activitat de tarda podria ser català.

ENT: I creus que a la Miró això tindria, però hi ha molts catalanoparlants, hi ha molts catalans que vagin allí?

I5: No en conec, no.

ENT: No, no en coneixes cap?

I5: Conec una noia que està un any més que el Martí #parla d'aquesta noia#. La mare li parla en català i la nena li contesta amb alemany.

ENT: Sí, a mi també em passa això, eh!

I5: Sí, sí, és normal, tots els nens nascuts aquí contesten en alemany, ja me n'he donat compte #parla d'altres nens d'origen català de l'escola, però que no parlen català perquè els pares són castellanoparlants#.

ENT: Però llavors potser fer un grup aixís no sé si seria...

I5: Però hauries de aconseguir un mínim de 10 nens, per exemple.

ENT: De 10 nens, no, però no n'hi ha tants no de catalans, o sigui suposo que, no ho sé, també és una qüestió, s'hauria d'investigar si els catalans acaben portant els seus fills a la Joan Miró o no, perquè clar, no vénen amb la llengua, el castellà, com en el meu cas, no vénen amb el castellà de casa. En el teu com que veníeu de les Canàries ja teníeu més, clar...

I5: No, no és la teva llengua tampoc.

ENT: No.

I5: La llengua que la tens molt a prop i és molt forta i és important que l'aprenguin, però...

ENT: i també és una mica de, clar el meu plantejament va ser que em feia una mica de por que que, que si els hi posava, portava en aquesta escola allavons el català ja no, o sigui que només seria castellà, també, no? Vull dir...

I5: Que el perdrien.

ENT: Clar, que el perdrien. Vaja, o que els confondria una mica més, en realitat.

I5: Sí, és que és confús perquè és complexe tenir tres llengües a un nivell...

ENT: Clar, un bon nivell.

I5: A un bon nivell costa. Si ens costa als adults.

ENT: Sí.

I5: Si escriure bé el català i escriure bé el castellà, has de fer un esforç.

ENT: Sí, sí i tant! Sí, hm, ja, eh, per al teu marit és important també, o ho accepta bé que els nens parlin català i ho troba important?

I5: Sí, sí. No ho hem parlat mai així com a tema. Ell ho entén que jo tinc molt interès que vagin a Catalanets i ell sempre ho recolza, com “vinga heu d’anar-hi”, no?

ENT: I també que els hi parlis en català, per a ell, no heu tingut mai cap tipus de ...

I5: No, és com lo més natural, no?

ENT: Oh, hi ha casos, hi ha casos de (parlen d’un cas concret)

I5: No, el Christian no perquè és que la llengua que jo parlo, no em surt parlar-li castellà al meu fill, no em surt.

ENT: Però per a ell tampoc és cap, perquè ell també veu que estan aprenent castellà sense cap problema, no? Que no té cap tipus de, ja, n’hi ha que sí que tenen aquesta reticència.

I5: És una llengua minoritària, no? Està clar, però Dinamarca també és una llengua més o menys amb la mateixa quantitat d’habitants, no que parlen danès. I ningú no és qüestionaria que Dinamarca no pot tenir el Danès com a llengua perquè és ...

ENT: No, naturalment no. Sí, sí, no però això, lamentablement la realitat aquesta existeix amb el castellà i o sigui si tu por, o sigui tan pot haver-hi gent de Catalunya que tingui aquesta mentalitat quan surt a l’estranger, no, a l’hora de decidir quina llengua transmet, com també molts alemanys influïts per totes, l’experiència que ells mateixos han tingut, els seus contactes i les seves ideologies, també, lingüístiques. Vull dir que també pot influir per dir, eh?

I5: Sí, és un pensament tan elemental i tan, és com el primer pensament. Una vegada amb una amiga alemana aquí ho estàvem parlant, no? Que clar “quin sentit té, no: aprendre català si són tan pocs els que parlen català i el castellà és tan

important i al final li deies i per què parlen en alemany si l'anglès és molt més important, no?

ENT: Sí (riu)

I5: Haurien de deixar de parlar alemany tots perquè l'anglès és molt més fàcil, els entendria tot el món i què fem amb l'alemany? És que tots portem aquest nivell. L'alemany no és important, és una llengua que parles només a Alemanya i que fàcilment un alemany pot aprendre l'anglès i per què han de parlar alemany?

ENT: Això no s'ho plantegen, això no s'ho plantegen.

I5: Però sí que serveix d'argument, i llavors no segueixen perquè dius "és la teva llengua materna, no? És una cosa que tens tan interioritzada que no pots dir, d'un dia per a l'altre: "no val la pena, no? Anem a parlar tots anglès".

ENT: Sí, sí. Però hi ha gent que no pensa així i no ho entén, eh, és una mica de...

Eh, creus que estàs prou integrada a la societat alemanya? Et notes integrada o...Et sents molt catalana encara o...? O sigui que si algú et demana d'on ets, tu què dius?

I5: Jo sóc catalana, clar.

ENT: Dius sempre catalana, no dius espanyola.

I5: Jo dic que sóc de Barcelona perquè no vull entrar en conflictes de si sóc independentista o catalanista. Jo no puc dir que sóc espanyola, em costa. Potser algun cop ho he dit, eh, perquè som estrangers i..., però ara, perquè jo mai he dit que sóc espanyola i si de cas dic que sóc de Barcelona i la gent sap on està Barcelona, i a partir d'aquí, segons la cultura de cadascú sap que tens una llengua, o sap només que això està a Espanya o la gent ja et situa. Jo sempre acostumo a dir que sóc de Barcelona.

ENT: Sempre ho has dit així, des que vas arribar?

I5: Des de que, jo he viscut a Tenerife molts anys i si et pregunten d'on ets...

ENT: Bé, allí a Tenerife clar.

I5: Dius que ets de Barcelona i així no entres en conflictes.

ENT: Clar, allí sí però aquí...

I5: Aquí si dius que ets de Barcelona també saben d'on ets, no cal que diguis que ets espanyola perquè entenguin que..

ENT: Sí, sí. Alemanya no t'hi sents, per a res, no tens cap tipus de, no, i tampoc et pots imaginar d'agafar mai la nacionalitat alemanya.

I5: No. No i jo veig que estem aquí i potser ens quedem uns anys perquè per feina estem bé i els nens també estan bé i per ells és positiu.

ENT: Uns anys dius, o sigui us plantegeu tornar.

I5: Nosaltres vam venir pensant, per feina, no? No tenim feina, venim aquí i no ens plantegem res perquè ara estem bé, tenim feina, els nens estan bé i no ens volem complicar la vida. Que algun dia poguéssim tornar a Barcelona o anar en un altre lloc a treballar que ens vingués de gust, potser perquè no tenim cap lligam super fort, el de la feina només.

ENT: Clar no teniu família aquí.

I5: No, aquí no tenim família tampoc. Però jo sentir-me alemanya? No. Jo he vingut aquí amb 40 anys.

ENT: Clar.

I5: Jo sóc catalana i he viscut molts anys a Tenerife i no he deixar de ser molt catalana per molt estar allà, saps?

ENT: Sí, sí, sí.

I5: M'he integrat bé, allà m'he sentit molt a gust, però mai he sigut tinerfeya, he sigut catalana.

ENT: I aquí portes pocs anys.

I5: I aquí porto tres anys i mig i sempre sento que la llengua no és meva del tot, saps? La parlo i tal però sempre tinc dubtes, "ho he dit bé, no ho he dit bé?" I no no m'atreu la nacionalitat alemana, no admiro els alemanys, no els admiro, no trobo que siguin...

ENT: Suposo que tampoc és qüestió d'admiració. Jo tampoc, admirar-los no les admiro, però jo porto 25 anys, més de 25 anys aquí. Porto més anys aquí que allà. ÉS a dir que la meva integració i la teva varia molt. Jo penso en alemany, en part. Clar, això també depèn, no?

I5: Clar, tu estàs molts anys aquí, no?

ENT: Sí, sí

I5: Tens molts història viscuda aquí també.

ENT: Sí, sóc mig alemanya, sóc, una una nova identitat, una barreja.

I5: Tu tens la nacionalitat alemanya?

ENT: No, no, no, no, no. No, fins ara no m'ho he plantejat. Potser si Catalunya no s'arriba a independitzar mai, (riu) m'agafaré la nacionalitat alemanya, potser (riu)

I5: Deixaràs de ser espanyola.

ENT: Deixaré de ser espanyola. Si Espanya continua així Gairebé no sé si, sap, si hi ha cap més avantatge. Ja potser em faré l'estrangera quan arribaré allí. Em faré la sueca. (riu)

Què trobes a faltar més de la teva cultura? De la nostra cultura, d'allà de Catalunya.

I5: Eh, la forma de relacionar-se, aquí em costa una mica. T'adaptes, però, la gent sempre està a punt d'enfadar-se, saps? La gent té una, hi ha gent molt amable però vull dir, hi ha una, no sé com dir-ho, una tensió, no: vital, i unes ganes de dir a l'altre què ha de fer i de queixar-se que trobo que és una llàstima, saps? És una llàstima com la gent sempre està més pendent de queixa que de la, aquesta cosa una mica llatina, de la..

ENT: Valorar allò positiu.

I5: Clar, i de saludar la gent amb, això relaxar-se, no? Deixar-se anar una mica i, eh, no és tan important, saps? La gent sempre està mirant una mica a veure com es pot queixar (...) I trobo que a Catalunya no és així (...).

(parlen dels pros i contres de l'esperit crític alemany)

ENT: Molt bé, moltes gràcies!

Entrevista 6

Dia: 13.03.2016

Hora: 14.00

Lloc: Berlín, barri de Mitte

Durada: 28m50s

ENT: A veure, la primera pregunta és "on vas nèixer i quan".

I6: Vaig nèixer a Sitges el 1972.

ENT: D'acord. I has estudiat alguna cosa?

I6: Sí, he estudiat a la Universitat de Barcelona, Dret.

ENT: D'acord. I o sigui la professió que tens és advocada?

I6: Sí.

ENT: I treballes d'advocada?

I6: No, ara no treballo.

ENT: No treballes, d'acord. Quan temps fa que vius a Berlín?

I6: 10 anys

ENT: Hm, déu n'hi do! I què et va portar aquí?

I6: Pues l'empresa on treballava el meu marit es va traslladar de Sitges a Potsdam. Per això vam venir a viure aquí.

ENT: Aha, d'acord. Ell és advocat, també?

I6: No, ell és enginyer i és alemany.

ENT: Alemany, d'acord. És de Berlín?

I6: Ne, va néixer a Hannover.

ENT: #entren alguns nens# Vau vindre directament de Catalunya?

I6: Sí.

ENT: De Sitges, vivíeu a Sitges mateix.

I6: Sí

ENT: I teniu una filla, això ja m'ho has dit. I quina edat té?

I6: 7 anys.

ENT: 7 anys. I on us vau conèixer tu i el teu marit?

I6: A Sitges.

ENT: A Sitges, d'acord. I en quina llengua us vau conèixer? Ho recordes?

I6: En anglès. Al principi parlàvem en anglès.

ENT: En anglès, hm. Eh, clar, i ells si vivia a Sitges sabia perfectament que existia el català, no era una cosa nova, no?

I6: No.

ENT: No perquè hi ha parelles que

I6: A més feia, quan ens vam conèixer feia un any que vivia a Sitges i començava a parlar espanyol.

ENT: D'acord, d'acord. I el català el parla ell?

I6: No el parla però l'entén.

ENT: L'entén, hm. Ha viscut quan de temps a Sitges?

I6: Hi va viure 8 anys.

ENT: 8 anys, hm. No va fer mai cap curs de català?

I6: No, no.

ENT: D'acord. I en relació a la teva família, quantes i quines llengües es parlaven a casa teva, entre els membres de la teva família?

I6: A casa meva parlem català.

ENT: Català tota la família.

I6: Català tota la família.

ENT: Sí. Aleshores la primera llengua que vas parlar probablement també va ser el català.

I6: Sí, sí.

ENT: I fora de casa, al teu poble o al teu, sí bueno, ciutat, a Sitges, amb els amics i coneguts, en quina llengua solies parlar? Recordes?

I6: Depèn, parlàvem en català i també castellà. Tenia amigues que només parlaven castellà, i altres...

ENT: Les dues llengües

I6: Les dues llengües

ENT: I entre ells també solien, hi havia de tot, no?

I6: Hi havia de tot, sí.

ENT: D'acord. L'escolarització, recordes? La vas fer en català? O a tu et va enganxar ...

I6: Vam fer en català, jo crec que va ser el primer any, va anar en català, ja, sí.

ENT: És a dir que tota l'escolarització ja va ser en català.

#Entren nens#

I6: Sí.

ENT: Quina llengua uses més sovint aquí en l'àmbit, dius que no treballes, no: aquí?

I6: No

ENT: No treballes, és a dir que en l'àmbit laboral està clar que no, ja. I en l'àmbit social, en general, quina llengua?

I6: L'alemany

ENT: L'alemany fas anar més, sí?

I6: L'alemany, sí. El català el parlo amb la meva filla.

ENT: I si no?

I6: I tinc algunes amigues que també el parlen.

ENT: Català

I6: Català o castellà.

ENT: Tens tanta relació amb castellanoparlants com catalanoparlants?

I6: Sí.

ENT: Més o menys el mateix percentatge?

I6: Ne, més castellanoparlants

ENT: Més castellanoparlants

I6: Sí.

ENT: Quin domini creus que tens de les llengües que uses aquí? Tot això és, es refereix a l'alemany també, no? Quin domini creus que tens de l'alemany?

I6: No ho sé.

ENT: Et defenses?

I6: Home, crec que entendre-ho ho entenc pràcticament tot, no? Parlar-lo depèn.

ENT: Depèn, hm, hm. Has fet algun curs d'alemany?

I6: Sí, sí, vaig fer un certificat, el *Mittelstufe* (B1).

ENT: D'acord.

I6: O sigui em faig entendre i entenc les coses, no: Ara, sóc conscient de que faig, gramaticalment faig moltes errades.

ENT: Clar, clar, i el català i el castellà les domines? T'hi sent segura, en totes dues llengües o...?

I6: Sí, sí, igual, jo diria que igual.

ENT: Tant a nivell oral com a nivell escrit?

I6: Sí, sí.

ENT: En quina llengua sols llegir la premsa?

I6: En castellà.

ENT: En castellà, hm. En català no llegeixes mai, tampoc, eh...

I6: Llegeixo a vegades llibres, la, no la premsa no, però llibres, sí.

ENT: En català.

I6: Llibres en català, sí.

ENT: Les lectures de plaer serien més en català.

I6: Sí, sí.

ENT: Literatura, sí?

I6: Sí.

ENT: D'acord. Ehm, en quina llengua sols mirar la tele o vídeos, els documentals, si en mires algun, per internet?

I6: Amb alemany o més en castellà.

ENT: Més en castellà que en català.

I6: Sí.

ENT: I escoltar la ràdio, l'escoltes la ràdio?

I6: Només la ràdio alemanya.

ENT: Només la ràdio alemanya?

I6: Sí.

ENT: Ehm, el teu marit parla castellà també, no: has dit?

I6: Sí.

ENT: D'acord. Quin domini creus que té del castellà? Té un bon domini?

I6: Sí, té un bon domini del castellà.

ENT: Sí? I el va aprendre possiblement a Sitges, no? I el català, o sigui el va començar a entendre arran de la vostra relació o ja l'entenia abans? Què creus tu?

I6: No, el va començar a entendre. Ell i jo al principi ens vam començar a parlar amb anglès, després jo ja vaig canviar, ja vaig començar a parlar amb castellà perquè ell ja en sabia una mica, i per, el va aprendre i llavons, com que els meus amics, la meva família parlava amb català, pues el català també l'ha anat aprenent. No ha fet mai el pas de parlar-lo, no? Perquè li és més fàcil fer-se entendre en castellà que tothom ja l'entén no? Però de sentir el català, l'entén molt.

ENT: És a dir que és capaç de seguir una conversa sense cap problema i entendre-la.

I6: Sí.

ENT: D'acord. I tu i ell aquí a Alemanya, com parleu? Dius que primer vas començar amb l'anglès, vas passar al, al castellà, i aquí, com heu continuat?

I6: En principi seguíem parlant en castellà perquè jo, el meu alemany encara era bastant, #riu#, però ara ja, més alemany que ...

ENT: Més alemany que castellà.

I6: Més alemany que castellà. De fet parlem tres idiomes. Jo li parlo català a la Laura,, llavons parlem a vegades en castellà, a vegades en alemany, un lio total.

ENT: D'acord.

ENT: A veure, això mateix, quina llengua fas servir amb la teva filla?

I6: Català

ENT: Català. Sempre. Des de bon principi que li has parlat sempre en català?

I6: Sí.

ENT: És nascuda aquí a Berlín?

I6: A Berlín va néixer, sí.

ENT: Hi ha diferències si esteu tu i ella soles o si esteu en companyia d'algú, pel que fa a la llengua que utilitzes? No no canvies mai?

I6: Quan hi ha alguna amiga seva o alguna que no entengui el català, parlo més en alemany, sí, clar.

ENT: És a dir que quan t'adreces a ella si hi ha alguna altra persona li parles en alemany.

I6: No sempre, depèn. Però sí, normalment sí, perquè si no, si l'altre no entén res, és com de mal educat, no: Sí.

ENT: I el teu marit fa servir sempre l'alemany i ha fet servir sempre l'alemany amb ella.

I6: Sí.

ENT: Quina llengua parla ella amb tu?

I6: Eh ... parla més alemany que català. Però quan, eh, com que jo sempre li contesto en català arriba un moment que el canvia, canvia i parla també llavors català.

ENT: O sigui...

I6: Quan estem, i , és molt curiós, quan estem amb la meva família a Sitges, allà pràcticament només parla català, inclús amb mi. Aquí li costa una mica més.

ENT: D'acord. Però tu no canvies, és a dir que tu sempre continues i allavons és ella la que ...

I6: És ella la que canvia.

ENT: Hm, hm, d'acord. Hm, és a dir que una mica varia segons el context, no: també. És a dir si sou a Sitges ja automàticament ella també s'adreça sempre a tu en català, no: segons el context:, també: I si sou, potser si esteu soles a casa?

I6: Allavons canvia, a vegades alemany, a vegades català, no:

ENT: D'acord, d'acord, i si sou fora, amb gent, amb altra gent, eh, té més la tendència a parlar en alemany o també a vegades o fa en català, quan s'adreça a tu?

I6: No, allavons té més la tendència a parlar amb alemany.

ENT: Té més la tendència. D'acord. Hm, quina llengua feu servir més quan esteu tots junts? Com ho feu quan, mantenir una conversa tots tres, posem-hi per cas, no: A l'hora del sopar o ...

I6: Llavors fem servir l'alemany.

ENT: L'alemany, aleshores. I tu si t'adreces a la teva filla, hm, li dius també en alemany perquè hi ha el teu marit.

I6: Sí, bueno, a vegades també li dic en català. Depèn.

ENT: Aneu sovint a Catalunya.

I6: Sí, anem molt sovint.

ENT: Molt sovint. Quants cops l'any?

I6: Tres, quatre cops l'any.

ENT: Ah, d'acord. I en total quantes setmanes us hi esteu, o quants dies?

I6: Doncs, a vere, per Nadal depèn de les vacances, no: A l'estiu unes tres setmanes, després per Nadal 10 dies, per Setmana Santa 10 dies més.

ENT: D'acord. Amb els, tu tens germans? Ella té cosins?

I6: Ella té un cosí. Un cosí, no, té varios cosins. Té cosins aquí a Alemanya i té cosins allà.

ENT: Sí, però da, d'allà diguem, per la teua part.

I6: Té un cosí.

ENT: Un cosí. De quina edat?

I6: Quatre anys.

ENT: Quatre anys, d'acord. I amb el seu cosí, amb els seus tiets, els avis i això ella ..

I6: Parla català.

ENT: Parla sempre català. Hm, quan havia de nèixer ella us vau plantejar alguna estratègia lingüística? Vau decidir "jo li parlaré en català, tu li parlaràs en alemany" o no vau pensar res de tot això? O ho vau fer espontàniament. És a dir era una cosa planejada?

I6: Al principi ho vam fer espontàniament.

ENT: Sí.

I6: No, em sortia de parlar-li en un altre idioma, només de parlar-li el català, no: I me'n recordo que molts alemanys em van dir que no, que li parlés castellà, que el castellà era més important i que millor que el sàpigues. I jo no, no, em surt de parlar-li el meu idioma matern, no: I després ho vam comentar amb el pediatra i va dir això, que sobretot que s'havia de ser constant i sempre el mateix idioma. I llavors així ho vam fer i ell sempre li ha parlat alemany i jo sempre català. Ara, el castellà he volgut que l'apregui també. Li llegeixo llibres en castellà, i ara va a classes de castellà. Vull dir sempre hem intentat que l'apregui, també.

ENT: Va a classes de castellà?

I6: Sí perquè a la seva escola n'ofereixen.

ENT: Ah, d'acord. Una, una

I6: unes classes.

ENT: Unes classes extraescolars, no?

I6: Extraescolars, sí.

ENT: D'acord, d'acord. Hm, recordes quan va començar a parlar. Trobes que era a la mateixa edat que els seus amiguets? O sigui de la seva ...

I6: Va començar molt aviat. I va parlar primer català perquè encara no anava a la guarderia. Amb un any i mig deia, deia alguna paraula amb alemany, però deia més paraules amb català, al principi.

ENT: No vau detectar cap tipus de dificultat, tampoc en la pronunciació, la "r" per exemple o coses així, algun tipus de ...

I6: Home, quan parla català li notes l'accent.

ENT: L'accent alemany.

I6: L'accent alemany el té. Això ho diu tothom allà quan estem a Sitges els fa molta gràcia que tingui, si la "r" aquesta, té l'accent, sí.

ENT: Té la "r", la fa alemanya, la "r"? Sí, d'acord. #Parla del cas dels seus fills amb l'aprenentatge de la pronunciació de la "r"#. Hm, quin domini, quin domini penses que té ella de les llengües que parla? Del català, de l'alemany i del castellà?

I6: Home, la que domina és l'alemany. El, però el català jo penso que el parla bastant bé. Parla bastant bé i entén. Inclús si li llegeixo llibres i això, l'entén molt.

ENT: D'acord. Trobes que té ...

I6: En canvi el castellà li costa parlar-lo i el el, es fa un lio entre el català i el castellà es fa un lio, al ser dos llengües semblants...

ENT: Hm. D'acord. Clar aleshores l'alemany predomina lògicament perquè és la llengua del país, de socialització també, i la que sent més a casa, de fet, no: potser, quan esteu tots junts, no:

I6: Sí. I la tele. És la que domina, clar.

ENT: Hm, però quan arriba a Sitges ella és capaç d'interactuar i canviar de seguida al català, sense cap problema.

I6: Sí.

ENT: Quin és el grau d'exposició a les llengües que rep actualment? Clar, a l'alemany hi està contínuament exposada, diguem. Però pel que fa al català creus que és una exposició molt alta o creus que és més aviat alt, mitjana, baixa o molt baixa?

I6: Home jo diria mitjana perquè amb mi només parla català i passa encara moltes hores amb mi, no? I anem sovint també a Catalunya. I allà no l'entenen si parla alemany, com que l'ha de ...

ENT: l'ha de parlar.

I6: L'ha de parlar.

ENT: I l'exposició al castellà?

I6: L'exposició al castellà és baixa.

ENT: Hm, ja la llengua de joc i de relació a l'entorn social és clarament l'alemany, no: Ehm, teniu cangur, potser?

I6: Eh, sí, ara, ara ja no. Abans tenia, quan era més petita tenia una canguro que li parlava alemany.

ENT: Alemany. Era alemanya, no era ni castellà ni català. D'acord. En quines llengües mira la tele, o vídeos o escolta música. Té, té, mira la tele de tant en tant, o vídeos en català, per exemple? O en castellà, o en alemany? Com ho sol fer?

I6: Amb alemany, més amb alemany.

ENT: En alemany, predomina l'alemany.

I6: Castellà o català també, però no, més amb alemany.

ENT: És a dir que si parlem de la freqüència que mira vídeos en, en català, seria "sempre, sovint, molt de tant en tant, rares vegades" o què creus?

I6: De tant en tant.

ENT: De tant en tant, d'acord. I en castellà? Més o menys està equiparat o ...

I6: Sí, més o menys equiparat. També de tant en tant.

ENT: En quines llengües llegeix o en quines llengües li llegeixes llibres?

I6: Jo li llegeixo quan, en català i en castellà.

ENT: Igual, més o menys. El mateix percentatge.

I6: Igual, més o menys. Sí.

ENT: I ella?

I6: Bueno ella està aprenent. Està a segon curs, ara ella està aprenent a llegir. Llegir amb alemany, de moment.

ENT: D'acord. Molt bé. Aquesta pregunta està relacionada amb el lloc on som ara. Aquí a Berlín coneixes alguna associació catalana, no: Els Catalanets, no:

I6: Sí.

ENT: I sí que hi participes, no?, regularment, en les activitats dels Catalanets.

I6: Sí.

ENT: I des de quan hi participes? Des que vas arribar a Berlín? O ...

I6: No, no, no. No fa gaire temps. Què deu fer? Em sembla que fa dos anys. Dos, dos anys, sí.

ENT: I què t'ha portat aquí o per quina raó vas decidir de participar al grup de Catalanets?

I6: Perquè trobava a faltar una mica l'entorn, i que volia una mica que la meua filla també participés de les festes catalanes, no:

ENT: Més aviat les tradicions.

I6: Les tradicions, sí, les tradicions i les festes, el Sant Jordi, conèixer tot això, vaig pensar que s'ho estava perdent, no: per dir ...

ENT: Sí, sí, sí, més aviat per la cultura. I per la qüestió de la llengua, eh, també trobes que és important.

I6: Per la llengua, també.

ENT: Pels tallers que ofereixen aquí, tot això creus que ..., que ella també, en quin sentit pot ser important per a ella?

I6: Sí, no, perquè parli català amb altra gent a part de amb mi, amb altres nens ...

ENT: I per a tu quina importància té d'estar connectada a aquestes associacions? No sé si també ets sòcia del Casal? O només de Catalanets?

I6: També sóc sòcia però la veritat és que no hi vaig mai.

ENT: No hi vas.

I6: No hi vaig mai.

ENT: Encara que moltes coses són comunes, vull dir s'organitzen no: a Sant Jordi, la Castanyada, es fa moltes coses, ah, d'acord. Però és important per a tu, de, de, clar no hi participes tant. Per què no hi participes tant al Casal, per exemple?

I6: No ho sé, la veritat és que, al principi d'arribar a Berlín hi vaig anar, però tampoc no, no vaig acabar de trobar gent que em, que connectés, no: i ...

ENT: Bé, en definitiva ara ...

I6: I ja l'última vegada que hi vaig anar, també són gent molt jove, vull dir no.

ENT: Però està tot molt barrejat i de fet, vull dir molts dels que són socis d'una cosa, són socis de l'altra, no: De fet el, la Junta, són gairebé els mateixos, no: Semblant, vaja.

Has trobat per exemple, jo què sé, ajuda per part d'organismes governamentals o culturals catalans, com per exemple la Delegació, l'Institut Ramon Llull, en els teus intents de mantenir-te connectada a Catalunya, no: doncs a través d'informació, d'activitats i coses així. Has trobat, creus que és suficient l'ajut que se t'ofereix o trobes a faltar alguna cosa que t'agradaria?

I6: No, crec que és suficient.

ENT: Sí?

I6: Sí, penso que sí.

ENT: D'acord. No necessites més suport, no: amb més informació i més coses que ...ok. Sí. En general estàs satisfet, satisfeta en la tasca de transmissió lingüística, eh, que li has fet a la teua filla, o sigui, és com tu t'imaginaves, estàs satisfeta o creus que hagués pogut funcionar millor, segons el què? Com ho, com ho trobes?

I6: No, jo crec que ha funcionat bé. O sigui, jo estic satisfeta.

ENT: En quin sentit estàs satisfeta?

I6: No, estic satisfeta perquè, perquè ella ha après el català i a mi lo que em preocupava és que no s'entengués després amb la meua família, no : I s'hi, s'hi pot entendre perfectament i penso que si algun dia tornem a a Catalunya, i té que anar allà a l'escola pos no tindrà masses problemes. Aquesta era la ...

ENT: Hm, d'acord. Creus que ella també doncs té, ja, s'està, s'està l'aprenentatge de la llengua s'està desenvolupant com tu t'imaginaves, no?

I6: Sí.

ENT: Què creus que ha funcionat especialment bé?

I6: Ehm, penso que, no sé que depèn del nen, també. Perquè ella és molt sociable, i crec que té facilitat per les llengües.

ENT: D'acord, d'acord. Quina importància té per a tu que la teua filla parli el català i el castellà? Perquè n'hi ha que a la millor doncs els és igual, no: Vull dir que per exemple només els hi parlen en alemany. Els és igual si aprenen català i castellà. Per a tu té, quina importància té?

I6: Bueno, això que he dit, no? Per a mi era important que s'entengués amb la meua família. Si no parlés el català, eh, no es podria entendre, no? I penso que, que per ella és important, perquè saber idiomes també és algo que ...

#arriba una altra persona#

Com més idiomes parli, millor per ella, no?

ENT: D'acord.

I6: Més oportunitats, penso, és un enriquiment.

ENT: Sí, però en aquest sentit li haguessis pogut ensenyar anglès, per exemple, però has decidit, ensenyar el català, no? Perquè l'anglès amb la teua família no hagués servit de res.

I6: No, és que amb l'anglès tampoc no.

Li hagués pogut parlar castellà. Molta gent em deia “parla-li només castellà”. Però seria estrany.

#Entren alguns nens i interrompen breument la gravació#

ENT: A veure, quina importància té per a tu en general el coneixement de la llengua catalana? O sigui és important que la gent, hi ha gent que diu “no, per a mi, eh, m’estimo més que parlin el castellà, no: per exemple perquè és una llengua més parlada, etc, o sigui quina, per a tu quina importància té el coneixement de, en general, del català?

I6: No, per a mi és important que ella parli el català.

ENT: D’acord. I saps què en pensa el teu marit? Què li sembla a ella la decisió aquesta, com ho troba? No et va dir en cap moment, eh, “per què no li parlem en castellà, no: com molts amics t’ho deien, no: això has dit, alemanys. Eh, com ho veu ell això?

I6: Bueno, el meu marit sí, potser ho va dir una mica, però li era igual.

ENT: Li era igual.

I6: No, i crec que ell també va veure que l’important era que s’entengués amb els avis i #riu# amb els tiets, no: I a més, com que ha vist que el castellà també l’està aprenent, pues ja s’ha tranquil·litzat. Si tenia algun dubte ja #riu#

ENT: És a dir que bueno és igual, per a tu estava clar que ... D’acord. Creus que estàs prou integrada a la societat alemanya, tu?

I6: #riu# Què vol dir prou integrat? No ho sé.

ENT: Sí, prou integrada, si et trobes, jo què sé, doncs, lingüísticament, no? I si et trobes a gust amb l’alemany, jo què sé, si hi penses i tot, en alemany, no? Si amb la mentalitat t’hi trobes a gust, no? O tens més aviat problemes, què trobes a faltar molt, perquè t’hi, perquè et trobes totalment fora de lloc, no? Vull dir ...

I6: Ja, em penso que, tinc algunes amigues alemanes però la majoria de gent que conec són també, són també estrangers.

ENT: Són estrangers.

I6: Com que Berlín és tan multicultural.

ENT: Sí, sí, d’acord. T’has plantejat per exemple alguna vegada d’agafar la nacionalitat alemanya?

I6: No.

ENT: No, i per què?

I6: Estan a la Comunitat Europea, penso que no té sentit. No és necessari, tens les mateixes ventatges. És el mateix la nacionalitat espanyola que l'alemana.

ENT: I trobes a faltar la teva cultura d'origen?

I6: Sí, sí.

ENT: Sí? I què trobes a faltar? Què trobes més a faltar? (llarg silenci) El sol de Sitges, o..?

I6: #riu# En general, sí, la família, els amics.

ENT: D'acord, d'acord. La família i els amics, és a dir que no és una qüestió, clar, sí. El fet de canviar de país ha influït també en el teu, potser d'alguna manera, en el teu sentit de pertinença a la teva cultura d'origen? Perquè hi ha gent que en veure-ho des de fora ho veu diferent.

I6: Suposo que sí, que en veure-ho des de fora, al veure les coses des d'una altra país, suposo que sí que influeix. Tu ets més, una mica més objectiu, penso.

ENT: Més subjectiu o...

I6: Més objectiu, més objectiu, ja.

ENT: Hm. Quan a tu et demanen d'on ets, tu què respos? Quan els alemanys aquí, no: Quan et demanen...

I6: Jo, espanyola.

ENT: Tu dius espanyola.

I6: Espanyola

ENT: No dius catalana.

I6: No, jo dic primer espanyola i després sempre em pregunten d'on i dic "de Barcelona".

ENT: I sempre, sempre recordes haver respost el mateix? O ha canviat això?

I6: Sempre he respost el mateix.

ENT: Sempre, d'acord. Eh, penses que tornaràs o que tornareu algun dia a Catalunya o a algun altre lloc d'Espanya?

I6: Eh, espero que sí. #riu#

ENT: Sí?

I6: Penso que sí.

ENT: I on?

I6: De fet vam venir aquí amb la idea de només estar cinc, eh, uns pocs anys i tornar. El que passa que per la crisi que hi ha ara a Catalunya i tal no hem pogut tornar, no:

ENT: I on t'agradaria tornar? A Catalunya o a algun altre lloc?

I6: No, a Catalunya.

ENT: No tens família a fora?

I6: No

ENT: La teva família és 100% de Catalunya, no en tens a Andalusia o ...

I6: No. És tota de Catalunya.

ENT: Em sembla que ja està. Ja hem acabat. Que ràpid això, eh!

11.4. Experiència personal

El tema de la transmissió lingüística intergeneracional és un tema que m'interessa molt des que visc fora de Catalunya, cosa que ja sobrepassa la meitat de la meua vida. Vaig arribar a Alemanya l'any de la caiguda del mur i em vaig instal·lar directament a la capital, d'on no m'he mogut més que per anar de vacances, majoritàriament a Catalunya, sobretot des que tinc fills.

Ja durant els meus estudis de Filologia Alemanya a la universitat Lliure de Berlín, recordo haver-me interessat pel tema i haver fet diversos seminaris sobre bilingüisme i multilingüisme i un extens treball sobre l'adquisició del gènere, - un dels aspectes més complicats de la llengua alemanya- inspirada, entre d'altres, per l'estudi longitudinal de Taeschner (1983) en fills de parelles mixtes alemanyes i italianes.

La idea d'estudiar l'adquisició lingüística dels propis fills des de diversos aspectes em semblava molt atractiva i el fet de tenir l'objecte d'estudi a casa, trobava que havia de ser molt pràctic. Més tard, un cop arribats els fills, però, la realitat es presentava molt més complicada del que mai m'hagués pensat i aquells desitjos i idees dels temps de jove estudiant es van quedar soterrats per les obligacions quotidianes de la família i la feina. Ha estat ara, amb el treball de final de carrera de la UOC – igualment arraconat durant molt de temps-, que he rescatat el tema de la transmissió intergeneracional i el bilingüisme, encara que no sigui ben bé amb un estudi de l'adquisició lingüística dels meus fills com el que m'imaginava fer

aleshores. En tant que mare de dos fills, de 7 i 11 anys, que creixen en el si d'una parella mixta –català i alemany- resident a Berlín, més que dedicar-me a la teoria de la transmissió lingüística intergeneracional, durant tot aquest temps m'he dedicat a la part pràctica de la transmissió lingüística, i són moltes les reflexions i observacions que he pogut fer gràcies a aquesta experiència.

Una bona part de la meva vida l'he dedicada a ensenyar el català a estrangers, tant de manera privada com a escoles i universitats. Sovint les persones més importants de la meva vida fora de Catalunya, com ara la meva parella o els millors amics, han après el català. Per tant, per a mi era quelcom inqüestionable i lògic que els meus fills també l'aprendrien i, a més a més, sense cap problema. Aviat, però, em vaig adonar del repte que suposava transmetre la llengua fora del seu context. Si bé les primeres paraules i frases de tots dos fills van ser en català, tant bon punt com van començar a anar a la guarderi, a partir de l'any i mig, vaig haver de constatar, i no sense recança, que la seva llengua no seria mai el català, almenys no de la mateixa manera que és la meva.

La meva experiència de transmissió lingüística als meus fills em serveix per entendre perfectament tot el que m'han explicat les sis mares entrevistades i per extreure'n conclusions. De fet, jo podria ser una entrevistada més. Compartim la lluita que representa no voler desistir en la tasca de transmissió. Una lluita que de vegades, d'una manera o altra, la perdem, sobretot les qui més integrades estem a la llengua i la cultura alemanyes. Tenim en comú cert sentiment de "fracàs", de no sortir-nos-en com voldríem, la sensació de perdre el control d'una cosa que ens imaginàvem tan fàcil i natural. Em sento identificada també quan em comenten l'augment progressiu de totes aquestes dificultats amb els segons i els tercers fills, la seva preocupació per trobar més contextos en què els nens estiguin exposats a la llengua i pel fet que no tinguin el suport imprescindible de l'escola en l'aprenentatge i l'adquisició lingüística.

Totes aquestes qüestions i cavil·lacions han estat la motivació i el sentit d'aquest treball, per mirar de trobar respostes i vies que ens facilitin aquesta important tasca de transmetre la llengua i cultura pròpies fora del seu domini lingüístic.

Quant a l'aprenentatge del català dels meus fills, he de dir que, com expressen la majoria de les entrevistades, no estic gens satisfeta amb els resultats, però l'estudi m'ha ajudat també a fer les paus amb mi mateixa i no donar-me del tot la culpa que no hagi funcionat de la manera esperada. Jo, si em compto entre les informants, porto quasi tant de temps a Alemanya com la primera i la tercera entrevistades. El meu grau d'assimilació a la llengua i cultura alemanyes són considerables. Sóc llicenciada des de fa anys en Filologia Alemanya i tinc un màster d'alemany com a llengua estrangera. El fet de parlar alemany és per a mi un acte espontani i automàtic i els únics amb qui parlo català en el meu dia a dia són els meus fills i els meus alumnes de la universitat. N'estic convençuda que ha estat gràcies a aquesta feina, i també gràcies a les xarxes socials virtuals, que no he perdut el nivell que tenia de català i que fins i tot amb el temps ha millorat (tret de certs trets característics de qui viu fa molt de temps fora del domini lingüístic, com per exemple la manca de vocabulari en alguns camps molt específics relacionats amb el dia a dia, i que aquí no necessito).

Tot i que l'estratègia de transmissió que he aplicat des del primer moment és el mètode OPOL, de vegades perdo la batalla en la lluita desigual a la família, ja que som 3 contra 1, i segons quins temes i quin estat d'ànim ni me n'adono del canvi. Així doncs, conscient com sóc de la gran importància de no deixar mai el català per comunicar amb els meus fills, sempre hi ha alts i baixos i moments en què un descarrila per aixecar-se de nou i continuar el viatge pel camí que havia triat des de l'inici. L'assimilació fa estralls, sens dubte, però com hem vist en l'estudi, hi ha molts altres elements que influeixen en el fracàs del bilingüisme, per tant em trec un pes de sobre, en certa manera.

Actualment, els meus fills rarament em responen en català o se m'adrecen en aquesta llengua. Quan ho fan, és només amb frases curtes i relacionades amb qüestions domèstiques i sobretot quan un d'ells està sol amb mi i no hi ha la presència del germà o del pare. Si han de parlar de l'escola o volen expressar sentiments i sensacions complicades, però, sempre ho solen fer en alemany. Al gran li costa menys que al petit, i fins i tot, recentment, ha començat a llegir el seu primer llibre llarg en català –fins ara només havien estat còmics-. Evidentment, de llegir en català, no n'ha après a cap escola sinó simplement fent-ho, i després de ser alfabetitzat en alemany. M'he fixat que aplica la lògica de les paraules que coneix a aquelles que no coneix per tal de trobar la pronunciació correcta dels sons que no són iguals als sons alemanys. Algunes coses les hi he explicades jo, però prefereix no perdre temps en explicacions i aprendre sobre la marxa. És el seu tarannà.

Quan anem a Catalunya de vacances, però, de seguida canvien tots dos de codi i s'espavilen sense cap problema. Naturalment amb deficiències però de seguida van aprenent i millorant i ens n'entornem amb la sensació que han guanyat un poquet més. Parlen en català amb la família, amb els altres nens i amb tots els habitants del poble. Com que són nens molt comunicatius no es queden sense parlar pel fet que els puguin faltar paraules. Desenvolupen les seves estratègies i aprenen molt ràpid. Malauradament no hi podem anar tan sovint com hi anàvem quan encara no estaven escolaritzats, però almenys un mes a l'any el passem amb la família i els amics de Catalunya.

Si més no, ells són conscients que tenen una part seva que no és alemanya. De vegades això no els agrada, perquè aquí a Alemanya no volen ser diferents, tot i la multiculturalitat de la ciutat de Berlín - per exemple els molesta tenir noms com Andreu i Feliu -, però també saben veure els avantatges que té en segons quines situacions saber altres llengües, conèixer coses d'altres cultures de primera mà, etc.

Tot i que la transmissió lingüística que els he fet o els he pogut fer fins ara no és la ideal i encara queda molt per aconseguir, sí que almenys ha servit per a establir un

vinclé cap a una part dels seus orígens, una mena de pont que poden anar enfortint, si així ho desitgen, a mesura que creixin. Al cap i a la fi aquest pont no deixa de ser també un enriquiment per a les seves vides. I no tinc dubte que el mantindran. Qui sap, però, quina importància tindrà el dia de demà el català en les seves vides i si en faran molt, poc o gens d'ús. La meva tasca, fins aleshores, és de bastir-los amb les eines suficients perquè el puguin activar i desenvolupar quan així ho vulguin. Ara bé, sóc conscient també que, amb molta probabilitat, no serà la llengua que transmetran als meus néts, a no ser que es traslladin a viure a Catalunya i enforteixin les seves arrels catalanes. Sigui com sigui, però, l'obligació dels pares no pot abastar més enllà dels fills. Les circumstàncies de cadascú faran la resta.